

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SİVAS ZİYABEY YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ
15495 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İnceleme- Metin- Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADRIYE DEMİRKOL ÖZATA

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SİVAS ZİYABEY YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ
15495 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İnceleme- Metin- Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADRIYE DEMİRKOL ÖZATA

DANIŞMAN: PROF. DR. GENÇAY ZAVOTÇU

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

SİVAS ZİYABEY YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ
15495 NUMARALI ŞİİR MECMUASI
(İnceleme- Metin- Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Kadriye DEMİRKOL ÖZATA

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu ve Karar No: 23/06/2021-15

KOCAELİ 2021

ÖN SÖZ

Klasik Türk şiiri, 13.yüzyıldan itibaren geniş bir coğrafyaya yayılmış Türk toplumu ile bu coğrafya ve ona komşu bölgelerde yaşayan toplumların duyuş, düşünüş, inanış, algılayış ve kavrayışını işleyen zengin bir alt yapıya, köklü ve rengin bir arşive sahiptir. Hemen her alanda çeşitli konuların işlendiği Klasik Türk Şiiri bu değerlendirmeye geniş bir yelpazeyi çağrıştırır; okuyucuyu bilgilendirme, eğitme ve eğlendirme hususunda önemli bir görev üstlenir. Bu bağlamda şairlerle şiir severlerin ortaya koyduğu Dîvân, Mesnevî ve Mecmuaların önemi büyüktür. Bir kısmı üzerinde akademik düzeyde çalışmalar yapılmış olsa da bir kısmı başka eserlerde yer bulmayan şiirleri de bünyesinde barındırdığı için şiir mecmualarının tümüyle tanıtılıp gün yüzüne çıkarılması yararlı olacaktır.

Mecmualar şair, yazar ve meraklıları tarafından derlenip toparlanıp bir araya getirilmiş eserlerdir. Bu manasına istinaden mürettep olanların yanında gayr-ı mürettep olanları mevcuttur. Şahsa özel zevkleri ve ilgileri içeren mecmualar içerisinde sadece şiirlerden oluşan mecmualar derleyip düzenleyen ile şairlerin yaşadığı dönemlerin şiir zevki ve anlayışını da yansıtırlar. Birçoğunun derleyeni belli olmayan bu mecmualar yaygın olarak “Mecmû‘a-i Eş‘âr” adı ile anılır ve kütüphanelerin özel koleksiyonlarında yahut kişiye özel kütüphanelerde bulunurlar.

Bu çalışmada Sivas Ziyabey Yazma Eser Kütüphanesi’ne 15495 demirbaş numarası ile kayıtlı mecmua konu olarak seçilmiştir. 59 varaktan müteşekkil mecmuanın mürettibi belli değildir. Tezimizi çalışırken üç ana bölüme ayırarak çalışmayı tercih ettik. Birinci Bölüm’ de mecmualar hakkında bilgi verilmiş; tanımı, tarihçesi, Türk edebiyatındaki yeri ve edebiyatımızda derleyeni belli olan dört büyük nazire mecmuaları tanıtılmıştır. İkinci Bölüm’ de incelediğimiz mecmuanın nüsha tavsifi, muhtevası ve dil özellikleri verilmiş, şiirleri bulunan şairlerin kısa biyografileri sunulmuştur. Mecmuada bulunan şiirler biçim, tür, vezin bakımından incelenerek tablolar halinde gösterilmiştir. Sıkça kullanılan ayet ve hadis iktibasları ile atasözleri, özlü sözler ve kelâm-ı kibârlar da tablolar halinde incelenmiştir. Mecmuada beş varak yer ayrılmış manzum tarihler de incelememize konu edilmiştir. Üçüncü Bölüm’ de ise mecmuanın transkripsiyon harfleri ile Türkiye Türkçesi’ne çevrilmiş metni yer

almaktadır. Mecmuada bulunan şiirlerde özel isimlerin sıkça tekrarlanmasından dolayı özel adlar dizini ve son olarak metnin eski yazılı şekli eklenmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki gerek lisans gerek yüksek lisans yolculuğum boyunca her zaman yanımda olan ve bilgi birikimini, desteğini benden esirgemeyen saygıdeğer hocam, tez danışmanım **Prof. Dr. Gencay Zavotçu**'ya birlikte geçirdiğimiz sürecin başından sonuna tecrübeleri ile bana yön verdiği için teşekkürü bir borç bilirim. Uzun ve meşakkatli bu yolun ilk adımını attığımda elimden tutan ve her tökezlediğimde beni yeniden ayağa kaldıran değerli eşim **Mehmet Özata**'ya, her ne olursa olsun arkamda durarak bana dayanak olan sevgili anne ve babama sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Kadriye DEMİRKOL ÖZATA

Kocaeli 2021

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER	III
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ	VIII
KISALTMALAR	IX
TABLO LİSTESİ.....	X
ŞEKİL LİSTESİ.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUA	3
1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA	3
1.1.1. Mecnû 'atü'n-Nezâ'ir	5
1.1.2. Câmi'ü'n-Nezâ'ir	6
1.1.3. Mecma' u'n-Nezâ'ir	6
1.1.4. Pervâne Bey Mecmuası.....	7
1.1.5. Diğer Mecmualar	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİVAS ZİYABEY YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ 15495 NUMARALI MECMUA.....	9
2.1. NÜSHA TAVSİFİ	9
2.2. MUHTEVASI.....	10
2.3. YAZI VE İMLÂ ÖZELLİKLERİ.....	14
2.4. ŞİİRLERİN TASNİFİ	16
2.5. VEZİNLERİN TASNİFİ	21
2.6. ŞAİR KADROSU VE KISA BİYOGRAFİK BİLGİLERİ	22

2.6.1.	Ahmed Paşa	22
2.6.2.	Ârif Efendi	23
2.6.3.	Âsım	23
2.6.4.	Bağdatlı Rûhî / Rûhî-i Bagdâdî.....	23
2.6.5.	Emrî.....	24
2.6.6.	Erzurumlu İbrahim Hakkı.....	24
2.6.7.	Eşrefoğlu Rûmî.....	25
2.6.8.	Fahrî.....	26
2.6.9.	Fenâyî	26
2.6.10.	Ferruhî	27
2.6.11.	Feyzî.....	27
2.6.12.	Fuzûlî.....	28
2.6.13.	Hamdî.....	28
2.6.14.	Hasan Çelebi.....	29
2.6.15.	Hayretî.....	29
2.6.16.	Hüdâyî.....	30
2.6.17.	İbrahim Gülşenî	30
2.6.18.	Kâmil	31
2.6.19.	Mesîhî	31
2.6.20.	Niyâzî-i Mısrî	32
2.6.21.	Râsîh	32
2.6.22.	Rızâ	33
2.6.23.	Sâdıkî.....	34
2.6.24.	Sa‘dî.....	34
2.6.25.	Sâlim	36
2.6.26.	Senîh Efendi.....	36
2.6.27.	Sürûrî Dede.....	36

2.6.28. Tâlib.....	37
2.6.29. Üftâde	37
2.6.30. Vâsıf.....	38
2.6.31. Vidinli Sa‘dî / Molla Sa‘dî.....	38
2.6.32. Yazıcıoğlu Mehmed.....	39
2.6.33. Yûnus Emre	39
2.6.34. Zihnî	40
2.7. MECMUADA GEÇEN AYET VE HADİS İKTİBASLARI.....	42
2.8. ATASÖZÜ, ÖZLÜ SÖZLER VE KELÂM-I KİBÂRLAR.....	51
2.9. TARİH DÜŞÜRME SANATI VE MECMUADA GEÇEN MANZUM TARİHLER	56
2.9.1. Mecmuada Geçen Tarih Manzumeleri ve Çeşitleri	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	64
3.1. ÖZEL ADLAR DİZİNİ	199
SONUÇ.....	203
KAYNAKÇA	205
ESKİ YAZILI METİN	215
ÖZ GEÇMİŞ.....	271

ÖZET

Sivas Ziyabey Yazma Eser Kütüphanesi'nde 15495 demirbaş numarası ile kayıtlı mecmua müellif ya da mürettibin kendi söylediği manzumelerle farklı şairlerden seçilmiş şiirlerden oluşur. Mecmuada dinî-ahlâkî ve felsefî konuların yanı sıra öğüt içerikli seçkilere, atasözü ve özlü söz niteliğinde eğitici- öğretici beyit ve mısralara yer verilmiştir. Mecmua, bünyesindeki şiirlerin içerik özelliğine istinaden eğitici- öğretici (didaktik) bir eserdir demek doğru bir tespit olur. Bu tür eserler muhtemeldir ki geçmiş devirlerde eğitim ve öğretimde kullanılmış ve önemli bir açığı kapatmışlardır. Mecmuadaki atasözü ve özlü söz niteliğindeki eğitici- öğretici beyit ve mısraların, okuyan ve yararlananların olumlu kişilik özellikleriyle donanmasında büyük katkısı olduğunu söylemek mümkündür. Eserlerin bu içeriği olumlu kişilik özelliklerine sahip insanların toplumda ne kadar saygın ve önemli görüldüklerinin de işareti mahiyetindedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, Şiir

ABSTRACT

The anthology registered with the fixture number 15495 in the Sivas Ziyabey Manuscript Library consists of poems selected from different poets with the verses sung by the author or the compiler. In the anthology, besides religious-ethical and philosophical issues, selections containing advice, educative-instructive couplets and verses as proverbs and concise words are included. It would be a correct determination to say that the anthology is an educational-instructive (didactic) work based on the content feature of the poems in it. It is likely that such works were used in education and training in the past and filled an important gap. It is possible to say that the proverbs and instructive couplets and verses in the anthology have a great contribution to the positive personality traits of the readers and beneficiaries. This content of the works is also a sign of how respected and important people with positive personality traits are seen in society.

Key Words: Classical Turkish Literature, Anthology, Poetry

ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ

ا	a, e, ’	ش	Ş, ş
آ	ā, a	ص	Ş, ş
ب	B, b	ض	Ž, ž Đ, đ
پ	P, p	ط	Ṭ, ṭ
ت	T, t	ظ	Z, z
ث	Ṣ, ṣ	ع	’
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
چ	Ç, ç	ف	F, f
ح	H, h	ق	K, k
خ	H, h	ک	G, g, K, k, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ū, ū
ژ	J, j	ه	H, h, e, a
س	S, s	ی	Y, y, Î, î, Î, î, I, ı

KISALTMALAR

Bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D.	: Dîvân
DİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Düz.	: Düzenleyen
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
G.	: Gazel
K.	: Kasîde
Ktp.	: Kütüphane veya kütüphanesi
M.	: Mecmua
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
No.	: Numara
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
vb.	: Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	: Ve devamı, ve diğerleri
Vrk.	: Varak
Yay.	: Yayını / yayınları
Ty.	: Tarihi yok
[...]	: Yazmada olmayan ve tamir edilen yerler

TABLO LİSTESİ

TABLO 1: Mecmuada Yer Alan Şairler ile Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı.....	17
TABLO 2: Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı	21
TABLO 3: Ayet İktibasları	42
TABLO 4: Hadis İktibasları	48
TABLO 5: Atasözleri, Kelâm-ı Kibâr ve Özlü Sözler	51
TABLO 6: Harflerin Ebced Değeri	57
TABLO 7:Tarih Türleri	58

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL 1: Nazım Şekilleri ve Sayısı	20
ŞEKİL 2: Bahirler	22

GİRİŞ

Edebiyatımızda kendine yer edinmiş mecmualar hakkında birçok tanımlama ve çalışma yapılmıştır. Arapça “cem” kökünden türetilmiş olan mecmuanın tanımı ile ilgili farklı kaynaklarda şu bilgiler mevcuttur: “1. Toplanılıp biriktirilmiş ve tanzîm ve tertîb idilmiş şeyler hey’eti, 2. Eş’âr ve sâ’ir âsâr-ı müntehibe cem’ ve kaydıyla hâsıl olmuş risale, bu gibi âsâr-ı müntehibeniñ kaydına mahsûs cüz’dân. 3. ‘Ulûm ve fûnûn ve edebiyata müte‘allık mübâhası câmi’ olarak neşrolunan risâle-i mevkûte.” (Sâmî,1317H.: 1293); “1.Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi. 2.Seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap. 3. Dergi.” (Devellioğlu, 2015: 689); “1. Toplanmış, biriktirilmiş ve düzenlenmiş şeylerin tamamı. 2. Antoloji, güldeste. 3. Belli zamanlarda çıkan süreli yayın, dergi.” (Parlatır, 2006: 1033). “Mecmû’anın yanısıra mecâmî, mecma’, câmi gibi aynı kökten türemiş kelimelerle - yalnız Osmanlı Türkçesi’nde- cüzdan defter ve cerîde isimleri de aynı manada kullanılmıştır.” (Uzun, 2003: 265)

“Pürdür güher-i pâk ile mecmû’a-i Bâkî
Deryâ dil-i dânadur aña sîne sefine” (Baki G.427/5)¹

“Târ-ı mevc-i bâdedir şîrâze-i mecmû’amız
Bâd-ı âh-ı gam perîşân edemez evrâkımız” (Haşmet G.108/2)²

“Yazayın eş’ârımı mecmû’a-i derd üstine
Al cedveller çeküp bu levha-i zerd üstine” (Revânî G.351/2)³

beyitlerinde sözcüğe yüklenen mana ise “Genellikle şairler mecmuayı, dîvânlarını oluşturmadan önce yazdıkları kendi şiirlerini topladıkları eser, defter manasında kullanmışlar bazen de mecmuaya dîvân manası yüklemişlerdir.” (Kurnaz-Çeltik, 2013: 23) cümlelerinde de belirtildiği üzere şairin kendi şiir defteri ya da dîvânı yerine

¹ Küçük, ty: 263

² Aksoyak, Arslan 2018: 171

³ Avşar, 2017: 382

kullanılmış fikrini verir. Bu tanımlara istinaden mecmuanın sözlük anlamı hakkında özetle şunları söyleyebiliriz: Meraklıları, şairler ya da konuyla ilgili kişiler tarafından herhangi bir konuda seçilip derlenip bir araya getirilmiş ya da oluşturulmuş ürünler bileşkesi ya da toplamı.

Mecmualar mürettibin kendi zevk ve beğenisine, ilgi alanına, yetiştiği yüzyıla göre değişiklik gösteren fakat temelde kendine ait seçkilerden oluşur. “*Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmû‘atü’l-ehâdis, mecmû‘a-i fetâvâ, mecmû‘a-i ed‘iye, mecmû‘atü’r-resâil, mecmû‘a-i eş‘âr, mecmû‘a-i tevârîh, mecmû‘a-i fevâid gibi.*” (Uzun, 2003: 265) cümlelerinde de bu hususa işaret edildiği söylenebilir. Şiir mecmuaları da şair, yazar, edip ya da meraklıları tarafından şiir seçkileri yapılmak suretiyle oluşturulan eserlere verilen isimdir demek yanlış olmaz.

Mecmuanın bir tür olarak kayıtlara henüz geçmediği zamanlarda, ashabın Hz. Peygamber’in söylediği hadisleri yazılı kayıt altına alması ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sahabe Hz. Peygamberden duyduğu sözleri yazmaya başlar ve böylelikle mecmualar da gün yüzüne çıkmış olur. Takip eden zaman içinde mecmua tertip etme anlayışı gelişerek müretteplerin “kendi seçimleri, ihtiyaç ve değerlendirmelerine göre bir araya getirince hadis literatüründe sahife, cüz ve kitap adıyla anılan ilk derlemeler doğmuştur”. (Uzun 2003:266)

Cahiliye dönemi Arap edebiyatında ise henüz mecmua adını almamış fakat aslında birer derlemeden ibaret sayılabilecek eserler mevcuttur. “Bu arada “dîvân” kelimesinin de önceleri “şiir mecmuası” anlamında kullanıldığı Ebû Temmâm’ın eserinin Dîvânü’l-hamâse adıyla da tanınmasından anlaşılmaktadır. İlk dönemlere ait mecmua adlı nadir eserlerin en eskisi ise muhtemelen İbn Abdûs el-Kayrevânî’nin Maliki fihhına dair kaleme aldığı el- Mecmû‘a’sı ile Ahmed b. Hüseyin el-Beyhaki’nin “Mecmû‘atü Kelâmi’ş-Şâfi‘î fi Ahkâmi’l-Kur’ân” adlı çalışmasıdır.” (Uzun 2003: 266) cümlelerinden de anlaşıldığı üzere aslında mecmua türü henüz şimdi bilindiği mecmua anlamını almamışken de derleme yoluyla ya da anlam değişikliği ile de olsa “mecmua” geleneği yüzyıllar öncesinden beri var olmuş ve varlığını sürdürmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUA

1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

Mecmualar zamanla kendi arasında tür ya da düzenleniş bakımından farklı başlıklara ayrılmıştır. Bu tür Arap ve Fars edebiyatlarından sonra Türk edebiyatında da varlık göstermiştir. Türk edebiyatında mecmuaların varlığının başlangıcı hususunda tam bir tarih vermek mümkün olmamakla birlikte 15. yüzyılda Ömer bin Mezîd'in derlediği "Mecmû'atü'n-Nezâir" isimli mecmua bizlere tarih olarak referans verir. Dolayısıyla Osmanlı döneminde mecmualar 15. yüzyılda görülmeye başlanmıştır diyebiliriz. İlerleyen yıllarda mecmualar sayıca artmış ve başlık olarak da çeşitlendirilmiştir. "Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların kâğıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, şekli gibi vasıfları ve maddî nitelikleri itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmının düzensiz, âdeta karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir." (Uzun 2003: 266) cümlelerinde belirtildiği gibi günümüzde oldukça popülerlik kazanan mecmualar incelendikçe hem nicelik hem de nitelik bakımından farklı oldukları gözlemlenmiştir. Bu farklılık bazı araştırmacıları mecmualar hakkında çalışmalara teşvik etmiş ve konu hakkında birtakım tasnif denemeleri yapmışlardır. Bu araştırmacılardan Âgah Sırrı Levend mecmuaları şu şekilde tasnif etmiştir:

"1. Nazire mecmuaları

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları

3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar.

4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar." (Levend, 1998: 166-167)

Bu tasniften sonra Günay Kut kısmen daha farklı bir tasnif yapmıştır:

I. Nazire mecmuaları,

II. Seçme şiir mecmuaları,

III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar,

IV. Karışık mecmualar,

V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar
(Kut,1986: 170)

Atabey Kılıç, mecmuaları bu iki sınıflandırmadan farklı olarak, beş ana başlık altında değerlendirmiştir:

I. Cilt ve Tertip Hususiyetleri Bakımından

II. Şekil Bakımından

III. Dil Bakımından

IV. Muhteva Bakımından

V. Şahısların Tertip Ettiği veya Şahıslar İçin Tertip Edilen Mecmualar.” (Kılıç, 2012: 80-96)

Mecmualara düzenleniş bakımından diğer bir tasnifi de Mehmet Gürbüz yapmıştır:

“I. Şiirlerin Şekil Özelliklerine Göre Oluşturulan Şiir Mecmuaları

II. Şiirlerin Konularına Göre Oluşturulan (Tematik) Şiir Mecmuaları

III. Nazire Mecmuaları,

IV. Şairlerin Aidiyeti/Mensubiyeti Esasına Göre Hazırlanan Şiir Mecmuaları

V. Bir Mensubiyet İlişkisi Gözetmeksizin Belirli Şairlerin Dîvânlarını/Şiirlerini Bir Araya Getirmeyi Amaçlayan Mecmualar. (Gürbüz, 2012: 7-10)

Yapılan tüm bu tasnifleri değerlendirecek olursak şunları söyleyebiliriz:

- Mecmualar mürettibin zevkine ve ilgisine göre herhangi bir konuda derlenebilir.

- Derleme herkes tarafından istenilen surette yapılabilir.
- Mürettepler ilgileri hususunca genellikle belirli bir tertip içerisinde derleme yapmışlardır.
- Belirli bir düzene oturmayan, kişinin her şeyden biraz eklediği, beğendiği türleri aynı kitapçıkta topladığı mecmualar da vardır.

Klasik Türk edebiyatında gerek hacim gerek içerik bakımından önem taşıyan dört büyük mecmua vardır.

1.1.1. Mecmû‘atü’n-Nezâ‘ir

H.840 / M.1437’de derlenmiş nazirelerden oluşan Mecmû‘atü’n-Nezâ‘ir’in derleyicisi Ömer bin Mezîd 15.yüzyıl şairlerindedir. Ömer bin Mezîd eserinde nazireleri bahirlere göre sıralamış, altı bahir halinde sunduğu nazireleri de kafiyelerine göre bir düzene koymuştur. 84 şairden 397 nazirenin derlendiği mecmuada her bahrin başında ölçünün bellekte kalması için derleyici birkaç beyitlik bir şiir söylemiştir. (Canpolat, 1982: 9)

Derlenme sebebini, Ömer bin Mezîd mecmuanın baş tarafında mealen şu cümlelerle açıklar: “ fakat sonra kitabın yazılması ve ifadenin anlatımı, bağlılığın ilgisi, artışın (...) zamanların olayları, ... ve ölüm korkusundan ve (...) gönül ve can ölümsüz akıl izin bulup istek ve neşe, eğlence sahipleri için şair dostları ve emirlerin sevgilileri için ellerinden geldiğince söz süslemesi ve tatlılık bağışında sanatlardan ve süslerden mahrum kalmasın diyerek güç yettiğince ve tadın zevkiyle dağılmış iken topladım, gönül ve can o istek bahçesinde mum yaptım. Şu sevgili dostlar ve temiz akılların bakışların yardımını ve kişilerin doğru yola iletmesi, yüreklendirmenin ve dayanmanın merhametince kitabın anılanına ve güzelin ünlüsüne düşe. Yoksul aciz köleyim ve değersiz Ömer bin Mezîdim. Her birinin istek arayıcısı ve dua söyleyicisiyim.”⁴

⁴ ammâ ba‘de te‘lif-i kitâb ve ta‘rif-i (6) hitâb ‘ilâka-i inkiyâd ve tilâka-i izdiyâd havâdis-i ezmineden (7) ve kâbûs-ı mevttten ve ilâvûs-ı fevtten gönül ü (8) [cân] fırsat ve ‘akl-ı cāvîdân ruḥşat bulup aşḥâb-ı şevk-içün (9) [ve ehl-i] zevk-içün yârân-ı şu‘arânuñ ve dil-dâr-ı ümerânuñ ellerinden (10) geldüğince kim söz nakşında ve ḥalâvet bahşında şanâyi‘den (11) ve bedâyi‘den ne kim buyurmuşlardur ve kayırmışlardur açdum (1) ve ebter kalmasun deyi vus‘-ı tākātça ve mezāk-ı lezzetçe tağılmışiken cem‘ etdüm (2) ve ‘akl u cân ol ravza-i hevâda şem‘ etdüm. şol yârân-ı ‘azîz ve bâ- (3) ‘akl-ı temiz çün kim anlaruñ ‘inâyet-i enzârı ve hidâyet-i edrârı şefkat-i (4) teshḥübince ve re‘fet-i teḥassübince

1.1.2. Câmi'ü'n-Nezâ'ir

H. 918 / M. 1512 yıllarında Eğridirli Hacı Kemal tarafından derlenmiş olan mecmua 16.yüzyılın ilk nazire mecmuasıdır. Kaynaklarda hayatı ile ilgili bir bilgiye rastlanamayan Hacı Kemal mecmuasında yer verdiği mukaddimesinde "... zıkr olunan şu'arânuñ ben dahı ol dîvânlarına nazâr idüp, (...) her birinüñ dîvânlarından niçe yâdigârından bir miqdâr ebyâtın zabt idüp bir araya cem' idüp, mertebesi mertebesi üzerine yazdum. Hürûf-ı teheccî üzre nazîrelerin el-ħaĸĸ sâlhâ niçe müddet buña cidd-i belîğ ve cehd-i bî dirîğ idüp elħamdüli'llah zuhûra getürdüm. Ve ismini Câmi'ü'n-Nezâir kodum. Dört yüz toĸsan altı varak birle mücelled bir kitâb eyledüm." (Ertek Morkoç 2003:1) cümleleri ile kendi dilinden mecmuanın derlenişi hakkında bilgi vermiştir. Mukaddimenin devamında mecmuanın içeriğinde 29461 beyit olduğunu belirtmiş ve son kısımda "...İmdi 'azîzler işbu naĸîf-i za'îf müellif Hacı Kemâlün bu kitab içinde ebyât u eş'ârı vardır." (Ertek Morkoç, 2003 :2) sözleri ile kitap içerisinde kendisine ait beyit ve şiirler olduğunu ifade etmiştir. Bu beyandan kendisinin de şiirle iştigal ettiği anlaşılmaktadır.

"Câmi'ü'n-Nezâ'ir birçok şair ve eser için tek kaynak olması bakımından büyük önem taşımaktadır." Örneğin Ahmed Fakih'e ait Çarh-name isimli mesnevî bu mecmuada yer alır. (Canpolat, 1993: 111) Mecmua üzerine yapılan doktora tezinde eserin iki nüshası olduğu ve hacimli olanın Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde, diğer nüshanın ise Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi, İsmail Saib I,804-805-2cilt olarak kayıtlı olduğu belirtilmiştir.⁵

1.1.3. Mecma'u'n-Nezâ'ir

Mecma'ü'n Nezâ'ir Edirneli Nazmî'ye ait olup H 930 / M. 1522 yıllarında tamamlanmıştır. 16.yüzyılda Câmi'ü'n-Nezâir'den sonra yazılmış, derleyeni bilinen ikinci nazire mecmuasıdır. Müellif eserine direkt olarak elif harfi ile kafiyelenmiş bir zemin şiir ile başlamış ve ye harfi ile kafiyelenmiş bir nazire ile sonlandırmıştır. Mecmuada 357 şaire ait 5527 şiir bulunur. (Köksal, 2017: 21) Eser kafiyeleniş bakımından Arap alfabesine göre düzenlenmiştir. Fakat mürettip şiirleri sadece son

mezĸür-ı kitâbe ve meşhûr-ı âfutâbe (5) düşe bende-i kemîne-i fakîrem ve 'Ömer bin Mezîd-i ĸaĸîrem her birisinüñ (6) hevâ-cüyı ve du'â-güyiyam." (Canpolat 1982: 19-20)

⁵ Ertek Morkoç, Yasemin (2003). Eğridirli Hacı Kemal'in Câmiü'n-Nezâir'i (metin ve mecmua geleneği üzerine bir inceleme). Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

harfine göre sıralamakla kalmamış, kendi içinde de belirli bir düzen gözetmiştir. Her harf aynı zamanda kendi arasında da kafiye ve redifine göre sıralanmış ve kendi içinde bahirlere göre dizilmiştir. Önce zemin şiire yer verilmiş sonrasında nazireleri eklemiştir. Kendisi de bir şair olan Edirneli Nazmî her zemin şiir sonuna kendi nazirelerini de eklemiştir. (Köksal, 2003: 262) Mecmuanın tespit edilen yedi nüshası bulunmaktadır. Eser üzerinde bir doktora tezi hazırlanmıştır.⁶

1.1.4. Pervâne Bey Mecmuası

Pervâne Bin Abdullah tarafından H. 968/ M.1560-1561 yıllarında derlenmiş olan mecmua içindeki şiirlere istinaden bir nazire mecmuası niteliğindedir. “Pervâne Bey Mecmuası’nın diğer mecmualardan farklı bir özelliği, bir zeminden diğer zemine geçeceği zaman arada zemin şiire yazılmış bir nazire olmadığı anlaşılan şiirlere yer verilmiş olmasıdır.” (Gıynaş, 2017: 7) Mecmuanın derleyicisi Pervâne Bin Abdullah, mecmuanın sonunda söylediği “efkâr-i ibâduhu Pervâne bin Abdullâh min-gilmâni’l-beyti’l-hâssati fi-sarâyi’l-âmireti’s-sultâniyye” cümleye istinaden farklı kaynaklarda “*hakkında bilgi bulunmayan saray hizmetkârlarından*” (Zülfe, 2007: 244), ve “Kânûnî Sultan Süleyman’ın bendelerinden” (Gıynaş, 2017: 6) olarak tanıtılır.

Şiirler, lâm-elif ile birlikte 29 harfin kafiye oluşturduğu elif-bâ düzenine göre sıralanmıştır. 550 şaire ait 7345 zemin şiir ve nazire ile 74 şaire ait 827 geçiş şiiri ile birlikte mecmuada 8172 şiire yer verilmiştir. (Gıynaş, 2017: 7)

1.1.5. Diğer Mecmualar

İsmi bilinmeyen, kütüphanelerin yazma eser bölümlerinde yer alan veya özel kişilerin kütüphanelerinde bulunan pek çok mecmua olduğu söylenebilir. Bu mecmuaların bir kısmı geçtiğimiz yıllar içerisinde farklı araştırmacılar tarafından çalışılmış ve tanıtılmıştır. Bu çalışmaların önemli bir kısmı yakın geçmişte başlatılan MESTAP (Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi) ile de MESTAP bünyesinde toplanmış, günümüzde yapılan çalışmalarla da projeye katkı sağlanması

⁶ Köksal, M. Fatih (2017). Mecma ‘u’n-Nezâ’ir. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

amaçlanmıştır. Tespit edilip çalışılan mecmuaların dışında henüz tespit edilemeyen mecmualar olduğunu söylemek mümkündür. Tespit edilip üzerinde akademik çalışma yapılanların hemen hepsi kütüphane adı ve bölüm kayıt numarasına göre adlandırılıp tanıtılmışlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SİVAS ZİYABEY YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ 15495 NUMARALI MECMUA

2.1. NÜSHA TAVSİFİ

Eser Adı: Yazma Divan

Yazar: Belirtilmemiş

Kütüphane Adı: Sivas Ziyabey Yazma Eser Ktp.

Dil: Türkçe, Arapça, Farsça

Demirbaş No: 15495

Tasnif no: 811.216

Karton kapak üzeri siyah deri kaplama cilt, kapakta ve sırtta yıldızla eser ismi “Yazma Divan” yazısı (kapak, cilt ve kapak yazısı sonradan yapılmış ve yazılmış). İç kapağın sağ tarafında beyaz bir not kağıdı üzerine mavi tükenmez kalem ile ve Latin harfleri kullanılarak “Bu kapak içinde şunlar var: 1- Muhammediye’den alınmış şiirler. 2- Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın bir şiiri. 3-Fuzulî’den, Bağdatlı Ruhiden gazeller.” yazılmış bir not yapıştırılmıştır. Sol tarafta ise “T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Sivas Ziyabey Yazma Eser Kütüphanesi, Tasnif No:811.216 Demirbaş no: MEC 15495” olarak temellük kaydı verilmiştir. İç kapaktan sonra sağ taraf boş, sol tarafta Osmanlı Türkçesi ile yazılmış eserin içeriği hakkında “*Başda meşhûr (Muhammediyye) kitabından parçalar, işaretli sayfalarda Sultan Murad’a Sultan Abdülhamîd’e aid manzum cülus tarihleri, İbrahim Hakkı Arzurumî’nin ma’rûf (ma’rifetnâme) kitabından parçalar, Fuzuli’den, Bağdadlı Rûhî’den gazeller ve bazı ilahiler...*” bilgileri (dört madde halinde) verilmiş ve bunun altında sayfa ortasına denk gelecek şekilde matbu rika hat ile “yazma mühim bir eser” başlığı konulmuştur.

Mecmuada saman sarısı renginde, aharlı kağıt kullanılmıştır. Varaklarda herhangi bir tezhip yapılmamış, sütun kenarları çift çizgili cetvelle sınırlandırılmıştır. Cetvel sınırlaması 41b’den sonra bitmiş devamındaki varaklarda renk nohudî olarak değişmiştir. Mecmuanın genelinde siyah renk mürekkep kullanılmış, başka bir renge yer verilmemiştir.

59 varaktan müteşekkil mecmuanın 42a, 44a, 45b, 52a, sayfaları boş bırakılmıştır. Mecmua 1b den 41b ye kadar iki sütun halinde nestâlik yazı hattı ve rakabe ile derlenmiştir. Satır sayısı 15 ila 17 arasında değişkenlik gösterir. Eser okunaklı ve düzenlidir. Bazı sayfa kenarlarında yazılar kayıtlıdır. 45b den sonraki varağın yırtılmış olması dışında mecmuada herhangi bir rutubet, küf yahut bozulma yoktur.

Başı: [1b]

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين
خدایه صد هزاران شکر و منت که محبوبینه بیزی قلدي امت
آنی کندی ایجون خلقی انکچون یرادوب اتدی قوللرینه رحمت

Bismillâhirrahmânirrahîm ve bihi nesta'în

Ĥudâ`ya şad hezarân şükr ü minnet

Ki maĥbûbına bizi kıldı ümmet

Anı kendi için ĥalkı anıñ-çün

Yaradup itdi ĥullarına raĥmet

Sonu: [57b]

باغ ایله بوستاننی فرزندینه ورمش پدر

استدکده میوه آندن ورممش آتمش مدر

Bâğ ile bûstânını ferzendeye virmiş peder

İstedikde mîve andan virmemiş atmış meder

2.2. MUHTEVASI

15495 numaralı yazma, dinî-ahlâkî konularda manzum bilgiler içeren ansiklopedik bir eser mahiyetindedir. Bünyesinde farklı şairlerden şiirlere yer vermesi bir mecmuayı andırır da tertip edenin amacı okuyucuyu dinî-ahlâkî konularda bilgilendirmek ve eğitmek olduğu için didaktik bir özelliğe sahiptir.

Eserin başında Allah'a şükür içerikli iki beyti takiben Hz. Muhammed ile âl ü ashâbına salât u selam içerikli bir beyt vardır. Bu üç beyti takiben eserin yazılış sebebinin belirtildiği “Sebeb-i Nazm-ı Kitâb” başlıklı bir manzume vardır. Manzumeden sonra “Su’âl-i Sûfî” ve “Cevâb-ı Sa’dî” başlıklı iki manzume mevcuttur. “Fasl” başlıklı temel dinî konularda öğretici (didaktik) ve bilgilendirici manzumeler arasında, beş vakit namazın Müslümanlara farz kılınması ve ezanın okunması hakkında Muhammediye başlıklı iki şiir mevcuttur. Bu manzumelerin ardından bir mesnevî, mesnevîden sonra da tekrar fasl başlıklı dinî konular ve peygamberler tarihi konularında öğretici (didaktik) ve bilgilendirici manzumelere ve münâcât içerikli bir mesnevî ile mi’râciyye konulu bir manzumeye yer verilmiş. Eserin ilerleyen kısımlarında hece vezni ile namaz içerisinde Hz. Muhammed’e dua etmenin gerekliliğini vurgulayan bir Muhammediye, akabinde Hz. Muhammed’in Mekke’den Medine’ye hicretini işleyen bir Muhammediye mevcuttur.

Eserin ilerleyen kısımlarında Kelâm-ı Kibâr başlıklı manzume bir nasihat-nâme niteliğindedir.

Diñle sözümü mü’min
Dime her işi mümkün
Hâk virmeyince miskin
Tedbîri bozar taqdîr

Bu pend-i mo‘ezzendir
Mektûb-ı mükerremdir
Kânûn-ı muqarrerdir
Tedbîri bozar taqdîr

bendlerinden de açıkça belirtildiği üzere nâzımın amacı okuyucuya öğüt vermek, onu bilgilendirmektir. Onu takip eden Dîger Darb-ı Mesel başlıklı manzume de Levnî’nin “Atalarsözü Destânı”ndan alıntılanmış ata sözlerinden ibaret,

Güneş balçık ile sıvanmaz ey dil
Ne kadar ğor olsa bilinir kâmil

Kendüden gayrıyı beğenmez câhil
Kendi söler kendi diñler dimişler

dörtlüğünden de anlaşılacağı üzere bilgilendirici bir metindir.

Devam eden sahifelerde Erzurumlu İbrahim Hakkı'ya ait;

Bulunmaz Rabbimiñ zıddı ve niddi mişli 'âlemde
Ki şûretten münezzehdür muğaddesdür Te'âlallah

Biri Âdem biri İdrîs biri Nûh Hûd ile Şâlih
Hem İbrâhîm ve İshâk ile İsmâ'îl Zebîhullah

Dağı Ya'kûb ile Yûsuf Şu'ayb ve Lût ile Yağyâ
Zekeriyâ ile Hârûn ağı-i Mûsâ Kelîmullah

Ve Dâvûd Süleymân ve dağı İlyâs ve Eyyüb'dür
Birisi Elyesa'dur dağı 'Îsâ'dur o Rûhullah

Bizim peygamberüñ ağıkâm-ı şer'î öyle bâkîdür
Ki ehl-i mağşeri bu şer' ile faşl idecek Allah

Ve mi'râc-ı Nebî hağıdur aña şahşîle muhtağıdur
Çıkub fevka'l'ulâya Hağığ'ı görmişdür Hağıbullah

beyitlerinden de anlaşılacağı üzere Allah'ın varlığı ve birliği, dört büyük melek, geçmiş peygamberler ve Hz. Muhammed, ecel, kabir gibi konulardan bahsettiği "manzum ilmihal" olarak adlandırabileceğimiz 117 beyitlik risalesine yer verilmiştir.

İlerleyen kısımlarda tevhid ve münâcât konularını işleyen, Mısrî, Hüdâyî, Yûnus, Rûmî, Üftâde gibi hem tasavvufa meyletmiş ve yaşamını ona göre şekillendirmiş, hem de esas amacı İslam'ı tebliğ etmek olan şiiirler yazmış şairlerin "ilâhî" türündeki şiiirlerine yer verilmiştir:

Yüz urduķ saña ey settârü'l-‘uyûb
Senüñ eliñdedür ıslâh-ı kulûb
Ente'l-Kerîm ente Ğaffârü'z-zünûb
Efendim sultânüm estağfirullah

Bu derdüñ çâresin bul var eliñde var iken fırsat
Ne fâ'ide şöra âh ü zâr idüb hayfâ diyen insân

Niyâzî bu öğüdi sen vir evvel kendi nefsine
Ki şöra ğayrıya söyle tuta her işiden insân

Od 'alevi parlayınca
Başda beyin kaynayınca
Senden imdâd olmayınca
Ya ben kime yalvarayım

Derleyici son olarak ve Fuzûlî ve Bağdatlı Rûhî'den seçmiş olduğu şiirlere yer vererek mecmuayı bitirmiştir. Fuzûlî'nin şiirleri;

Çok tefâhür kılma cem'-i mâl ile ey h'âce kim
Sîm ü zer cem'iyeti ehl-i ğurûr eyler seni

Bârgâ[h]-i kurbden cem'iyet-i esbâb-ı mâl
Her ne miqdâr olsa ol miqdâr dūr eyler seni

Gerçi ni'met çok kifâyetden tecâvüz kılma kim
İmtilâ bâr-ı bedendür bî-ħuzûr eyler seni

gibi Dîvân'ının “Mukatta'at” başlığı altında bulunan şiirlerden oluşmaktadır. Şiirlerin teması daha çok dinî olarak seçilmiştir.

Bağdatlı Rûhî'den seçilen şiirler ve mukaffa beyitlerde de aynı tema gözetilmiş, şiirlerin hikmetli sözler yahut öğüt içeren beyitleri alınmıştır:

Hep mağlaţadur laķlaķa-i bâţın ü zâhir
Bir nokta imiş aşl-ı sühan evvel ü âhir

El virse şafâ fırsatı fevt eyleme bir dem
Dünyâ aña değmez ki cefâsın çeke âdem

2.3. YAZI VE İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Müellif ya da müstensihin imlâ konusunda yeterli eğitim almadığı anlaşılıyor. Metindeki bazı Arapça kelimeleri yanlış yazması Arapça dilbilgisi eğitiminin (sarf ve nahv) yetersiz olduğu izlenimi veriyor. Kelimelerin yanlış yazılımları özellikle Türkçe konuşma dilinde aynı söylenen seslerin yazıdaki karşılığı olarak ifade edilen ħa (ح), ħı (خ), he (ه); te (ت), tı (ط); dâd (ض), dâl (د); zâd (ض), zı (ظ), zel (ذ), ze (ز) harflerinin birbirleri yerine yazılması fikrimizi doğrulayıcı bir delildir. Bu hususu aşağıdaki örneklerde görmek mümkündür:

Kebîre mü'mini îmândan ihrâc eylemez daĥı
Ne küfre dâĥil ü ne şâ'atin zabtı ide 'indallâh (33b)

Aşağıdaki beyitte Arapça aslı “semmûr” olan kelime metinde halk dilinde söylendiği şekliyle “şamur” olarak yazılmıştır:

Mazlûmları döger iken kendi kendin öger iken
Şamur kürkler giyer iken kefenlere giren insân (39b)

Arapça aslı “atlas” olan kelime aşağıdaki beyitte “atlaz” şeklinde yazılmıştır:

Yürümeğe üşenirken ibrişimler kuşanırken
Atlaz döşek döşenirken kara yirde yaţan insân (41a)

Aşağıdaki beyitte, sindirimi kolay olan cehennem meyvesi manasına gelen “zağğûm-ı zeri” tamlamasının “ı zeri” kelimesi “ze (ز)” yerine zâd (ض) ile yazılmıştır:

Ger şekâvetle göçerseñ nice ola hâliñ senüñ
Yedigün **zağğûm-ı zeri** giydüğüñ kaţrân ola (41b)

Arapçadan dilimize geçen ve yüzyıllardır Türk Dili’nde kullanılan “elbette” zarfı asıl imlâsının dışında, konuşma dilinde söylendiği gibi “elbetde” şeklinde “dâl (د) harfi eklenerek yazılmıştır. Aşağıdaki beyitte bu durumu görmek mümkündür:

Olamazsañ ‘illet [ü] kılet [ü] zilletden berî
Bulunur **elbetde** sende lâ-cerem üçün biri

Türkçe kelimelerde fiillerin sonuna gelen bilinen (görülen) geçmiş zaman 3. şahıs eki, Klasik Osmanlı Türkçesi’nde olduğu gibi dâl (د) ve ye (ی) harfleriyle değil te (ت) veya tı (ط) harfleri ile yazılmıştır. Aşağıdaki beyitlerde bu durumu görmek mümkündür:

Ecel geldi günüñ bitdi gözleriñ nûrı hem gitdi
Kara yirler seni yuttı kabirlere giren insân (40a)

Mecmuadaki şiirlerin okunmasında kulak için kafiye hususuna da dikkat edilmiş, bu düşünceden hareketle Arapça kelimelerin kafiye oluşturanları genellikle Farsça telaffuzlarıyla yazılmışlardır. Bu okuyuş, hem geçmiş dönemdeki şair ve yazarların iyi derecede Farsça öğrendikleri ve bildikleri düşüncesinden hem de şiirde kafiye oluşturan kelimeler arasında göz ve kulak için kafiyenin oluşmasını göz ardı etmeme düşüncesi ile esas alınmıştır. Aşağıdaki beyitlerde Farsça okuyuşlarla oluşan kafiye uyumunu gözlemek mümkündür:

Ki bulmuşdı anuñ vaktinde ey cân
Cihân emn ü emân ü istirâhet (1b)

İdi mümkün çü tevķî̇t eksük artuķ
Niçün beş vakt ile oldu moveķķet (2a)

Zevâtü'l-erba'a niçün kılınur
Hazarda dört seferde iki rek'et (2b)

Namâzda farz iken Kur'an kırâ'et
Niçün tesbîh ile olur bidâyet (2b)

Suâliñe cevâb ey ehl-i şafvet
Direm Allâhu a'lem bil-ħekîket (3a)

Ki ğarķ oldu şuya hep yiryüzinde
Ne varsa cümle mevcûdât o sâ'et (4b)

Şabâh namâzıdur çün şef'-i vâhid
Pes anda kaçra hîç olmadı roħset (9a)

Kamusı dizleri üstine çökdi
Çeküp 'arşı getürmekde meşekket (10a)

Eger tevbe kılursam girü yâ Reb
Olam mı girü Hâzretde muķarreb (11a)

2.4. ŞİİRLERİN TASNİFİ

Mecmuada başlık konulmamış yahut mahlası olmayan birçok şiir bulunmaktadır. Sadece şairi belli olan şiirlerin tasnifi; şairi, kullanılan nazım şekli, kullanılan vezin ve beyit sayısı şeklinde yapılarak alfabetik sıraya göre tablo halinde sunulmuştur:

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Şairler ile Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı

Şair	Nazım Şekli	Veze	Beyt / Bent Sayısı
Ahmed Paşa	Kasîde	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	4
Ahmed Paşa	Kasîde	Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	3
Ahmed Paşa	Kasîde	Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün	8
Ârif Efendi	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	7
Ârif Efendi	Gazel	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	7
Âsım	Kıt'a	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	5
Âsım	Kıt'a	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	2
Bağdatlı Rûhî	Terci-i Bend	Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	8
"	Kasîde	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	20
"	Gazel	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	8
"	Gazel	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	4
"	Gazel	Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	5
"	Gazel	Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	8
"	Gazel	Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	13
"	Gazel	Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	5
"	Gazel	Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün	5
"	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	5
"	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	5
"	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	7
"	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	5
"	Gazel	Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	8
Emrî	Gazel	Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün	4
E. Rûmî	Beyt	Hece vezni	6
Fahrî	Beyt	Hece vezni	3
Ferruhî	Gazel	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	2
Fenâyî	Gazel	Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün	5
Feyzî	Gazel	Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün	7

Tablo 1'in Devamı

Şair	Nazım Şekli	Vezin	Beyt / Bent Sayısı
Feyzî	Gazel	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	5
Feyzî	Kıt'a	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	2
Feyzî	Murabba	Müstef'ilün müstef'ilün	8
Fuzûlî	Kıt'a	Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	4
Fuzûlî	Gazel	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	5
Fuzûlî	Kıt'a	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	4
Fuzûlî	Kıt'a	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	2
Fuzûlî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	2
Fuzûlî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	3
Fuzûlî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	4
Fuzûlî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	4
Fuzûlî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	3
Fuzûlî	Kıt'a	Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün	2
Fuzûlî	Kıt'a	Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	3
Fuzûlî	Kıt'a	Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	3
Fuzûlî	Kıt'a	Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	4
Gülşenî	Mesnevî	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	25
Hamdî	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	29
Hayâlî	Murabba	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	4
Hayretî	Mesnevî	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	11
Hüdâyî	Koşma	Hece vezni	3
Hüdâyî	Koşma	Hece vezni	7
Hüdâyî	Koşma	Hece vezni	7
İsmail Hakkı	Mesnevî	Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	3
İbrahim Hakkı	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	117
Kâmil	Kıt'a	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	3

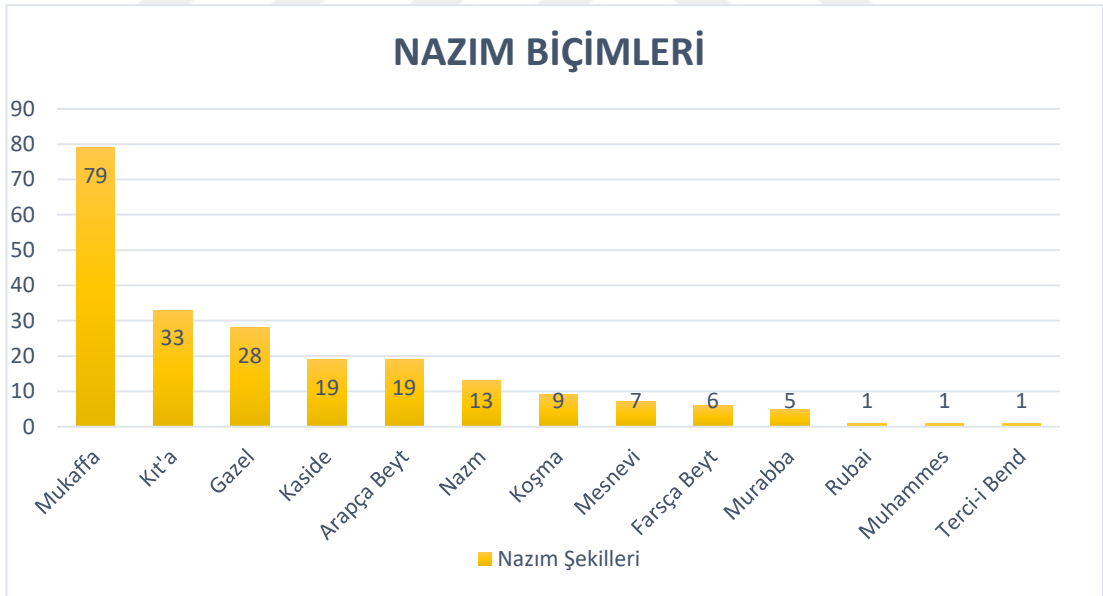
Tablo 1'in Devamı

Şair	Nazım Şekli	Vezin	Beyt / Bent Sayısı
Kemalpaşa-zâde	Kıt'a	Mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün	9
Levnî	Dörtlük	Hece vezni	5
Mahfî	Gazel	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	5
Niyâzî	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	9
Niyâzî	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	26
Niyâzî	Gazel	Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	5
Niyâzî	Gazel	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	7
Râsih	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	2
Rızâ	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	8
Sâdıkî	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	15
Sa'dî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	7
Sa'dî	Murabba	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	10
Sa'id	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	7
Senîh	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	18
Sürûrî	Murabba	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	7
Tâlib	Kasîde	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	9
Üftâde	Gazel	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	5
Vidin'li Sa'dî	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ûlün	258
Vidin'li Sa'dî	Mesnevî	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	5
Yazıcıoğlu Mehmet	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	6
“	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	5
“	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	6
“	Kasîde	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	6

Tablo 1'in Devamı

Şair	Nazım Şekli	Vezin	Beyt / Bent Sayısı
“	Kasîde	?	11
“	Mesnevî	Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün	16
“	Mesnevî	Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün	15
Yûnus Emre	Beyt	Hece Vezni	5
Yûnus Emre	Beyt	Hece Vezni	5
Yûnus Emre	Mesnevî	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	23
Zihnî	Kıt'a	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	4

Mecmuada yer alan bütün şiiirlerin nazım şekilleri sayılarına göre aşağıdaki grafik ile gösterilmiştir. 'Beyt' başlığı altında sunulan iki mısraı kafiyeli beyitler 'Mukaffa' başlığı altında toplanmıştır.

Şekil 1: Nazım Şekilleri ve Sayısı

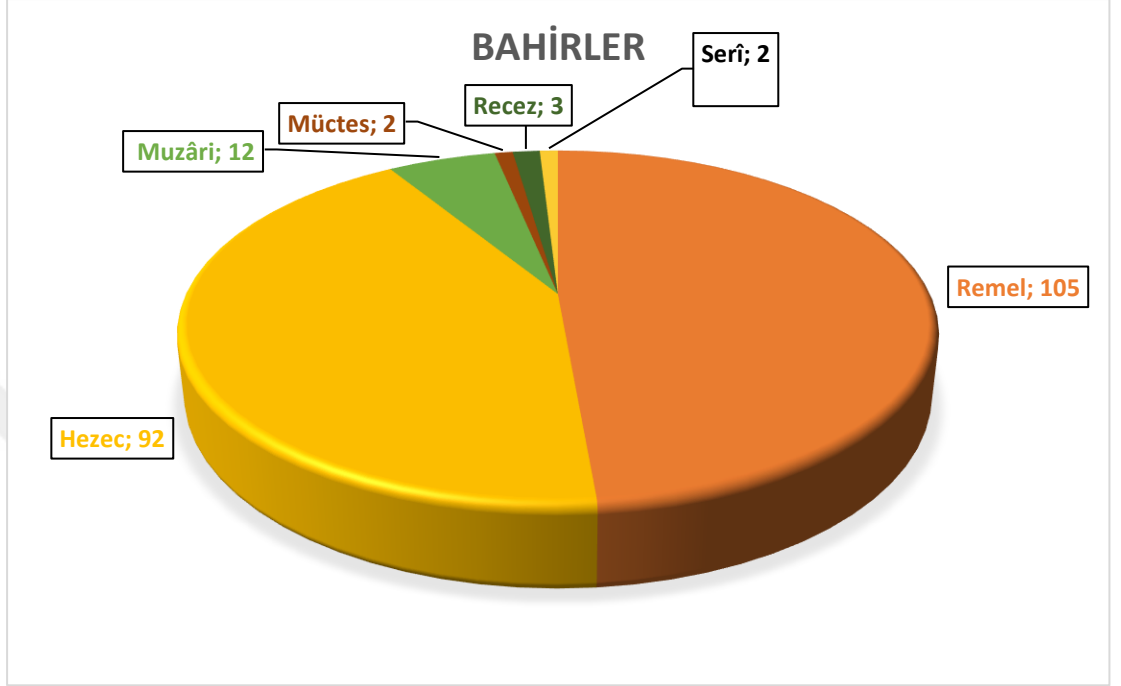
2.5. VEZİNLERİN TASNİFİ

Mecmuada yer alan şiirler aşağıda alfabetik olarak sıralanan vezinlerle yazılmışlardır. Vezinlerin adları ve kaç şiirde uygulandıkları aşağıda tablo halinde sunulmuştur.

Tablo 2: Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı

Sıra Nr	Kullanılan Vezin	Kullanılma Sayısı
1	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	13
2	Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	81
3	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	9
4	Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	2
5	Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	1
6	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	1
7	Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	1
8	Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	46
9	Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	34
10	Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	12
11	Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	9
12	Mef'ülü mefâ'ilü fe'ülün	1
13	Mef'ülü mefâ'ilün	1
14	Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün	1
15	Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	1
16	Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	2
17	Müstef'ilün müstef'ilün	1
18	Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	1
19	Hece Vezinleri	11
	Toplam	228

Şiirlerde kullanılan vezinlerin bahirleri aşağıda bulunan şekilde kullanım sıklığına göre verilmiştir. Buna göre en çok “Remel” ve “Hezec” bahirleri kullanılmıştır.

Şekil 2: Bahirler

2.6. ŞAİR KADROSU VE KISA BİYOGRAFİK BİLGİLERİ

Derleyici mecmuada 14.yüzyıldan 19.yüzyıla kadar muhtelif şairlerin şiirlerine yer vermiştir. Gerek şiir başlıklarından gerek mahlaslarından tespit edebildiğimiz şairlerin kısa biyografileri alfabetik sıraya göre aşağıda verilmiştir:

2.6.1. Ahmed Paşa

Sultan II. Murâd devri kazaskerlerinden Veliyüddîn Efendi (Veliyüddîn b. İlyas, ölm. 1432)'nin oğludur. Kaynaklarda Ahmed Paşa ailesinin Hüseyinî seyyitlerinden olduğu belirtilir. Ahmed Paşa'nın Edirne, Bursa ve Dimetoka gibi değişik yerlerde doğduğu söylene de Edirne'de doğduğu düşüncesi ağırlık kazanmaktadır. Sehî Bey ve Âşık Çelebi tezkirelerinde, İsmail Belîğ Güldeste-i Riyâz-ı İrfân adlı eserinde Edirneli olduğunu söylerler. Latîfî Tezkiresi'nin ve Gelibolu'lu Alî'nin Künhü'l-Ahbâr adlı tarih eserinin Ahmed Paşa'yı Bursa doğumlu olarak göstermeleri, şairin yaşamının büyük bir bölümünü Bursa'da geçirip orada ölmesinden ve mezarının orada

bulunmasından kaynaklanmış olmalıdır. İyi bir medrese öğrenimi görüp yetişti. Arapça ve Farsçanın yanında devrin geçerli bilimlerini öğrendi. Öğrenimini bitirdikten sonra müderris olarak Bursa Sultan Murad Medresesi'nde (Muradiye Medresesi) ilk görevine başladı. Daha sonra aşama kaydederek Edirne'ye kadı olarak atandı (H.855/M.1451). Sultan II. Mehmed'in önce hocası, daha sonra veziri oldu. Sultanın gazabına uğradıktan sonra İstanbul'dan uzaklaştırılarak günlük otuz akçe maaşla Bursa 'ya atandı. Sırasıyla Bursa Orhaniye ve Murâdiye medreseleri yöneticiliği (mütevelliliği) yaptı. M.1496-97 yıllarında Bursa'da ölen Ahmed Paşa kendi yaptırdığı medresenin yanındaki türbeye gömüldü. Yaşadığı devrin şairler sultanı olarak anıldı. (Canım, 2018:112-115; Zavotçu, 2005: 53)

2.6.2. Ârif Efendi

Biyografik kaynaklarda 'Ârif mahlasıyla birçok şair bulunmasına rağmen eserlerdeki biyografilerden ve mecmuadaki şiirden hangisi olduğu konusunda bir karara varılamamıştır.

2.6.3. Âsım

İsminin aslı Abdülaziz Asım olan şair 1803 yılında Bağdat'ta dünyaya gelmiştir. Müderris Seyyid Mehmed Vesîm Efendi'nin oğludur. Fenari'ye kadar olan öğrenimini babasının yanında görmüştür. Babasının vefat etmesi üzerine şair eğitimini Mehmed Kasım Şarzurî'den almaya devam etmiştir. Aldığı eğitimler neticesinde Bağdat'ta ki Mevlevîhane Câmî'inde imam-hatiplik yaptıktan bir süre sonra aynı caminin müderrisliğine atanmıştır. Aynı zamanda hükümet dairesinde Arapça Farsça Türkçe ve Kürtçe tercümanlık hizmeti vermiştir. 1877'de oğlu ile birlikte İstanbul'a gelmiş ve 1888'de vefat etmiştir. (Özbeyli, 2014: 9) Şairin 175 büyük sayfadan müteşekkil Türkçe ve Farsça şiirleri bulunan Dîvânı vardır. (İnal, 1969: 64) Şiirleri arasında birçok mutasavvıf ve devlet büyüğü için tarih manzumeleri de bulunur. Asım'ın torunu Bahâeddîn Efendi şairin Dîvân'ından başka eserleri de olduğunu ve bu eserlerin basılması amacıyla Reşid Akif Paşa tarafından alındığını bildirir. (Arslan, 2020: TEİS)

2.6.4. Bağdatlı Rûhî / Rûhî-i Bagdâdî

16. yüzyılın sesi devrini aşarak günümüze dek ulaşan şairlerinden biri de rind ve düşünce üreten (mütefekkir) şairi Rûhî'dir. Asıl adı Osman'dır. Kânûnî ordularıyla

Bağdad'a giden ve Bağdad Beylerbeyi Ayas Paşa'nın hizmetinde bulunan Anadolu bir askerin oğlu olduğu bilinir. Dîvân'ındaki şiirlerden bir asker oğlu, sipâhî olduğu anlaşılmaktadır. Hayatını türlü nedenlerle diyar diyar dolaşarak geçirdiği, çok yer ve insan tanıdığı, son olarak Şam vâlisi Müşir Osman Paşa'nın yanında bulunarak bu Osmanlı paşasının koruma ve yardımlarını gördüğü, yine şiirlerinden anlaşılmaktadır. Esrâr Dede Tezkiresi'nde bu derviş ruhlu şairin mevlevî olduğu yazılı ise de Rûhî'nin şiirlerinde mevlevî şairlere özgü, ısrarlı bir Hz. Mevlânâ övgüsü yoktur. Fazlullah Hurûfî'ye bağlılık dile getiren şiirleri, onun Bağdad çevresinde hala yaygın olan Hurûfîliğe eğilimini gösterir ipuçlarıdır. Şiirlerinde yer yer askerlik ve savaş kahramanlığına değinen şair, Bağdad'da vâililik yapan Ali, Sinân, Süleymân, Hasan ve Osman Paşalar'a kasîdeler sundu. En ünlü şiiri ise 17 bendden oluşan terkîb-i bendidir. Divân'ı vardır. (Solmaz, 2018: 164; Zavotçu, 2005:109-110)

2.6.5. Emrî

Edirnelidir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Emrullah'tan esinlenerek Emrî mahlasını aldı. Yetenekli bir kişi olmasına karşı meslek hayatında yükselmedi. Gençliğinde muhasebe ve imâret kâtipliği görevlerinde bulundu. Kınalızâde Hasan Çelebi'nin babası Ali Çelebi Edirne kadısı olunca Yıldırım Han Vakfı'na mütevellî olmasını sağladı. Ancak, sonra işten el çektirildi (azledildi) ve bir ara hapse girme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Yükselme isteği hissetmeyen, elindekiyle yetinmesini bilen (kanaatkâr) bir kişiliğe sahipti. Devlet büyüklerine kasîde sunmak gibi bir alışkanlığı olmadığı için önemli görevler elde edemedi. Şiirlerinde değerinin bilinmediğinden yakınan Emrî'nin ömrü sıkıntı içerisinde geçti. Yüzyılın güçlü şairlerindedir. Muammaya düşkünlüğünden ötürü şiirlerinde kapalı sanatlara başvurmayı yeğledi ve bazı gazellerini muamma haline getirdi. Buna karşı güzel gazelleri de vardır. Ünlü şair Bâkî'ye de hicivler yazdı. (İsen, 2017: 112; Saraç, ty.: 3-4; Zavotçu, 2005: 106)

2.6.6. Erzurumlu İbrahim Hakkı

Muharrem 1115'te (18 Mayıs 1703) Erzurum'un Hasankale ilçesinde doğdu. Babası Derviş Osman Efendi, aralıklarla otuz yıl kadar süren iyi bir eğitim görmüştü. Annesi, Hasankale'nin ileri gelenlerinden Dede Mahmud'un kızı Şerife Hanife Hanım'dır. 1119'da (1707) Erzurum'a yerleşen Osman Efendi burada yörenin ileri

gelen ilim ve tasavvuf erbabıyla tanışmış ve 1122'de (1710) hac niyetiyle yola çıkmışken Siirt'e yaklaşık 7 km. uzaklıkta bulunan Tillo'ya (bugünkü Aydınlar) uğramış, yörenin tanınmış müritlerinden İsmâil Fakîrullah'a intisap ederek buraya yerleşmiş, böylece yıllardır aradığı huzura burada kavuşur. Babasının isteği üzerine dokuz yaşında iken amcası Ali tarafından Tillo'ya götürülen İbrâhim Hakkı babasıyla karşılaştığında şeyhi İsmâil Fakîrullah'ı da orada görüp ona karşı derin bir sevgi ve hayranlık duygusu besler. Babası ile birlikte şeyhin derslerine devam edip bilgilerinden istifade eder. Babasının ölümü üzerine Erzurum'a döner. Öğrenimini tamamladıktan sonra Şeyhi İsmail Fakirullah'ı ziyarete gider ve orada hücreye yerleşir. Şeyhin ölümü üzerine Erzurum'a döner. 1150 yılında hacca gider. Bir ara İstanbul'a gider ve Sultan I. Mahmud ile görüşüp zamanında saray kütüphanesinde bir süre çalışır. Bu sırada müderrislik payesi alarak Erzurum'a döner. Bir süre Erzurum'da ders okutup imamlık yaptıktan sonra Hasankale'ye yerleşti. Bu sırada Marifet-nâme'yi tamamladı. İkinci kez İstanbul'a çağrıldı ve bu kez uzun bir süre İstanbul'da kaldı. Döndükten sonra üçün kez Tillo'ya gitti ve ikinci hac farızasını yerine getirdi. 19 Cemâziyelâhir 1194 (22 Haziran 1780) tarihinde vefat etti ve vasiyeti üzerine şeyhinin yanına gömüldü. En önemli eseri ansiklopedik bir eser olan Marifet-nâme'dir. (Geniş bilgi için bk.: Çağrıncı, 2000: 305, 306; Külekçi ve Karabey, 1997: 13-19)

2.6.7. Eşrefoğlu Rûmî

Asıl adı Abdullah olan şairin doğum yeri İznik'tir. Zaman zaman doğum yerinden mütevellit "İzniki" olarak da anılır. İlk öğrenimini İznik'te tamamlamış daha sonra Bursa'ya giderek Çelebi Sultan Mehmed medresesine devam etmiştir. Bu medreseden ayrıldıktan sonra Emir Sultan dergahına gider ve öğrencisi olmak ister fakat Emir Sultan onu Hacı Bayram-ı Velî'ye gönderir. Bu şekilde Ankara'ya giderek Hacı Bayram-ı Velî'nin dergahına katılır. Katıldıktan hemen sonra çileye girer, bu dönemin ardından dergâhta 11 yıl imamlık yapar. Hacı Bayram'ın kızı ile evlenir. Fenafillah'a ulaşma arzusu onu önce İznik'e sonra Hama'ya kadar götürür. Orada Hüseyin Hamavî'nin yanında tekrar çileye girer ve bu çile onu velî mertebesine eriştirir. Şeyhinin tavsiyesi ile doğduğu topraklara geri döner. Saray ve çevresinden daima uzak kalmayı tercih etmiştir. Fatih'in emri ile bir kez İstanbul'a giden Rumî bir daha İznik'ten ayrılmaz. Vefat ettiğinde yüz yaşının üzerindedir. Tek manzum eseri Dîvân'ıdır. Şiirlerinde Yunus etkisine rastlanır. Hece ve aruz veznini kullanmış; bu

vezinlerle mesnevî, koşma, gazel, kıt'a ve ilahîler yazmıştır. *Müzekki'n-Nüfûs* ve *Tarikatnâme* gibi eserleri ise mensur olup dinî, ahlâkî ve tasavvufî muhtevalıdır. (Güneş, 1994: 17-104; 2020 TEİS)

2.6.8. Fahrî

A. Çorlu'lu Mahmûd Çelebi'dir. Yanya'lı Arslan Paşa oğlu 'Ali Paşa Rûm İli Beglerbegisi iken kâtibi ve mü'ezzini olmuş, o yakınlık ile Yanya'da mutasarrıflık elde etmiştir. Şairin evlendiği de hakkında verilen bilgiler arasındadır.

B. İsmi Mehmed olan şair Kâ'im-makâm Mûsâ Paşa'nın tezkirecisi idi. Sultân IV. Murâd'a süslü bir kemer yaptırıp paftalarına bir gazelini nakşetmişti. (Zavotçu, 2017: 185, 186)

2.6.9. Fenâyî

Asıl adı Mehmed olan şair, İstanbul Tophane'de doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Öldüğünde 90 yaşında olduğu sanılmaktadır (Mehmed Süreyya 1996: II/395). H.1075/ M.1664'te öldüğü dikkate alınırsa H.938/ M.1574 yılında doğduğu söylenebilir. Babası Tophaneli İshak Efendi (Yıldız, 2003: 348) baba mesleğinden dolayı Kâtip Çelebi ismiyle anılır. Ailesine dair tek bilinen Ahmet Çelebi isminde kâtiplik yapan bir kardeşi olduğudur. Türbesinde eşinin kabri bulunmasından evlenmiş olduğu anlaşılır. Babası ve kardeşi Ahmet Çelebi gibi Fenâyî de önceleri kâtiplik yapmıştır. Eğitim hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan Fenâyî'nin, kâtiplik ve vaizlik yapmasından belli bir eğitimden geçmiş olmalıdır. Arapça ve Farsça'yı bildiği, dîvânında yer alan Farsça şiirlerden, ayet ve hadisleri anlamlarına uygun olarak kullanmasından anlaşılır. Kardeşi Ahmet Çelebi vasıtasıyla Aziz Mahmud Hüdâyî'ye intisap etmiş, Hüdâyî'ye mürit olduktan sonra kâtiplik mesleğinden ayrılıp on yedi yıl şeyhine hizmet ettikten sonra Kütahya Simav'a halife olarak görevlendirilmiştir (Bursalı Mehmed Tahir, 2000: 54). Şeyhinden uzak kalacağı düşüncesiyle bu görevi kabul etmek istemese de Aziz Mahmud Hüdâyî'nin duasıyla Simav'a gitmiştir. Hüdâyî'nin vefatı üzerine İstanbul'a dönmüş ve inzivaya çekilmiştir. Tophane'de İlyas Çelebi Tekkesi'nde şeyhlik yaparken, Hüdâyî'nin torunu Mesud Efendi'nin yerine H.1067/ M.1656-7 yılında post-nişin olmuştur. Bu makamda sekiz yıl kalmış, 23 cümadel-evvel-Şeyhî'de cümadel-âhire- 1075/ 12 Aralık 1664'te vefat etmiştir. (Aydın, 2013: TEİS).

2.6.10. Ferruhî

Akhisarlıdır. Mevlevî'dir. Dervîş yaradılışlı, zaviye sahibi biriydi. Âşık Çelebi zayıf, kısa boylu, köse biri olduğunu söyler. İlim konusunda yeterli değildi, ama kıraatta iyiydi. Sultan Süleyman Manisa'da şehzade iken ona kasîdeler sunmuştu. Âşık Çelebi, 942/1535 yılında hacdan dönüp İstanbul'a geldiğinde Ferruhî'yi görüp sohbet ettiklerini söyler. (...) Ferruhî'nin Zâtî, Revânî ve Tâli'î ile dostlukları vardı. Latîfî ve Sehî Bey onun şairliği hakkında farklı görüşlere sahiptir. Latîfî'ye göre; sade şiirleri vardı. Halk arasında şiirleriyle şöret olmuş biri değilse de yeni mânâlar ve sanatlar üretme konusunda fena değildi (Canım: 2000: 429). Sehî Bey'e göre fal ilmini ve şiir fennini iyi bilirdi. Şiirleri herkes tarafından bilindiği ve çok kişinin hoşuna gittiği için halk arasında beğenilip okunurdu (İsen, 1998: 201). Nazire yazmayı severdi (Genç, 2000: 438). (Yılmaz, 2020: TEİS)

2.6.11. Feyzî

A. "Tursun-zâde 'Abd-ullah Efendi'dür" (Zavotçu, 2017: 179) cümlesinde baba adının Dursun, adının da Abdullah olduğunu söyleyen Rızâ'ya göre ünlü ve büyük şairlerin güzel söz söyleyenlerindedir. Ferâ'iz'i Türkçe'ye çevirip açıklamış, sayfa kenarlarına açıklayıcı notlar eklemiştir. Güzel kişilik özelliklerine sahip olan şair 1570'de İstanbul'da ölmüş ve Sur içine gömülmüştür. (Zavotçu, 2017: 179).

B. Feyzî Osman Hüsâm-zâde (d. 1589 (?)/997/998- ö.? /?): IV. Murad devrinde İstanbul'da yaşadı. Kendisi Hüsâm Bey diye tanınan ilmiye sınıfına mensup bir şairin oğludur ve Hüsâm-zâde diye bilinir. Bazı yerlerde kadılık yapan şair, sonra saraya alındı. Otuz dört yaşında Dîvân'ını padişaha takdim etti. Sonra saraydan uzaklaştırıldı. Feyzî, Dîvân'ında dönemin sadrazamı Kemankeş Ali Paşa'ya kasîdeler yazmış ve onun yaptığı bir çeşmeye tarih düşürmüştür. (1033/ 1623) Ali Paşa'nın sadrazam atandığı yıl ile aynı olan bu tarih Dîvân'ın yazım tarihidir. Feyzî, Dîvân'ını otuz dört yaşında yazdığına doğum tarihi 997-97 /1589 olarak kabul edilebilir. Feyzî'nin tek eseri Dîvân'ıdır. Dîvân'ında 2 kasîde, 112 gazeli ve farklı nazım şekilleriyle şiirleri bulunan Feyzî, İmam-ı Azam'a, Mevlânâ'ya ve Hz. Ali'ye sevgi ve saygısını dile getiren şiirler kaleme almasına rağmen kendisinin hangi tarikata bağlı olduğu kesin değildir, bir beytinde Kâdirî olduğunu belirtir. (Ercan, TEİS: 2020)

2.6.12. Fuzûlî

Asıl adı Mehmed (Muhammed) olan Fuzûlî Iraklıdır. Süleyman adlı bir şahsın oğludur. Kaynaklarda Bağdat'lı olarak tanıtılması, hemşehrisi olan tezkireci Ahdî'nin Onu Gülşen-i Şu'arâ'da Fuzûlî-i Bağdâdî olarak sunmasından ileri gelir. (Solmaz, 2018: 240) Güçlü bir olasılıkla Hille ya da Kerbelâ'da doğduğu sanılmaktadır. Şiirlerindeki söyleminden Kerbelâ'da doğduğu sonucunu çıkararak araştırmacılar da vardır. Doğum yeri hakkında söylenebilecek olan en gerçekçi ifade Bağdat, Kerbelâ veya Hille'den birinde doğduğu ve hayatını bu üç belde arasındaki küçük bölgede geçirdiğidir. Doğum yeri gibi doğum tarihi de kesin olarak belli değildir. H.963/M.1556'da taun'dan (veba) ölmüştür. Âzerî sahasında yüzyılın en büyük şairidir. Ne derece eğitim aldığı hakkında kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak üç dilde (Türkçe, Farsça ve Arapça) dolgun şiirleri bulunmasından Arapça-Farsçayı iyi öğrendiği ve iyi bir eğitim aldığı anlaşılıyor. Bağdat'ta bulunduğu yıllarda dönemin ünlü bilginlerinden ders alarak ve okuyarak kendini yetiştirdiği anlaşılan şairin bu sahada kendinden önce yetişen Nesimî ve Hasanoğlu'ndan etkilendiği sanılmaktadır. Türkçe-Arapça ve Farsça üç dilde eser vermiştir. (Zavotçu, 2005: 79-80)

2.6.13. Hamdî⁷

Sıyam-zâde namıyla tanınan şairin asıl adı Hasan Hamdî Efendi'dir. Nevşehir doğumludur. Mar'aşî-zâde Şeyh Ahmed Efendi'nin dervişlerindedir. Şairin yazma dîvânının sonuna eklediği manzumesinden hayatı hakkında birkaç bilgiye ulaşılabilmektedir. Bu bilgilerden Mevleviyet görevi ile Girit'e gittiğini, Kandiye ve Resmo'da bulunduğunu, daha sonra İstanbul'a döndüğünü ve İstanbul'da on dokuz yıl boyunca Beşiktaş naibi olarak görev yaptığını öğrenmekteyiz. (Yekbaş, 2020: TEİS) Şairin tespit edilen dört farklı eseri mevcuttur. Üç adet Dîvân ve bir Esmâ-i Hüsnâ Şerhi olmak üzere şairin tespit edilen dört farklı eseri mevcuttur. "...eserlerin istinsah tarihleri, varak sayıları ve manzume sayıları farklıdır. İçerik ve muhteva bakımından

⁷ Hamdî hakkında daha geniş bilgi için bk.: Ferhat Mayda, 2018, Nevşehirî Sıyam-zâde Hasan Hamdî Dîvânı (inceleme-metin), YL tezi, Nevşehir; Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.

birbirlerine benzemelerine rağmen her bir eser diğerinden bağımsızdır.” (Mayda, 2018:17) Şiirlerinin birçoğu tarih manzumesidir. (Yekbaş, 2020: TEİS)

2.6.14. Hasan Çelebi

953'te (1546) Bursa'da doğdu. Osmanlı şair ve devlet adamı Kınalı-zâde Ali Efendi'nin oğludur. Hasan Çelebi iyi bir öğrenim görüp Ebüssuûd Efendi'den mülâzım oldu (973/1565-66). Bursa'da Veliyyüddinoğlu Ahmed Paşa (976/1568-69), Edirne'de Çuhacı Hacı (979/1571) ve iki yıl sonra İstanbul'da Eski İbrâhim Paşa medreselerinde müderrislik yaptı. İki yıllık bir mâzûliyetin ardından İstanbul ve Bursa'da müderrislik yaptı. Halep (999/1591), Kahire (1003/1594-95), bir yıl sonra Edirne, arkasından tekrar Kahire (1006/1597-98), bir yıl sonra Bursa, ardından Eyüp (1009/1600-1601), iki yıl sonra da Eski Zağra kadılıklarında bulundu. Mısır'da arpalık olarak verilen Reşîd kasabasına yerleşti. Bir müddet öldü (12 Şevval 1012 / 14 Mart 1604) ve orada defnedildi. Fıkıh, kelâm ve tefsirde devrinin bilginlerinden sayılan Hasan Çelebi şairliği ve özellikle nâsirliği ile ünlü oldu. (İsen, 2002: 417-418)

2.6.15. Hayretî

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîneçâk'ın kardeşi olan Hayretî mutasavvıf bir şairdir. Kardeşi gibi kendisi de önce Şeyh İbrâhim Gülşenî'ye intisap etti, daha sonra Rumeli abdalları arasına karışarak Bektâşîliği benimser. Hayretî Vardar Yenicesi, Üsküp ve Belgrad gibi döneminin kültür merkezlerinde çağdaşları olan Hayâlî Bey, Usûlî ve Garîbî ile dost meclislerinde bulunur. Bir ara İstanbul'a da giden şairin burada ne zamana kadar kaldığı bilinmemektedir. İstanbul'da bazı devlet büyüklerine kasîdeler sunan Hayretî, Kanûnî'nin sadrazamı Makbul İbrâhim Paşa'nın dikkatini çeker. Onun için bir bahâriyye yazıp kendisine sununca İbrâhim Paşa şairden hoşlanıp büyükçe bir ihşanda bulunmak istemişse de sadrazama daha yakın olan Hayâlî Bey'in, Hayretî'yi tok gözlü ve kimseye baş eğmeyen biri olarak tanıtmayı yüzünden caizeden vazgeçerek küçük bir timar vermeyi kâfi görür. Bunun üzerine Hayretî, İstanbul'dan Yenice'ye geri döner. Mihaloğlu ve Yahyâlî akıncı ocaklarına sığınan Hayretî, ömrünün sonuna kadar hizmetinde bulunduğu bu beylerin desteğiyle geçinir. Yenice, Belgrad ve Üsküp gibi merkezlerde bulunan şair gezip dolaştığı yerleri şiirlerine de aksettirir. Son zamanlarında gözleri artık görmeyen Hayretî, ihtiyarladığını ve gözlerinin artık

görmediğini birkaç beytinde ifade eder. Latîfi ve Âlî'nin kaydettiğine göre Hayretî, vefatında vasiyeti üzerine Vardar Yenicesi'nde daha önce inşa ettirdiği zâviyesine defnedilir. (Canım, 2018: 205; Tatcı, 1998: 61)

2.6.16. Hüdâyî

İstanbuldur. Eskiden dergâh-ı muallânın yaya başlarından olan şair sonra Budîn'e yeniçeri yazıcısı olmuştu. Bir süre Budin'de kaldıktan sonra İstanbul'a dönüp memleketinde sipahilere verilen timara mutasarrıf olmuştur. Derviş yaradılışlı bir şahıs olan Hüdâyî'de Allah vergisi bir şiir yeteneği var idi. İhâd ve tabî'at-ı şî'riyyesi hudâ-dâddur. Ahdî, gönül çeken şiirlerinin güzel olup sözlerinin güzellerin dilinde dua gibi tekrarlandığını söyler. (Solmaz, 2018: 149).

2.6.17. İbrahim Gülşenî

Diyarbakır'da doğdu. Bazı kaynaklarda H. 830/M.1426 yılında doğduğu kayıtlı ise de bu tarih kesin değildir. Küçük yaşta babasını kaybetmesi üzerine Amcası Seyyid Âlî'nin yanında koruması altında büyüyüp ilk eğitimini onun yanında aldı. Daha sonra eğitimini ilerletmek için Uzun Hasan'ın saltanat yıllarında, yaklaşık 15 yaşında Tebrîz'e gitti. Halvetî şeyhi Seyyid Yahyâ Şîrvânî'nin halifesi Dede Ömer Rûşenî'nin müridi oldu. Dede Ömer Rûşenî'den hilâfet aldıktan sonra bu tarikatı yaymaya başladı. Sonraki yıllarda Şiilerin yönetimde etkin hale gelmesi üzerine Anadolu'ya döndü. Bir süre sonra Mısır'a gidip mensup olduğu tarikatın düşüncesini burada yaymaya başladı. Kısa sürede büyük bir ün kazandı. Gerek Mısır'dan gerekse Mısır dışından çok sayıda müridi oldu. Ününü duyan Kânûnî Sultan Süleymân ise onu İstanbul'a davet etti. İstanbul'da devrin önemli devlet ve bilim adamları ile görüşen İbrâhim Gülşenî, Mısır'a döndükten kısa bir süre sonra, M. 1534 yılında öldü. Latîfi'ye göre Mevlânâ'dan sonra yetişmiş en büyük mutasavvıftır. "Meşâyih-ı müte'ahhirinde Mevlânâ'dan sonra hemtâsı gelmemiştir. Hâlde genc-i nihân ve kâlde pehlevân-ı cihân idi. (Latîfi; Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratu'n-Nuzamâ, 129, 130)" diyen Latîfi kırk bin beyitlik Ma'nevî'nin Mevlânâ'nın Mesnevî'sine cevâp olduğunu söyler. (Zavotçu, 2013: 374-375)

2.6.18. Kâmil

Mecmuada bu mahlas ile Sultan V. Murad'a yazılmış bir tarih manzumesi bulunmaktadır. Yaşadığı yüzyıl dikkate alınarak taranan Kâmil mahlaslı şairler şunlardır:

A. Hoca-zâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi (d.? / ö.1894): Hocazâde namıyla bilinen şairin asıl adı Şeyh Ahmed Kâmil'dir. Silivri'de müftülük yapan Osman Efendi'nin oğludur. Kâmil öğrenimini babasından gördü. Babasının vefatı ile de İstanbul'a geldi. Nakşibendî tarikatının şeyhlerinden olan Evliyâ-zâde İsmail Hakkı Efendi'nin adına Edirnekapı'da bir tekke yaptırdı ve burada şeyhlik yaptı. 1894'te vefat etti. Şiirlerinde aruz veznini kullandı "fakat kelimeleri yerli yerinde kullanamamak, sözü muntazam surette tertip ve maksadı layığıyla ifade edememek gibi" kusurları vardı. Tespit edilen tek eseri Dîvân'ıdır. (Arslan, 2020: TEİS)

B. Cerrâh Kâmil Efendi: (d.1819 / ö.?): İstanbul doğumludur. Bir süre Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'de tahsil görmüştür. Daha sonra Cerrahbaşı Şâkir Efendi'nin yanında uzunca bir süre hizmet etmiş ve onun yanında cerrahlığı öğrenmiştir. Bir dükkân açarak sanatını icra ederken devlet ordusunda tabip olarak görevlendirilmiştir. (Çiftçi, 2017: 416)

2.6.19. Mesîhî

Doğum tarihi bilinmeyen Mesîhî Priştine'de doğdu. Adının 'Îsâ olduğu konusunda Sehî dışında diğer tezkirecilerin görüş birliği içerisinde olduğu şairin ailesi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarını Rumeli'de geçiren şair, düzenli bir eğitim görebilmek için İstanbul'a gitti ve orada medrese eğitimine başladı. Ancak, kaynaklarda belirtildiğine göre medrese eğitimini yarıda bırakıp sipahi oldu. Hat sanatına ilgi duydu ve çabaları sonucu dönemin ünlü hattatları arasında yer edindi.

Hat sanatına olan ilgisi Sadrazam Atik (Hadım) Ali Paşa'nın ilgisini çekti ve Paşa'nın dîvân kâtipliğine atandı. Ancak görevini gereğince yapmaması ve sorumsuz davranışları nedeniyle Paşa'nın kendisine olan güveninin sarsılmasına neden oldu. Hadım Ali Paşa'nın 1511 (H.917) tarihinde çıkan şii ayaklanmasında ölmesine üzülen şair, Paşa'nın ölümüne başarılı bir mersiye yazdı. Atik Ali Paşa'nın ölümünden sonra

koruyucusuz kalan kendisine Bosna'da verilen küçük bir timarla yetinmek zorunda kaldı. Mesîhî ölüm tarihine kadar yoksul bir yaşam sürdü. Son yıllarını yoksulluk içinde geçirdiği belirtilen Mesîhî'nin H. 918'den (M. 1512) sonra öldüğü kabul edilse de bu tarihin 924'ten (1518) sonra olabileceği ihtimali de vardır. (Mengi, 2004: 312)

2.6.20. Niyâzî-i Mısırî

Kendi ifadesine göre 1027/1618 yılında Malatya'da doğdu. Gibb ve bazı yerli araştırmacılar Malatya civarında Aspozi denilen yerde doğduğundan söz ederler. Niyâzî-i Mısırî'nin asıl adı Muhammed/ Mehmed, Niyâzî mahlasıdır. Babası Soğancı-zâde Ali Çelebi adında bir Nakşibendî tarikatı müntesibidir. İlk eğitimine köyünde başlayıp Malatyalı bilginlerden dinî- tasavvufî alanda dersler alarak kendini yetiştirdi. Malatyalı Halvetî şeyhi Hüseyin Efendi'nin müridi oldu. Şeyhinin Malatya'dan ayrılması üzerine önce Diyarbakır'a, oradan Mardin'e gitti. Daha sonra Kerbelâ, Bağdat, Kahire ve İskenderiye'ye gitti. Mısır'da bulunduğu süre zarfında da dinî-tasavvufî alanda kendini geliştirdi. Gördüğü bir rüyanın etkisiyle 1056/1646'da İstanbul'a geldi. Niyâzî-i Mısırî adıyla anılan şair önce Bursa'ya, oradan da Uşak'a gitti. Burada kısa bir süre kaldıktan sonra Elmalı'ya giderek şeyhi Elmalılı Ümmî Sinân'a kavuştu (1057/1647). Uzun bir süre burada nefis terbiyesi ile uğraşır tasavvufî yönden kendini yetiştirme gayreti içerisinde oldu. 1066/1655'te kendisine şeyhi Ümmî Sinân tarafından hilafet verildi. Anadolu'da farklı yerleri dolaşır irşad faaliyetlerinde bulundu. Kısa zamanda ünü her tarafa yayıldı. Belirli aralıklarla iki kez saray tarafından Edirne'ye davet edildi. İkinci davetten sonra bazı sözleri beğenilmeyip Rodos'a sürgün edildi (1083). 9 ay sonra Bursa'ya dönen şair, bir süre sonra tekrar Limni adasına sürgüne gönderildi (1088/1677). 15 yıllık ikinci sürgün hayatından sonra Sultan II. Ahmed'in Avusturya seferine müridleriyle birlikte katılmak isteyince dönüşünden bir süre sonra tekrar Limni adasına sürgüne gönderildi. Maddî ve manevî olarak yıpranan şair yaklaşık 80 yaşında 1105/1694'te Limni'de vefat etti. Limni'de vefat ettiği makamda defnedildi. Türkçe ve Arapça çok sayıda eseri mevcuttur. (Erdoğan, 1998: LIII-LXX; Kavruk, 2020: TEİS)

2.6.21. Râsîh

Asıl adı İbrahim Râsîh'tir. İstanbulludur. Enderun'da mehterbaşılık yapmış olan Osman Ağa'nın oğludur. Doğum tarihi hakkında bir bilgi olmasa da 18.yüzyılın son

çeyreğinde doğmuş olduğu düşünülür. Sarayda yetişmiş ve genç yaşta Enderun'a alınmıştır. Peşkir ağalığı, Çukadar ağalığı yapmış ve Haremeyn muhasebeciliğine kadar yükselmiştir. 1838 yılında vefat etmiştir. Şairin tespit edilebilen tek eseri dîvânıdır. Dîvânda birçok türden şiiri vardır. Özellikle tarih manzumelerinin fazlalığı dikkat çekicidir. Çoğunlukla kıt'a nazım şekli ile veladet, fetih, çeşme yapımı, cülusiye, yeni yıl gibi birçok olaya tarih düşürmüştür. Kaynaklara göre babasından gelme bir musikişinaslığı vardır ve bu konuda hem ilim hem de şöhret sahibi olmuştur. Dîvânında bulunan mesnevî nazım şekli ile 105 beyit olarak yazılmış kâr-ı nâtik şairin musikide ne kadar yetkin olduğunun göstergesidir. (Yekbaş, 2020: TEİS) Fatim Dâvud'un Hâtimetü'l-Eş'âr'ında belirttiğine göre Râsîh'in şiirleri güzel ve süslüdür. (Çiftçi, 2017: 147)

2.6.22. Rızâ

Mecmuada Rıza'ya ait Sultan V. Murad için yazılmış bir tarih manzumesi vardır. Ancak bu manzumenin hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir. Bu nedenle tarihlerin uygunluk gösterdiği Rızâ mahlaslı şairlere yer verilmiştir.

A. Rızâ, Ali (d.1832 / ö.?): Edhem Şehîdî'nin oğlu Ali Rızâ Bey'dir. Tiran doğumludur. Rızâ ilk öğrenimini Tiranlı Altıparmak İbrahim Müznib Efendi'den aldı. Kaza kaymakamlığı ve savcı yardımcılığı görevlerinde bulundu. Bu görevinden sonra doğum yeri olan Tiran'a yakın bir kaza olan Kavaye'de kaymakamlık yaptı ve bu görevinden emekli oldu. Şairin vefatına ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Birçok eseri olmasına rağmen tarihleri ile ünlüdür. *“O bölgedeki edip ve şairlerle müşaare (karşılıklı şiir söyleme)leri vardır.”* (Aksoyak, 2020: TEİS)

B. Rızâ, Şeyh Tâlibânî, Kerküklü (d.1838 / ö. 1910): Kerkük Bulak mahallesinde dünyaya gelmiştir. Rızâ mahlasından önce Lâmi mahlasını kullandı. Şeyh Abdurrahman Hâlis'in oğludur. Dönemin önde gelen bütün ilimlerini gerek babasının yanında gerek medreselerde tahsil etti. İyi bir öğrenim gördü. 1869 yılında ikinci İstanbul'a gitti. Burada Kâmil Paşa'nın konağında ağırlandı. Bu sayede birçok şair ve yazarla tanışma imkanı buldu. Dönemin paşalarına yahut önemli isimlerine kasîdeler sunarak bahşişler aldı. Yusuf Kâmil Paşa'nın baş nedimi olmuştu fakat Ali Paşa'yı hicvetmesinden dolayı Kerkük'e sürüldü. Kerkük'te tarımla uğraşarak geçimini sağlamaya çalıştı. 1900'de kardeşi tarafından Kâdirîler Tekkesine postnîşin

olarak Bağdat'a gönderildi. Orada dizanteri hastalığına yakalandı ve 1910 yılında vefat etti. Tespit edilebilen tek eseri Dîvân'ıdır. Dîvânda Türkçe Farsça Arapça ve Kürtçe şiirler bulunur. Hiciv alanında oldukça başarılıdır. Doğuştan gelme bir şiir yeteneği vardır. “O kendisini ve şiirini, şiirin sanatından ziyade gaye ve maksatlarına vererek bu arada en çok güncel sayılabilen olaylı hiciv, tezyif ve bazen de övgü vs. konulara tahsis etmiştir.” (Arslan, 2020: TEİS)

2.6.23. Sâdıkî

Şairin asıl adı Mustafa'dır. Mahlasının yanı sıra Şeyh Mustafa olarak da bilinir. 18.yüzyılda yaşamıştır. “Ahmed Nazif, Sâdıkî Baba'yı “ilm ile ameli, zâhidlikle takvâyı, tarîkatle şeyhliği şahsında toplamış bir zât-ı velî” olarak tarif etmektedir.” (Köksal, 2014) Şair Sâdıkî'nin hayatı hakkında başka herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Dönem insanının şiirlerine duyduğu ilgiden yaşadığı devirde önemli bir kişi olduğu düşünülmektedir. Ragıp Güven'in derlemiş olduğu mecmuadan ölüm tarihi çıkarılan şair M.1722 yılında vefat etmiştir. Bir mecmuası ve bir de gayri mürettep bir dîvânı vardır. (Köksal, 2020: TEİS) Şairin incelenen manzumelerinde aruz vezni kullandığı fakat veznin düzenine fazla uymadığı tespit edilmiştir. Mutasavvıf bir şair olduğundan olsa gerek şiirlerindeki önceliği şiirin konusuna vermiştir. Çoğunlukla dünyanın fani oluşu, ölüm sonrası, ahiret hayatı, ebeveyne gösterilen saygı, ibadet, kabirde yaşanacak azap, Peygamber sevgisi... vb. dinî-tasavvufî ve ahlâkî konular şiirlerinin teması olmuştur. (Çabuk vd., 2018: 288)

2.6.24. Sa'dî

Mecmuada bulunan şiirlerinden hareketle kim olduğunu tespit edemediğimiz şair için yaptığımız incelemeler neticesinde olması muhtemel “Sa'dî” mahlaslı şairler şunlardır:

A. Mehmed Sa'dî Bey (d.1839 / ö. 1902): 1839 İstanbul doğumlu olan şair Hacı Ali Efendi'nin oğludur. Sıbyan mektebinden sonra Arapça eğitimi alarak Dârü'l-Maarif'e girmiş ve buradan mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından Hariciye Mektubî Kalemî'nde memur olarak görev yaptı. Bir dönem Fuad Paşa ile Suriye'de bulundu. Suriye dönüşünde Rüsûmât Meclisi Kalemî'nde göreve getirildi. 1865'de tuz ve tütün dairesi yazı işleri yardımcılığı, 1869'da müsvedde başkatipliği, 1871-72'de Rüsûmât azalığı, 1873'de Suriye'de bulunan Rüsumat müfettişliği yaptı. İstanbul'a

geri döndüğünde çeşitli devlet kurumlarında başkatiplik yaptı.1884 yılında ise mektupçuluğa, 1899'da da Cemiyet-i Rüşûmiye azalığına atandı. 1902 yılında vefat etti. Sa'dî'nin şiirleri Gülşen-i Âşâr ismi verilen Dîvân'ında toplanmıştır. Dîvân Sadi Yaver Ataman tarafından yayımlanmıştır. Dîvânda şiirlerin yanı sıra şarkı güfteleri de bulunur ve bu şarkıların çoğu bestelenmiştir. (Kaplan, 2020: TEİS)

B. Sa'dî, Muallim Sa'dî Efendi (d.1853 – ö.1916): Harputlu olduğuna dair görüşlerin çoğunlukta olduğu şairin doğum yeri hakkında çeşitli rivayetler bulunur. Fakat babası Harput'un soylu ailelerinden Hacı Hâfız Yusuf Efendi'dir. Dolayısıyla şairin de Harputlu olduğu kuvvetle muhtemeldir. Sa'dî ilk öğrenimini babasından görmüştür. Diğer eğitimler için İstanbul'a gelmiş ve mezun olduktan sonra Selanik Mekteb-i Osmânî'ye müdür olarak atanmıştır. Bu görevde fazla durmayan şair polis komiserliği yapmıştır. Bir süre sonra Siroz 'da kendi mektebini açarak muallimlik hayatına devam etmiştir. Geçimini sağlayamadığı için tekrar memuriyet hayatına geri dönmüştür. Üsküp Nüfus Katipliği, Üsküp Hapishane Müdürlüğü, Tahrîrat Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Balkan Harbinde esir düşmüş, yaklaşık altı ay sonra Sırpların elinden kurtularak İstanbul'a dönmüştür. Eşinin İzmir'de olduğunu öğrendiğinde İzmir'e gitmiş ve muallimlik vazifesine devam etmiştir. 68 yaşında kalp krizi sebebiyle vefat etmiştir. Sa'dî yazdığı şiirleri ilk dönemlerde "Deli Şâir" mahlasını kullanmıştır. (Gümüş, 2019: 13-16) Muallim Sa'dî mahlasıyla Cerîde-i Sofiye dergisinde şiirler yazmıştır. Döneminin gazete ve dergilerinde yazıları, makaleleri ve şiirleri vardır. Sa'dî'nin şiirlerini iki grupta incelemek daha doğru olacaktır. İlk grupta klasik bir şekil ve üslup kullanmıştır. Bu üslupla yazdığı şiirlerin dili ağırdır. İkinci grup şiirleri 1895'ten sonra sade Türkçe ile yazılmış çocuk, okul ve aile şiirleridir. (Selçuk, 2020: TEİS)

C. Sa'dî (d.? / ö.1882): Hafız Ahmed Sa'dî adıyla bilinen şair Havran doğumludur. Babası Konyalı Mustafa Efendi'dir. Emir Hâfız ya da Emir Hoca olarak da bilinir. Balıkesir müftüsü Ali Efendi'den eğitim almıştır. Mezun olduktan sonra uzunca bir süre Edremit Müftülüğü yapmıştır. 1882 yılında vefat etmiştir. Eserlerinden Enâmîlürresâil, Delâilül Mesâil, Hamâilülmesâil ve Mir'ât-ı Hâşiye'si basılmıştır. Dîvân-ı Gülzâr-ı Hâfız Sa'dî olarak isimlendirdiği dîvânı ise 1867'de basılmıştır. Şiirleri ekseriyetle dinî-tasavvufidir. Kelimelerin hakkını veremeyişi ve yerinde kullanamayışından dolayı sanatını hakkıyla icra edememiştir. (İnal, cüz7: 1528)

“Zengin, hâli vakti yerinde vakur bir zat imiş. Arapçayı fesahat ve belagatıyla bilir, konuşur ve yazardı. Hemen her konuda herkesle uzun ilmî münakaşalara girişir, herkesi susturmayı severdi.” (Arslan, 2020: TEİS)

2.6.25. Sâlim

İstanbul Sait Efendi'nin oğlu Süleyman Sâlim Efendi'dir. Sıbyan mektebinde on yaşına kadar okuduktan sonra dört yıl da Üsküdar rüşdiyesinde öğrenim görmüştür. Maliye Nezareti Evrak odası, Eshâm-ı Umûmiye Dairesi Bank Muhasebesi, Duyûn İdâre-i Umumiyesi Tahrirat Odası müsevvidliği, Islahat Komisyonu Umur-ı Tahririyesinde memurluk görevlerinde bulundu. 1880 yılında Maliye Mektubî Kalemi Düyun İdare-i Umumiyesi Şubesi Hulefalığına atandı. Bu görevde on dört yıl çalıştıktan sonra vefat etti. Mutasavvıfâne ve hakîmâne şiiirleri vardır. (Aksoyak, 2020: TEİS)

2.6.26. Senîh Efendi

Senih Efendi namıyla mecmuada yer alan şair 19. yy. şairlerinden Süleyman Senîh-i Mevlevî'dir. Bursalıdır. 1837'de İstanbul'a geldi. Aldığı eğitimler neticesinde 1843'te Sadaret Mektubî odasına memur ve sırasıyla hocalık, rabia, salise, saniye rütbelerine nail oldu ve son olarak Amedî odası namzetlerinin birincisi oldu. 1853'te ordu tahrirat başkâtibi göreviyle Erzurum, Kars, Kağızman'a gitti. Döndükten sonra tekrar Sadaret Mektûbî odasındaki görevine devam etti. 1862'de mühimme odası müdüriyetine, 1864'te mütemayiz rütbesi ile Tuna vilayeti mektûbculuğuna tayin edildi. Buradaki görevinden Vali Midhat Paşa ile aralarındaki geçimsizlik nedeniyle istifa etti. Bir müddet daha devlet işlerinde görev yaptı. (İnal cüz7, :1658) 1900 yılında Göztepe'deki köşkünde vefat etti. Fatin tezkiresinde belirtildiğine göre nazım ve nesir alanında kadir ve usta bir şairdir. Dîvânı olacak kadar da şiiiri bulunmaktadır. (Çiftçi, 2017: 254) Selef tarzında şiiir söyleyen şairin 134 büyük sahifeden oluşan dîvânı vardır ve 1859 da basılmıştır. Fakat o zamandan ölümüne kadar geçen sürede yazdığı şiiirleri basılmamıştır. (İnal, cüz7: 1658)

2.6.27. Sürûrî Dede

Hayatı hakkında net bilgiler bulunmayan bir Bektâşî şairidir. Yaşamını gezgin bir derviş olarak geçirmiş ve coşkulu bir kişilik olduğu söylenir. Doğum ve ölüm

tarihleri hakkında bir bilgi yoktur. 16. yüzyılda, Yavuz Sultan Selim zamanında yaşadığı anlaşılmaktadır. Nefeslerinde Hurufilik felsefesi inancının güçlü olduğu gözlenen şairin Ankara Milli Kütüphanede kayıtlı bir dîvânçesi bulunmaktadır. (İvgin, 2015: 74)

2.6.28. Tâlib

Mecmuada Tâlib mahlası ile bulunan şiir Altûnizâde İsmâil Zühdü Paşa için söylenmiş bir medhiye türünde kasidedir. Zühdü Paşa'nın doğum, ölüm ve Balkan harbinin tarihlerini baz alarak yaptığımız incelemede; biyografik kaynaklar içerisinde o döneme (1806– 1877/78– 1887) denk gelen Tâlib mahlaslı tek şair “Tâlib Tefvik Efendi”dir. Şiirin ona ait olup olmadığı hakkında elimizde bilgi yoktur.

Tâlib Tefvik Efendi: Debrelidir. Elmaszâde diye meşhûr Karinâbâdî Ali Efendi şâkirdlerinden bir dersiâmıdır. 10 Cemâziyelâhir 1299'da (29 Nisan1882) vefat etti. Edirnekapıda medfundur. (Mehmed Süreyya, 1996: 1623)

2.6.29. Üftâde

16.yüzyıl tekke şairi olan Üftâde'nin asıl adı Mehmed Muhyiddin'dir. Bursa'nın Araplar mahallesinde dünyaya geldi. Henüz çocuk denecek yaşta Bayramî şeyhlerinden olan Mu'kad Hızır Dede'nin yanında ilim öğrenmeye başladı. Şeyhinin vefatına kadar ona hizmet etti. Ulu Camii ve Doğan Bey Mescid'inde imamlık ve müezzinlik yaptı. Çeşitli cami ve mescitlerde yaptığı vaazlar ile halkın takdirini ve teveccühünü kazandı. Son olarak Emir Sultan Camii'nde hatiplik yapmaya başladı ve vefatına kadar oradaki görevini sürdürdü. (Azamat, 2012: 282) Tasavvufun inceliklerine vakıf olan Üftâde Hazretleri, Aziz Mahmud Hüdâyî gibi büyük bir evliyanın yetişmesine de vesile olmuştur. Hüdâyî hocasının yaptığı vaazları *Vâkı'at* isimli bir eserde toplamıştır. Bu eserden başka olarak da muhtevasında 60 civarında şiir ve ilahi bulunan dîvânı vardır. Dîvân Bursalı Mehmet Tahir Efendi tarafından düzenlenip basılmıştır. Şiirlerinde halk şairi denilebilecek ölçüde sade bir dil kullanmıştır. Dinî-tasavvufî ve ahlaki konuları işlemiş, şiirleri bestelenerek “ilâhî” vasfında günümüze kadar ulaşmıştır. (Karaca, 2020: TEİS)

2.6.30. Vâsıf

Asıl adı Osman olan şair İstanbul doğumludur. Doğum tarihi hakkında pek bir bilgi yoktur fakat öğrenim gördüğü yıllar dikkate alındığında yaklaşık olarak 1771 yıllarında doğduğu tahmin edilmektedir. III. Mustafa, I. Abdülhamid, III. Selim, IV Mustafa ve II. Mahmud dönemlerinde yaşamıştır. Çocukluğunda Galatasaray'da tahsil gördü. Onu çekemeyenler yüzünden bazı zorluklar yaşadı ise de IV. Mustafa tahta çıkınca Enderun'da has odaya alındı. Hünkâr baş lalası, Peşkir ağası, Anahtar ağası ve kiler kethüdası görevlerinde bulundu. (Aksoyak, 2020: TEİS) Sarayda otuz yıldan fazla hizmet verdikten sonra kendi isteğiyle çırağ edilip hâceganlık vasfı verilerek Bolayır'daki Şehzade Süleyman Vakfı'nın yöneticiliğine atandı fakat burada uzun süre kalmayıp tekrar İstanbul'a döndü. 1240 yılında da vefat etti.

Dîvân edebiyatının neredeyse bütün nazım şekilleri ile şiir yazmıştır. Aruzun çok rağbet görmeyen kalıplarını kullanarak başarılı örnekler vermiştir. 18.yüzyılda dîvân şiirindeki mahallîleşme akımına o da kapılmıştır. Klasik şiirin estetik unsurlarını önemsememiştir. Şiirlerinde mazmunlara pek rastlanmaz. Bundan dolayı orta seviyede bir şair olarak görülür. Fakat mahallîleşmede başarılı olmuştur. Şairin mürettep dîvânı dışında yazma eseri yoktur. Dîvân Bulak ve İstanbul'da olmak üzere üç kez basılmıştır. Bunun dışında bazı taşınmaz mülkler için yazdığı kitabeler ve güfteleri bestelenmiş şarkıları vardır. (Karahana, 1995: 190)

2.6.31. Vidinli Sa'dî / Molla Sa'dî

“Kaynaklarda adı, Vidinli Sa'dî veya Molla Sa'dî olarak geçmektedir. Eserlerine ait kütüphane kayıtlarındaki bilgiler ve eserlerinde bulunan çok muhtasar bilgiler dışında Sa'dî hakkında biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İnşâ-yı Sa'dî adlı eserini Vidinli sancakbeyi Mehmed (1524-27) adına tertip ettiği bilgisi ve Risâle-i Sûfi adlı eserdeki 990/1573 tarihinde Sultan II. Selim zamanında Vidin'de yaşayan Molla Sa'dî adındaki kâmil bir kişinin bulunduğu bilgisi, Sa'dî adında Vidinli bir şahsın varlığına delildir.” (Gültekin, TEİS: 2020) Şairin mecmuada geçen eseri Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi bölümünde yer alan bir mecmuanın 4b-19a varakları arasında bulunur. 1586 yılında yazılmış olan eseri Ayvansarâyî 1762-63 yıllarında istinsah etmiştir. Eser toplamda 350 beyitten

müteşekkil kasîde ve mesnevî nazım şekilleri kullanılarak yazılmıştır. (Kırkıl, 2006: 441) Mecmuada bulunan kısım mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün kalıbı kullanılarak kasîde nazım şekli ile yazılmıştır.

2.6.32. Yazıcıoğlu Mehmed

Latîfi'nin Gelibolu'lu olarak takdim ettiği Yazıcıoğlu Mehmed (Muhammed) ilk eğitimini Şemsiyye adlı manzum eserin müellifi olan babası Yazıcı Sâlih'ten aldı, Arapça ve Farsça öğrendi. Muhammediye'den anlaşıldığına göre Mısırlı bilgin Molla Zeynüddin Arab'dan da çok yararlandı. Son hocası Haydar-ı Hafî'dir. İlimlere ve edebiyata dair geniş bilgi sahibi olan Yazıcıoğlu'nun Arapça ve Farsça kaynaklardan yararlandığı, bu iki dile eser yazacak kadar vâkıf olduğu anlaşılıyor. Latîfi, “şu'arâ-yı sâbıkadan ‘Atâyînüñ birâder-i kihteridür. Mahrûsa-i Burûsada Hazret-i Emîr Sultânüñ (14) –Kuddise sırruhu– cümle-i hulefâsından ve zümre-i fukarâsından idi.” (Canım, 2000: 91) cümlelerinde Atâyî'nin küçük kardeşi ve Emir Sultan'ın halifelerinden olduğunu söyler. Zâhirî ve bâtinî ilimleri öğrendikten sonra çevresinde dinî-tasavvufî konularda kendisine danışılan Yazıcıoğlu, Gelibolu yakınlarındaki çilehanesinde yaşamaya başladı. Ölümüne kadar vaaz ve dersleriyle halkın ve öğrencilerin eğitiyle uğraştı. H. 855 (M. 1451) yılında Gelibolu'da vefat etti ve çilehane yanındaki mezarlığa defnedildi. (Geniş bilgi bk.: Uzun, 2013: 362, 363)

2.6.33. Yûnus Emre

Kaynaklardaki yaygın kanıya göre Yûnus'un hayatı hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Beyazıt Kütüphanesi'ndeki bir belgede bulunan kayıt üzerinde şairin 82 yıl yaşadığı ve sene 720'de vefat ettiği yazmaktadır. Dolayısı ile şairin 1240-1 / 1320 yılları arasında yaşamış olduğunu söyleyebiliriz. (Tatçı, 1990: 15-19) Şair hakkındaki bilgilere ait tartışmalar henüz sonuçlandırılmamış olduğu için eserleri hakkında da ortak bir kanıya varılamamıştır. Yûnus Emre adına ait şiirlerin birden çok “Yûnus” a ait olduğuna ve yazılı kaynaklar ile sözlü gelenekte yaşayan bazı şiirlerin gerçek Yûnus Emre'ye ait olmadığı hususunda farklı görüşler olsa da şaire ait olduğu kesin olarak bilinen Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye eserleri vardır. Risâletü'n-Nushiyye tasavvufî bir nasihat-nâme özelliği taşımaktadır. Eser birçok kez Latin harfleri ile yayımlanmıştır. Şairin Dîvân'ının birçok nüshası bulunsa da müellif hattı

henüz ele geçmemiştir. Fatih nüshasının en eski nüsha olduğu kabul edilir. Latin harfleri ile ilk kez Burhan Toprak tarafından 1933-34 yıllarında yayımlanmıştır. Takip eden zamanlarda farklı araştırmacılar tarafından birçok kez yayımlanmıştır. Yaşadığı dönemde tercih edilen dil Arapça ve Farsça olsa da Yûnus şiir dili olarak Türkçeyi tercih etmiştir. Daha çok dinî-tasavvufî konuları ele almıştır. (Oğuz, 2020: TEİS) 138 şiiri aruz vezni ile 279 şiir ise hece vezni ile yazılmıştır.

Yunus Emre kullandığı kelimeler ve ifade kalıpları, bunlara yüklediği anlam ve mecazlar ile Eski Anadolu Türkçesi'ne hizmet etmiş bir şairdir. Edebi dil olarak kabul edilen Arapça ve Farsçanın yanında Türkçe'nin de edebi bir dil olması yolunda mihenk taşlarındandır. Türkçeyi sanatkarane bir biçimde kullanarak tasavvuf dilini oluşturmuştur.

Şair mürşidi olarak Tapduk Emre'yi seçmiştir fakat hangi tarikata mensup olduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Yesevî ekolündendir. Tekke şiirini özgün bir lisan ile Anadolu'da yaşatan bir şairdir. (Tatcı, 2013: 600-606) Yûnus hakkında bir bibliyografya yazacak kadar çok çalışma ve araştırma yapılmıştır.

2.6.34. Zihnî

Çalışmamızda Zihnî 'ye ait Sultan V. Murad için yazılmış bir tarih manzumesi bulunmaktadır. Taradığımız biyografik kaynaklarda doğum ve ölüm tarihleri/ şair ve şiir eşleşmesinde net bir bilgiye erişilememiştir. Yaşadığı yıllar arasını baz alarak olması muhtemel olan şairler şunlardır:

A. Kayserilidir. Mevcut kaynaklarda bu şairden bahsedilmemektedir. Varlığını yazdıkları tarih manzumeleri sayesinde bilebildiğimiz şairlerden olup Kayseri Talas'taki Harman Camii girişindeki 1277/1860-61 tarihli tamir kitabesinden adı geçen şairin 19. yüzyılın ortalarında yaşadığını anlayabiliyoruz. Ancak aşağıdaki tarih mısraında geçen "İt edâ beş vaktini bu câmi'-i vâlâda sen" mısraından hareketle, beş vakit namazı Talas'taki bu camide kılması için temennide bulunan bu şairin Talaslı olması ihtimal dâhilindedir. Tarih manzumesinden tanıyabildiğimiz diğer bazı şairler gibi Zihnî'nin de hayatı ve diğer şiirleri hakkında şimdilik malumatımız yoktur. (Köksal, 2020: TEİS)

B. Asıl adının Mehmed Nedret olduğu söylenen ve doğum yeri farklı kaynaklarda Kilis ve Çermik olarak sunulan şairin, “Der Hakk-ı Şeyh-i Nakş-bendî” başlıklı kasîdenin 27. beytindeki beyanından (K 3/27) Kilis’te doğduğu anlaşılır. Bu beyit, Kilisli mantık hocası Hoca-zâde Abdurrahmân Efendi’den mantık ilmi tahsil etmek için Çermik’ten Kilis’e gelen Çermik müftüsü Abdullah Efendi’nin oğlu olan Zihnî, 1251/1835-36’da Kilis’te doğduğu fikrini destekler. Babası tahsilini tamamlayıp Çermik’e dönen Zihnî, Kilis’te kalıp buraya yerleşmeyi tercih eder. Çocukluğu ve eğitim hayatı Kilis’te geçen şairin kişiliğinde Kilis’in önemli bir yeri vardır. Dîvânında birkaç yerde Kilis’i anması Kilis’in Zihnî üzerindeki etkisine işaret eder. Zihnî, Kilisli âlim ve şair olan Bekir Vâhid Efendi ve Hattat Hoca Mustafa Efendi’nin derslerine devam eder. Eğlence hayatı ve içkiye düşkünlüğü onun eğitimini tamamlamasına engel olur. Nakşibendi Şeyh Abdullah Sermest Efendi’ye intisab eder ve ona derin bir sevgiyle bağlanır. Şeyhin vefatından Kilis’te fazla kalamaz ve 1305/1887-88’de Birecik’e yerleşir. H.1309/ M.1891-92’de Kilis’te vefat eder (Kilisli Kadri 1932: 252). Bilinen tek eseri, 1291/1875 yılında Dîvân-ı Zihnî-i Kilisî adıyla basılmış olan dîvânıdır. Şiirlerinde Nakşibendî neşvesi ve Sebki Hindî tesiri görülen Zihnî Klasik Türk Şiirinin yakın geçmişte yetişmiş son temsilcilerinden sayılır. Dîvânı üzerine akademik düzeyde çalışmalar yapılmıştır.

2.7. MECMUADA GEÇEN AYET VE HADİS İKTİBASLARI

Tablo 3: Ayet İktibasları

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 6b	<p>“<i>Ve men ahsenu kavlen mimmen de‘â ilallâhi ve ‘amile şâlihân ve kâle innenî minel müslimîn</i>”</p> <p>Fussilet 41/33</p>	<p>41/33’ten yapılmış tam iktibastır ve şu anlama gelmektedir: “<i>Allah’a çağırın, salih amel işleyen ve “kuşkusuz ben Müslümanlardanım” diyenden daha güzel sözlü kimdir?</i>” (Kur’ân-ı Kerîm Meali, 2006: 479) Mecmuada Muhammediye’den derlenen kısımda bulunur.</p>
Vrk 7b	<p>“<i>Ve iz kâlellâhu yâ ‘İsebne meryeme e ente kulte linnâsitt Hizûnî ve ümmiyye ilâheyne min dunnillâh. Kâle sübhâneke mâ yekûnu lî en ekûle mâ leyse lî bihakkin in küntü kultühü fekad alimtehu ta‘lemu mâ fî nefsi ve lâ a‘lemu mâ fî nefsi ke inneke ente ‘allâmul güyûb</i>”</p> <p>Mâide 5/116</p>	<p>Maide suresi 5/116’dan kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meâli şu şekildedir: “<i>Allah, kıyamet günü şöyle diyecek: “Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara ‘Allah’ı bırakarak beni ve anamı iki ilah edinin’ dedin?” İsa’da şöyle diyecek: “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarım. Hakkım olmayan şeyi söylemem benim için söz konusu olamaz. Eğer ben onu söylemiş olsaydım, elbette sen bunu bilirdin. Sen benim içimde olanı bilirsin, ama ben sende olanı bilemem. Şüphesiz ki yalnızca sen gaybları hakkıyla bilersin.”</i> (Kur’ân-ı Kerim Meali, 2006: 126)</p> <p>Ki yâ ‘İsâ ente kulte linnâs Hitâbı geldi Hâk’dan bi’l-bedâhet</p>
Vrk 9b	<p>“<i>Ya eyyuhellezine amenü la terfeu asvatekum fevka savtin nebiyyi ve la techeru lehu bil kavli ke cehri ba’dikum li ba’dın en tahbeta a‘malukum ve entum la teş’urun.</i>”</p> <p>Hucûrat 49/2</p>	<p>49/2’den kısmî iktibas yapılmıştır ve meâli şöyledir: “<i>Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber’in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber’e yüksek sesle bağırmayın, yoksa siz farkına varmadan işledikleriniz boşa gider.</i>” (Kur’ân-ı Kerîm Meali, 2006: 514)</p> <p>Hitâb-ı nehy-i lâ-techer Hudâ’dan Habîbe nâzil oldu kim o sâ‘at</p>

Tablo 3'ün Devamı

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 10a	<p>“Kale rabbi inni zalemtu nefsi fagfirli fe gafera leh, innehu huvel gafurur rahim”</p> <p style="text-align: center;">Kasas 28/16</p>	<p>28/16'dan kısmî iktibas yapılmıştır ve meâlî şöyledir: “Mûsâ, “Rabbim! Şüphesiz ben nefsimi zulmettim. Beni affet” dedi. Allah da onu affetti. Şüphesiz O çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Kur’ân-ı Kerîm Meali, 2006: 386)</p> <p>Zalemtü nefsi fagfirli didi pes Günâhın bildi ikrâr eyledi pes</p>
Vrk 12a	<p>“Fe kane kabe kavseyni ev edna”</p> <p style="text-align: center;">Necm 53/9</p>	<p>53/9'dan kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şu şekildedir: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.” (Kur’ân-ı Kerîm meali, 2006: 525)</p> <p>Bu kez ‘arş üstüne çıktığı irişdi qâb-ı kavseyne Ne kavseyne belki ev ednâ budur söz naql ile ‘aqla</p>
Vrk 15a / 15b	<p>“Ve en leyse lil insani illa ma sea”</p> <p style="text-align: center;">Necm 53/39</p>	<p>53/39'dan tam iktibas yapılmıştır ve meâlî şöyledir: “İnsan için ancak çalıştığı vardır.” (Kur’ân-ı Kerîm meali, 2006: 526)</p> <p>Kendiñi işlâha sa’y it dâ’imâ Leyse lil insânî illâ mâ se’â (vr: 15^a)</p> <p>Ey püser sa’y it ki buyurdı Hudâ Leyse lil insâni illâ mâ se’â (vr: 15^b)</p>
Vrk 16a	<p>“Fe te’alallâhul melîkul hak ve lâ ta’cel bil kur’âni min kablî en yukda ileyke vahyuhu ve kul rabbi zidnî ilma(n)”</p> <p style="text-align: center;">Tâhâ 20/114</p>	<p>20/114'den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şöyledir: “Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur’ân’ı okumakta acele etme. “Rabbim! İlmimi arttır” de.” (Kur’ânı Kerîm meali, 2006: 319)</p> <p>Ayetin sonu ‘ilmen olarak bitmesine rağmen beyitte “‘amelen” şeklinde kullanılmıştır.</p> <p>Rabbi zidnî ‘amelen gelmedi ta’lîm-i du’â Nass-ı qâti ‘dur anuñ fazlına zidnî ‘ulemâ</p>

Tablo 3'ün Devamı

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 16b	<p>“<i>İnna fetahnâ leke fethan mubînâ.</i>”</p> <p>Fetih 48/1</p>	<p>48/1'den kısmî iktibas yapılmıştır ve meâlî şöyledir: “<i>Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.</i>” (Kur’ân-ı Kerîm Meali, 2006: 510)</p> <p>Açıldıkça kapansun ‘ayn-ı a’ dâ Be-ħakķ-ı sûre-i innâ fetahnâ</p>
Vrk 18a	<p>“<i>Kul ya ibadillezine amenutteku rabbekum, lillezine ahsenu fi hazihid dunya haseneh, ve ardullahi vasiyah innema yueffas sabirune ecrehum bi gayri hisab</i>”</p> <p>Zümer 39/10</p>	<p>39/10’dan kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının anlamı şöyledir: “<i>(Ey Muhammed) Bizim adımıza de ki: “Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapanlar için (ahirette) bir iyilik vardır. Allah’ın yeryüzü genişdir. Sabredenlere mükafatları elbette hesapsız olarak verilir.</i>” (Kur’ân-ı Kerim meali, 2006: 458)</p> <p>Şabr idersem nola ğurbet ateşine iy ahî Çün teveffe’ş-şâbirüne ecrehum ğayru hisâb</p>
Vrk 18a	<p>“<i>Kul huvallâhu ehad</i>”</p> <p>İhlas 112/1</p>	<p>112/1’den tam iktibas yapılmıştır. Ayetin anlamı şöyledir: “<i>De ki: “O, Allah’tır, bir tektir.</i>” (Kur’ân-ı Kerim meali, 2006: 604)</p> <p>Li-te’ hîr ķul huvallâhu eħad Taħte tebbet yedâ ebî leheb</p>
Vrk 18a	<p>“<i>Tebbet yedâ ebî lehebin ve tebb</i>”</p> <p>Tebbet 111/1</p>	<p>111/1’den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının anlamı şöyledir: “<i>Ebû Leheb’in elleri kurusun. Zaten kurudu.</i>” (Kur’ân-ı Kerim meali, 2006: 603)</p> <p>Li-te’ hîr ķul huvallâhu eħad Taħte tebbet yedâ ebî leheb</p>

Tablo 3'ün Devamı

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 21a	<p>“Kale isebnu meryemellahumme rabbenâ enzil aleynâ mâideten mines semai tekunu lena iden li evvelina ve ahirina ve ayeten mink, verzukna ve ente hayrur razikin”</p> <p>Mâide 5 / 114</p>	<p>5/114'ten kısmî iktibas yapılmıştır ve meâli şöyledir: “Meryem oğlu İsa, “Ey Allahım! Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofrayı indir ki; önce gelenlerimize (zamanımızdaki dindaşlarımıza) ve sonradan geleceklerimize bir bayram ve senden (gelen) bir mucize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızıklandırılanların en hayırlısıdır” dedi.” (Kur’ân-ı Kerîm meali, 2006: 126)</p> <p>Şâhib-i hânedan yokdur fâ’ide Rabbenâ enzil ‘aleynâ mâ’ide</p>
Vrk 23b	<p>“Zalikel kitabu la raybe fih, huden lil muttekin.”</p> <p>Bakara 2 / 2</p>	<p>2/2'den kısmî iktibas yapılmıştır ve meâli şöyledir: “Bu kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.” (Kur’ân-ı Kerîm meali 2006: 1)</p> <p>Râşid-i râh-ı haqîkatdür o şeh lâ raybe fih Her umûrında muvaffâk eylesin rabbi’l-reşâd</p>
Vrk 26b / 27a	<p>“Ve uhra tuhibbuneha, naşrun minallahi ve fethun karib, ve beşşiril mu'minin”</p> <p>Saff 61/13</p>	<p>61/13'den kısmî iktibas yapılmıştır ve meâli şöyledir: “Seveceğiniz başka bir kazanç daha var: Allah’tan bir yardım ve yakın bir fetih (Mekke’nin fethi). (Ey Muhammed) Mü’minleri müjdele.” (Kur’ân-ı Kerîm meali 2006: 551)</p> <p>Hûn-ı a’ dâile gül-gûn eyleriz her bir yiri Olmuşuz “naşrun minellahi” âyetinüñ mazharı</p> <p>‘Âlemi hayrân ider heb dildeki esrârımız Olmuşuz “naşrun minellahi” âyetinüñ mazharı</p> <p>Çok düvel beyninde şöhret bulmuşuz der bî riya Olmuşuz “naşrun minellahi” âyetinüñ mazharı</p> <p>Şövlet ‘uşâta dâim sînemiz âmâdedür Olmuşuz “naşrun minellahi” âyetinüñ mazharı</p> <p>Lâşe-i şırb ile taldı deşt ü sahrâ bî-karâr Olmuşuz “naşrun minellahi” âyetinüñ mazharı</p>

Tablo 3'ün Devamı

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 36b	<p><i>“Fezkurûnî ezkurkum veşkuru li ve la tekfurun”</i></p> <p>Bakara 2 / 152</p>	<p>2/152'den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şöyledir: <i>“Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.”</i> (Kur’ân-ı Kerîm meali 2006:22)</p> <p>Aç göziñ iy Eşref Hakkı zıkr eyle Fezkurûnî didi Qur’ân içinde</p>
Vrk 48a	<p><i>“Fe telekkâ âdemu min rabbihi kelimâtin fe tâbe aleyh, innehû hüvet tevvâbur rahîm.”</i></p> <p>Bakara 2/37</p>	<p>2/37'den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şöyledir: <i>“Derken Âdem (vahy yoluyla) Rabbinden birtakım kelimeler aldı, (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da) bunun üzerine tövbelerini kabul etti. Şüphesiz o tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.”</i> (Kur’ân-ı Kerîm meali 2006:5)</p> <p>Mecmuada yer alan İsmail Hakkı'dan derlenen mensur kısımda İbn-i Abbas'ın ayet hakkındaki rivayetinin anlatıldığı bölümdür. <i>“Tercümânü'l Kur'ân Sulţânü'l Müfessirîn İbn-i Abbâs razıyallahu te'âlâ 'anhümâ Hazretleri “fetalaqqâ Âdemü mirrabbihi kelimâtin” âyât-ı şerîfesinde buyurmuşlar ki...”</i></p>
Vrk 49a	<p><i>“Kâla rabbenâ zalemna enfusenâ ve in lem tagfirlenâ ve terhamnâ le nekûnenne minel hâsirîn.”</i></p> <p>Araf 7/23</p>	<p>7/23'den tam iktibas yapılmıştır. Ayetin anlamı şöyledir: <i>“Dediler ki: “rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.”</i> (Kur’ân-ı Kerîm meali, 2006: 152)</p>
Vrk 51b / 54b	<p><i>“Yevme la yenfe'û mâlun ve lâ benûn”</i></p> <p>Şuara 26/88</p>	<p>26/88'den kısmî iktibâs yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şöyledir: <i>“O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar!”</i> (Kur’ân-ı Kerîm meali, 2006: 370)</p> <p>Şanma iy h'âce ki senden zer ü sîm isterler Yevme lâ yenfe'uda kalb-i selim isterler (51^b)</p> <p>Yevme lâ yenfe'u mâl didi Mevlâ çü bize Bu sözi kim ki ta'aqqul ider ol 'âkıldur (54^b)</p>

Tablo 3'ün Devamı

Vrk no:	Ayet İktibasları	Mânâ
Vrk 52b	<p>“<i>Ve lâ ted'u meallâhi ilâhen ahar, lâ ilâhe illâ hu, küllü şey'in hâlikün illâ vecheh, lehul hukmu ve ileyhi turce 'ün.</i>”</p> <p style="text-align: center;">Kasas 28/88</p>	<p>28/88'den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının anlamı şu şekildedir: “<i>Sen Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.</i>” (Kur'ân-ı Kerîm meali 2006:395)</p> <p>Ne mümkün devlet-i dünyâ-yı düne i'tibâr itmek ‘Arefnâ külli şey'in hâlik illâ vecheke'l-bâkî</p>
Vrk 54a	<p>“<i>E hum yaksimune rahmete rabbik, nahnu kasemna beynehum maişetehum fil hayatid dünyave refa'na ba'dahum fevka ba'dın derecatin li yettehize ba'duhum ba'dan suhriyya, ve rahmetu rabbike hayrun mimma yecmaun.</i>”</p> <p style="text-align: center;">Zuhruf 43/32</p>	<p>43/32'den kısmî iktibas yapılmıştır. Ayetin tamamının meali şöyledir: “<i>Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini kimine derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri (dünyalık) şeylerden daha hayırlıdır.</i>” (Kur'ân-ı Kerîm meali 2006:490)</p> <p>Fikr-i cem'iyet itmezüz kısmetimüz olan gelür Nahnü kasem umûrına vardır i'timâdumuz</p>

Tablo 4: Hadis İktibasları

Vrk no:	Hadis İktibasları	Mânâ
Vrk 6a	“beyne’n-nevm-i ve’l yekzân”	<p>“Hz. Muhammed büyük mucizesi miraca çağrıldığı andaki durumunu, bu alıntının yapıldığı hadisiyle uzun uzadıya anlatmakta, sözünü şöyle sürdürmektedir: “ben bir defa Kâbe’nin yanında uyur-uyanık bir durumda iken birdenbire bir ses işittim...” (Yılmaz, 2013:66)</p> <p>İrişdi meclise nâgâh Zeyd’ün oğlu ‘Abdullâh Didi ben görmüşüm vallah ki beyne’n-nevm-i ve’l yekzân (Muhammediye)</p>
Vrk 15a	“Hasbiyallahu ve kefâ semi’allahu limen de’â Leyse vera allahi müntehâ”	<p>“Allah yeter ve Kâfîdir.Allah dua edeni işitir. Allahtan öte varılacak hiçbir şey yoktur.” (Ünlü, 2015:150) Manasına gelen dua mecmuada “vird-i Resûl aleyhisselâm” başlığı altında bulunmaktadır.</p>
Vrk 15a	“sübhâne men lem yezel rahîmâ”	<p>“Her türlü kusurdan uzak şefkat ve merhameti zeval bulmayıp devam eden” (Kaynak bulunamadı.) Mecmuada “vird-i Resûl aleyhisselâm” başlığı altında bulunmaktadır.</p>
Vrk 29b	Lâ fetâ illâ ‘Alî, lâ seyfe illâ zülfekâr	<p>“Zülfekardan keskin kılıç, Ali’den büyük yiğit yoktur” anlamına gelen hadisten tam iktibas yapılmıştır. Bir rivayete göre Hz. Muhammed, Bedir Gazvesi’nden sonra savaş ganimetlerini paylaştırırken bu kılıcı kendisine ayırmış, daha sonra Uhud Gazvesi’nde Hz. Ali’ye “lâ fetâ illâ ‘Alî lâ seyfe illâ zülfekâr” diyerek hediye etmiştir. (Kaplan, 2018:790-1)</p>
Vrk 54b	“Men arefe nefsehû fe-kad ‘arefe nefsehû”	<p>Hadisten kısmî iktibas yapılmıştır. Tamamının anlamı şu şekildedir: “Kendini bilen, kuşkusuz Rabbini de bilir” (Yılmaz 2013:492)</p> <p>Oğumakla kişi fâzıl mı olur lâvallah Men ‘aref sırrına her kim ki irür fâzıldur.</p>

Tablo 4'ün Devamı

Vrk no:	Hadis İktibasları	Mânâ
Vrk 54b	“ <i>El mer’u me’a men ehabbe</i> ”	Hadisten kısmî iktibas yapılmıştır. Hadisin tamamının anlamı şu şekildedir: “Kişi sevdiği ile beraberdir” (Buhari, edeb,96). (Diyanet, 2013: 3. Cilt 73) Dâ’imâ Hakk’a muhabbet ider ol kâmil kim Men ehabbe haceran nüktesine kâ’ildir
Vrk 57a	“ <i>Es- sabru miftâhü’l – fereci</i> ”	“ <i>Sabır zaferin anahtarıdır</i> ” (Yılmaz, 2013: 593) Üçü de cem’ olsa sende çekmegil gam-ı herec Dâmen-i şabra yapış eş-şabru miftâhü’l-ferec

Yukarıda tablo halinde sunulup manaları verilen ayet ve hadislerin yanı sıra mecmuada aşağıdaki dualar da geçmektedir:

Sübhâneke Duası: Kur’ân-ı Kerîm’de bulunmayan fakat her vakit namazın farzlarında ilk, sünnetlerinde ilk ve üçüncü rekatlarda okunan “Sübhâneke” duası metinde bazı beyitlerde kısmî iktibas yapılarak ve 47b’de bulunan mensur kısımda tam iktibas olarak geçmektedir. Duanın tamamı ve anlamı şu şekildedir:

“Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük (ve celle senâük) ve lâ ilâhe ğayrük.”

Anlamı: Allah’ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka ilah yoktur.⁸

Didi *sübhânekallahümme* yâ Hakk
Sañadur hamd ile şükrüm muhaqqak

Tebâreke’s-müke raħmân [u] mevlâ

⁸ <https://www.subhaneke.gen.tr/> (erişim tarihi 21.05.2021)

Te‘âlâ ceddüke sultân-ı a‘lâ (11a)

...Haqq Te‘âlâ’dan dilesin dilediği vaqıtde buyurdığı maqâllerdir ki budur “*Sübhâneke Allâhümme ve bi hamdik ve tebârekesmük vete‘âla ceddük vecelle senâ’ük velâilâhe gayrük*” pes bunuñla iftitâh şalât-ı mesnûn oldu ki... (47b)

Estağfirullah: Allah’a tövbe etmenin, günahlardan pişman olmanın ilk sözüdür estağfirullah. Rivayetlere göre Hz. Peygamberimizin sık sık tekrarlamamızı tavsiye ettiği istiğfar şeklidir. Mecmuada geçen beyitte tam iktibas yapılarak yer verilen istiğfarın anlamı şu şekildedir:

“Şanı pek yüce Allah’tan bağışlanmamı diliyorum”

Dem-be-dem *estağfirullâhil‘azîm* der vird-i dil
Soñ nefes bu virdle ola vücûdumdan cüdâ (14b)

Âmentü: Erzurumlu İbrahim Hakkı’ya ait kasîde nazım şekli ile yazılmış manzum ilmihâlde kısmî iktibas yapılmış duanın tamamı ve anlamı şu şekildedir:

“**Âmentü billâhi** ve melâiketihî ve kütübihî ve rusühî ve’l-yevmi’l-âhiri ve bi’l-kaderi hayrihî ve şerrihî mine’llâhi teâlâ; ve’l-ba’sü ba‘de’l-mevti hakk eşhedü en lâ ilâhe illâllâh ve eşhedü enne Muhammeden abduhü ve resûlüh ”

Anlamı: Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna iman ettim. Ölümden sonra diriliş gerçektir. Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed’in onun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederim. (Yavuz, 1991: 28)

Ne ki kılmış Habîbullah bize teblîğ-i ahkâmı
Kabûl itdüm anı “**âmentü billâhi**” ve hükmullâh (34a)

2.8. ATASÖZÜ, ÖZLÜ SÖZLER VE KELÂM-I KİBÂRLAR

Tablo 5: Atasözü, Özlü Sözler ve Kelâm-ı Kibârlar

Vrk no	Beyt	Anlam
18b	Kelâmuñ fizza ise sükûtuñ olsun zeheb Kemâl ehli kemâlâtı sükût ile buldı heb	Susmak bazen konuşmaktan daha iyi sonuç verir anlamına gelen bu beyit “ <i>Söz gümüşse sükût altındır</i> ” atasözü ile aynı manadadır.
18b	Câhile itme tazarru’ görürseñ anı câh ile Hımâr altun külâh ile gezerse adıdur merkep	İnsanlık değerinden yoksun kişi, kılık kıyafetle, makam ve mevkiyle değer kazanmaz anlamına gelen “ <i>eşeğe altın semer vursan eşek yine eşektir</i> ” atasözü kullanılmıştır.
21a	Ehl-i ‘irfân şöhetin kıl eyle kesb ile kemâl Câhil[e] uyma şaşkın nâ-dân olursın ‘âkıbet	Öğüt içerikli bu beyitte; kültürlü, olgun insanlar ile sohbetin olgunluk kazandıracağı ve bilgisize uymanın sonunda kişiyi bilgiden yoksun yapacağı söylenmiştir.
22a	‘Âlim olmak ister iseñ al qalemi durma yaz Câhil olmak ister iseñ al çapayı durma kaz	İlim sahibi olmak isteyen çok çalışması ve okuması gerektiği, cahil olmak isteyen ise tarla, bağ, bahçede uğraşması gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 5'in Devamı

Vrk no	Beyt	Anlam
22b	'Âlimüñ her bir kelâmı lü'lü mercân incidür Câhilüñ her bir kelâmı tende cânım incidür	İlim sahibinin her sözü inci mercan gibi değerlidir fakat bilgisizin her sözü kalbimi kırar ve ruhumu incitir.
22b	Câhil ile 'âlimüñ yoldaşlığı Bülbül ile qarğanuñ qaradaşlığı	Bülbül ile karganın kardeşliği, bilgisiz ile bilginin yol arkadaşlığı (olmaz).
22b	Câhil bir murâda irişür mi câh ile Câhile rif'at mi gelür çihl ile pencâh ile	Bilgisiz isteğine makam ve mevki ile erişir mi? Kırk ve elliye erişmekle bilgisize yücelik, ululuk gelmez.
23a	Câhilüñ 'âlim yanında sözünüñ miqdârı yok Kendi merkeb giydiği çul başınuñ yuları yok	Bilgisizin ilim sahibinin yanında kıymeti ve ölçüsü yoktur. Kendi eşek, giydiği çul, başının yuları yok.
23a	Kemâl[i] kimden öğrensün kişi hîç görmemiş mekteb Hımâr zerden yular ile yine merkeb yine merkeb	Hiç eğitim görmemiş kişi olgunluğu kimden öğrensin? Eşek altından yular ile yine eşek, yine eşek.
29a	Men qar'a'l-bâbe ve lücce velece Ve men talebe şey'en ve cedde vecede	Kim kapıyı çalar ve ısrar ederse, girer. Kim bir şeyi ister ve ciddi olursa, bulur.

Tablo 5'in Devamı

Vrk no	Beyt	Anlam
29a	Meşeldür eskiden ey serv-i âzâd Virenler olmamışdur vârnı yâd	Ey hür servi, eskiden beridir söylenir ki; servetini verenler, paylaşılanlar hatırlanmaz ya da el olmaz manalarına gelebilecek bir beyittir.
29a	Dimişler ehl-i diller söz güherdür Hîn evvel güheri taşdan bitirdür	Gönül sahipleri, gönül halinden anlayanlar söz inci ve elmadır demişler, geçmiş zamanlarda mücevher taştan yapılır(dı) manasına gelen bir beyittir.
30a	Olıcağ olur çâr u nâ-çâr Gerek gönlün geniş tut gerek târ	Gönlünü ferah tutsan da tutmasan da çaresiz olacak olanın önüne geçilmez anlamına gelen bir beyittir.
30b	Huz mâ şafâ da 'mâ keder	Hoşuna gideni al, gitmeyeni bırak.
30b	Zor nice oyunu bozar demişler	“Bir kişi, kurala uygun olarak yürümekte olan işi, istediği yola çevirmek için zor kullanırsa, artık kural söz konusu olamaz. Güçlü olan istediğini yapar.” Anlamında kullanılan atasözüdür.

Tablo 5'in Devamı

Vrk no	Beyt	Anlam
30b	Kendi söyler kendi diñler dimişler	“Ne söylediği anlaşılmaz, söylediği şeylere önem verilmez” anlamında kullanılan atasözüdür.
30b	Bal dutan parmağın yalar dimişler	Başkalarına güzel şeyler dağıtmakla görevli olan kimse, dağıttığından az çok kendisi de yararlanır.
30b	Qıldum bu sözi taqrır diñle ideyin taqrır Budur ezeli ta'bir tedbiri bozar taqrır	Kişinin herhangi bir durumda alacağı önlem, Allah'ın insanlara ezeli kader takdirin önüne geçemez. Kaderde ne varsa o yaşanır.
57a	'İlme sevq itme sefihî olmağıl hem-rehberi Gerdanına ħinzîrin aşma şaqrınub cevherî	Aklı kıt olanı ilme yönlendirerek rehberlik etmek domuzun boynuna mücevher takmak gibidir anlamına gelen beyitte, böyle bir işten sakınılması gerektiği öğütlenmiştir.
57b	Vezîr olmağ ile nâdân olur şanma anı âdem Buyursa tatlı olur mı cihânda hîç acı bâdem	“Acı bademe tatlı denmekle tatlı olmayacağı gibi cahilin de vezir olduğunda, makama eriştiğinde insan olacağını sanma” anlamına gelen beyittir.

Tablo 5'in Devamı

Vrk no	Beyt	Anlam
57b	Şâdıķ olan Şimdi mezmûm medħ iderler uğrıyı Esbüñi eyle müheyyâ Őoñra söyle toğrıyı	Şimdi doğrıyu değil kötüyü överler. Önce atını hazırla sonra doğrıyu söyle manasına gelen bu beyt “doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar” atasözü ile aynı manadadır.
57b	Dir peder olsun fedâ ferzende vârum hem özüm Oğlı virmez istese babası bir Şalkım üzüm	Baba bütün varlığını oğluna feda eder ama oğlu ondan bir salkım üzümü esirger” anlamına gelen beyitte insanoğlunun nankörlüğü işlenmiştir.
57b	Bâğ ile bustânını ferzendeye virmiş peder İstedikte mîve andan virmemiş atmış meder	Baba oğluna bağını bostanını vermiş fakat ondan meyve istediğinde (oğlu) vermemiş kuru çamur ve balçık atmış.

2.9. TARİH DÜŞÜRME SANATI VE MECMUADA GEÇEN MANZUM TARİHLER

Tarih düşürme sanatı yahut geleneğini tarihsel süreci bakımından değerlendirmeye çalıştığımızda ilk olarak kim tarafından bulunduğu noktası henüz aydınlatılamamıştır. Turgut Karabey'in konu ile ilgili araştırmaları neticesinde; “*tarih düşürme sanatının ilk defa kimin tarafından icat edildiği kesin olarak belli değildir. Bilindiği kadarıyla tarih düşürme XII. yüzyılda önce Fars edebiyatında ortaya çıkmış, İslâm kültürünün etkisiyle Arap harflerini alan İranlılar’dan Türkler’e, Türkler’den de Araplar’a geçmiştir.*” (Karabey 2011: 80) sözlerinden hareketle diyebiliriz ki tarih düşürme geleneği başlangıcı belli olmayan fakat Klasik Edebiyat şairlerini etkisi altına almış bir sanattır.

Klasik Türk edebiyatında tarih düşürme ilk olarak Fatih Sultan Mehmed'in yaptırdığı bir cami için Hızır Bey tarafından söylenmiştir bilgisi verilse de 14.yüzyılda da tarih manzumelerinin yazıldığı tespit edilmiştir. Önceleri mensur tarihler yazılmış daha sonra hem ezberlemesi hem de öğrenmesi kolay olduğu için manzum şekilde tarihler düşürülmeye başlandığı tahmin edilmektedir. Bu alan da zamanla şairlerin sanatını gösterme aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Çünkü “*bir tarih manzumesinde ebced hesabı yanında vezin, kafiye ve anlam da önemlidir; bunların hepsinin bir arada bulunması oldukça büyük bir zihnî mesaiyi gerektirir.*” (Karabey 2011: 80) Dolayısıyla edebiyat tarihimizdeki birçok şair tarih manzumesi yazmıştır. Bunlardan en öne çıkanları ise; Nâbî (158), Cinânî (177), Aynî (600), Sümbül-zâde Vehbî (247), Edirneli Nazmî (300), Keçecizâde İzzet Molla (319) ve Sürûrî (2300)dir. (Karabuçak, 2007: 5-6)

Tarih düşürme hesabı ebced ile yapılır. Arapça bir isim olan ebced; “*eski sâmi alfabe sırasına göre tertiplenmiş, Arapça 'ya mahsus sesleri gösteren harfler ilave edilmiş ve bu sıraya göre harflere, birden ona sıra ile, onsan yüze onar onar, yüzden bine yüzer yüzer olmak üzere birer sayı değeri verilmiş olan Arap harflerinin diziliş sırası ve bütünü.*” (Devellioğlu 2015: 224) anlamına gelir. Bu harflerin sıralanması ile sekiz tane manasız kelime meydana çıkmıştır. Harflerin sayı değerleri ve ortaya çıkan sekiz kelime şöyledir:

Tablo 6: Harflerin Ebcet Değeri

Kelemen(كلمن)				Huttî(حطى)			Hevvez(هوز)			Ebcet(ابجد)				
ن	م	ل	ك	ى	ط	ح	ز	و	ه	د	ج	ب	ا	
50	40	30	20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
Dazıg(ضغ)				Sehaz(ثخذ)			Karaşat(قرشت)			Sa'fes(سغفص)				
غ	ظ	ض		ذ	خ	ث	ت	ش	ر	ق	ص	ف	ع	س
1000	900	800		700	600	500	400	300	200	100	90	80	70	60

Yukarıda verilen anlamsız kelimeler için Arap kültüründe çeşitli rivayetler dolaşmaktadır. Örneğin ilk altı sözcüğün Şuayb (a.s.)'ın kavminden Medyen ülkesinin altı şahının adı olduğu söylenir. Kelemen ise hepsinin büyüğüdür. Medyen ve Eyke halkının helak olması ile yok olmuşlardır. Diğer inanışlara göre ebcetin ilk altı sözcüğü altı şeytanın adıdır. Haftanın günlerinin adı olduğuna dair rivayetler de vardır. (Mercanlıgil, 1960: 18-19) Aynı zamanda Hazreti Adem'in aratılışı ve cennetten yeryüzüne indirilişi evrelerini oluşturan altı dönem, Allah'ın kutsal kitabında yer alan emir ve yasakları açıklayan kelimeler, ebcetin didaktik unsurlar taşıması ve haklarında malumat bulunmayan sekiz filozofun isimleri olduğuna dair rivayetler de bulunur. (Yakıt, 2017: 29-34)

Harflere verilen sayı değerleri tarihin düşürülüş formülüne göre toplanarak hesaplanır. Osmanlı Türkçesi'nde kullanılan ve Fars alfabesine ait پ (pe) ج (je) چ (çe) harfleri benzerleri olan ب (be) ز (ze) ج (cim) harflerinin sayısal değerleri ile hesaplanır.

Klasik şiir geleneğinde tarih düşürme müverrihin istediği hemen her konuda yapılır. Fakat bilhassa kasideler olmak üzere bazı şiir ve kıtaların şairler tarafından caize almak için yazıldığı gerçeği, manzum tarihlerin de konu bakımından belirli hususlarda yoğunluk göstermesine sebep olmuştur. Manzum tarihleri konularına göre İsmail Yakıt şöyle tasnif etmiştir:

- Mansıp ve Tayinler (cülûs, sadrazam tayinleri, şeyhülislam tayinleri ve diğer tayinler) için düşürülen tarihler.
- Doğumlar için düşürülen tarihler.

- Sünnet olanlara düşürülen tarihler.
- Evlenmeler ve düğünlere düşürülen tarihler.
- Vefatlar (kendi eceli ile vefat edenler, şehit olanlar, boynu vurulanlar-katledilenler ve cinayetler, intihar edenler) için düşürülen tarihler.
- Zaferler veya fetihler için düşürülen tarihler.
- Doğal felaketler için düşürülen tarihler.
- Cami, mescit, tekke, zaviye, medrese, han, hamam, hastane, köprü, çeşme vb. gibi sadaka-i cariyelerin inşa ve tecditleri için düşürülen tarihler.
- Yazma ve basma kitapların tamamlanışına düşürülen tarihler.
- Seyahatlere düşürülen tarihler.
- Taht kavgaları, isyanlar ve görevden azledilme gibi hadiseler için düşürülen tarihler.
- Antlaşma, kongre ve sempozyumlar için düşürülen tarihler.
- Yeni yılın (Sâl-i Nev) gelişi için düşürülen tarihler.
- Hiciv ve istihza için düşürülen tarihler.
- Diğer Tarihler. (2017: 93-150)

Tarih düşürmenin birçok metodu vardır. İsmail Yakıt tarih türleri (2017: 416-521) ni şöyle gruplandırmıştır:

Tablo 7: Tarih Türleri

Mânen Tarihler							
Kelime Tarihler	Tam Tarih	Ta'miyeli Tarih	Mu'cem Tarih	Mühmel Tarih	Mu'cem ve Mühmel Tarih	Katmerli Tarih	Katıp Atma Yoluyla Tarih
Muvassal Harflerle Tarih	Mukatta'a Harflerle Tarih	Mükerrer Harflerle Tarih	Gayr-i Mükerrer Harflerle Tarih	Müveşşah Harflerle Tarih	Beyitle Tarih		
Lafzen Tarihler							

Tablo 7'nin Devamı

Lafzen ve Mânen Tarihler		
Fazla Ta'miyeli Lafzen ve Mânen Tarihler	Eksik Ta'miyeli Lafzen ve Mânen Tarihler	
Karışık Tarihler (Aktarmalı Kümelerle Tarih)		
"Birler", "Onlar" ve "Yüzler" Kümelerinin Aktarılması	Birleşik Formüller Yoluyla Aktarma	Çok Fazla Tarih Veren Beyitler
Satraç Usûlü Tarih		
Muamma Tarihler		
Bilmeceli Tarihler		

2.9.1. Mecmuada Geçen Tarih Manzumeleri ve Çeşitleri

Mecmuada bulunan manzum tarihler Sultan V. Murat, Sultan II. Abdülhamid ve Hüseyin Paşa için düşürülmüştür. Yıl itibarıyla iki örnek dışında aynı tarihler farklı şairler tarafından söylenmiştir. Tarih düşürme konusu daha derin ve daha kapsamlı bir çalışmanın ürünüdür. Dolayısıyla biz yukarıdaki tabloda tarih düşürmenin metotlarını bir tablo halinde başlık olarak verilmiştir. Açıklama kısmı ise sadece mecmuadaki tarihlerin çeşidine göre yapılacaktır.

Lafzen tarihlerde şair beyitte tarihi olduğu gibi dile getirir. Ebcad hesabı yapmaya gerek yoktur.

Yazılsun cevherin târihi eşref taht-ı 'âliye
Murâd Hân **toqsân üç sâlinde** 'izz ile cülûs itdi 24^b

Mânen Tarihler söylenmek istenen yılın ebced hesabına göre toplanıp değerlendirildiği tarih çeşididir. Lafzen tarih dışında bütün tarihleri kapsar. Kendi içinde farklı türleri vardır:

Tam Tarih: Tarih söylenen mısradaki tüm harflerin ebced değeri dikkate alınarak toplanır ve ortaya çıkan sonuç söylenmek istenen tarihi verir.

Hâtıra birdenbire geldi şu târîh-i belîğ
Şân ile şâh-ı cihân oldu bugün Sultân Murâd 24^b
(H.1293 / M.1876)

‘Umûm ihvâna Sâlim eyle bir târîh ile i‘lân
Cihânuñ tâc-dârı ‘adl ile Sultân Murâd oldu 24^b
(H.1294 / M.1877)

Söyledi târîh-i yek ‘Âşım be-luţf-ı zü’l-celâl
‘İzz-ile Sultân Murâd’a salţanat oldu maķâm 24^b
(H.1293 / M.1876)

Yazarsa Feyzî sezâ husrev-âne bir târîh
Murâd’a irdi bugün ârzû-yı devlet ü dîn 25^b
(H.1293 / M.1876)

Sa‘diyâ farţ-ı meserretle didim târîh-i tâm
Luţf-ı Hâķ’la oldu Hâķân-ı cihân ‘Abdü’l-Hamîd 26^a
(H.1293 / M.1876)

Bazen tek bir mısra, kelime ya da söz öbeği söylenmek istenen tarih için yeterlidir:

Şevketinle biñ yaşa ‘Abdü’l-Hamîd 25^b
(H.1293 / M.1876)

Mu‘cem Tarih: Tarihin söylendiği mısırada bulunan noktalı harflerin ebced değerleri söylenerek hesaplanır. Bu tarih çeşidi kullanıldığında şair beyitte; “mu‘cem, mu‘accem, cevher, cevherî, cevherdâr, gevher, güher, mücevher, menkut, menkûtaş, nokta, vb. ifadelere yer verir.

Zihniyâ neşr eyle bu târîhini cevher gibi
İtdi millet himmeti-y-ile cülûs Sultân Murâd 23^b
(H.1293 / M.1876)

Bu mücevher muşarra‘ı kılsın cihân dürd-i zebân
Çok yaşâ ey ‘âli-ķudret şehriyâr Sultân Murâd 24^a
(H.1293 / M.1876)

Kulı Kâmil o şahuñ cevherîden yazdı târîhin
Cülûs-ı luţf-ı Hâķ’dur millete Sultân Murâd Hân 24^a
(H.1293 / M.1876)

Ben dahî şükrâne yazdım cevherîn târîhini
Milletüñ şevķi ile Sultân Murâd itdi cülûs 24^a
(H.1293 / M.1876)

Yazılsun mebde’-i iķbâl-i mülke cevherîn târîh
Murâd’a Hâķ serîrin hayr ide her sâ‘at oldukça 24^a
(H.1293 / M.1876)

‘Arz ider târî- cevher-dâr beni ‘Âşım kulı
Virdi Hâķ şimdi Murâd’a tâc-ı ‘âlî-salţanat 24^b
(H.1293 / M.1876)

Söyledim ta‘zîm ile târîh-i menkûtın celâl
Eylediler Hân Hamîd-i şânî-i devrân cülûs 26^a
(H.1293 / M.1876)

Hâme-i bî'atle Râsih yazdı târîh-i güher
Dâd-ı Hâk'dur giydi tâc-ı şevketi Sultân Hamîd 26^a
(H.1293 / M.1876)

Ben de yazdım bir güher târîh-i rengîn Hamdiyâ
Kıldı Hâk Sultân Murâd Hânı cihâna şehriyar 25^b
(H.1293 / M.1876)

Söyledim ta'zîm ile târîh-i menkûtın celâl
Eylediler Hân Hamîd-i sânî-i devrân cülûs 26^a
(H.1293 / M.1876)

Siyâdetlü Hüseyin Paşa şerefle
Vezîr oldı mübârek kıla ma'bûd 26^b
(H.1293 / M.1876)

Çanlu kalemle Feyzî yaz
Bâb-ı kılâ'-ı düşmene
Târîh-i tevfiğ âyetin
Gâzî-i dîn Sultân Hamîd 27^b (H.1294 / M.1877)

Ta'miyeli Tarih: Tarihin söylendiği mısradaki harflerin ebced değerinin fazla ya da eksik çıktığı tarih çeşididir. Hesabın ne kadar az ya da fazla olduğu bir önceki mısradaki belirtilir. Aşağıdaki ta'miyeli tarih örneğinde tarih verilen mısra harfleri toplandığında 1300 çıkmaktadır fakat verilmek istenen tarih 1293'tür. Şair 7 sayının eksiltilmesi gerektiğini "sezâdur çıkırsa ger hefte" ibaresiyle belirtmiştir.

Sezâdur çıkırsa ger hefte âsumâna hüsn bu târîh
Murâd-ı cümle üzre pâdişeh Sultân Murâd oldı 24^b
(H.1300-7=1293 / M.1876)

Dü-tâ Tarih: Tarih söylenen mısra da yapılan ebced hesabı belirtilmek istenen yılın iki katını verir. Böyle bir durumda çıkan sonucu ikiye bölmek gerekir. Şairler zaman zaman bir önceki mısra da tarihin bu şekilde söylendiğini işaret eder.

Aşağıda verilen örnekte ikinci mısraın ebced sayı değerleri toplamı 2588'dir. Fakat ilk mısra da "kat kat" ibaresi ile şair vermek istediği tarihin iki katını söylediğini belirtmiştir.

Söyleyüp târihini **kat kat** teşekkür kı l Senîh

Cünd-i tevfiğ ile gâzî oldı Hân 'Abdü'l-Hamîd 28^a

$$(H. \frac{2588}{2} = 1294 \text{ M.1877})$$

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b]

Bismillāhirrahmānirrahīm ve bihi nesta‘īn

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Hudā’ya şad hezarān şükr ü minnet
Ki maḥbūbına bizi kıldı ümmet

Anı kendi için ḥalkı anuñ-çün
Yaradup itdi kıllarına raḥmet

Selām olsun muḥabbetden Ḥabībe
Daḥi hem āl ü aḥāba temāmet

1.

Sebeb-i Naẓm-ı Kitāb

Mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Hudā itdi bize çün ‘avn ü nuşret
Toḫuz yüz idi toḫsan dōrt[de] hicret

Cihānda Ḥazret-i Şultān Murād Ḥān
Kılurdi ‘adl ü dād ile ḥilāfet

İtā‘at üzre idi cān ü dilden
Anuñ emrine kim heftād [d]ü millet

Ki bulmuşdı anuñ vaḳtinde ey cān
Cihān emn ü emān ü istirāhet

Ḥuşuşān şāḥib ü ‘ilm ü kemāle
Kemālince olunurdi ri‘āyet

Vidin’de sa‘y iderdim ben de ‘ilme
‘Alāyıkdan idüp külli ferāget

[2a]

Gelüp nā-gāh bir şūfī-i [pür]-şāf
Su'āl idüp baña kıldı bed āyet

2.

Suāl-i Şūfī

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Didi iy ehl-i dil şāhib-başıret
Şalāt için vüzū' kim oldı müşbet

Şamu a'zānuñ içinde sebab ne
Hemān dört 'uzvı taḥşīş itdi āyet

Yeterken ğasl-i vāḥid her bir 'uzva
Nedür teşlīş-i ğusle aşl ü ḥikmet

Daḥi inse vü cinne hep firāde
Şalāt-ı ḥams[e] kim farz oldı beş vaqt

İdi mümkin çü tevķit eksük artuķ
Niçün beş vaqt ile oldı movekķet

Pes ol beş vaqtüñ içinde eñ evvel
Ezān[1] kim oķup itdi iķāmet

Şalāt-ı zuhrı kim kıldı muķaddem
Nedür aşlı ol oldı çār rek'et

Şalāt-ı- 'aşra kim itdi şürü'ı
Niçün bunda daḥı dört oldı rek'et

Şalāt-ı-mağribe kim itdi āğāz
Nedür bā'ış kim oldı ol şe rek'et

Kim evvel kıldı yatsınuñ nemāzın
Niçün anda daḥı dört oldı rek'et

Şalatü'l-vitre kim itdi bidāyet
Niçün üç rükū'da buldı nihayet

[2b]

Kunut ü ref´-i yed tekrār-ı tekbīr
Olur üçinci rek´etda çi hikmet

Dağı hem vitr-i sūnnet mi ya vācib
Ve yāhūd farz mıdur ey ehl-i hikmet

Zevātü´l-erba´a niçün kıılınur
Hazarda dört seferde iki rek´et

Niçün şubḥ ile mağrib kaşr olunmaz
Çü ta´mīm üzre aḥbār-ı rivāyet

Sebeb ne oldı kaşra hem eñ evvel
Muḳaddem kaşra kim kııldı ´azīmet

Şalāt-ı ḥamsede evvel şeb [ü] rūz
Olinurđı çü cehr ile kırā´et

Nedür bāiṣ ki oldı soñra taḥşīṣ
Gicede cehr gündüzde maḥāfet

Niçün cehr olunur cum´a vü ´ıdeyn
Maḥāfet olmaz anlarda ne hikmet

Namāzda farz iken Kur´ān kırā´et
Niçün tesbīḥ ile olur bidāyet

Rūku´ bir secde iki niçün oldı
Buña var mıdur āyetden delālet

Ḳu´üdlarda oқınur kim taḥıyyet
Nedür aşlı nedür anda fazīlet

Sebeb ne her şalatuñ āḥirinde
Şalavāt oқınur ba´de´t-taḥıyyet

Budur fi´l-cümle feḥvāsı luğātı
Şalātuñ vech-i zāhirde ḥekīket

Ḥabīb´e yā İlāhī raḥmet eyle
Ḥalīl´e nitekim ittüñdi raḥmet

Ḥabībullah ki efḍaldür ḳamudan
Nedür aşlı olur böyle ḳırā`et

[3a]

Beyān eyle baña bu müşkilātı
Eyā şāhib-dil ü ehl-i başīret

3.

Cevāb-ı Sa`dī

Mefā`ilün mefā`ilün fe`ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Suālīne cevāb ey ehl-i şafvet
Direm Allāhu a`lem bi`l-ḥeḳīket

Dil ü cān sem`ini Sa`dī`ye dut sen
Ne dir diñle pes aşḫāb-ı şerī`et

Eyā pürsende-i erbāb-ı ḥikmet
Ḥaberde böyle gelmişdür rivāyet

Behişt içre Şafīyullah Ādem
Çü ḥuld ağacına bulmuşdı ḳurbet

Görüp nā-gāh gendüm dānesini
Yüzi birle teveccüh itdi ol veḳt

Ayağıyla varup ol dāneye dek
Eliyle dānei aldı o sā`et

Yiyüp ol dāneyi pes bā-te`essüf
Elini başına ḳodı o Ḥazret

Eli yüzi ayağı ḡasl itmek
Daḫı başına mesh itmek ḥeḳīket

Bu dördüñ ḡasl farz oldı vuzū`da
Bulardan gitmek içün ol isā`et

Bunuñ naḳlin yazar Şerḫ-i Daḳā`iḳ
Ara bul sen daḳīka ḳoma elbet

4.

Faşl

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Buyurdı Hâk vüzû'da her 'ibâdet
Beden enfüs ola hem bâ-ṭahâret

Ki bir kerre yumaḡ her 'uzvı evvel
Olur emmâre nefis için neḡâvet

[3b]

İki kerre yumaḡ her 'uzvı ancak
Olur levvâme nefis için nezâfet

Ki üç kerre yumaḡ her 'uzvı âḡir
Olısar muṭma'in nefse ṭarâvet

Ki her 'uzva yiter kem ḡasl-ı vâḡid
Velî teṣlîṣ-i ḡasl olur faẓîlet

Bunuñ naḡlin yazar Şerh-i Vüzû'da
Ara kim bulasın anda veẓâ'et

5.

Faşl

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Teyemmüm eylemekde ey ḡired-mend
İṣit kim nicedür ḡükm-i şerî'et

Ḳaçan ehl-i seferden bir kimesne
Şudan bir mîl ıraḡ olsa ḡeḡîḡet

Şuya yâḡûd yaḡın olsa velîkin
Şu almaḡa 'adûdan itse ḡaṣyet

Pahâ birle şatılur olsa yâ şu
Pahâya anda kim olmazsa vus'et

Veyāhūd şehir[e] gelse bir müsāfir
Aña olsa dağı vāki‘ cenābet

Marīz ü yā faķir olmağla andan
Alacağ şuya hiç olmazsa kudret

Şovuk şu [i]le ğusl itmege korķsa
Şovukdan irişü her demde āfet

Ķara toprağ ile ya cinsi birle
Teyemmüm vācib olur aña ol veķt

Cenābetle hadeş bunda olur bir
Aña pes bir teyemmümdür kifāyet

Cenābet hem hadeş ref‘ olmağ için
Teyemmüm evvelinde eyle niyyet

[4a]

Pes andan ellerin toprağa sürüp
Birez silke yüze süre temāmet

Sürüb bir dağı ellerin turāba
İde kollarına heb mesh elbet

Ki taḥlīl-i eşābi‘ nez‘-i ḥātem
Olubdur bunda şart ey ehl-i fiṭnat

Bu vech üzre olıcağ çün teyemmüm
Namāz kılmāđa var aña icāzet

Ki diĶkatle sen aña ey ḥired-mend
Teyemmümde olubdur farz niyyet

Ḥadeş gitmez cenābet ki niyyetle
Ḥadeşsiz bile hem çıķmaz cenābet

Ki niyyetde cenābetle hadeş hem
Añılucacđ olur cümle izālet

Muķim olan şehirlerde dağı hem
Cünüb olsa şuya bulmazsa forşet

Aña dağı teyemmüm oldu cā'iz
Cenābet de hādeş de durmaz elbet

Meger kim ol kişi ol şehir içinde
Ola maḥbūs ü ya emrāz beḡāyet

Esīr ola yāḥūd küffār elinde
Şuya bulmaya nev'an istitā'et

Ḥadeşden dağı aña pes teyemmüm
Revādur olıcağ böyle zārüret

Mevāni' zāyi' olıcağ velikin
Bulur nemāzını eyler i'ādet

Bunuñ naqlin yazar kim Şerḥ-i Teshīl
Ara kim bulasın anda suhūlet

6.

Faşl

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

[4b]

Ḥaberde böyle gelmişdür rivāyet
Ki çün tūfān-ı Nūḥ oldu ḥekīket

Ki ğarḳ oldu şuyā hep yiryüzinde
Ne varsa cümle mevcūdāt o sā'et

Bi'avn-ı Ḥaḳ hemān Nūḥ Nebī'nüñ
Gemisinde olanlar buldı şıḫet

Yoğ-ıdı ol gemide mā-i tāhir
Ġazab şuy[ıy]la olmazdı tāhāret

Libāsınuñ ğubārıyla teyemmüm
Ki itdi Nūḥ Nebī 'inde' z-zārüret

Bu düşdi lūtfuna mazhār çü Ḥaḳḳ'uñ
Ḥudā'ya secde-i şükr itdi ol veḳt

Teyemmüm itdügini çünkü Nüh'ün
Kabül itdi o demde Rabb-i 'İzzet

Habibe pes Hudâ'dan âyet indi
Teyemmüm oldu farz 'inde'z-zarûret

Teyemmüm böyledir aña hîred-mend
İder fi'l-i Resûlullah delâlet

Teyemmüm pes bedeldir gâsl ü gûsle
Zarûretde budur icmâ'-i ümmet

Teyemmümde iki 'uzv oldu maşşûş
Vüzü'da gerçi dördür 'uzv-ı müşbet

Yüz ile el bu dördün eşrefidür
Didi ba'zı budur taşşîş-i 'illet

Didi ba'zı Şafîyullah Âdem
İsâ'etde bularla itdi sebket

Teveccüh kıldı yüz ile o hâlde
Eliyle aldı çün itdi isâ'et

Hemân yüz el teyemmümde anuñ-çün
Olındı iktifâ 'inde'z-zarûret

[5a]

Bunuñ naqlin yazar çün Şerh-i Tergîb
Ara kim bulasın 'âlemde rağbet

7.

Faşl

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Haberde böyle gelmişdür rivâyet
Habibi nür seni ol Rabb-i 'İzzet

Hicāb-ı dürre-i beyzā içinde
Yaradup kıldı bir tāvūs-hey'et

Hicāb içre karar itdi o Hazret
Turup seb'in elf 'amm ü müddet

Hudā'yı zü'l-celāle gice gündüz
İdüp tesbîh ü tehlîl ü 'ibādet

Pes andan soñra mir'āt-ı hayāyı
Muqābil kıldı vechine o Hazret

Çü mir'āta nazar kıldı o tāvūs
Cemālin gördi gāyet hūb-sūret

Hudā'dan itdi istiḥyā' o demde
Hudā'ya secde kıldı ḥamsi merrāt

Bu beş secde durur añla bu evkāt
'İbādet kıлмаğa oldu movekḳet

Bunuñ naqlin yazar Şerḥ-i Tetimme
Ara bul anda tafşîlin temāmet

8.

Muḥammediyye

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Daḫı didi ki ba'zılar yaratdı Haḳ Te'alallah
Anuñ nūrını nūrından bu sözde itdiler itnāb

Bu söziñ ḥāşılı budur ki bu mecmū'-ı mevcūdāt
Anuñ nūrından olmışdur eger esbāb eger ensāb

Yaratdı nūrını Ḳuddūs muşavvir hey'et-i tāvus
Hayā mir'ātını maḥsūs ḳodı qarşusına pertāb

[5b]

Nazar çün kıldı mir'āta münevver yüzini gördi
Be-gāyet itdi istiḥyā hayādan şankim oldu āb

Çü gördi Hakk'ı cüd itdi anı şāhib-vücūd itdi
Pes anda beş sücūd itdi ki kulluğa ola nessāb

O beş secde bize beş vakt namāz oldu niyāz oldu
Bize hem nūr u hem rahmet kılalım anı şeyh ü şāb

9.

Faşl

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şeb-i mi'rāc-ı Sultān-ı risālet
Çü Beytū'l-Mağdis'e geldiği sā'et

Dönüp pes Cebre'ıl kıbleye anda
Ezānı okuyup itdi ikāmet

Cemī'-i enbiyā' ervāhına pes
Hābībullāh o dem kıldı imāmet

Bunuñ tafşilini yazar Nihāye
Ara kim bulasın anda nihāyet

10.

Faşl

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ki mi'rācdan gelüp ol şāh-ı ümmet
Kaçan kim yeryüzine itdi 'avdet

Namāz evkātını bildirmek için
Müşāvirde iken aşhābla Hāzret

Gelüp nā-gāh 'Abdullah enşār
Didi gördüm düşümde ben heķikēt

Ki gökden bir ferişte yire indi
Cidār-ı mescide kındı o sā'et

Didi Allāhuekber iki kerre
Ezānı okıdı cümle temāmet

Du‘ā idüb biraz müddet oṭu[r]dı
Girü soñra ṭurup itdi iḳāmet

[6a]

‘Ömer eyitdi bi-ḥaḳḳ Ḥayy-ı Ḳayyūm
Baña hem vāḳi‘ oldı bu ‘alāmet

Didi ba‘zı ‘Ömer işitdi yerde
Ezān oḳıdı gökde peyk-i Ḥazret

Olur cāiz bu cümle olsa vāḳi‘
Ki zīrā bunda olmaz nefy-i şüret

Ezān oḳumaḡı itdi çü Cibrīl
Bilāl’e pes buyurdu Şāh-ı ümmet

Oḳıdı ol ezān-ı zuhr evvel
Pes andan ḳaldı sünnet tā-ḳıyāmet

Bunuñ naḳlin yazar Envār icinde
‘Ayān olsun saña bu nūr-ı ḥikmet

11.

Muḥammediyye

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Çü ḳuvvet ṭutdı şer‘ İslām açıldı ‘āleme i‘lān
Namāza istedi i‘lām ki nice ideler bürhān

Kimi dir çañ çalañ nākūs kimi dir ḳurne-i cāmūs
Kimi didi gerek nāmūs çü neshḳ oldı ḳamu edyān

Resül işitdi çün anı pes oldı muntazır cānı
Ki ire vaḡy-i Rabbānī nedür diye aña Ḳur’ān

İrişdi meclise nā-gāh Zeyd’üñ oḡlı ‘Abdullāh
Didi ben görmüşüm vallāh ki beyne’n-nevm-i ve’l yekzān⁹

⁹“Uykuyla uyanıklık arasında.”

Ki gökden bir melek indi inüp de hā'ıta kondı
Yüzini kıbleye döndi ki tekbîr eyledi i'lân

12.

Meşnevî

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ki pes dört kez didi Allāhu ekber
Ezānuñ didi elfāzın mükerrer

Birāzcık tırdı girü okıdı ol
İki kez soñra kad kâmet didi ol

[6b]

'Ömer didi ki gördüm bende el-ḥaḳ
Anuñ ḥaḳkı ki ba's itdi seni Ḥaḳḳ

Nebî pes Cebrā'îl'e şordı anı
Ki kim okuya mescidde ezānı

Didi Cebrā'îl işit yâ Muhammed
Ezānı okusun şol 'abd-i esved

Kim anuñ şavtı a'lādur muḥaḳḳaḳ
Müezzinlerden anı pek sever Ḥaḳḳ

Feriştehler anı meşhūd iderler
Ki lāyıkdur ezāna anı dirler

Bilāl'e pes ezānı kıldı i'lām
Ki tā ide teraḳḳî rüknü'l-İslām

Buyurdu mescidüñ saḥnına çıkdı
Ezān okıdı kim cānları yaḳdı

Ezān-ı zuhr idi kim oñ virildi
Şalāt-ı ḥams içün gül-bāng uruldu

Eşitdi anı çün ehl-i şeḳāvet
Bu bid'atdür diyüb itdi 'adāvet

Hem-ân-dem vahy-i Sübhānī irişdi
Hem-ân-dem luţf-ı Rabbānī irişdi

Ķāl Allāhu Te‘ālā

Ve men aĥsenu ĳavlen mimmen de‘ā ilallāhi ve ‘amile şālihān ve ĳāle innenī minel müslimīn¹⁰

Bu āyet geldi Allah’dan rasūla
Ki kimin sözi andan aĥsen ola

Kim Allah’a ĳulını da‘vet ide
‘Amel ĳıla ve toĳrı yola gide

Didi Keşşāf bu āyetde bil anı
Delīl vardur şübütına ezānuñ

[7a]

Mücerred düş ile bilinmedi ol
Delīl-i naşş ile hem oldı medlül

13.

Faşl

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şafīyyullah ki çün çıĳdı cināndan
Pes andan yir yüzine itdi riĳlet

Ṭolunup ol gün aĥşām ola āĳir
Gidüp zav’-i nehār irişdi zulmet

Çü zulmet görmemişdi hergiz Ādem
O gice çekdi ĳayli ĳavf [u] ĳaşyet

Ṭulū‘ itdi kaçan kim şubĳ-ı şādık
Gene zav’-i nehār itdi çü ‘avdet

O demde rüz [u] şeb şükrānesi’ çün
Teţevvu‘ ĳıldı Ādem iki rek‘et

¹⁰Fussilet Suresi 41/ 33 (Allah’a çağırın, dine ve dünyaya yararlı iş yapan ve "Ben Müslümanlardanım" diyenden daha güzel sözlü kim vardır?)

Ḳabūl-i Ḥazret-i Ḥaḳ olduğu çün
O naḳl oldu bize farz-ı moveḳḳet

Bunuñ tafşîlini yazar ‘Înāye
Ara kim bulasın Ḥaḳḳ’dan ‘ināyet

Çün İbrāhîm-i Ḥalîl’e Ḥaḳ Te‘ālā
Bir oğlı zebhine kıldı işâret

Tereddüd itmeyüp kendi vü oğlı
‘Ale’l-fevr itdiler emre itâ‘et

Kemâl-i mahz-ı luḫfindan ol Allah
Ḥalîl[in]den olup râzî o sâ‘et

Oğul ḥüznini gönülden giderdi
Virüp oğulina hem şabr u tākēt

Esirgeyüp anı pes oğul için
Fidā gönderdi gökden Rabb-i ‘izzet

[7b]

Bu dört iḥsân ki İbrāhîm’e oldu
Çü vaḳt-i zuhr idi ol dem ḥeḳîḳet

Bu dört iḥsân-ı Ḥaḳ şükrānesi çün
Ḥalîlullāh ki kıldı çār rek‘et

Ḳabūl-i Ḥazret-i Ḥaḳḳ olduğu çün
Bu naḳl oldu bize farz-ı moveḳḳet

Bunuñ tafşîlini yazar ‘Înāye
Ara bul Ḥaḳ’dan olursa ‘ināyet

14.

Faşl

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün fe ‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Çü yutdı Yūnus’ı deryāda balıḳ
Balıḳ karnında ḳaldı nice müddet

O maḥbes içre kim ol idi maḥbūs
İhāt itmişdi anı çār zulmet

Birisi zulmet-i leyl [ü] biri mā'
Birisi baṭn-ı ḥūt ol biri zillet

Pes ol dem vaḳt-i 'aşr idi ki Ḥaḳ'dan
İrişti Yūnus'a luṭf u 'aṭıyyet

Çıḳardı baṭn-ı māhīden anı Ḥaḳ
Ḥalāş itdi ki dōrt zulmetden ol veḳt

O dōrt in'ām-ı Ḥaḳ şükrānesi'çün
Yūnus kıldı kim anda çār rek'et

Ḳabūl-i Ḥazret-i Ḥaḳ oldu çün kim
Bize naḳl oldu kim farz-ı moveḳḳet

Bunuñ naḳlin yazar ancak 'Ināye
Ara bul sende var ise dirāyet

15.

Faşl

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn fe 'ulūn
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ki yā 'İsā-i ente ḳulte linnās¹¹
Ḥiṭābı geldi Ḥaḳ'dan bi'l-bedāhet

[8a]

Bu vaḥy indi idi çün vaḳt-i maḡrib
Çü kıldı anda 'İsā üç rek'et

İki rek'at özinden anasından
Olupdur nefy-i isnād içün elbet

Ulūhiyyet Ḥudā'ya lāyık ancak
Anı müşbetdür ol üçüncü rek'et

¹¹Maide 5/116 (İnsanlara sen mi dedin?)

Ḳabūl-i Ḥāzret-i Ḥaḳ olduđı çün
O naḳl oldu bize farz-ı moveḳḳet

Bunuñ naḳlin dağı yazar ‘İnāye
Ara kim bulunur anda nihāyet

16.

Faşl

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ulün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Çü Mūsā’ya Ḥüdā virdi risālet
Çıḳup Medīne’den yola o Ḥāzret

Aña dört ḥüzn müstevlī ki oldu
O yolda çekdi pes ḥaylī meşekḳet

Biri Fir‘avn ḥüzni biri Ḥārūn
Biri evlādı ḥüzni biri Ḳārūn

Pes āḥir maḥz-ı luḳfundan ol Allah
Virüp Mūsā’ya nuşretle hidāyet

Şafaḳ gāyet olup vaḳt-i ‘iṣāda
O dört ḡamdan ḥalāş oldu o sā‘et

Bu dört eltāfa çün şükrāne için
Tetevvu‘ ḳıldı Mūsā çār rek‘et

Ḳabūl-i Ḥāzret-i Ḥaḳ olduđı çün
Ki naḳl oldu bize farz-ı moveḳḳet

Bunuñ tafşilini yazar ‘İnāyet
‘İnāye naḳl çün buldı nihāyet

17.

Faşl

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ulün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

[8b]

Ki Şultān Enbiyā Hazret Muḥammed
Kacan kim kıldı mi 'rāca 'azīmet

Ebū-Bekr aña kılmışdı vaşiyet
Göriccek 'arşı sen ey kân-ı şefket

Benüm çün anda bir rek'et namāz kı
Ḥudā'dan ben kılına dile rahmet

Ebū-Bekr'İN vaşiyetin unudtı
Çü 'arşa ol Muḥarreb buldı kurbet

Kılur nefsi için bir rek'at anda
Selām virmezden evvel peyk-i Hazret

Didi kim yā Resūlullah unutma
Ki Şiddīk ittügi saña vaşiyet

Resūlullah turup ol dem kıyāma
Kılur Şiddīk için bir daḥı rek'et

Selām virmezden evvel yine Cibril
Didi kim yā Muḥammed Rabb-i 'İzzet

Buyurdı kim anuñ çün cān ü dilden
Daḥı bir rek'ata eyle ikāmet

Kıyām idüp Habībullāh'a fi'l-ḥāl
Çün itdi sūreyi anda kırā'et

'Ayān oldı aña nīrānuñ ehli
Çü gördi vālidesin der-'uḳūbet

Gidüp 'aklı çü ḥall itdi elini
Şaçup Kevşer aña ol peyk-i Hazret

Ki ka'deye oturub itdi itmām
Anuñ çün vitre olupdur üç rek'et

Ki nefis için resūlūñ kıldığına
Didiler vitre sūnnet ehl-i sūnnet

Dağı Şiddik için hem kıldığına
Didiler vitr-i vâcibdür heķiket

[9a]

Ĥudâ'nuñ emri birle kıldığına
Didiler vitr-i farz ehl-i başiret

Olur pes târiķi 'âşî vü fâsık
Dağı tekfir ider anı şeri'et

Bunuñ tafşilini yazar Meşâbîh
Ara bul andadur naķl-i rivâyet

18.

Faşl

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şalât evvel emirde iki rek'et
Olupdur farz anuñ çün kaldı müşbet

Ĥazarda emr olundu pes ziyâde
Seferde kaşr olındı ol ziyâdet

Bunuñ naķlin yazar Tefsîr-i Ĥâdî
Ĥılur anı ki Şiddik'dan rivâyet

19.

Faşl

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ĥaķikatte şalât hem başka başka
Demişdür cümle aşhâb-ı faķâhet

Şabâh namâzıdır çün şef'-i vâhid
Pes anda kaşra hiç olmadı roķset

Şalât-ı mağribüñ şef'inden artık
Ĥalur gerçi ziyâde çünki rek'et

Şalat olmaz ki bir rek‘at anuñ‘çün
Olinmadı pes andan kaçra roḥşet

Bunuñ naḳlin yazar *Şerḥ-i Hidāye*
Ara bul Ḥaḳ‘dan olursa hidāyet

20.

Fasl

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Seferlerde olıcaḳ ḥavf ü ḥaşyet
Şalātuñ kaçrıdur sünnetle müşbet

[9b]

Degül kaçra sebep maḥzā ḥarc-ı ḥavf
Ki taşdıḳ itdi anı Rabb-i ‘İzzet

Ne kim kılsa ‘aṭā kullara Mevlā
Ḳabūli vācib olur anuñ elbet

Bunuñ naḳlin yazar *Tefsīr-i Keşşāf*
Ara bul andadur keşf ü kerāmet

21.

Faşl

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Zevātü’l-erba‘a kim kaçr olındı
Daḫı şubh ile maḡrib kıldı müşbet

Olupdur Ğazve-i aḫzāb bāiş
İder fi‘l-i Resūl aña delālet

Bunuñ naḳlin yazar *Tefsīr Ebū’l-Leys*
Murād üzre yazar kıılır ḥikāyet

22.

Faşl

Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Muqaddem Mekke'de beş vakt namāza
Olunmuşdur ki cehr ile bidāyet

Şalāt-ı zuhr ile 'aşrı kılarken
Olu[r]dı cehr ile Qur'ān tilāvet

Gelüp diñlerler idi anda küffār
İderdi ba'zı taḥķir ü ihānet

Hiṭāb-ı nehy-i Lā-techer¹² Hudā'dan
Ḥabībe nāzil oldu kim o sā'et

Şalāt-ı zuhr [u] 'aşrı kıldı ihfā'
Resūlullah idüp Ḥaḳḳ'a itā'et

Muqarrer eyledi cehri daḥı hem
'İşā' vü şubḥ u mağribde o Ḥazret

Şalāt-ı cum'a ve 'ideyn soñra
Medīne'de kıldı ba'de hicret

[10a]

'Adūdan anda yoḳ idi ezā hīc
Anuñ'çün cehr olındı anda gāyet

Maḥallinde namāzuñ cehr ü ihfā'
Muḥaşşal vācib oldu tā kıyāmet

Eyā sā'il suāline cevāben
Müfid ü muḥtāşar kıldıḳ be-gāyet

Bunuñ tafşilini yazar Kifāye
İşāret 'ārifeye eyler kifayet

¹²Hucurat suresi 49/2 "seslerinizi yükseltmeyin"

23.

Faşl

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Olupdur 'İbn-i 'Abbās'dan rivāyet
Haberde böyle gelmişdür heķiket

Ḥudā 'arşı şu üzre halk idüp pes
Yaratdı dört melekde cism-i ğāyet

Büyükükde muhaşşal her birine
İki yüz biñ yıl oldu tül-i kāmēt

Zebān ü bāl ü dest ü pālarına
Ne 'aded var ü ne ḥadd ü nihāyet

Buyurdu anlara 'arşı getürsün
'Ale'l-fevr eyleyüb emre itā'et

Yapışdı çār-rükn-i 'arşa ol dem
İdüben dördi dāḥı zūr-ı kuvvet

Kamusı dizleri üstine çökdi
Çeküp 'arşı getürmekde meşekket

Ḥiṭāb-ı nehy-i Lā-techer Ḥudā'dan
Ḥabībe nāzil oldu kim o sā'et

[10b]

Bu tesbīḥi okudu bu melā'ik
Olup maķbül 'indallah o sā'et

O dem 'arşı getüdiler hem āsān
Ḥudā virdi o demde ḥavl ü kuvvet

O emlāki bu tesbīḥ hürmetine
Cenābına muķarreb kıldı Ḥazret

Ki başlayan bu tesbīḥle namāza
Bulur pes Ḥaķķ'a anlar gibi ķurbet

Emānet h kmini t 'at y kini
G t rmege vir r H k bunca kuvvet

Bu tesb hle ki başlamak nam za
Anu n  n s nnet oldu t  kıy met

Bunu n naqlin yazar Şerh-i H k yık
Ara bul anda tafşilin heķiķet

24.

Faşl

Mef 'il n mef 'il n fe' l n

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Őal t i re buyurdu Rabb-i ' zzet
R k ' eyle n s c d eyle n heķiķet

Ki bunda m cmel oldu ger i  yet
Tev t rle olupdur l k m şbet

R k ' bir secde iki olduğına
İder fi'l-i Res lull h del let

R k '  n v hidi işb t i und r
İki secde iki ş hidd r elbet

Didiler ba'zılar bir secde Mevl 
Buyurmuş idi ibl se heķiķet

 n ibl s itmedi bir secdei pes
A a rağmen kılındı iki secdet

Yaradıldığına toprakdan ins n
Dinildi secde-i evl dır  yet

[11a]

25.

Muşammediyye

Mef 'il n mef 'il n fe' l n

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Eger tevbe kılsam girü yâ Reb
Olam mı girü Hâzretde muğarreb

Ni‘am didi pes Âdem kıldı secde
Gözinden yâş ağıtdı geldi vecde

Didi sübhânekallahümme¹³ yâ Hâkık
Sañadur hamd ile şükrüm muğakkağ

Tebâreke’s-müke¹⁴ rahmân Mevlâ
Te‘âlâ ceddüke¹⁵ sulţân-ı a‘lâ

Sen ol Hâkık’sın ki senden gayrı Allâh
Degildür illâ sensin girü vallâh

Ben ol kulam ki ‘işyân eyledimdi
Yañıldum sehv ü nisyân eyledimdi

Zalemtü nefsi fağfirlî¹⁶ didi pes
Günâhın bildi ikrâr eyledi pes

Hiţâb-ı ‘izzet irdi kibriyâdan
Cenâbı ârî ol kibr ü riyâdan

Ra’ûf oldur ki Rabbü’l-‘âlemîn ol
‘Aţûf oldur ki hayrû’r-râhimîn ol

Ki yâ Âdem baña sen Hâkık velîsin
Egerçi kim günâh itdüñ velîsin

Bağışladum günâhuñ pes du‘â kıl
Ne isterseñ virem hâcet revâ bil

Didi kankı kuluñ kim kılmasa şirk
Kapuña varıcağ varmasa müşrik

Dağı kankı kuluñ kim bu du‘âyı
Oğursa istese senden devayı

¹³Allah’ım sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın.

¹⁴Senin adın mübarektir.

¹⁵Varlığın her şeyden üstündür.

¹⁶Kasas 28/16 (Nefsime zulmettim beni bağışla.)

Bağışla suçını anuñ İlähî
Çü sensin cümle maħlūkuñ İlähî

[11b]

Çün Ādem fāriğ oldı bu du‘ādan
Du‘āsın müstecāb itdi Yaradan

26.

Faşl

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şalāt icre buyurdı Rabb-i ‘İzzet
Rükū‘ eyleñ sücūd eyleñ heķīket

Ki bunda mücmel oldı gerçi āyet
Tevātürle olupdur lîk müşbet

Rükū‘ bir sücūd iki oldığına
İder fi‘l-i Resūlullah delālet

Rükū‘ çün vāhidi işbāt içündür
İki secde iki şāhiddür elbet

Didiler ba‘zılar bir secde Mevlā
Buyurmuş idi iblîse heķīket

Çün iblîs itmedi bir secdeyi pes
Aña rağmen kılandı iki secdet

Yaradıldığına toprakdan insān
Dinildi secde-i evlādur āyet

Yine toprak olısar āhîr-i kār¹⁷
İkinci secdedür aña işāret

Bunuñ tafşîlini yāzar Dürer’de
Ara kim bulasın anda dirayet

17 Yazmadaki “āhîr ü kār” ifadesi mısraın manasına uygun değildir.

27.

Faşl

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şeb-i mi' rācda Sultānū'n-Nebiyyīn
Maḳām-ı vuşlata buldı çü ḳurbet

Taḫiyyāt hem şalāvāt tayyibātı
Ḥüdāvendine oḳudı o Ḥāzret

Selāmı rahmeti vü berekātı
Ḥabībine buyurdı Rabb-i 'İzzet

[12a]

Murād idindi anda ol Muḫammed
Selāmullāhdan ḥazḫ ala ümmet

Didi olsun selām-ı Ḥaḳ bize hem
'İbād-ı şālihīne dahı her veḳt

Didi hem peyk-i Ḥāzret dāḫı ol dem
Ḥudā birdür iderün ben şehādet

Ḳabül-i Ḥāzret-i Ḥaḳ olduḡı çün
Oḳunur pes ḳu'üdlarda taḫiyyet

Taḫiyyāta teşehhüd dindi zīrā
Şoñunda var ki tevḫīd ü şehādet

Bunuñ naḳlin yazar Envār-ı 'Uşşāḳ
Ara kim bulasın 'ışḳ ile voşlet

28.

Muḫammediyye

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Bu kez 'arş üstine çıḳdı irişdi ḳābe ḳavseyne
Ne ḳavseyn belki ev ednā¹⁸ budur söz naḳl ile 'aḳla

¹⁸Necm 53/9 "hatta daha yakın"

Ƙodi pes refrefi ‘arşda ayağın tırdı Hızret’de
İşāret kıldı Cebrā’ il selām vir Rabbiñe ƙulā

Oƙudı pes taħıyyātı şalāvāt tayyibātı hem¹⁹
Selām virdi Te‘ālāllah aña ikrām idüp fazla

Resūlullah diledi kim selāmı ‘āmm ola Hızƙƙ’uñ
Didi bize selām olsun daħı şālihlere mişlā

İşitdi anı Cebrā’ il şehādet itdi tevħide
Semāvāt ehli mecmū’ı bile didiler efďālā

Çün irdi bu maƙāma ol tecellī eyledi Allah
Hicābın ref’ idüp aña cemālin ‘arz idüp fazlā

29.

Faşl

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Haberde böyle gelmişdür rivāyet
Ki bāğ-ı cennet içre Rabb-i ‘İzzet

[12b]

Taħıyyāt adlu bir ağac yaratdı
Yücelüğine irmez hadd ü gāyet

Şalāt adlu daħı bir murğ-ı bozorg
Yaratdı ol şecer üzre ki müşbet

Ol ağacuñ dibinde daħı bir ‘ayn
Yaratdı tayyibāt adlu o Hızret

Ƙaçan kim ƙul diye bu üç kelāmı
Namāz içinde idüben ƙırā’ et

¹⁹Mısram yazma metindeki “Oƙudı pes taħıyyātı şalāvāt ü tayyibāt ü hem” şekli beytin vezni ve manasına uygun değildir.

İner ol murğ ağaçdan ‘ayna bir kez
Gelüp çıkar kanadın silker elbet

Anuñ her katresinden bir melek Hâk
Yaradur şübhesiz bilgil heķiket

Dilerler mağfîret Hâk’dan ol emlâk
Taḥiyyât okıyana tâ kıyâmet

Yazar naḳlin ki Kimyâ-yı Sa‘âdet
Ara kim bulasın anda sa‘âdet

30.

Faşl

Mefâ ‘îlün mefâ ‘îlün fe ‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Enes Hâzretleri kıılır rivâyet
Buyurmuşdur Resûl-i Rabb-i ‘İzzet

Du‘âñızda şalât eyleñ baña siz
Du‘âñıza ola Hâk’dan icâbet

Şalât olmayıcaķ baña içinde
Biliñ maḳbûl-i Hâk olmaz ‘ibâdet

Du‘â mevķûf olur daḥı soñda
Şalât itse baña ider işâbet

Şalât itmezse baña redd olunur
İder pes eski ‘ayb issine ‘avdet

Şalât içre Resûl’e it şalāvât
Şalāvâtdur şürûṭ-ı isticâbet

[13a]

Bunuñ naḳlin yazar Şerḥ-i Fezâil
Ara kim bulasın anda fazîlet

31.

Faşl

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Gelüpdür Ravza'da işbu rivāyet
Dimişdür anı erbāb-ı terīket

Añılsa her kaçan ism-i Muḥammed
Şalāvāt okumağ naşş ile müşbet

Namāz icre taḥiyyātuñ soñu[n]da
Añılur pes çü nam-ı şāh-ı ümmet

Anuñ çün her şalātuñ āhirinde
Şalāvāt olunur ba'de't-taḥiyyet

Didiler yā Ebū Mes'ūd namāza
Niçün taḥşiş olındı bu şalāvāt

Didi yā Rab Habīb'e raḥmet eyle
Ḥalīl'e nitekim ittüñdi raḥmet

Şalāvātuñ bu bilüñ efdalıdır
Ki olur her şalāt içre kırā'et

32.

Faşl

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Elā ey sâ'il-i bāb-ı fazīlet
Şalātuñ ma'nāsı budur ḥekīket

Ḥabīb'e yā İlāhī raḥmet eyle
Ḥalīl'e nitekim ittüñdi raḥmet

Bunuñ ma'nāsı budur fi'l-ḥekīket
Velīkin añlamağdur bunı ḥikmet

Ḥalīl'e evvel olan enbiyādan
Ziyāde raḥmet olduğına nisbet

Ḥabībullah'a pes cümle seleften
Dimek olur ziyāde ola raḥmet

[13b]

Ḥalīl daḥı seleftür çün Ḥabīb'e
Ḥabīb pes şalāt olur meziyyet

Bu ma'nayı ḥaḳīkatedür muḥaḳḳak
Bunu ancaḳ bilür erbāb-ı ḥikmet

Yazar bu baḥşi tafşīl üzre Kerḫī
Velī maḳsūd olunmamış çi ḥikmet

33.

Muḥammediyye

Anuñ çün buyurdı bu sözi 'aleyhisselām
Du'āsında her kim baña itmese intiḳāl

Du'ası anuñ nitesi müstecāb ola çün
Vesīle benem olmağa raḥmete ittişāl

Anuñ çün didiler namāzuñ içinde kaçan
Taḥiyyāt oḳunsa şalavāt gerek bī mecāl

Bizim mezhebimizde sünnetdür anı dimek
Velī farz durur Şāfi'ide bilā-iḥtimāl

Diger ḡayrı yirde añılsa mübārek adı
Didi ba'zı bir kez olur vācibe irtihāl

Didi Kerḫī meclisde tekrār añılsa resūl
Nitekim mükerrer toḡar şems ü bedr hilāl

Şalavāt eyitmek işidene vācib durur
Velī bir kez olur anuñ farzına imtişāl

Ṭaḥāvī dimişdür ki her ḡāh kim añıla ol
İşidene vācibdür açmaḳ aña per ü bāl

Didi naḳl-i Keşşāf'da kim budur iḥtiyāt
Ki zīrā lāyık durur ol şerīfü'l-ḥişāl

Buyurđı ‘Alı kim Őalavāt idicek aña
Du‘ānuñ öñünde adın ideler ıutlu fāl

Ki zışa kim aña Őalavāt idecek kişi
Hağ anuñ Őalavātın ider revā bı-muđāl

[14a]

34.

Muğammediyye

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gelüpdür nađl-i KeŐŐāf’ da Rasūlu’llah idüp hicret
Medıne’ye yağın irdi nüzül itdi o ‘ālı-cāh

ıubā küyında ıondı pes benı ‘Ömer bin ‘Avf ol
DüŐenbeh gün idi indi ıarār itdi Resūlullah

İkāmet itdi tā cum‘a gün olunca hem ol yirde
Pes andan mescide bünyād esās itdi delılu’llah

ıubā’dan cum‘a gün ııkdı Medıne Őehri ıaŐdına
İrişdi cum‘a vağtinde Habıbu’llah Halılu’llah

Benı Sālim mađāmında irişdi itdi tađŐılā
Őalāt-ı cum‘ayı ııldı idüp Allāh’[ı] tebcılā

Oğudı huğbeyi andan iki rek‘at namāz ııldı
Didiler bu durur evvel ıılınan cum‘a teclılā

35.

Őerā’it-i Cum‘a

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Cum‘a vācib olmanıñ Şartı budur herkez için
Erkek olmağla muğım olmağ dağı hem hür bugün

Hem beden Őıhhatda olmağla edāya ıudreti
Cins-i ‘ayn-ı sālım-ı ricleyn Őāđ olmağ bütün

Hem edāsınuñ şürüt[1] altıdur bilmek gerek
Şehr içinde yā civārında edā olmağ gerek

Hem imām-ı şāhibü'l-kahr ola yā nā'ib gerek
Vaqt-i huṭbe hem cemā'at ızın-i 'āmm olmağ gerek

Hıfz-ı sehl olmağ için nazma götürdi 'ārifi
Bu şürüt ile edāsı cum'ayı kılmak gerek

36.

Hātime

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Eyā sāil suāliñe cevābı
Müfid ü muhtaşar kıldıq begāyet

[14b]

Bi-'avn-i 'Ālim-i sırrı hafıyyāt
Bi-luṭf-ı Vāhib-i cūd-ı 'aṭıyyet

Bu ma'kūd 'ukdei ḥall itdi Sa'dī
Du'ā-i ḥayr ide idin kırā'et

Temmet

37.

İstiğfār-ı Sa'īd Efendi

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

İ'tikād-ı ehl-i sünnetden ayırma dā'imā
Acı virür ah necātı ey Kerīm-i zū'l-'aṭā

Cürm ü 'isyānımla geldüm dergeh-i gufrāniña
Kuvvet-i imānımı idem hemişe ilticā'

Dem-be-dem *esteğfirullahil 'azīm*²⁰ der vird-i dil
Soñ nefes bu virdle ola vücūdumdan cudā

²⁰Şanı pek yüce Allah'tan bağışlanmayı diliyorum.

Hamdü li-llāh i‘tikād-ı ehl-i sünnet meslegim
Mezheb-i dīnim için cān u dilim olsun fidā

Luṭf u ihsān ü keremle eyle tevfiķiñ refiķ
İ‘tikād-ı pāk ola tā kim delīl ü reh-nümā

Keyd ü mekr-i nefis ü şeytān-ı le’imden şaķla kim
Dīn imānımla maḥşūr olayım rüz-ı cezā

Hāzret-i faḥr-i cihānuñ hürmetine luṭf idüp
Hevl-i maḥşerde Sa‘īd’e şefķati eyle revā

38.

Münācāt

Elḥamdülillahillezī maşnū‘a fevķa’l-‘ulā
El-kāhirü’l-ferdü’llezī maḥlūķahu taḥteş-şerā²¹

Şallu a‘lā bedri’d-dücā şallu a‘lā nūrül-hüdā
Şallu a‘lā ḥayrū’l-verā‘ani’n-nebiyyü’l Muştafa²²

Şallu a‘lā evlāda şallu a‘lā ezvāca²³
Şallu a‘lā etbā‘a ehli’l-ḥuzūri ve’ş-şafa²⁴

[15a]

Żayya‘tü ‘umri bi’il-heva ḥāle’ş-şebā ve’ş-şibā
Ḳad cā‘enā emru’l-ķazāi eyne’l bükāu eyne’l bükā²⁵

Yā şāhibe ‘umri’l-ķaşiri yā fa‘ilez-zenbi’l-ķeşir
Yā ḥāmile’l-vizri’l-ķebiri eyne’l- ḥayāu eyne’l ḥayā²⁶

Yā men lehu ṭülü’l-emelü yā men lehu fevtü’l-‘amel
Esmi‘ ve tüb ķable’l-ecelü eyne’d-du‘ā ü eyne’d-du‘ā²⁷

²¹Karşı konulamaz güçlü, tek olanın yarattıkları toprağın altındadır. Onu en yükseğe çıkaran Allah’a hamdolsun.

²²Salat dolunay üzerindeki karanlığa, salat Allah’ın nuruna, salat yaratılmışların en hayırlısı Nebi Mustafa’ya.

²³Mısraın vezni bozuktur.

²⁴Evlatlarına, eşlerine, O’na tabi olan huzur ve safa ehline salat olsun.

²⁵Heva ile ömrümü yitirdim; gençlik ve çocukluk geçti. Bize hüküm geldi, nerede ağlamak, nerede ağlamak.

²⁶Ey kısa ömrün sahibi, ey çok günah işleyen ey büyük günah taşıyan nerede haya nerede haya?

²⁷Ey kendisi için tul-i emel gören ve ey ameli geçip giden dinle ve ecelden önce dua et. Nerede dua nerede dua.

‘Aynī ‘ammā min ‘abratī ḳalbī ḳassā min ūḫvetī
‘Umri fenā min ḡafletī vā ḫasretā vā ḫasretā²⁸

Ḳad ḡarrenā tūlū’l-emeli ḳad fātenā ḫüsnü’l-‘ameli
Ḳad cāenā vaktü’l-eceli vā feraḳnā vā feraḳnā²⁹

Sebbit lenā aḳdāmenā ūḫḳil lenā mizānenā
V’āḡfirlenā ‘iūyānenā yā Rabbenā yā Rabbenā³⁰

39.

Kelām-ı İsmā‘il Hakkı

Müfte ‘ilün müfte ‘ilün fā ‘ilün

Serī - . . - / - . . - / - . . -

Tevbeye gel tevbeye gel tevbeye
Geçdi ‘ömrün iriūirsen tevbeye

Kendiñi iūlāḫa sa‘y it dā’imā
Leyse lil insānī illā mā se‘ā³¹

Nevm-i ḡafletden uyanup Ḥakkıyā
Geç ḫayālāt-ı fenādan bul beḳā’

40.

Beyt-i ‘Arabī

Künyetü’d-dünyā ebu’l-fenā ve künyetü Ādemiyyi ebu’l-cefā
Fe-lā taḫlib mine’l-fenāi beḳāün ve lā taḫlib mine’l-cefāi vefā³²

41.

Vird-i Resūl Aleyhisselām

Ḥasbiyallahu ve kefā semi‘allahu limen de‘ā
Leyse vera allahi müntehā³³ sūbhāne men lem yezel raḫimā

²⁸Gözlerim gözyaşlarımdan kör oldu; kalbim de ūḫvetimden katılaūtı. Ömrüm ḡafletimden fena oldu ne yazık, ne yazık.

²⁹Tül-i emel bizi gururlandırdı güzel amel geçip gitti, bize ecel vakti geldi ah ayrılık vah ayrılık.

³⁰Ayaklarımızı sabit kıl, mizanımızı ağır kıl isyanımızı baḡıūla ya Rab, ya Rab.

³¹Necm Suresi/39 (İnsan için ancak çalıūtıḡı vardır.)

³²Dünyanın künyesi fenanın babası, Ādemî’nin künyesi cefanın babası, Fenadan beka isteme ve cefadan vefa isteme.

³³Allah yeter artar. Allah dua edeni iūitir. Allahtan ḡayrı varılacak yer yoktur. Dua edenin duasını kabul eder. Rızasını kazanmak için uğruna mücadele edilen tek Allah’tır.

42.

Naşihat-1 Gülşenî kuddise sırrahu

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

[15b]

Ey püser sa'y it ki buyurdı Hüdā
Leyse lil insāni illā mā se'ā³⁴

Çün sebebdür sa'y bulmağa kemāl
'Ākıbet sa'y-ı cemil olur cemāl

Sa'y iden bulur sa'ādet bī-gümān
Kāhil olmağdur şeqāvetden nişān

Sa'y olur kārı hemīşe 'ākilüñ
'Ādetidür kāhil olmağ cāhilüñ

Hem-dem olma cāhil-i bī-ğayrete
Düşmeyesin tā ki çāh-ı hayrete

Ehl-i diller şöhetini it taleb
Raḥmet-i Hakk'a bu şöhetdür sebeb

Nefs-i şūma uyma kim gümrāhdur ol
'Aqla uy kim gösterür ol toğru yol

Dāniş ehli ile danış her işiñ
Tā ki senüñ daḥı ola dānişiñ

Qavliñe dur 'ahdiñe itme hilāf
Rāst güftār ol sühanda urma lāf

Güş tüt her kanda olsa dürr-i pend
Meskenetden dem ur olma ḥod-pesend

Hakk'dan irişen belāya şābir ol
Zinhār itme şikāyet şākir ol

Ger görürseñ kimse 'aybından eşer
Qılma rüsvā setr itmekdür hüner

³⁴Necm/39 (Ve gerçekten de insan, ancak çalıştığını elde eder.)

‘Aybuñı setr olmağ isterseñ senüñ
Dil uzatma ‘aybına hîç kimsenüñ

Kızb[i] terk it söyleme fuḥş u feşār
Hîme-i dūzaḥdan olma zînhār

Ḳāni‘ ol Ḥaḳ’dan irişen ni‘mete
Bî-ḳanā‘at gibi düşme miḥnete

[16a]

‘İllet ü hıḳd ü ḥasedden ḥaste cān
Olma kim yoḳdur devāsı ey civān

Ġirre olma ger bulursuñ māl-i cāh
Mālī mār añla ḥaḳīḳat cāh-ı çāh

‘Ayn-ı zilletdür cihānuñ ‘izzeti
‘İzzeti terk ile fikr it zilleti

Dā’imā³⁵ farz sünneti eyle edā’
Ḳavl-i peygamber durur emr-ı Ḥudā’

Tābi‘ -i şer‘ ol ṭarīḳat isteseñ
Ṭoğru yol budur ṭarīḳat isteseñ

Tekyelenme ṭā‘at itseñ bî-ḥisāb
Faḫl-i Ḥaḳ’dur ḳişıye ol fetḥ-i bāb

Cennet içün ṭā‘at itme zînhār
Ḳılmasun ‘ābid seni endūh-ı nār

Her du‘ādan Ḥaḳ rızāsın ḳıl ṭaleb
Kim ḥalāş-ı bendeye budur sebeb

Gülşeni bu pend-i rūḥ-efzāya gūş
Ṭutmaz illā ol ki vār zātında hūş

Gerçi ḥaḳ söz telḥ olur cāhile
Lîk şîrîndür şekerden ‘āḳile

³⁵Kelimenin yazma metindeki “dām” sözcüğü mısraın veznine ve manasına uygun değildir.

43.

Kelām-ı Hasan Çelebi

Ḳuzātü zemāninā şāru's-sūşā
‘Umūmen fi'l-ḳazāyā lā-ḥuşūşā³⁶

Yeravne emvāle'l-yetāmā ke-ennehüm telev fihā nüşūşā
Ve ḥifnā minhüm lev şāfehūnā le-sāriḳū min ḥavatiminā füşūşā³⁷

44.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'lātün fā'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Rabbi zidnī 'amelen³⁸ gelmedi ta'līm-i du'ā
Nass-ı ḳāṭı 'dur anuñ fazlına zidnī 'ulemā

[16b]

45.

Beyt

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Açıldıḳça ḳapansun 'ayn-ı a'dā
Bi-ḥaḳḳ-ı süre-i innā fetahnā

46.

Nazm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'lātün fā'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Dār-ı gurbet ihtiyār itdüm ki düşmezdi baña
Eylemezdi düşmenim anı ki itdüm ben baña

Cekmeden firḳat belāsın ḳadr-i vuşlat bulmadım
Hicr-i zālīm itdi çok mücmel işi tafşıl baña

³⁶Zamanımız kadınları civciv oldu, genellikle bütün yargılarda, hususi olarak değil.

³⁷Yetimin malı hakkında görüş belirtiyorlar, sanki onlar o konuda nâss (ayet/hadis) okuyorlar. Bizi onlardan koru; şayet tokalaşsaksak yüzüklerimizden taşını çalarlar.

³⁸Rabbim amelimi arttır.

Durduğumca bunda ben a[r]tar firākım gün-be-gün
Hālime eyle teraḥḥum raḥmetünle sen baña

47.

Beyt-i Fārsī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Eger der-ḥ'āb mī dīdem gem-i rūzi cüdāyī-rā
Be-dil hergiz nemī-kerdem ḥayālī āşināyī-rā³⁹

48.

Kelām-ı Feyzī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Dil muḥabbet 'arzını bir meh cebīn eyler saña
Şīve-i nāz-ı niğāh-ı nāzenin eyler saña

Ġamzesiyle bir işāret çeşm-i mestiyle niğāh
Luṭf-ı bī-pāyān-ı der-yāriñ mu'īn eyler saña

Çeşm-i nā-dīdem açup deydi saçın [bād]-ı seḥer
Bu selāmı ḥāk-i bŷy-ı 'anberīn eyler saña

Zŷhd mŷşkildŷr çile çekmek mezelletdŷr gŷñŷl
Yār ile zevķ-i şafāyı erba'īn eyler saña

Mevt encām olıcaķ terk-i şalāhī bāde iç
Dil-beri sev raḥmeti Rabbŷ'l-muīn eyler saña

Vaşf-ı yār-ı cām-ı gŷlgŷn itdŷgŷ[ñ]den ey gŷñŷl
Her gŷren eş'āruñı biñ 'āferīn eyler saña

[17a]

Durma dil-ber sev mey iç lābŷd şefā'at **Feyziyā**
Mŷrselīnŷl-ḥatm-i faḥrŷ'l-'ālemīn eyler saña

³⁹Düş(üm)de ayrılık günlerinin üzüntüsünü görüyordumsa (da) bir hayâlin dostluğunu asla gönüle kabul etmiyordum.

49.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Yā Resūlullah idüp vaşfın kılup da'vet aña
Rağbetin 'āşıklarıñ artırduñ Allah'dan yana

50.

Beyt-i [Fārsī vü] 'Arabī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel . . - - / . . - - / . . -

Ez heme der şıfāt ü zāt-ı Hüdā⁴⁰
Leyse şey'un ke-mişlihi ebedā⁴¹

51.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Hāk-i pāy-ı yārdur iki gözüm için tūtiyā
Zulmet içre rāhını görmek için virtür ziyā

52.

Kelām-ı Dığer Li-Feyzī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Geldi hıttıñ geçdi vaqtıñ dilberā yazık saña
İnkisār 'āşıkun olduñ vāy saña yazık saña

Nāz ellerle geçürdüñ hüsünüñ sermāyesin
Bulamadıñ kendine 'āşık vāy saña yazık saña

Ƙanda Ƙaldı şadr-ı 'ālīde saña yer gösteren
Almaya şimdi selāmıñ bir kişi yazık saña

⁴⁰Allah'ın bütün zat ve sıfatları içinde

⁴¹Hiçbir şey asla onun gibi değildir.

Hüsnuñe mağrūr olub ‘uşşāka kıldın kenc nigāh
Şimdi beyhūde gezersin derd-mend yazık saña

Gel gel ey vaktin geçürmiş bī-vefā **Feyzī** gibi
Da‘vetimdir bī-tekellūf gel baña yazık saña

53.

Beyt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Aldı nakd-i ‘ömrüñi ol h̄āce-i h̄üsn-i behā
Ey gönül parmak h̄isābın gösterür şimdi baña

[17b]

54.

Ferruḥī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Bir vefāsız gönülüm aldı gitdi yār olmaz baña
Pâyına düşdüm şabā gibi karar olmaz baña

Kāfir olsun mı içüp ‘ālemde dilber sevmeyen
Ey Müselmānlar bu yolda ihtiyār olmaz baña

55.

Beyt

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Elifden bed’ idüb yazdım be-nā-gāh
İrince bu maḥalle geldi çün bā

56.

Ḥarfü’l-Bā

El-‘ilmu ve’l-mālū testürāni külle ‘ayb
Ve’l-cehl ü el-fakri iktişfāni külle ‘ayb⁴²

⁴²İlim ve mal bütün ayıpları örter. Cehalet ve yoksulluk bütün kusurları ortaya çıkarır.

57.

Kelām-ı Fenāyī

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün
(*Failatün*) “ “ (*fa ‘lün*)
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

Heme zerrāt-ı cihān maṭla‘-ı ‘ibretdür hep
Ehl-i idrāk olana lem‘-i işāretdür hep

Rūḥ-ı zāhirde ‘ayān cümle ‘ulūm u ‘irfān
Küll-i şey’ mürşid-i erbāb-ı başiretdür hep

Ey efendi nazār itgīl şu cihānı añla
Maḫhar-ı ‘ilm-i ezel maṭla‘-ı ḥikmetdür hep

Ḥikmet ü ‘ibret ü imān ü işāret ne ki vār
Hep Ḥudā’dan saña ta‘līm-i hidāyetdür hep

Ey **Fenāyī** yūri var rūḥıñı tecrīd eyle
Sözümü cānıla gūş eyle naşīhatdür hep

58.

Rubā‘ī

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ - - - / - - - / - - - / - - -

Her mūr u müş-rā be-ḥakāret nazār-mekon
Mūr-ı ḥakīr dād-ı Süleymān-rā cevāb⁴³
Bihter-şinās tū heme rā terk-i kibr-kon
Dānī ki āḥir heme-rā mī-şevēd turāb⁴⁴

[18a]

59.

Beyt

Kitābun şerīfun elletī min şerīfin
Bi-lafzın ‘acībin ve ḥaṭṭın ğarībin⁴⁵

⁴³Her karınca ve fareye küçümseyerek bakma, küçük karınca Süleyman’a cevap verdi.

⁴⁴Sen herkesi iyice tanı, (iyi bil) büyülenmeyi bırak. Bil ki herkes sonunda toprak olacaktır.

⁴⁵Yüce’den harika bir lafız ve olağan dışı bir hat ile şerefli kitap.

60.

Kelām-ı ‘Ārif Efendi

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Rāfi ‘-i ‘ārif muvāfiqdur ħurūf-ı der-ħisāb
Şānuña erzen idesin kām-bīn ü kām-yāb

Çünkü bāb-ı rahmetüñdür mesken-i mecrūh-ı dil
Va ‘düñ üzre sen şifā-yāb eylegil yevmi ‘l-ħitāb

Āteş-i ğurbetle faħm olmuş dil-i vīrāneme
Bir nazar kılsañ degildür şānıñ ola i ‘tiyāb

Şabr idersem n’ola ğurbet ateşine ey aħī
Çün teveffe’ş-şābirüne ecrehum ğayru ħisāb⁴⁶

Cism-i firdevsüm perişān itdi sehm-i iftirāk
Murğ-ı cānum aşıyāna uçmağa eyler şitāb

‘Ārifī bendüñ ricāsı Ĥazretinden yā İlāh
İmtidād-ı ħasret ile itmeyesin sen ‘azāb

Hemm ü ğemmi ref‘ idesin rāfi ‘idür şāh-rāh
‘İzzet ü ħürmet ile yād eyle tā rüzü’l-ħisāb

61.

Beyt

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ĥüdāvende tapuñ a ‘le’l-metālib
Ka puñdan olmadı red aşlā tālib

62.

Beyt-i ‘Arabī

Leyse’l-cemālū cemāle bi’l-aşli ve’n-neseb
Beli’l-cemālū cemāle bi’l ‘ilmi ve’l edeb⁴⁷

⁴⁶Sabredenlere mükafatları hesapsız verilecektir.

⁴⁷Güzellik, soy ve nesebin güzelliğiyle değildir. Aksine güzellik ilim ve edep güzelliğiyledir.

Leyse'l-yetmü yetmen bi-terki'l-ümmi ve'l-eb
Beli'l-yetmü yetmen bi-terki'l- 'ilmi ve'l-edeb⁴⁸

63.

Dİger Beyt-i 'Arabî

Ƙaddeme'l cāhilū bi'l-māli ve'n-neseb
Aḥḥara'l- 'ālimūne bi'l 'ilmi ve'l edeb⁴⁹

Li-te' ḥīr ḳul huvallāhu eḥad
Taḥte tebbet yedā ebī leheb⁵⁰

[18b]

64.

Kelāmuñ fizza ise sūkūtuñ olsun zeheb
Kemāl ehli kemālāti sūkūt ile buldı hep⁵¹

65.

Beyt

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Kemāl[i] kimden öğrensün kişi hiç görmemiş mekteb
Ḥimār zerden külāh giyse gine merkeb gine merkeb

66.

Beyt

Fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Dil-berā ḥüsnūñ güli oldı mübezzir āfitāb
'Aḳlumu ḳıldıñ perişān bu vücūdumu ḥarāb

Dün [ü] gün fikriñ ile ḥayretdeyim bilmeñ beni
Sīneme zaḥmıñ irişdi nār ile oldum kebāb

⁴⁸Yetim, anne ve babanın terk etmesiyle yetim değildir. Aksine yetim, ilim ve edebin terkiyle yetim olur.

⁴⁹Cahiller mal ve nesep ile öne çıkar. Alimler ilim ve edep ile geri dururlar.

⁵⁰Ertelendiği için de ki O Allah'tır, tektir, sonra Ebu Leheb'in elleri kırılınsın.

⁵¹ Kelamın fizza ise sūkūt eyle olsun zeheb, kemal ehli kemalati sūkūt ile buldu hep

67.

Beyt

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Cāhile itme tazarru ' görürseñ anı cāh ile
Himār altun külāh ile gezerse adıdur merkeb

68.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Derdime dermān için ben hasteye geldi ḥabīb
Haste şihḥat bulmalu olsa gelür nā-gāh ṭabīb

69.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Bilmeyince 'āşıkuñ şıdkın vefā itmez ḥabīb
Görmeyince ḥastenüñ derdin devā itmez ṭabīb

70.

Kelām-ı Dığer li- 'Ārif Efendi

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Esīr-i künc-i ğurbetde perişān itmesin yā Rāb
Benüm mişli 'ibādumdan 'adüvvüm itmesin yā Rāb

'Adü itmez 'adūsına anı itdim ki ben kendüm
Kitāb-ı münzelüñ ehlin cüda-dār itmesin yā Rāb

Firākuñ çekmeden derdin ne-dānem vuşlatuñ ḳadrin
Vişāl ehlin firāk ile mücāzāt itmesin yā Rāb

Ġarībüñ der dil-i sermāyesi olmuş ki üç nesne
Nedāmet ḥasret ü fūrḳat mü'ebbed itmesin yā Rāb

[19a]

Firākuñ şerḥ ü taqriri degül maqđür-ı ber-merdüm
Be-ān yek ferda zi-‘ālem mükeyyif itmesin yā Rāb

Nice cevr-i cefā gördüm bu zālīm ğurbet elinden
Bu kāfirler esīri bir müselmān itmesin yā Rāb

Şikāyet itme ey ‘Ārif bu ḥālātuñ ḥulūlından
Civārı cevrdür sārī vü zātī itmesin yā Rāb

71.

Beyt

Īn sühen-rā be-gū yümtü der-yāb⁵²
Düşmeniñdür görüştüğüñ aḥbāb

72.

Beyt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Vaşl odur kim olmaya soñı nedāmet bā-ġazab
Tā civārında seni āsūde ide luḥf-ı Rab

73.

Beyt-i ‘Arabī

Yeḥāfu ‘alā nefsiḥi men yetūb
Fe-yekfi terā ḥāle men lā-yetūb⁵³

74.

Beyt

Sebbit faġfır yā ilāḥī ente ġaffārū’z-zünüb
Rabbi lā tekşif ‘uyübī ente settārū’l-‘uyüb⁵⁴

75.

Emriyā fermāyed

Mef‘ūlü fā‘ilātü mef‘īlü fā‘ilün
Muzāri‘ - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

⁵²“Bu sözü söyle, bulduğunda denize at.”

⁵³Tövbe eden kendisi için endişelenir. Tövbe etmeyen durumunu yeterli görür.

⁵⁴Ey günahları örten Allah affet, sabit kıl. Ayıpları örten, gizleyen Allah’ım kusurlarımı ört.

Ey meh şu 'ā' ı şanma ki hüsnuñden āfitāb
Parmakların yüzine dutar eyleyüb hicāb

Çoşdum sitemine āhla gice zebūn olub
Hıng-i felek dilin çıkarur şanmañuz şihāb

Parmağ dıkağı kulağına māh-ı nev degül
Virdüm fiğānum ile yine çarha ıztırāb

[19b]

Gel girme āhum ile sipihruñ arasına
Od ile penbenüñ evini yağdur ey sehāb

76.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Hem-demi her kimüñ ki ola gurāb
Menzil olsa yeridür aña harāb

77.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Şüfiyā şüfi-i şāfi ol ya 'āmmī ol yüri
İki 'ālem kārını terk eyleme battāl olup

78.

Şi'r-i 'Arabī

Cemālūke fī-'aynī ve zikrūke fī-femī
Ve ħubbike fī kalbī fe-keyfe tegayyeb⁵⁵

79.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

⁵⁵Güzelliđin gözümde, zikrin dudaklarımda ve sevgin kalbimde nasıl gizli olur.

Ol Muḥammed Muṣṭafā'nuñ menzili oldu türāb
Bu cihān ōimdengirü olsun ḥarāb-ender-ḥarāb

80.

Ḥarfü't-Tā

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Bu gün iy ḥāce sa'y it eyle tā'at
Dimişlerdür çü fi't-te ḥīr-i āfāt

81.

Beyt

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Aña kim ide Ḥaḳ tevfiḳ-i tā'et
İmāretdür kim oldur ehl-i cennet

82.

Beyt-i Fārisī

[20a]

Her ki 'āşık ne-şod pes cāhil est
Ger heme 'ilm cihāneş ḥāşıl est⁵⁶

83.

Ḳıṭ'a

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Āşafā ben ḳulñ piyāde ḳalup
Ṭa'nıla düşmen eyledi beni māt

Çünkü şatrançda oyuncusun
N'ola virseñ piyādeye bir āt

Yirine Ḥaḳ saña Burāk virüp
Vire cennetde nice biñ derecāt

Āşafā kim ki saña tābi' ise
Erselallāh 'aleyhim[ā] berekāt

⁵⁶Dünyanın bütün bilim(ler)ini edinse (öğrense) bile âşık olmayan o kişi bilgisizdir.

İki üç def‘a tīmār aldım
Görmedüm menfa‘atini bi’z-zāt

Kaçıyup yürüte diyü benden
Gizlenür kıtınıñ içinde bir at

Ger bu yolda alımasam⁵⁷ hāşıl
Yine ispençe irince heyhāt

84.

Ḥayretī

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Dil ü cān çeşmin aldı hāb-ı ğaflet
Şikār itdi beni ‘uqqāb-ı ğaflet

Olıcağ bir leb-i mey-güne hem-dest
Olurum bāde içmiş gibi ser-mest

Meded ben derd-mendi ehl-i derd it
Erenler zümresinden eyle merd it

Beni merd eyle nā-merd itme yā Rab
Ḥarāret vir baña serd itme yā Rab

Vücūdum āteş-i ‘ışka pesend it
Meded bir çāh ile derd-mend it

[20b]

Gözümü h‘āb-ı ğafletden ḥalāş it
Beni gird-āb-ı ğafletden ḥalāş it

Gözümünden perde-i pindarı çāk it
Baña nūruñla dehri tāb-nāk it

Göñülden lezzet-i dünyāyı dūr it
Ferāğat vir baña ehl-i ḥuzūr it

Dem-ā-dem bāde-nüş-ı mey-perest it

⁵⁷Kelimenin yazma metindeki “alımazsam” şekli şiirin veznine uygun değildir.

Beni mest-i mey-i bezm-i elest it

Vücūdum dāğlar ile lāle-zār it
Bu miḥnet kūşemi bāğ-ı bahār it

Yerümi sebze gibi rüy-ı ḥāk it
Yaşamı gonce gibi çāk çāk it

85.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Bî-vefāya dil viren olur peşimān 'ākıbet
Ḥaşret ü fūrkatle ider āh efgān 'ākıbet

86.

Beyt-i Fārisī

Mefā 'ilün mefā 'ilün fe 'ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - - -

Ez-în cānib ferāmūşī muḥāl est
Ve'zān-cānib nemī-dānem çi ḥāl est⁵⁸

87.

Naẓm

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Ne refṭārında ol şūḥuñ ne güftārındadır ḥikmet
Güşād-ı bend-i şalvārındadır lezzet⁵⁹

Güşādı bend-i şalvārdan gönül arzūsı def^c olmaz
Hemān ancak o cānāna varup gelmededir lezzet

88.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

⁵⁸O taraftan unutkanlık mümkün değildir ve bu tarafta durum nedir bilmiyorum.

⁵⁹Mısraın vezni şiirin vezni ile uyumlu değildir.

Ṭāq-ı ‘āliden düşüb a‘zāsı olmuşdur şikest
Evleri õñine buzdān ḥarbe dökdi dārb-ı dest

[21a]

Ey **Mesîhî** duymamağ için şitānuñ şiddetin
Kaşdıım oldur kim içüp olam bahār olınca mest

89.

Beyt

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Gider ‘ömri fenā bulmaz kitābet
Kitābetle geçen ‘ömre sa‘ādet

90.

Se‘ele’l-Ḳāḍiyyu ‘ani’l-müftiyyi⁶⁰

Racülün mäte leyse lehû mālün ve lâ şātün eyyü şey’ün tüksemü beyne’l-vārişāti⁶¹

91.

Ḳale’l-müftiyyü fî cevābihi⁶²

El-bükāü li’l-benāti ve’z-zekeru li’l-zevcāti ve’l-ḥişşatāni li’l-ḳuzzāti⁶³

92.

Beyt

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Mürşid-i kāmil müridān-rā koned ehl-i kemāl
Şoḥbet-i ehl-i şafā kibrit-i şāfi aḥmer est⁶⁴

93.

Maṭla‘

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

⁶⁰Kadı Müftüye (-den) sordu.

⁶¹Malı ve koyunu olmayan bir adam öldü. Varisleri arasında hangi şey taksim olunur?

⁶²Müftü cevabında dedi.

⁶³Kızlar için ağlamak ve hanımlar için erkek var. Ve kadılar için iki hisse.

⁶⁴Temizlik, arılık ustasının konuşması saf kırmızı altın, yakuttur. (Bu yüzden) Olgun, bilgün kılavuz (şeyh) müritlerini olgunluğa, bilgiye eriştirir.

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ehl-i 'irfān şoḥbetin kıl eyle kisb ile kemāl
Cāhil[e] uyma şaḳın nā-dān olursın 'ākıbet

94.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Şāḥib-i ḥāneden yoḳdur fā'ide
Rabbenā enzil 'aleynā mā'ide⁶⁵

95.

Beyt-i 'Arabī

El-ḥaṭṭu sanā'atün rûḥāniyyeh
Ve ravneḳuhā bi-'āletin cismāniyyeh⁶⁶

[21b]

96.

Hazā li-ebiyāt fī beyānū'z-zekāt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Erba'in olursa ḡanem ey kibār
Bu nişābuñ bir ḳoyun zekāti var

Yüz yigirmi bir olsa bunuñ hepsi
Ḥaḳḳ-ı fuḳarādur anuñ ikisi

Ger iki yüz bir olur ise bular
Bunda hemān üç ḳoyun zekāt var

Dört yüz olur ise anuñ ḡanemi
Dördi virüp çekmeyesin ele mi

Şoñraki her yüzde virür bir [de]şāt
Biñde olur on ḳoyun aña zekāt

⁶⁵Maide Suresi 114 (Meryem oḒlu Īsā şöyle yalvardı: "Allah'ım! Ey rabbimiz! Bize gökten öyle bir sofrā indir ki, ilk gelenimizden son gelenimize kadar bizler için bir bayram ziyafeti ve senden bir işaret olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısısın.)

⁶⁶Hat ruhani bir sanattır. Onun parıltısı ise cismani bir alettedir.

Ger tavaruñ otuz olursa kibār
Bir yaşında bir dana zekāt çıkar

Çırka irirse davaruñ ey püser
Vir birini iki yaşına girer

Altmışa irince nişāb-ı baqar
İki dāna vir yeter birer yaşar

Vir üçin yetmişe irirse davar
Biri bir yaş ikisi iki yaşar

Ger iki yüz dirhem olursa gümüş
Bu nişābdır beş dirhem vir dimiş

Dört yüz olur ise anuñ dirhemi
Çıkar on dirhem vir çekme ğamı

Ger sekiz yüz dirhem olsa gümüşi
Yigirmi di[r]hem⁶⁷ zekāti yā kişi

Biñde olur yirmi⁶⁸ beş dirhem zekāt
Vir faķire sende olsun berekāt

Artuĝın buña göre eyle hisāb
Çünkü bildiñ gümüşde n'oldı nişāb

[22a]

97.

Beyt-i 'Arabī

Ma ħave'l-'ilmu cemī'an eħadün
Ve lev dāresehū elfe senetin⁶⁹

İnneme'l-'ilmu ba'īdün kaşrah
Fe-ħuz ve'men küllü 'ilmin aħseneh⁷⁰

⁶⁷Kelimenin yazma metindeki “dirhemdir” şekli şiirin veznine uygun deĝildir.

⁶⁸Kelimenin yazma metindeki “yigirmi” şekli şiirin veznine uygun deĝildir.

⁶⁹Bin sene ders okusa bile kişi bütün ilimleri en iyi şekilde öğrenemez.

⁷⁰İlim onun (bin yılın) kısalıĝından uzaktır. Al ve emin ol bütün ilimler çok güzeldir.

98.

Beyt⁷¹

Emşilei ezber idüp süre gör
Maḫsūd ile maḫsūdınā ire gör

‘İzze oḫu ḫāideye gire gör
Merāḫ’ı da ḫoşça bilseñ olmaz mı

‘Avāmil ne dirse ‘āmil olsañda
İzhār ile nūr-ı ‘ilmi bulsañda

Kāfiye’i Cāmī ile bilseñde
Kendüñi a‘lāya şālsañ olmaz mı

Manṭıḫūñ çok olur ḫīl ile ḫāli
Ḥüsām Kātī yazmış cümle aḫvāli

Bilmek için Ḳutbuñ cümle eşkālın
Seyyid ḫāşiyesin bilseñ olmaz mı

99.

Beyt

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Cihānda öğrenürseñ ‘ilim ögreñ
Dü ‘ālemde olasın tā ki aḫsen

‘İlimden yeg eger bir kār olaydı
Cemī‘-i enbiyā’ anı ḫıladı

100.

Kelām-ı Kibār

El-‘ilmu dürrün lā-ḫıymetün lehū ve’l-cehlü dürdün ve lā devāün lehū dige el-‘ilmu
‘ilmāni ‘ilmu’l-ebdāni ve ‘ilmu’l-edyān⁷²

⁷¹ Ord. Prof. Süheyl Ünver’in Fatih Külliyesi ve Zamanı İlmi Hayat isimli eserinde geçen; Fatih Kütüphanesi 4985 numaralı yazmanın boş bir yaprağına yazılmış manzumdur. (Hazer 2002:285)

⁷²İlim paha biçilemeyen incidir; cehalet devası olmayan dışsizliktir. Diğer ilim iki ilimdir beden ilimleri ve din ilimleri.

101.

Beyt

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

‘Ālim olmak ister iseñ al kâlemi durma yaz

Câhil olmak ister iseñ al çapâyı durma kaz

[22b]

102.

Beyt-i ‘Arabî

El-‘âlimu izâ tekelleme fe-hüve bahru mevvac

Ve izâ sekete fe-hüve bahru ‘amîk⁷³

El-câhîlu izâ tekelleme fe-hüve himârun

Ve izâ sekete fe-hüve cidârun⁷⁴

103.

Dîger

Ehul-‘ilmi hayyün hâlîde ba‘de mevtihi

Ve evşâlehu tahte turâbi ramîm⁷⁵

Ve zü'l-cehli meyyetün ve hüve mâşa‘ale’t-turâb

Ba‘ade mine’l-ahyâi ve hüve ‘adîm⁷⁶

104.

Dîger

El-‘ilmu fi raculin men ğayra zî edeb

Ke’l-vechi leyse lehu enfun ve lâ-‘ayn⁷⁷

El-arzu küllühâ vatanun limen lehü husne hulk

Lâ-ğayriyetün li’l-‘âlimi ve lâ-vaṭanı li’l-câhil⁷⁸

⁷³Alim konuştuğu zaman o denizin dalgasıdır. Ve sustuğu zaman o denizin en derinidir.

⁷⁴Cahil konuştuğu zaman o eşektir. Ve sustuğu zaman o duvardır.

⁷⁵İlim kardeşliği diridir, ölümden sonra (bile) devam eder. Ve onların birleşmesi çürümüş toprağın altındadır

⁷⁶Cahiller toprak üzerinde yürüyen ölüdür. Dirilerden uzaklaştı ve o yoksundur.

⁷⁷İlim, edebi olmayan bir adamda burnu ve gözü olmayan yüz gibidir.

⁷⁸Ahlaki güzel olan için yeryüzünün hepsi vatandır. Gayrısı alim için söz konusu değildir; cahil için vatan yoktur.

105.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

'Ālimüñ her bir kelāmı lü' lü mercān incidür

Cāhilüñ her bir kelāmı tende cānım incidür

106.

Dġger

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Cāhil ile şöhet itmek kıatı 'ārdur biline

Zirā cāhil ne gelürse anı söler diline

107.

Dġger

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Cāhil ile 'ālimüñ yoldaşlığı

Bülbül ile kırganuñ kıardaşlığı

108.

Dġger

Cāhil bir murāda iriş[ebil]ür mi cāh ile

Cāhile rif'at mi gelür çihl ile *pencāh*⁷⁹ ile

109.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Seksene irdüm diyen seg-i semīn

Bunı direm yüzyüze ben cāhile

⁷⁹Kelime yazma metinde “*pencām*” şeklinde yanlış yazılmıştır.

110.

Diger

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Cāhilānuñ iftiḥārı cāh ile
Çā içün itme tezellül cāhile

Gerçi rif'at buldı cāhil cāh ile
Virmezem bir 'ālimi biñ cāhile

111.

Beyt-i 'Arabī

Şeriktü'n-nevme fi'l-leyālī
Li-ecli rızāike yā Mevlā yā Mevlā

Ve vefeknī ilā taḥşīli'l-'ilim
Ve belliğnā ilā aqşa'l-me'ālī⁸⁰

[23a]

112.

Beyt

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Cāhilüñ 'ālim yanında sözinüñ miqdārı yok
Kendi merkeb giydigi çul başınuñ yuları yok

113.

Diger

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Cāhile itme tazarru' görürseñ anı cāh ile
Hımār altun yular ile gezerse adıdur merkeb

⁸⁰Gecelerimde uykuyu böldüm senin rızan için ya Mevla ey Mevla, ilim öğrenmede beni muvaffak kıl ve beni anlamların en sonuna kadar ulaştır.

114.

Diger

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Kemâl[i] kimden öğrensün kişi hiç görmemiş mekteb
Hımār zerden yular ile yine merkeb yine merkeb

115.

Harfî'c-cîm

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Muhtelif ehl-i tabâyi' bir degildür her mizâc
İtmezem nâ-dân ile ben zerre deñlü imtizâc

Minnet ol Mevlâ'ya kim halk itdi rızkı 'äleme
Komadı bu maṭbah-ı dehr içre bir gün beni âc

116.

Beyt

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Bu cihânda devr idüben bulmadım başıma tâc
Hiç bir vaqt egride tok görmedüm toğrıda âc

Kabristândan geçer iken elin du'âya âc
Bir gün olur sen de lııursın du'âya ihtiyâc⁸¹

117.

Ėazel

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Böyle bilmezdim amâ rüya muḥabbet ay ne güç
Şimdi bildim ne'ydüğün 'âlemde fūrkat vây ne güç

81 Mısraın yazma metindeki “Bir gün olur sen de olursın du'âya muhtâc” şekli şiirin veznine uygun değildir.

Söyledirse ‘āşıkı vuşlat suhūlet kisb idüp
Yār virmezse eger ‘arż-ı merāma ra’y ne güç

İtdi yüz gül şoñraya vuşlat gelüp yüz kırmadı
Gitdi gülsün oynasun ağıyār ile vāy ne güç

Buluşup bir هفته ülfet ider itmez yār ile
Derd-i fūrkat çekme **Vāşıf** üç sene dört ay ne güç

118.

Diger

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gel ey āfet kerem eyle raķīb-i pür-fitenden geç
Beni bir görme anuñla ya andan geç ya benden geç

119.

Müfred

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - -

Her ki kabrimden du ‘ā idüp geçe
Cennete İmān ü Qur’ān’la göçe

120.

Harfü’l- Hā

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Āhımı güş eyleyüb cüş eyleseñ āh ey şabā⁸²
Gāh gül-i maħbūba varsañ her seher-gāh iy şabā

[23b]

Der-kenār: Şultān Murād a ve Şultān Hamid e manzūm ve muhtelif şā‘irlere ‘āid tāriħ

121.

İzā zākat bike’d-dünyā fe-fekkir fī elem neşrah

⁸²Yazma metindeki “şabāh” sözcüğü beytin manasına uygun değildir.

Fe-‘usra beyne yüsreyni izā fekkertehū fe-ferrah⁸³

122.

Su’āl

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Bir imām olsa ğanī hem eylese cerr-i şarīh
Ol mu ‘azzib midür aña uymağ olur mı şaḥīh

123.

El-cevāb

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Cerr-i mūsir bī-kelām oldı ḳabīh
Ref- i naşb-ı cezm-i cerr-i şarīh

124.

Tārīḥ-i cülūs-ı Sulṭān Murād Ḥān bin Sulṭān ‘ Abdü’l-Mecīd Ḥān

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ḥamdü li-llah buldı bir tāze ḥayāt ‘ Oşmāniyān
Giydi tāc-ı şevketi iḳdām ile Sulṭān Murād

125.

Diger

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

İttifāḳ ārā ile oldı imāmü’l-müslimīn
Vāriş-i meşrū’-ı taḥt-ı salṭanat Sulṭān Murād

Rāşid-i rāh-ı ḥaḳīḳatdür o şeh lā raybe fīh
Her umūrında muvaffaḳ eylesin rabbü’r-reşād

Çağrışur şubḥ u ‘aşā bigler başa cümle ‘ibād
Āsmān ṭurdiḳça olsun salṭanatda ber-murād

⁸³Dünya seni sıkıştırdığı zaman “elem neşrah”ı düşün ki kolaylığın arasındaki zorluk, onu düşündüğün zaman ferahlarsın.

Zihniyâ neşr eyle bu târihîni cevher gibi
İtdi millet himmeti-y-ile cülûs Sulţân Murâd

126.

Dîger

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Yâ mübeşşir ümmet-i merhûmeye vir müjdeler
Kim emîrû'l-mü'minîn oldı bu dem Sulţân Murâd

İşte bu bir rûz-ı firûz-ı ferağ-efrûzdur
Eyledi halk-ı cihân ücrâ-yı şeh-râyîn şâd

Niyyeti hayr olmağın ol şâh-ı millet-perverüñ
Kıldı bâb-ı 'adl ü dâdı 'âleme fetğ ü güşâd

'Ahd-i mes'ûdında oldı rû-nümâ emn ü emân
Cilve-ger hem şâhid-i gül-çihre-i rüşdür şâd

Ol serîr-ârâ-yı şânuñ midhat-ı 'ulyâsına
Münhaşır olmış 'umûmiyyetle enfâs-ı 'ibâd

Ġâlib olsun düşmen-i bed-tıynete ba-'avn-ı Hâk
Ola şiti dehşet-efzâ-yı dil-i ehl-i 'inâd

[24a]

Millete tebşîr ider târiğ-i mantûkıñ **Rızâ**
Giydi haqqıyla o tâc-ı şevketi Sulţân Murâd

Bu mücevher muşarra'ı kılsın cihân dürd-i zebân
Çok yaşa ey 'âli-ğudret şehriyâr Sultân Murâd

127.

Dîger

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Bi-ğamdi-llâh zuhûr itdi zihî tağdîr-i yezdânuñ
Bu tağdîre muţâbık geldi hem tedbîr-i a'yânuñ

Ṭulū‘-ı şemsden evvel ‘adālet nūrı berķ urdı
Sürür ü şād ile ol dem derūnı doldı dūnyānuñ

Ḳulı **Kāmīl** o şāhuñ cevheriden yazdı tāriḥin
Cülūs-ı luṭf-ı Ḥaķ’dur millete Sulṭān Murād Ḥān

128.

Dıġer

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Pādişāh-ı baḥr ü ber Sulṭān Murād itdi cülūs
Her umūrında muvaffaķ eylesün Rabbü’l-‘ibād

Ḥātıra birdenbire geldi şu tāriḥ-i belıġ
Şān ile şāh-ı cihān oldı bugün Sulṭān Murād

129.

Dıġer

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Taḥta çıķdı pādişāh-ı kām-rān Sulṭān Murād
Dāmen-i şāhānesin efrād-ı millet kıldı būs

Ben daḥı şükrāne yazdım cevherin tāriḥini
Milletün şevķi ile Sulṭān Murād itdi cülūs

130.

Mışra‘-ı şānīleri cülūs-ı şāhāneye cevherin tāriḥdür

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Güşāde Ḥazret-i Sulṭān Murād’a kişver-i imkān
Dem-ā-dem reh-nümā tevfiķ-i Ḥaķ’la nuşret olduķca

Boyanur ‘arşa-i şūr u şekāvet ḥün-ı düşmenle
Murād Ḥān’uñ elinde seyf-i ‘adl ü saṭvet olduķca

Vücūd-ı ḥaste-i mülke ḥayāt-ı tāze gelmez mi
Murād-ı millet ü ‘ālem şifa-yı devlet olduķca

Yazılsun mebde' -i iqbāl-i mülke cevherin tārīh
Murād'a Hāḡ seririn ḡayr ide her sâ'at oldukça

[24b]

131.

Lafzen ü ma'nen tārīhdür

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Şehen-şāh oldı necl-i emcedi ' Abdü'l-Mecid Hān' uñ
Mübārekdür o dem-geh bi'atin cümle nüfüs itdi

Yazılsun cevherin tārīhi eşref taht-ı 'ālīye
Murād Hān toḡsān üç sālinde 'izz ile cülüs itdi

132.

Dıger Tārīh

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ey serir-ārā-yı 'ālī salṡanat Sultān Murād
Cümleye bī-reyb ü şek saçdı cülüsüñ mes'adet

Bārekallāh taht-ı 'ālī-bahta el-haḡ bir gelür
Böyle bir fārūḡ-ḡaşlet böyle şāhib-ma' delet

Şükr ü ḡamd olsun hemişe itdi Hāḡ neyl-i murād
Gitdi milletden küdürāt geldi şevḡ-i meḡaret

Şafḡa-i dilde ḡubār-ı ālām artuḡ mahv olur
Çünkü ḡalḡ üzre açıldı işte bāb-ı merḡamet

'Arz ider tārīh-i cevher-dār beni 'Aşım ḡulı
Viridi Hāḡ şimdi Murād'a tāc-ı 'ālī-salṡanat

133.

Dıger Tārīh

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Hezārān müjdeler afāka bī-ḥad minnet Allah'a
Hükümrān-ı zamān bir şāhib-i rüsd ü sedād oldı

Cülusun güş idince farḫ-ı şādī vü meserretle
Du'ā-yı i'tilā-yı şevketi naḫş-ı fu'ād oldı

'Umūm ihvāna Sālim eyle bir tārīḫ ile i'lān
Cihānuñ tāc-dārı 'adl ile Sultān Murād oldı

134.

Dıġer

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Sezādur çıksa ger hefte āsumāna ḥüsn bu tārīḫ
Murād-ı cümle üzre pādişeh Sultān Murād oldı

135.

Dıġer

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Müjde ey dil dīde-i islāmiyān oldı qarār
Virdi tācı bir şehen-şāha ra'ūf zū-intikām

Söyledi tārīḫ-i yek ' Āşım be-luḫf-ı zü'l-celāl
'İzz-ile Sultān Murād'a salḫanat oldı maḫām

136.

Ḳaşıde-güne Tārīḫdür

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Müjde kim luḫf-ı 'amīm-i Ḥazret-i perverdigār
İtdi dünyāyı ġarīḫ-i lücce-i şevḫ ü mesār

[25a]

Müjde kim kec-revligi terk eyleyüp döndi bu sāl
Miḫver-i maḫşūd-ı millet üzre çarḫ-ı bī-ḫarār

Müjde kim taḥhīr idüp dest-i ‘ināyet-i Ḥüdā
Kalmadı āyīne-i ḳalbinde bir ferdūñ ḡubār

Müjde kim zabṭ eylemişken cān ü dil iḳlīmīni
Ġam sipāhın eyledi ceyš-i meserret tār-mār

Āfitāb-ı şevket-i islāma irmişken güneş
Fer bulup oldu yeñiden ‘āleme pertev-nişār

‘Aşık u māşuḳ-ı dīdārı iken çoḳdan berü
Şāhid-i ḥürriyeti ḳıldık bu kerre der-kenār

Keşti-i iḳbāl-i millet bī-hevā ḳalmış iken
Esdı deryā-yı emelde bir müsā‘id rüzḡār

Ol ki evşāfın sezādur isteseler bu vechile
Şafḥa-i ruḥsār-ı ḥūrān-ı behişt üzre nigār

Asümān-ı şān ü şevket necm-i burç-ı ma‘delet
Bedr-i evc-i ‘āṭıfet mihr-i sipihr-i iḳtidār

Pādişāh-ı Āl-i ‘Oşmān ḳible-gāh ins ü cān
Dest-gīr-i ehl-i ‘irfān ḥusrev-i ‘ālī-tebār

Şāh-ı ‘ālem Ḥāzret-i Sulṭān Murād-ı muḥteşem
Kim ider zātıyla evreng-i ḥilāfet iftiḥār

Gül-nihāl-i salṭanat kim sāyesinde ḥāş ü ‘āmm
Naḡme-pīrā-yı neşāṭ olmaḳda mānend-i hezār

‘Ahd-i ‘adlinde gerekdür itse ḥüsn-i imtizāc
Berre vü āhū ile şīr-i ner-i vaḥşet-şi‘ār

Görmez eyyāmında kimse kimseden cevır ü sitem
Dil-berān-ı bī-mürüvvetden meger ‘uşşāḳ-ı zār

Ḥusrevān-ı dehre aşlā eylemez nisbet ḳabūl
Şīr-i şādurvān ile bir mi hizebr-i kūh-sār

Gül-şen-i aḥvāl-i mülki ‘an-ḳarīb işlāḥ idüp
Ḳalbini eyler ‘adūnuñ lāle-āsā dāḡ-dār

Hande itmez ahrı hengāmında rinde bāde-nūş
Girye kılmaz mihri eyyāmında tıfl-ı şır-ār

Sīm ü zer āyā sipend ü rāhesi āteş midür
Kim kef-i cūdında utmazlar anuñ bir dem arār

[25b]

Eylesek nām ü ‘aāsın sāhil-i deryāda yād
Rīze-i acār ulu a‘rında dürr-i şāh-vār

Yağsa bir laza eger bārān-ı hūsn-i himmeti
Eyler inbāt ü nesrīn ü sūnbül-i şūre-zār⁸⁴

İtse envār-ı cemālī kişver-i sevdāna ‘aks
Keşret-i hūbān ile şöhet bulurdı Zengibār

Mübtelāy-ı h‘āb-ı merg itmezdi çeşm-i fitneyi
Olmasa batında ger te’şır-i berg-i köknār

Dest-i ahrından rehā bulmaz‘uşāt u eşıyā
İtmeyince kişver-i imkān ü hestīden firār

Añdurur mihr-i dıraşānı firāz arda
Her ne dem olsa bād-pāy üzre sūvār⁸⁵

Olmasa tīgında ger hāşıyyet-i ürđi behişt
Hīn-i hācetde cihānı eylemezdi lāle-zār

Gūş idince tat-ı ‘āliyye cülūsı müjdesin
‘ıyd-ber-bālā-yı ‘ıyd itdi edānı vü kibār

alk-ı ‘ālem üç gice icrāyı şehir-āyın idüp
Leyl-i deycūr ü tārı kıldılar reşk-i nehār

Şā‘irān-ı ‘aşr ise tārīler inşād ide
İtdiler bi’l-cümle tebrik-i cülūsa ibtidār

Ben de yazdım bir güher tārī-i rengin **amdiyā**
ıldı Hā Sultān Murād Hān’ı cihāna şehiriyar

⁸⁴Mısraın vezni şiiirin vezni ile uyumlu değıldir.

⁸⁵Mısraın vezni şiiirin vezni ile uyumlu değıldir.

137.

Tārīḥ-i Cülüs-ı Sultān ‘Abdü’l-Ḥamīd Ḥān bin Sultān ‘Abdü’l-Mecīd Ḥān

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

Müctes . . . - / . . . - - / . . . - / . . . -

Sürüş-ı ğayb ider aktār-ı ‘āleme tebşīr
Ki indi şevket-i İslām’a nūr-ı feyz-i mübīn

Yazarsa **Feyzī** sezā ḥusrev-āne bir tārīḥ
Murād’a irdi bugün ārzū-yı devlet ü dīn

138.

Dīġer

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . . - / - . . - / - . . - / - . . -

‘Arz ider ḥayır du‘ā gūne mücevher tārīḥin
Yümn ola sultān Ḥamīd Ḥān kıldı devletle cülüs

139.

Dīġer

Şevketinle biñ yaşa ‘Abdü’l-Ḥamīd

[26a]

140.

Tārīḥ-i Dīġer

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ḥazret-i ‘Abdü’l-Ḥamīd Ḥān’a ‘umūm ‘Oşmāniyān
Rüz-ı bī’atde olurken pāy-pūs-ı iftiḥār

Söyledim ta‘zīm ile tārīḥ-i menkūṭın celāl
Eylediler Ḥān Ḥamīd-i şānī-i devrān cülüs

141.

Dīġer

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Müjde ekvāna şehen-şāh-ı cihān ‘ Abdü’l-Ḥamīd
Geçdi taht-ı şevkete Ḥaḳ eylesün yümn ü sa‘īd

Hāme-i bī‘atle **Rāsih** yazdı tārīḥ-i güher
Dād-ı Ḥaḳ’dır giydi tāk-ı şevketi Sultān Ḥamīd

142.

Dıger

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel -.- / -.- / -.- / -.-

Yümn ü iclāl ile oldı cālis-i evreng-i şān
Pādişāh-ı dād-güster Ḥazret-i ‘ Abdü’l-Ḥamīd

Feyz-i Ḥaḳ irdi yine bu ümmet-i merḥūmeye
Rūz-ı rüşen gibi açıldı hemān çeşm-i ümīd

Münteşir oldukça ‘adli şarḳdan tā ḡarba dek
Ḥükmüne fermān-ber olsun her zamān çarḥ-ı ‘anīd

Ḳalmasun ‘ahd-i hümāyūnında ‘işıyāndan eşer
Ser-te-[se]r a‘dā-yı dīn ü devlet olsun nā-bedīd

Ḥaḳ ser-efrāz eylesün dā’im livā-yı nuşretin
‘Ālem olsun fetḥ-i peyder-peyle bir şevḳ-i cedīd

Yevm ü māh ü sällar devr eyledikçe eylesün
‘Ömr ü iḳbāl-i şehen-şāh-ānesin Mevlā mezīd

Sa‘diyā farḥ-ı meserretle didim tārīḥ-i tām
Luṭf-ı Ḥaḳ’la oldı Ḥāḳān-ı cihān ‘ Abdü’l-Ḥamīd 1293

143.

**Sülāle-i t̄ahirden devletlü siyādetlü şerīf Ḥüseyin Paşa Ḥazretlerinüñ vezāret-i
‘ulyāları ḥaḳḳında sölenmiş tārīḥdür**

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Şefī‘ü’l-müznibīn Sultān-ı kevneyn
Ḥabīb-i Ḥazret-i Ḥālīḳ-ı mevcūd

O nūr-ı dīde-i ins ü melek kim
Vücūd-ı aṭharıdır ‘āleme sūd

O serv-i müntehānuñ şāh-sārı
Kalur ser-sebz ebed tā yevm-i mev'ūd

[26b]

O aşl-ı şābitūñ ez cümle fer'ı
Semī-i necl-i cedd-i halk-ı Maḥmūd

Hüseyn Paşâyı sāmī-menzilet kim
Şerefle zātı eşrāf içre maḥsūd

Şehen-şāh-ı cihān 'Abdü'l-Ḥamīd Ḥān
Meh-i burc-ı hilāfet menba'-ı cūd

Muḥibb-i āl-i evlād-ı bī-müser
Mu'ın-i şer'-i ğarrā zıll-ı memdūd

Cülüsüyla idüp tekrīm ü iksā
Vezāret-kisve-i pāk-i zer-endūd

Bi-ḥaqq-ı zü'l-cenāḥeyn oldı ilḥāk
İde Mevlā mu'ammer hem de mes'ūd

Ḥudā bu pādişāh-ı 'adl ü dāda
İde tevfiq bi-ḥaqq-ı Süre-i Ḥūd

Yazıldı dūr gibi re'fet bu tāriḥ
Hisāb-ı ebced üzre oldı ma'dūd

Siyādetlü Hüseyn Paşa şerefle
Vezir oldı mübārek kıla ma'būd 1293

144.

Faḥriyye-i 'Askeriyye

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Pādişāh Sultān Murād'uñ cümlemiz fermān-beri
Ġāzilik yāḥūd şehādet üzre koyduk biz seri
Ḥün-ı a'dā ile gül-gün eyleriz her bir yeri

Olmuşuz “naşrun minallah”⁸⁶ âyetinüñ mezheri
‘İndimizde hiç gibi billâhi düşmen leşkeri

Harbiyâyı zabt ü teşhîr eylemek efkârımız
Öyle fermân eyledi çün Hâzret-i Hünkârımız
‘Âlemi hayrân ider hep dildeki esrârımız

Olmuşuz “naşrun minallah” âyetinüñ mezheri
‘İndimizde hiç gibi billâhi düşmen ‘askeri

Bir kere yâ Hâzret-i Haydar diyü itsek nidâ
Der-‘akab a‘dâ kaçar bir atmadan kuruşun dahâ
Çok düvel beyninde şöhret bulmuşuz der bî-riyâ
Olmuşuz “naşrun minallah” âyetinüñ mezheri
‘İndimizde hiç gibi billâhi düşmen ‘askeri

[27a]

Deşt ü meydân ü gazâda havf ile haşyet nedür
Semt-i a‘dâya hücum hep sū-be-sū şîr-ânedur
Şavlet-i ‘uşâta dâim sînemiz âmâdedür
Olmuşuz “naşrun minallah” âyetinüñ mezheri
‘İndimizde hiç gibi billâhi düşmen ‘askeri

Hun-ı a‘dâ seyl gibi aqmaqdadur leyl ü nehâr
Destimizde seyf-i kâti‘ parlayup düşmen arar
Lâşe-i şîrb ile tıldı deşt ü sahrâ bî-çarâr
Olmuşuz “naşrun minallah” âyetinüñ mezheri
‘İndimizde hiç gibi billâhi düşmen ‘askeri

145.

Lisân-ı ‘Askerîden Olmak Üzre Sölenilen Şerefiyyedür

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

‘Asker-i gül-bāngümüz dâ‘imâ
Devletüñle pâdişâhım çok yaşâ
Bir ağızdan eyleriz böyle du‘â
Devletüñle pâdişâhım çok yaşâ

Ey şeh-i dâd-âver-i ‘ Oşmāniyân

⁸⁶Saf suresi/13.ayet (Hoşunuza gidecek bir şey daha var: Allah’ın yardımı ve yakın bir fetih! Haydi müminleri müjdele.)

Taht ü t̄ac aldı seniñle n̄am ü ş̄an
Bizlere d̄a'im budur vird-i zeb̄an
Devletüñle p̄adiş̄ahım çok yaşa

Sensiñ aqş̄a-yı Murād'ı milletüñ
Z̄inetisiñ taht-ḡah-ı ş̄evketiñ
Yādımız her dem du'ā-yı devletiñ
Devletüñle p̄adiş̄ahım çok yaşa

Vār ise emrūñ ş̄ehā ceng eylerüz
Düşmene dünyā evin teng eylerüz
Nerde olsağ böyle āheng eylerüz
Devletüñle p̄adiş̄ahım çok yaşa

Bizden evvel ç̄akerüñ Sa'dī'ye sor
Maqdemüñle oldı 'ālem pür-sürür
Sen serirüñde cihān turduğca tur
Devletüñle p̄adiş̄ahım çok yaşa

[27b]

Efşah-ı şu'arā-yı benāmdan Feyzī Efendi'nüñ zāt-ı mülükānenüñ ḡazilik 'üñvān-ı
celīliyle mübeccele buyurulmuş olduğını mübeyyen inşād itmiş olduğu t̄arih-i belīgdür.

146.

Nazm

Müstef'ilün müstef'ilün
Recez - - - / - - - -

Sultān-ı Kerrübī sipāh
'Adl-i merāḥim dest-gāh
'Osmāniyān'a dād-hā'h
'Abdü'l-Ḥamīd bin-i Mecīd

Düşmen ayağa kalkarak
Bu mülke başduğda ayak
Bir mu'cize gönderdi Ḥağ
Geldi bu Sultān-ı reşīd

Bi-'avn ü luḫf-ı müste'an
Ḳahr itmege ḥaşmı hemān
Çekdi sipāh-ı bī-kerān
Gösterdi bir d̄arb-ı ş̄edīd

‘Osmānlı ceng-āverleri
İtdi hücüm ejderleri
Kahr oldı Rus’uñ leşkeri
Tağıldı ol kavm-i pelīd

Şoḡum’ı virān itdiler
Virān ü sūzān itdiler
Ḥāk ile yeksān itdiler
Āşār oldı nā-bedīd

Allāh mansūr eylesün
Düşmenlerin kūr eylesün
Zātını mesrūr eylesün
Her laḡza biñ feth-i cedīd

Ey tāc-dār-ı pūr-zafer
Ġāzīligiñ tebrīk ider
Gökde melek yerde beşer
Hem Ḥālīk-ı ‘arş-ı Mecīd

Kanlu kalemle Feyzī yaz
Bāb-ı kılā’-ı düşmene
Tārīḡ-i tevfiḡ āyetin
Ġāzī-i dīn Sultān Ḥamīd

147.

Şu‘arā-yı benām-ı ‘aşrdan Senīḡ Efendi Ḥazretlerinüñ inşād eylediği ḡaşıde vü
ṡārīḡdür.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

‘Ādil-i muṡlaḡ kılup izḡār-ı ḡükm-i ‘adl ü dād
Nuşret ü te’bīd içün oldı ‘alā’im ser-bedīd

Ḥaddin itmişdi tecāvüz kīne vü ‘udvān-ı Rus
Birbiri ardınca kıld[ı] nice teklīf-i şedīd

İndifā’-ı şerr ü hıfz-ı şulḡ ü asāyiş içün
Çok medār kıldık şafālar yetmedi ḡaşm-ı ‘anīd

Eyleyüp nā-ḡaḡ yere i‘lān-ı ḡarb ile hücüm
Vaḡset ü keyd ü şikāḡı ḡāyete oldı resīd

Bu olur elbet zuhūr-ı gayretu'llāha sebep
Bu virür muṭlaḳ ḥuṣūl-ı fevz ü ihsāna ümīd

İşte şāh-ı 'ālem itdi luṭf-ı Ḥaḳḳ'a istinād
Her umūrunda bulup tevḫīḳ ola 'ömri mezīd

[28a]

Ol şehen-şāh-ı mu'azzam kim ḥulūṣ-ı niyyeti
Ḥayradur ḥayra muvaffaḳ eylesün Rabb-i Mecīd

Şehriyār-ı āsmān-cāh ü ḥilāfet-bār-gāh
Pādişāh-ı 'ārif ü āgāh Ḥān ' Abdü'l-Mecīd

'Azm idüp ḥıfz-ı ḥuḳūḳ-ı devlete bi'l-ihtimām
Cem'-i esbāb-ı cihādı kıldı fermān-ı ekīd

Eyledi techīz 'uluvv-i himmet-i şāh-ānesi
Öyle bir 'asker ki cem'īdī? taşavvurdan ba'īd

'İzz ü istiḫkāk ile bā-ḥükm-i fetva-yı şerīf
Aldı 'unvān-ı ğazā ol Ḥusrev-i Dārā-'abīd

Fazl-ı tevḫīkinden ümmīd eylerüz kim şübhesiz
Eyleyüp manşūr o sultānī ḥudāvend-i vaḥīd

Sū-be-sū āyīne-i fevz ü sa'ādetden olur
Zāhir ü şüret-nümā her laḫza bir fetḫ-i cedīd

Zīr-i ḥükm-i ḳahr-ı a'dā olan ihvān-ı dīn
Ḳurtılup āşār-ı nuşretten olurlar müstefīd

Fetḫ-i istirdād olındı işte ez-cümle Şoḫum
Kim odur bāb-ı bilād-ı Çerkesistān'a kilīd

Olsun envā'-ı meserretle o şāh-ı 'ālemüñ
Her ğüni bir 'ıyd-ı nuşret her şebi ḳadr-i sa'īd

Leşker ü kişver ola şerr-i tecāvüzden maşūn
'Avn ü savn-ı Ḥaḳ çeküp a'dāmıza sedd-i sedīd

Söyleyüp tārīhini kat kat teşekkür kıl **Senih**
Cünd-i tevfiķ ile gāzī oldı Hān ‘ Abdū’l-Hamīd

148.

Manzūm

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Hudāyā ittifāk üzre olanlar mülküñ ābād it
Macar’la millet-i ‘ Oşmāniyān’ı dā’imā şād it

149.

Altūnī-zāde İsmā‘il Efendi Hāzretinüñ Meşhūd ve Muḥayyirü’l-‘uķül Olan Hıdmet-i Nādirü’l-emşāl-i Cemīlelerine Teşekküren Bir Zātuñ Bedīheten Söylemiş Oldığı Kıt‘a-i Zībādur.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Vaṭan-ı pür-muḥibb-i devlet İsmā‘il Efendi kim
Melekler himmetin taḥşin ider ‘arş-ı mu‘allādan

Uyansa ḥ‘āb-ı gāfletden n’ola cümle vaṭandaşlar
Ḥamiyyet şivesin ögrenseler ol zāt-ı vālādan

Müheyyā eyledi tek başına biñ merd-i ceng-āver
Rızā-yı devlet ü dīni kazandı göçdi dünyadan

[28b]

Bütün ehl-i vaṭan bu himmetiñ şükründe ‘ācizdir
Hemān ecr-i cemīle mażhar olsun luṭf-ı Mevlā’dan

150.

Efendi Müşārün-ileyh Hāķķında Sölenilmiş Diğer Medḥiyyedür

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ey muḥibb-i mülk ü devlet itdün ihyā milleti
Ḥüsn-i himmetle kazandün ‘ālem içre şöhreti

Öyle bir hayra kıyām itdüñ mişāl itmez kabūl
Görmemiş cism-i felek dünyāda böyle himmeti

Şarf-ı emvāl ile hayretde bırağdıñ ‘ālemi
Olsa da böyle olur erbāb-ı dīnūñ ğayreti

Hīrelerle Çamlıca şahrāsını tezyīn idüp
‘Arşa-ğāh-ı himmete dikdüñ livā-yı nuşreti

Topladıñ biñlerce ‘asker düşmeni tenkīl için
Giydirüp efrādına yek reng zībā kisveti

Böyle bir ‘asker ne Rusya ne Avusturya’da var
‘Asker-i ‘Osmāniyān’ı görsün Islāv milleti

Himmetiñ vār olsun ey kār-ı kerem bağr-ı himem
Şarf kıldıñ vārıñı işte kazāndıñ cenneti

Her iki dünyāda Rabbim sa’yini meşkūr ide
Çünkü memnūn eyledüñ hem devleti hem milleti

Hayra maşrūf oldığıçü[n] şādık-āne hıdmetüñ
Tālib anuñ çün ider medhiñde dā’im hıdmeti

151.

Beyt

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . -

Hak kapusunda biter cümle murād
‘Ākil iseñ eyle muhkem i’tikād

152.

Beyt

Mefulü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ - - . / - . . / . - - . / - . -

İnsāndur memerr-i vuķū‘at-ı nīk ü bed
Şabr it kemāl-i miñnete *īn nīz bogzered*⁸⁷

⁸⁷Bu da geçer

153.

Beyt-i ‘ Arabī

Tetallebtü fi’ d-dünyā ḥalīlen ve lem ecid
Ve mā li-aḥadin ḡayri lizāke vācid⁸⁸

Ve kem muzmirran buḡzan yūrike muḥabbetī
Ve fi’ z-zendinā ve hüve fi’ l-lemsī bārid⁸⁹

154.

Kelām-ı Kibār-ı Lisān-ı Fārisī

Mef‘ülü mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec - - / . - - - / . - -

Ān kes ki ne-dāned ü ne-dāned
Der cehl-i mürekkeb ki be-māned⁹⁰

[29a]

155.

Beyt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Āh efendim ben ḡuluñ bir ḡāle zü’ l-ḡāl olmuşum
Bunı bir beyt eyledim kim aña eş‘ār ola ḡayd

Ey dirīḡā yine dil-murḡını bir sīmīn teniñ
Cizye-i şāhin mişāli bir nigeḡle itdi şayd

156.

Beyt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Rızḡ-ı ma‘lūmı olan erzāḡa eyler i‘timād
Faḡr ü şabr ehli olān Rezzāḡ’a eyler i‘timād

⁸⁸Dünyada bir dost istedim, bulamadım. Benim dışımda da hiç kimse bunu bulamamıştır.

⁸⁹Nice gizli saklı düşmanlıklar, sana sevgimi gösteriyor. Ve bizim ateşimizde ki o benim dokunuşumla soğur.

⁹⁰Bilmeyen ve ilim sahibi olmayan o kişi, bilmediğinin bilgisizliğinde kalandır.

157.

Kelām-ı Kibār

Men qar‘a‘l-bābe ve lücce velece
Ve men talebe şeyen ve cedde vecede⁹¹

158.

Meşel

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Meşeldür eskiden ey serv-i āzād
Virenler olmamışdur vārımı yād

159.

Ḥarfü‘r- Rā

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Dimişler ehl-i diller söz güherdür
Ḥīn evvel güheri taşdan bitirdür

Dimekdür çāresi oldukçā maqdūr
Dimişlerdur[ur] el me‘mūr ma‘zūr

160.

Emīrū‘l-mü‘minīn ‘Alī bin Ebī Ṭālib Keremullāhi Vechehu

Ḥarraza nebiyyüke ‘ale‘l-ādābi fi‘s-sıgari
Keymā taqrabuhum ‘aynāke fi‘l-kiberi⁹²

Ve innemā meşelü‘l-edebī tecme‘uhā
Fī ‘unfuvāni‘ş-şibā ke‘n-naqşi fi‘l-haceri⁹³

Hiye‘l-künüzü‘lletī tenemū zehāiruhā
Vela yehāfu ‘aleynā hādise‘l-feyri⁹⁴

İnne‘l edībe izā zālet bihi qādemun

⁹¹Kim kapıyı çalar ve ısrar ederse, girer. Kim bir şeyi ister ve ciddi olursa, bulur.

⁹²Peygamberin büyüklükte sana göz aydınlığı olmaları için küçüklükte adabı teşvik etti.

⁹³Edebin örneği şudur: çocukluğun en taze döneminde taşa işlenmiş nakış gibi onu biriktirir.

⁹⁴O öyle bir hazinededir ki onun zahiresi artar. Onun için bir fare olayı korkusu yoktur (feyr diye bir kelime yok ancak fe‘r kelimesi fare anlamında. Burada en uygun o düşüyor.)

Yehvî ‘alâ fereşi’ d-diyâci ve’s-sürur⁹⁵

En-nāsü işnâni zû ‘ilmin ve müstemi’
Vâ‘in ve sâiruhum ke’l-lagvi ve’l-‘akeri⁹⁶

[29b]

161.

Sürürî

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Şubḥ-dem çün nev-‘arūs-ı çarḥ oldı âşikâr
Gün yüzinden tırta-i şeb-reng şaldı rüzigâr
Devr-i ruhsârînda gördüm yazmış ol perverdigâr
Lâ fetâ illâ ‘ Alî, lâ seyfe illâ zülfeḳâr⁹⁷

Şâh-bâz-ı lâ-mekânı ‘arşa pervâz eyledi
Şüret-i münfekk-i ilhâmını âgâz eyledi
Kulle-i Kâf’a ezelden çıkdı âgâz eyledi
Lâ fetâ illâ ‘ Alî, lâ seyfe illâ zülfeḳâr

Levh-i maḥfuzuñ tılısmı genc-i Qur’ân üzredür
‘Âlemü’l-ğaybıñ şıfâtı zât-ı insân üzredür
‘Âlem ü âdem bu sözdendür bu erkân üzredür
Lâ fetâ illâ ‘ Alî, lâ seyfe illâ zülfeḳâr

Leyletü’l-isrâ’da tâ kim şeh-süvârı enbiyâ
Sâyesinde Sidre’nüñ buldı maḳâm-ı müntehâ
Söyledi aña zebân-ı Murtażâ’dan kibriyâ
Lâ fetâ illâ ‘ Alî, lâ seyfe illâ zülfeḳâr

Çünkü ref’ oldı hicâb-ı mâsivâllâhuñ temâm
On sekiz bin ‘âleme kâ’im-maḳâm oldı imâm
Âdemüñ vechinde zâhir kıldı faẓl-ı lâ-yenâm
Lâ fetâ illâ ‘ Alî, lâ seyfe illâ zülfeḳâr

Ger ‘ Alî’nüñ maẓharı olmasa nuṭḳ-ı bül-beşer

⁹⁵Terbiyeliler zayi olursa onların adımları Karanlığın yatağına ve döseğe düşer

⁹⁶İnsanlar iki (kısım)dır: ilim sahibi olanlar ve dinleyenler, şuurlu olanlar ve onların dışındakiler boş söz ve bulanık şeylerdir.

⁹⁷Zülfikar’dan keskin kılıç, Ali’den büyük yiğit yoktur” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Z%C3%BClfikar>) erişim tarihi:26032021

Kimse virmezdi Kelāmullāh-ı nāṭıqdan haber
Ser-be-ser eşyā okurlar kande kim kılsañ güzer
Lā fetā illā ‘ Alī, lā seyfe illā zülfeķār

Ey Sürürī pādişāh-ı lem-yezeldir Murtażā
Āfitāb-ı maṭla‘-ı şubḥ-ı ezeldir Murtażā
Belki Seyf-ullāhdur dersem maḥaldir Murtażā
Lā fetā illā ‘ Alī, lā seyfe illā zülfeķār

Hem ‘alīd[ür] hem velīdür evliyālar serveri
Lā fetā illā ‘ Alī, lā seyfe illā zülfeķār

[30a]

162.

Beyt

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Yā Rasūlallah maķāmuñ cennet-i ‘ulyā olur
Anda varmazsam yüziñ görmezsem aḥvālüm n’ olur

163.

Beyt

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Günāhım çok niyāzım yok hemān bir qurı āhum vār
Ümīdüm kesmezem Ḥaķ’dan Muḥammed gibi şāhum var

164.

Beyt

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Bi-ḥamd-illah benüm pīrüm bugün āl-i Muḥammed’dür
Ayağı başdığı toprak başıma tāc-ı devletdür

Muḥibb-i ehl-i beyt olmaķ iki ‘ālemde ‘izzetdür
Muḥabbet itmeyen āl-i Resūl’e şanma ümmetdür

165.

Beyt

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Benüm iki cihân üzre murādum ol Hüdā' dandur
Ümīdüm rüz-ı maḥşerde Muḥammed Muştafā' dandur

166.

Beyt

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Buña müjde behā olmaz bu manşib baḥş-ı Mevlā' dur
Muḳarrer bu 'aṭıyye ḫaḳ bu kim a'lādan a'lādur

Sen a'lā eyledün ĩmānla cānum gerçi ednādur
Nemüz var zātuña lāyık garez ancaḳ temennādur

167.

Beyt

Çeşm-i 'ibretle nazar kııl dünyā müsāfir-ḫānedir ⁹⁸

Bir muḳīm ādem bulunmaz ne 'aceb kāşānedir

Bir kefendir 'āḳıbet-i sermāyesi şāh-ı gedā
Pes buña maḡrūr olan Mecnūn degildir ya nedir

168.

Beyt

Tedbırde 'aḳl her kārda ḫaṭā eyler
Elbet ḳader ḫükmini icrā eyler

Mef'ülü mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe'ülün

Hezec - - . / . - - - / . - - - / . - -

Tedbır eyle bī-hüde telāş itme 'abesdür
Tābī '-i zuhūrāt ol n'eylerse Hüdā eyler

⁹⁸Mısraın vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

169.

Beyt-i 'Arabî

İşbir kalîlen fe-ba' de'l-'usri teysîr
Ve küllü emrin lehû vaqtun ve tedbîr⁹⁹

Fe-li'l müheymini fî hâlâtüna nazar
Ve fevka tedbîrinâ lillâhu taqdir¹⁰⁰

170.

Kelâm-ı Latîf

Olıcak olur çâr u nâ-çâr
Gerek gönülün geniş tut gerek tār

[30b]

171.

Kelâm-ı Kibâr

Huz mâ şafâ da' mâ kedür¹⁰¹

172.

Đarb-ı Meşel

Mef'ülü mefâ'îlün

Hezec - - . / . - - -

Ƙıldum bu sözi taħrîr
Diñle ideyin taħrîr
Budur ezeli ta'bîr
Tedbîri bozar taqdir

Diñle sözü mü'min
Dime her işi mümkün
Hağ vermeyince miskin
Tedbîri bozar taqdir

Şekk itme şağın yâ hû
Bî-şübh[e] maħaldır bu
Çokdan ki meşeldür bu
Tedbîri bozar taqdir

⁹⁹Onun her bir işinde bir vakit ve plan vardır. Az sabr et, zorluktan sonra kolaylık.

¹⁰⁰Hallerimizi gözetleyende bir tasarı vardır, bizim planlarımız üzerine Allah'ın takdiri vardır.

¹⁰¹Hoşuna gideni al, gitmeyi bırak (Devellioğlu 2015:444)

Şanma bu nihān sözdür
Gün gibi ‘ayān sözdür
Maḥbūb-ı cihan-sūzdür
Tedbīri bozar taḳdīr

Söz dime fülānuñdur
Ḥikmet çü Ḥudā’nuñdur
Ḳudret Yaradānuñdur
Tedbīri bozar taḳdīr

Bu pend-i mo‘ezzendir
Mektūb-ı mükerremdir
Ḳānūun-ı muḳarrerdir
Tedbīri bozar taḳdīr

Ḳavl-i fuḫalā Ḥaḳ’dur
İnanmayan aḥmaḳdur
Vallāhi muḥaḳḳakdur
Tedbīri bozar taḳdīr

Tiz olma te’emmül ḳıl
Her ḫāle taḥammül ḳıl
Allah’a tevekkül ḳıl
Tedbīri bozar taḳdīr

Ḥīleyle fesād itme
Yañlış söze yād itme
Ḥaḳ söze ‘inād itme
Tedbīri bozar taḳdīr

173.

Dīger Ḍarb-ı Meşel

Şoydum çengele aşdım bir ḳoyun
Hüner meydānına gel sen de şoyun
Felek[üñ] devrine kār ḳılmaz oyun
Zor nice oyunu bozār dimişler

Güneş balçık ile sıvanmaz ey dil
Ne ḳadar ḫor olsa bilinir kāmīl¹⁰²
Kendüden ḡayrıyı begenmez cāhil
Kendi söler kendi diñler dimişler

¹⁰²Yazma metindeki “Ne ḳadar ḫor bād olsa da bilinir kāmīl” mısraı şiirin vezniyle uyumlu değildir.

Bāya gedā h̄idmet itmeden maḳṣad
Bal dutan parmaḡın yalar dimişler

[31a] BOŞ SAYFA

[31b]

(1) Arz-ı Rūmī İbrāhīm H̄aḳḳı H̄azretleri'nūñ Ma'rifet-nāme nām-ı Kitāb-ı Müsteḡabında Őahābe-i Güzīn (2) Rıḡvān'ullah-ı Te'ālā 'aleyhim ecma'īn ve anlara tābi'īn ve e'imme-i dīn ve selef-i Őālīhīn raḡimehūm'(3)ullāhu Te'ālā ḡāzaratınuñ i'tikādlarını hāvī taḡrīr eyledikleri manzūme hıfza Őāyān (4) olmaḡla iḡvān-ı mü'minīne h̄idmeten bu maḡalle taḡrīr olundu.

174.

(5) Bismillahirraḡmānirraḡīm

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Hudā rabbūm benūm H̄aḳḳā Muḡammed'dir Resūl'ullah
Hem İslām dīnidür dīnūm kitābumdur Kelām'ullah

'Aḳā'id içre ehl-i sūnnet oldı mezḡebūm cem'ā
'Amelde Bū H̄anīfe mezḡebidür mezḡebūm vallah

Daḡı zürriyetiyūm H̄azret-i Ādem Nebī'nūñ hem
ḡalīl'ūñ milletiyūm daḡı kıblem Ka'be Beyt'ullāh

Bulunmaz Rabbūmūñ zıddı ve niddi miřli 'ālemde
Ki Őüretten münezzehdür muḳaddesdür Te'ālallah

Őerīki yok berīdür toḡmadan daḡı toḡurmaḡdan
Eḡaddür küfvü yok iḡlāř içinde zıkr ider Allah

Ne cism ü ne 'arazdur ne müteḡayyiz ne cevherdür
Yemez içmez zamān geḡmez berīdür cümleden Allah

Tebeddūlden teḡayyürden daḡı elvān ü eřkālden
Muḡaḳḳaḳ ol müberrādur budur selbī Őıfāt'ullāh

Ne göklerde ne yerlerde ne sāḡ ü sol ve oñ ardda
Cihetlerden münezzehdür ki hīḡ olmaz mekān'ullāh

Hudā vardır velī varlığına yok evvel ü āhır
Yine ol varlığıdır kendüden ğayrı degül vallah

Bu ‘ālem yoğiken ol vār idi ferd ü tek ü tenhā
Degüldür kimseye muhtāc u hep muhtāc-ı ğayr-ullāh

[32a]

Aña hādīs hūlūl itmez ve bir şey’ vācib olmaz kim
Her işde hikmeti vardır ‘abeş fi’l işlemez Allāh

Hūlūl itmez o zāt ‘abduhu hīç bir ferde zulm itmez
‘İbāduñ ıslāhı lāzım degül kim halk ide Allāh

Aña bir kimse cebr ile bir iş işledemez ašlā
Ne kim kendi murād eyler vücūda ol gelür billah

Anuñ her bir kemāli bī-tağayyür hāşıl olmuşdur
Ki yokdur muntazır olunacak hīçbir kemāl’ullāh

Şıfāt-ı bā-kemāliyle o dā’im muttaşıfdur kim
Kamu noksān şıfatlardan beridür zül-celāl’ullāh

Sekizdür çün şıfāt-ı zātı ‘ilm ile irādetdür
Hayāt u kudret ü halk u başar sem’ ü kelām’ullāh

‘Alīm oldur ki ‘ilmine erişmez kimsenin ‘aklı
İhāta eylemişdir cümle bu eşyāyı ‘ilm’ullāh

Mürīd oldur ki dileyicidür her şey’e kādirdür¹⁰³
Ne kim diler olur peydā ‘alā vefk-i murād’ullāh

Cemī’-i hayr ü şerri ol diler taqdır ü halk eyler
Velī hayrı sever ancak ki sevmez şerleri Allāh

Başır oldur haķıķatde ki hep eşyāya nāzırdur
Velī gözden münezzehdür başardur min şıfāt’illāh

Semī’ oldur işidür her āvāzı sırr ile cehri
Münezzehdür kulaķdan ol şıfātdur anda sem’ullāh

¹⁰³Mısram yazma metindeki “Mürīd oldur ki dileyicidür ki her şey’ üzre kādirdür” şekli şiirin vezni ile uyumlu değildir.

Mütekellimdür amā ol berīdür dilden [ve] āğızdan
Hurūf u lafz ü şavt ile degül vaşf-ı kelām'ullāh

Sübūtiyye şıfātı kim ne 'aynıdur ne ğayrıdur
Kādīm ü dā'im ü zātıyla kā'imdir şıfāt'ullāh

Hağ'uñ mükrim 'ibādıdur melekler yirde göklerde
'Avāmından 'avām-ı nāsı efđal eylemiş Allāh

Yemek içmek hem erkeklik dişilik yoğdur anlarda
Hağ'a hiç 'āşī olmazlar muṭī'dirler li-emrillāh

[32b]

Ve Cebrā'ıl ü Mikā'ıl ü İsrāfil ü 'Azrāil
Muğarredür peyam-berdür bu dördü hep emīn'ullāh

Hağğ'uñ yüz dört kitābı kim nebīler üzre inmişdür
Kitābdur anlaruñ dördi şuhuf yüzi kelām'ullāh

Zebūr'ı virdi Dāvūd'a dağı Tevrāt'ı Mūsā'ya
Ve hem İncil'i 'İsā'ya getürmiş Cebrā'ıl billah

Habībullah'a Qur'an'ı getürdi hācet oldığça
Yigirmi üç yılda temām eyleyüb kaç' oldı vağy'ullāh

Dağı ben enbiyā hağğında bildim 'işmet ü fiğnat
Nezāfet hem emānet şıdğ ile teblīğ-i hükm'ullāh

Qazarla zenb ü humğ ü kizb ü kitmān [u] hıyānetden
Münezzehdür müberrādur cemī'-i enbiyā'ullāh

Nebīler ismini bilmek didiler ba'zılar vācib
Yigirmi sekizin bildirdi Qur'an'da bize Allah

Biri Ādem biri İdrīs biri Nūh Hūd ile Şālih
Hem İbrāhīm ü İshāğ ile İsmā'ıl Zebihullāh

Dağı Ya'ğüb ile Yūsuf Şu'ayb u Lūt ile Yağyā
Zekeriyyā ile Hārūn ağ-ı Mūsā Kelīm'ullāh

Ve Dāvūd u Süleymān ve dağı İlyās ve Eyyüb'dur
Birisi Elyesa'dur dağı 'İsā'dur o rüh'ullāh

Birinüñ ismi Zülküfl ü biri Yünus Nebî'dür hem
Hitâm oldı Habîb-i Hakk Muhammed'dür Resûlullâh

'Üzeyr Loqmân u Zü'l-karneyn üçünde ihtilâf olmuş
Ki ba'zî enbiyâdur dir vü ba'zî dir veliyyullâh

Cemî' enbiyânuñ evvelidür Hâzret-i Âdem
Kamudan efdal u âhir Muhammed'dür Habîb'ullâh

İkisinüñ arasında katı çok enbiyâ gelmiş
Hisâbın kimseler bilmez bilür anı hemân Allâh

Risâlet-i resûl mevtiyle bâtil olmaz ol kaç'â
Ve efdaldür melekler cümlesinden enbiyâ'ullâh

[33a]

Bizüm peygamberüñ ahkâm-ı şer'î öyle bâkîdür
Ki ehl-i maşşeri bu şer' ile faşl idecek Allah

Ve mi'râc-ı Nebî haşşdur aña şahşile muhtaşşdur
Çıkup fevka'l'ulâya Hakk'ı görmişdür Habîbullâh

Cihân cümle cihâtiyla ve eczâ-i şifâtiyla
Hem ef'âl-i 'ibâduñ hayr ü şerri cümle halkullâh

Anuñ 'ilm ü murâd ü halk ü taqdîriyle hâdişdir
Ki yokdur Hâlık u Bârî iki 'âlemde gayr'ullâh

'İbâduñ ihtiyârı vardır ef'âlinde cüz'ice
Ol ef'âl üzre bulmuşlar şevâbı hem 'ikâbullâh

Ol ef'âlüñ cemîlidür Hakk'ıñ hubb ü rızasıyla
Kabiñinde bulunmaz ne muhabbet ne rızâ'ullâh

Şevâb efdâlidir Hakk'ıñ ve 'adlidür 'ikâb anuñ
Vücüb icâbsız Hakk'a bî-istiḥkāk-ı 'Abdullâh

Muḳârindür bu faşla istiḫâ'at kim o kudretdür
Bulunsa istiḫâ'at olunur teklîf-i şer'ullâh

Ki 'abdüñ kendi vüs'unda ne kim olmaz anı aşlâ

Aña dīn içre teklīf itmemişdür ol raḥīm Allāh

Ḥarām hem rızkdur herkes yir içer kendi rızkın hep
Ve kimse kimsenüñ rızkın alup ekl idemez vallāh

Ecel vaḳtinde meyyitdür ve maḳtül ü ecel birdür
Ve ḥāl-i ye'süñ îmānı degül maḳbül-ı 'ind'allāh

Heyülā yokdur ezhān içre bir cüz' oldığı Ḥaḳ'dur
Ki ol vaşf-ı tecezziden müberrādur dir ehlullāh

Ḳabirde meyyite Münkir Nekir dört şey su'āl eyler
Ki rabbüñ kim nebīn kim nedür dīnüñ ve [ne] kıble-gāh

Cevābın virenüñ cānıyla cismi zevḳ ider anda
Şaşup küffār ü 'āşiler çeker anda 'azāb'ullāh

Bu dünyāya gelen gider ki ḳalmaz canlı hīç kimse
Daḫı yevm-i kıyāmetde ider emvātı ba's Allāh

[33b]

Virirler defter-i a'mālını her ādemüñ anda
Kiminüñ şāğ eline kiminüñ şoldan ma'āzallāh

Kitābıla ḫisābı var Ḥudā'nuñ rüz-ı maḫşerde
Şoralar herkesüñ ef'āl ü aḳvālin bi-emr'illāh

Ḳebā'irle şāğā'ir ehline ol gün şefā'atler
İderler enbiyā' ü ehl-i 'ilm ü evliyā'ullāh

'Ameller vezn olunduḳda şırātı geçmemiz ḫaḳdur
Ve Kevşer'le sekiz cennet virür mü'minlere Allāh

Giricek cennete mü'minler anda çok bulup ni'met
Görürler anda şübhesiz niteliksiz cemāl'ullāh

Ve cennetle cehennem şimdi var ehliyle bāḳīdür
Cehennem yedidür ehlin yaḳar dā'im o nār'ullāh

Ḳazā ile gelür her ḫayr ü şer Teñri cenābından
Bulur ḫayr ehlini dā'im olur şer ehline hem-rāh

Ve peygamber ne kim eşrâ-ı sâ'atden haber virmiş
İnandum cümlesin izhâr ider vaktinde hem Allâh

Çıkar yir dâbbesi deccâl ü ye'cüc ile me'cûc
Toğar gün mağribinden çün iner gökden o Rûh'ullâh

Kebîre mü'mini îmândan ihrâc eylemez dahı
Ne küfre dâhil ü ne tâ'atin zabt ide 'ind'allâh

O 'işyân eylemez anı muhalled hem cehennemde
Meger ki i'tikâd ide helâl anı ma'âzallâh

Hudâ 'afv eylemez şirki ve illâ andan ednâyı
Dilediği kulundan her günâhı 'afv ider Allâh

Kebâ'irden kaçan câ'iz 'ikâb olmak şagâ'irle
Ve bî-tevbe giden câ'iz kebâ'irden geçe Allâh

Kabûl eyler du'âyı Hâk te'âlâ kendi fazlıyla
Ve hâcât-ı 'ibâdı hem kabûl eyler Ra'ûf Allâh

Dahı îmân ile islâm ikisi şey'-i vâhiddür
Cenâb-ı Hâk'dan ol her ne götür dise Resûlullâh

[34a]

Çamusın dil ile ikrâr ü taşdik eyledüm bi'l-ğalb
Birine yokdur inkârüm inandum şübhesiz vallâh

Çü dîn a'mâl inandum ben muhakkak başka hâricdür
Pes îmân izdiyâd ü nâkış olmaz hıfz ide Allâh

Dimeye inşâAllah mü'minüm bil mü'minüm haqqâ
Bu ma'nâ ile olan kisbî vü mahlûkdur lillâh

Ve ammâ Teñri'nüñ kendi kulına ma'rifet küncin
Hidâyet kıldığı ma'nâ ile vehbîdür ol kâlallah¹⁰⁴

Ve îmân-ı muqallid hem şahih olmuşdur ammâ ki
Ol istidlâl-i 'aqlı terk ile âşim olur billah

¹⁰⁴ Mısraın vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

Kerāmāt-ı velī ḥaḳdur nebīsi mu‘cizātīdür
Keser az müddet içre çok mesāfe evliyāullāh

Bulurlar vaḳt-i ḥācette ta‘ām u hem libās anlar
Behā’im hem cemādātlarla söylerler bi-iznillāh

Gehī şu üzre meşy iderler vecd ü ḥāletle¹⁰⁵
Hevāda gāh uçarlar ḥarḳ ider ‘ādātını Allah

İrişmez bir velī ḥiç bir nebīnün rütbesine hem
Aña irmez ki andan sākıt ola emr ü nehyullah

Ve efḍal evliyā’ Şiddīk-i ekber ba‘dehu Fārūḳ
Ve Zī’n-nüreyn’den soñra ‘Alī’dür ol Veliyyullāh

Bu dördü hem ḫilāfetde bu tertīb üzre kā’imdür
Bu ç[eh]ār-yārdan soñra hem efḍal evliyāullāh

Ḳalan aşḫābdur ki cümlesinün zikri ḥayr olsun
Cemī’-i āl ü aşḫāb-ı kirāmı sevmişim billāh

‘Aşere-i mübeşşere ve Fāḫıma Ḥasan Ḥüseyn
Bu ümmetden bulara cennet ile neşhedü billāh

Ve ḡayrı kimseye ‘ayniyle cennetlik dinilmez ki
Ve ḡayba ḥükm olur ḡaybı ne bilsün kimse ḡayr’ullāh

Ve aşḫāb-ı kirāmuñ cümlesinden soñra ümmetden¹⁰⁶
Cemī’-i tābi‘in olmuşdur efḍal evliyāullāh

[34b]

İmāmü’l-müslimīn sultān-ı müslim hür mükellef hem
Ḳureyş zāhir olalı idüp tenfīz-i ḥükmüllah

Velī *Ḥaşlim*¹⁰⁷ ma‘şüm efḍal olmaḳ şart degildir ki
O fişḳ u cevr içün ḥiç mün‘azil olmaz bi-şer‘illah

Ve berr ü fācire uyub namāzum kıduram bile
Hem anlarıñ cenāzesi namāzın kıduram vallah

¹⁰⁵ Mısraın vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

¹⁰⁶ Yazma metindeki “ümmetinden” sözcüğü şiirin vezniyle uyumlu değildir.

¹⁰⁷Ḥaşimli

Ve ĥuff üzre ĥazarda hem seferde mesh cā'izdir
Ve müskir olmayan temr ü 'ineb şuyı mübāḥullah

Taşaddukla du'āmızdan bulur emvātımız ni'met
Ve fazl-ı emkine eşḫāş u ezmān Ḥaḳdır eyvallah

Bilinmez müşrikin¹⁰⁸ etfāli cennetde mi nārda mı
Ve küffāra kirāmen kātibīn virmiş Kerīm Allah

Ne ki ma'dūmdur ol şey-i mer'ī 'add olunmaz ki
Mükevven kā'ināta beñzemez şeydür te'ālallah

İşābet 'ayn-ı cā'izdir ü siḥr insāna vāki'dir
Beşer 'aqlından efdāldir 'ulūm-ı enbiyāullāh

Delīle müctehid evvel baḳup eyler işābet Ḥaḳ
Ve soñra muḥkeme baḳup¹⁰⁹ ḥaḫāsın 'afv ider Allah

Ki Ḥaḳ birdir mu'ayyendir ve Ḳur'ān u ḥadīş ancak
Ne miḳdār olsa mümkün zāhirine ḥaml olur her gāh

Bu zāhirden ol ehl-i bāḫimīñ da'vāsı ma'nāya
'Udūlı hem nuşūs-ı redd ü istiḫfāf¹¹⁰-ı şer'ullah

Hem istiḫlāl-i zenb ü raḫmet-i Ḥaḳ'dan ye'si hem de
'Azābından emīn olmak bu cümle küfrdür billah

Ve lafz-ı küfrī ḫav' eyle ve kāhin sözleri taşdıḳ
Küfrdür lakin inkārı yeñiden tevbedür lillāh

Ḥudā otuz iki farzı 'ibādına buyurmuşdur
Ḳamusın farz bildüm boynuma aldum bi-ḫav'illah

Şürūḫı beşdir İslām'ıñ ki tevḫīd ü şalāt ü savm
Zekāt ü ḥac ḡanīler ḫaḳḳına farz eylemiş Allah

[35a]

Namāziñ şartı ḫāricde o[la]nlar altı farz olmuş
Ve erkānı içinde oldılar hem altı farzullah

¹⁰⁸Kelime yazma metinde “müsakin” şeklinde yanlış yazılmıştır.

¹⁰⁹Yazma metindeki “bakdıkda” sözcüğü şiirin vezni ile uyumlu değildir.

¹¹⁰İfade yazma metindeki “red rû istiḫfāf” şeklinde yanlış yazılmıştır.

Tışındaki řahāret setr-i ‘avret vakti bilmekdir
Ve abdest almak ü niyyet hem istiķbāl-i Beytullah

Namāz içinde tekbīr ü kıyām ile kırā’atdūr
Rükū‘ ve ka‘de-i uĥrā ikiřer secdedūr lillah

Vüzūnuñ farzı yüz ve yedini mirfaķıla hem
Başa meş eyleyüp ayakları ğusl it didi Allah

Ve ğusluñ farzı üçdür maźmaźadur hem [de] istinřāk
Üçüncü cümle a‘zāsın yumaķdur tevbeten lillāh

Teyemmüm eylemek vācibdür abdest ile ğusl için
Su bulunmazsa yā ĳudret yoĝısa dir bu şer‘ullah

Anuñ rükni iki urmaķ řürüťi beř biri niyyet
Sa‘īd ü řāhir ü meş ü biri ‘acz‘-i ibādullah

Ve řavmuñ farzı üç niyyetle ekl ü şürbü terk itmek
Fecir toĝduķda ğün batınca imsāk oldu emrullah

Daĥı ĥaccuñ fūrüzü üç biri iĥrāma girmekdür
Biri vaķfe cebel üzre ziyāret oldu Beytullah

Ĥarāmı i‘tiķād itmek ĥarām andan řaķınmaķdır
Ĥelāli hem ĥelāl itmek budur cümleye farzullah

Ĥeb ařĥāb-ı ğüzīn ü tābi‘īn ve müctehidinüñ
Ne ki var ehl-i sünnet ve’l cemā‘at cümle ehlullah

Ĥamunuñ i‘tiķādını yüz on beyt içre bil **Ĥaķķı**¹¹¹
Budur ĥaķ mezĥeb ancaķ bunda řābit eylesün Allah

Eger benden küfür ‘amden ya ĥaťā řādır oldıysa
Pes ol küfrüñ cemī‘inden berī oldum li-vechillah

Daĥı şer‘e muĥālifse eger aķvāl ü ef‘ālim
Ben anlardan rücū‘ itdim ve tübtü ĳurbete[n] lillah

¹¹¹ Mısraın yazma metindeki “Ĥamunuñ i‘tiķādını bu yüz on beyt içre bil Ĥaķķı” şekli şiirin vezniyle uyumlu deĝildir.

Ne ki kılmış Habîbullah bize teblîğ-i ahkâmı
Kabûl itdim anı “âmentü billâhi” ve hüknullah

[35b]

Dilüm ikrârını kalbümle taşdıķ eyledim cāndan
Senüñ hıfzında îmānum emānet olsun ey Allah

‘Avn-ı Haķkla buldı yüz on beyt Haķk-içün hitām
Ħamd ola lillāhi rabbil ‘ālemeyn’el FātiĦa

175.

İlāhî-yi Hüdāî

Eger toğrı yoldan taşra gitdüķse
Efendim sultānum estağfirullah
Rızāña muĦālif her ne itdükse
Efendim sultānum estağfirullah

Ħuluñ işi sehv [ü] Ħaflet [ü] ‘işyān
Efendiden ‘afv ü raĦmet ü Ħufrān
Yine senden olur her derde dermān
Efendim sultānum estağfirullah

Yüz urduķ saña iy Settāru’l-‘uyüb
Senüñ eliñdedür ıslāĦ-ı Ħulüb
Ente’l-Kerīm ente Ħaffāru’z-zünüb
Efendim sultānum estağfirullah

176.

İlāhî-yi Niyāzî

Mafā ‘ilün mefā ‘ilün fe ‘ülün
Hezec . - - - / . - - - / . - -

Ħüdā da‘vet ider el-Ħamdü-lillah
Bu cān dosta gider el-Ħamdü-lillah

Ħaķīķat şehrine çün riĦlet oldı
Göñül turmaz ider el-Ħamdü-lillah

Ħuyaldan cān ü dil vaşl-ı Ħabîbi
Hem oķur hem yazar el-Ħamdü-lillah

Yakīn geldi tulu‘a şems-i rūḥum
Bugün kevnüm toĝar el-ḥamdü-lillah

Ölüm didikleridür ḥalvet-i yār
Ḳamu aĝyār gider el-ḥamdü-lillah

[36a]

Şehâdet manşıbidır ‘ālī manşıb
Bize viriliser el-ḥamdü-lillah

Görindi ma‘nī yüzinden cemâli
Bozuldı hep şuver el-ḥamdü-lillah

Bilişdik bunda hem iḥsânlar itdi
Naşībimiz ḳadar el-ḥamdü-lillah

Ne ĝam giderse dünyâdan **Niyâzi**
Vişâline irer el-ḥamdü-lillah

177.

İlâhî-yi Hüdâi

Gelün diyelüm şevḳ ile Lâ ilâhe illa’llâh
‘Aşḳ-ile şıdḳ [u] zevḳ ile Lâ ilâhe illa’llâh

Cehennemden âzâd ider dost yolına irşâd ider
Ĝamĝin göñüller şâd ider Lâ ilâhe illa’llâh

Cennet anıñla açılur mü’minlere nūr saçılur
Dost illerine göçilür Lâ ilâhe illa’llâh

Açılalım güller ile ötelim bülbüller ile
Diyelim pāk diller ile Lâ ilâhe illa’llâh

Ḳanı bir ḳalbi uyanıḳ ḳanı bir cigeri yanıḳ
Doĝrı yol isteyen ‘aşıḳ Lâ ilâhe illa’llâh

Derdlülerün dermânıdır tesbîhlerin sultânıdır
Ḳaḳ’kıñ bize iḥsânıdır Lâ ilâhe illa’llâh

İsteriñ ḥayr-ı ezḳâr durma hemân tevḥide var
Hüdâi’ye yol şoran yār Lâ ilâhe illa’llâh

178.

İlāhī-yi Eşrefoğlu Rūmī

Bu *gönlüm*¹¹² şehrini seyrān iderken
Didi sırrım baña seyrān içinde

Derde düştüm dostlar dermān ararken
‘Aşıklar dert arar dermān içinde

[36b]

Bu ‘aşk¹¹³ meydānıdır bunda ‘ār olmaz
Bāşını top eyle meydān içinde

Mihneti rahmet bil rāhat arāma
Rāhat mı bulunur zindān içinde

İçüp ‘ışk meyi şöyle mest olalum¹¹⁴
Dīvāne disünler yārān içinde

Aç göziñ iy **Eşref Hakk**’ı zikr eyle
“Fezkurūnī”¹¹⁵ didi Qur’ān içinde

179.

İlāhī-yi Tevhīd

Ṭaşdı rahmet deryāsı
Ġarķ oldu cümle ‘āşī
Dört kitābıñ ma ‘nāsı
Lā ilāhe illa’ llāh

Cennetden çıķdı Ādem
Dünyāya basdı kadem
Yol buldı cümle ‘ālem
Lā ilāhe illa’ llāh

Budur Mūşā ‘aşāsı
Siler kalbler[de] pası

¹¹²Yazma metindeki “Bu gönlümün şehrini seyrān iderken” mısraının vezni şiirin vezni ile uyumlu değildir.

¹¹³Yazma metindeki “‘aşkuñ” sözcüğü şiirin vezniyle uyumlu değildir.

¹¹⁴Yazma metindeki” İçüp ‘ışkuñ meyini şöyle mest olalum” mısraının vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

¹¹⁵Bakara suresi 152. Ayet (Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, bana nankörlük etmeyin)

İsm-i a'zām du'āsı
Lā ilāhe illa'llāh

Yerden göge yol iden
Dāğı dāşı kü[l] iden
Sultānları kul iden
Lā ilāhe illa'llāh

Evliyānuñ kılıcı
'Arşa çıkar bir ucu
Tesbîhlerde birinci
Lā ilāhe illa'llāh

180.

İlāhî-yi Vaqf

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

İlāhî yār kıl bükā ki senden ğayr[1] ilāhum yok
Ne yüzlerle varam saña günāhdan ğayr[1] kārüm yok

Ne de[r]vişem t̄arīkatde ne t̄acī taht-ı devletde
Diyār-ı derd-i miñnetde ğarīb qaldım añarüm yok

Göñül yād itdi sübhānı gözüm yāşı ciger k̄anı
Komuşam cān ile bāşı bu yolda ihtiyārüm yok

Yine bir menzīle irdim melāmet baħrine taldım
Hayālī 'ışka yār oldum bu yolda hiç qarārüm yok

[37a]

Benüm 'aşı yüzi k̄ara ğarīb Üftāde bī-çāre
TuTuşmuşum ki bir nāra yanımda hiç bınārüm yok

181.

İlāhî-yi Tevhīd

'Aşq ile geldi bir derviş-i fānī
Bir yerde olmaz Allah anuñ mekānı
Qarıdır zārī tesbîh ezkārı
'Afv ide bārī Mevlām biz günahkārı

Cevāba kâdir olam mı ‘aceb
Hakk’uñ huzûrında ben nice varup
Dilerim Hakk’dan bunca yalvarup
‘Afv ide bârî Allah biz ‘aşîleri

Terāzî-i mîzân kurulur elbet
Cümle ‘âlem anda umar şefâ‘at
Gel be-hey gâfil eylegil tâ‘at
‘Afv ide bârî Mevlâm biz günâhkârı

182.

İlâhî-yi Vaqf

‘Āşık olan kişi ašlâ yorulmaz
Akar göz¹¹⁶yâşı seyl olur dur[ul]maz
Bu bāzâr bozulur her dem kurulmaz
Cân şatılır gelüñ bāzâr ‘ışkına

Her ne dirseñ bu pāzârdan alursın
‘Ömrüñ âhir olup bir gün ölürsin
Cân virürseñ cānānıñı bulursın
Cân virelüm gelüñ bāzâr ‘ışkına

Bu bāzârıñ her metâ‘ı derd olur
Derdi olan kişi bunda merd olur
Fahrî ‘aşık sermāyesi derd olur
Derd alalum gelüñ bāzâr ‘ışkına

[37b]

183.

İlâhî-yi Niyâzî

Müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün
Recez - - . - / - - . - / - - . - / - - . -

Dervîş olan ‘aşık gerek yolında hem şâdık gerek
Bağrı anuñ yanıq gerek cān gözleri açık gerek

Alçağdan alçaq yürüye toprak içinde çürüye
‘Işk âteşinde eriye altun gibi sızmağ gerek

¹¹⁶ Yazma metindeki “gözleriniñ” kelimesi şiirin veznine uygun değildir.

Zıkr-i Hâk'a meşgûl ola yana yana tâ kül ola
Her kim diler maqbûl ola tevhîde boyanmak gerek

Ümmî kişi yol alamaz maşûdını tîz bulamaz
Yoğ olmayan vār olamaz varını tağıtmak gerek

Dervîşler eñ alçâğı buğdây içinde burçağı
Bu Mısrî gibi balçığı her bir ayak başmak gerek

184.

İlâhî-yi Vaqf

Dervîş gâfil olup yatma
Uyan vaqt-i seher oldu
Günâh deryâsına batma
Uyan vaqti seher oldu

Seherde çün yeller eser
Hâk emriyle gelüb gider
Pervâneler gibi öter
Uyan vaqt-i seher oldu

Aşlîñ bir avuc toprağdan
Seni vār eyledi yokdan
Naşîb ister iseñ Hâk'dan
Uyan vaqti seher oldu

Yatma ki anda yatasın
Dâim rahmete batasın
Hâk'kuñ emrini dutasın
Uyan vaqti seher oldu

[38a]

Yatanlaruñ n'ola hâli
Hîç nesine irmez eli
Şabâh eser rahmet yeli
Uyan vaqti seher oldu

185.

İlâhî-yi Niyâzî

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Uyan gâfletden ey nâ'im Hakk'a yalvar şehirlerde
Döküp göziñ yaşın dâ'im Hakk'a yalvar şehirlerde

Çapusunda turup her bār yüziñ dergâhına tut var
Yürekden kıl dem-â-dem zâr Hakk'a yalvar şehirlerde

Şehirlerde açılır gül anıñçü[n] zâr ider bülbül
Uyanub derdiyle iy dil Hakk'a yalvar şehirlerde

Gel ey miskîn-i bî-çâre igende gezme âvâre
Dilersen derdine çâre Hakk'a yalvar şehirlerde

Açılır bâb-ı sübhânî çekilür h'ânı sultânî
Dökilür feyz-i Rabbânî Hakk'a yalvar şehirlerde

Şehirde kalkuban her gâh yüzün yire sürüp kıl âh
İre luṭfi saña nâ-gâh Hakk'a yalvar şehirlerde

Şehirde uyğudan uyân Niyâzî turma derde yân
Ola kim irişir dermân Hakk'a yalvar şehirlerde

186.

İlâhî-yi Tevhîd

Ey Allah'ım sen var iken
Ya ben kime yalvarayım
Senüñ ismiñ Ğaffâr iken
Ya ben kime yalvarayım

'Azrâ'îl cânım alınca
Cânım tenden ayrılınca
Yalıñız kabre varınca
Ya ben kime yalvarayım

Altımızdan taşlar batar
Üstümüzde otlar biter
Yılân çiyân mekân tutâr
Ya ben kime yalvarayım

[38b]

Od 'alevi parlayınca
Başda beyin kaynayınca

Senden imdād olmayınca
Ya ben kime yalvarayım

187.

İlāhī-yi Vaqf

Mefā 'ilūn mefā 'ilūn fe 'ulūn

Hezec . - - - / . - - - / . - -

Göñül sahrāsı içinde dün [ü] gün
Gezerim gāhī 'āqil gāhī mecnūn
Nazar kılmaz ise ol ferd-i bī-çün
Baña veylūn feveylūn şümme veylā¹¹⁷

Günāhımdan figān itsem Celīl'e
Muṭābık düş[e]mesem ben Halīl'e
Teraḥḥüm kılmazısa ben zelīle
Baña veylūn feveylūn şümme veylā

Günāhımdan kime feryād idem ben
Yüzüm karasını yā Rab n'idem ben
Eger bu cürm ile ḥāke girem ben
Baña veylūn feveylūn şümme veylā

Yarın maḥşerde bu issi hevādan
Tenüm[i] odlar dutup her yanādan
Şefā 'at olmazısa Muştafa'dan
Baña veylūn feveylūn şümme veylā

188.

İlāhī-yi Tevḥīd

Yüce sultānum derde dermānum
Bu tende cānum hū dimek ister (hū)

'Ālimsin 'ālim bilürsin ḥālim
Ağzımda dilim hū dimek ister (hū)

Bülbül çāğında cennet bāğında
'Arşın şāğında hū dimek ister (hū)

¹¹⁷Vay halime vay halime yine vay halime

Bu yol uzakdur menzîl irâkdur
Geçitler çokdur hū dimek ister (hū)

[39a]

Yūnus postında gönül dostunda
Şırât üstinde hū dimek ister (hū)

189.

İlāhî-yi Hüdāî

Yalancı dünyāya aldanma yā hū
Bu dernek dağılur dīvān eğlenmez
İki kapulu bir vîrānedür bu
Bunda konan göçer mihmān eğlenmez

Bakma bunuñ karasına aķına
Gönül virme bostānına bāģına
Beñzer hemān oĝlān oyincāģına
Bunda ‘aklı olan insān eğlenmez

Ṭoĝrusına gidegör bu yollarıñ
Geçegör şarpını yüce belleriñ
Dünyā zindānidur mü’min kullarıñ
Zindānda olan ḥod āsān eğlenmez

Sen ey ğafil ne şandıñ rūzigārı
Durur mı añladıñ tāze bahārı
Yüküñ yükledi gör erkenden bārı
Yoksa yolcu gider k[ā]rbān eğlenmez

Vārıñ nişār eyle Mevlā yolına
Bunda ne eylerseñ anda bulına
Bir gün sefer düşer berzah iline
Otaģı kalkıcaķ sultān eğlenmez

‘Ömür tamām olur defter dūrülür
Şırāt köprüsi [vü] mîzān kurulur
Ḥaķ’uñ dergāhına kullar derilür
Buyruģı dutulur fermān eğlenmez

Hüdāî n’oldı bu deñlü peygamber

Ḳanı ‘Ömer ‘Osmān Ebū-Bekr Ḥayder¹¹⁸
Ḳanı Ḥabībullah Şiddīk-ı Ekber
Bunda gelen gider bir cān eglenmez

[39b]

190.

İlāhī-yi Niyāzī

Mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gel ey gurbet diyārında esīr olub ḳalan insān
Gel ey dünyā ḥarābında yatub gāfil olan insān

Göziñ aç perdeyi ḳaldır tıracaḳ yer mi gör dünyā
Ḳatı Mecnūn durur buña göñül virüp du[r]an insān

Ḳafesde tütīye sükker virilir hīç ḳarār itmez
‘Aceb niçün ḳarār ider bu zindāna giren insān

Bu dünyāya gelen ölür kişi ittüğini bulur
Yalandur bu kime ḳalur göñül virme buña insān

Öleceğiñ muḥaḳḳaḳdur ‘ömrüñ temām olacaḳdur
Hem ‘Azrā’ıl gelecekdür yaş gözine dolan insān

Ḥudā virdi saña cānı hele añlar mısın anı
Eliñe virdi Ḳur’ān’ı oḳuyup tıtmayan insān

Ḳanı senüñ atañ anañher işine ḥile ḳatan
Namāzın ḳılmayup yatān yarın ḥayfā diyen insān

Senüñ atañ anañ öldi cümle mālı saña ḳaldı
‘Aceb bunlar nice oldı göziñ a ‘mā degül insān

Bilürsiñ aşıñ türābdır ‘ākıbet soñı ḥarābdır
Yārın anda ḥisāb ḥaḳdur dīni elden ḳoma insān

Hīç ölümü añmaz iken bu dünyāya dönmez iken
Müslimānlıḳ bilmez iken gider bir gün garīb insān

¹¹⁸ Mısraın yazma metindeki “Ḳanı ‘Ömer ḳanı ‘Osmān Ebū-Bekr Ḥayder” şekli şiirin ölçüsü ile uyumlu değildir.

Cāmi‘lere girmez iken āb-dest namāz bilmez iken
Beş vaktini kılmaz iken yer altına giren insān

Mazlūmları döger iken kendi kendin öger iken
Şamur¹¹⁹ kürkler giyer iken kefenlere giren insān

Yetimlerin mālın yirken harām olduğun bilirken
Eşin dostun ölür iken ağlamayup gülen insān

Ecel geldi günün bitdi gözlerin nūrı hem gitdi
Kara yirler seni yuttu kabirlere giren insān

Şular gibi çağlar iken bülbül gibi söyler iken
Atan anañ ağlar iken evlerini koyan insān

[41a]¹²⁰

Yürümeğe üşenirken ibrişimler kuşanırken
Atlaz döşek döşenirken kara yirde yatan insān

Dā’im işün kibir iken bunda yayan yürümezken
Degme ata binmez iken tábūtlara binen insān

Bu dünyāya gönül virme ‘ilim öğren ‘ār eyleme
Kabriñi sen tār eyleme ki gafletde yatan insān

Cāhilleri gör ne ider şeytān yollarını yider
Yolun bilmez yañlış gider başın taşu uran insān

Sevmez iken ‘ālimleri sever iken zālimleri
İttügün-çün zulümleri cezāsını gören insān

Bu işiñi elden bırāk gidecegiñ yollar ırāk
Dā’im saña imān gerek uyān gafletden ey insān

Seni kabre koyacaklar münkerin hem gelecekler
Saña anda şoracaklar cevābını viren insān

¹¹⁹ Kelimenin Arapça aslı “*semmūr*” olup metinde halk dilinde söylendiği şekliyle “*şamur*” olarak yazılmıştır.

¹²⁰ 40a ve 40b sayfalarının bulunduğu varak 39a ve 39b varasının tekrarı olduğu için metne dahil edilmemiştir.

Ne müşkil hāl olur ğaflet yatup anda uyanmayup
Ölüm vaqtinde ‘Azrā’ıl gelince uyanān insān

Çararmış kalbün ey ğāfil naşīhat n’eylesün saña
Ki t̄aşdan katıdur kalbi ögüt kār itmeyen insān

Bu derdüñ çāresin bul var eliñde var iken fırsat
Ne fāyda şöıra āh ü zār idüp hayfā diyen insān

Niyāzī bu ögüdi sen vir evvel kendi nefsüne
Ki şöıra ğayrıya söyle tuta her işiden insān

191.

Rihlet -i Āhret

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bir gün bu burc-ı fenādan göçmege fermān ola
Çurula çengāl-i ecel bir ulu kervān ola

Çala gözler görmeden hem kulağıñ işitmeye
Yıkıla beden sarāyı hāk ile yeksān ola

Çatlı cānuñı bedenden ala ‘Azrā’ıl gelüp
Şoyalar nāzik libāsuñ bu tenüñ ‘üryān ola

[41b]

Tahta üzre yaturuban yuyalar gül tenüñi
Yaķasız yensiz ton ıla vaħdete seyrān ola

Dökesin māl ıla mülki hānümānı terk idüp
Elvedā’ idüp kamuya bir ‘aceb cevlān ola

Ağlaşalar yavrularuñ yırtalar yaķalarını
Ağlamakdan hasret ile gözleri giryān ola

Bir ağaçdan ata binüp götüreler dört kişi
Yirler altında koyalar bu tenüñ mihmān ola

Çöke kırtlar cem' olup nazük tenüñi yemeğe
Mür [u] mära¹²¹ münis olup cigerüñ büryân ola

Tağıla kabrüñ üstinde okuyan dostlar kamu
Tenhâ kabir içinde kalup başuña zindân ola

Gele Münkirle Nekîr anda ide saña su'âl
Heybetinden zehirler çäk ola dîl hayrân ola

Ger şekâvetle göçerseñ nice ola hâlüñ senüñ
Yedigüñ zaqqüm-ı zerî' geydügüñ kaıtrân ola

Luıf idüp Mevlâ eger îmânıla göçer iseñ
Hürîler münis yirüñ hem bāğ ıla büstân ola

Koyasın maşşer yirinde yüzi âk şādân olup
Hem şefî'üñ Aħmed-i Muhtâr'ıla Qur'an ola

Gayret it ey **Şādıkî** gel 'ömrüñ aħir olmadan
Yoldaşuñ tâ soñ nefesde dîn ile îmân ola

Kıl hulûş ile naşîhat cümle mü'min kıllara
Tâ elünde rüz-ı maşşer hüccet-i fermân ola

[42a] (1) BOŞ SAYFA

[42b]

192.

(1) Hâzâ ruviye 'an 'İbn-i 'Abbâs'in raziyellâhu 'anhu ennhü kıle inne hâzâ sūratün mine'z-zebūri meşelü sūratı'r-rahmāni fi... (2) kânet süryāniyyeten kıle şathatühā bi'l-'ariyyeti kıle kıle'n-nebiyyü 'aleyhi's-selāmu men karaehā neşabehü 'ale'n-nāsi (3) razā fi'd-dāreyni ve in kâne 'abden a'tekahullāhu te'ālā ve in kâne faķıran 'anāhullāhu te'ālā ve in kâne (4) eılaķahū ve in kâne müzniben ğafere lehū ve in kâne seķimen ebārahū ve in kâne müttehimen bi-şey'in ehfāhu ve in kâne... (5) ecābehū esra'a min ıarfeti 'aynin ve kâne Dāvūdū 'aleyhi's-selāmu izā eşābet kürbetün mine'd-dünyā kıareehā şümme ...(6) kıle 'İbn-i 'Abbâs'in raziyellâhu 'anhu kıara'tühā ve küntü faķıran fe-ağnānī ve küntü hāifen fe-āmenenī rabbī kıle'n-nebiyyu (7) men kıareehā muħlısan lillāhi te'ālā fı 'umrihī merraten yuncī min 'azābi'l-ķabri ve ssir

¹²¹ İkilime yazma metinde "Mür-ı mära" şeklinde harekelenmiştir.

lehū ‘azābehū ve süālehū ve kīle... (8) min āyātī’l-incīli temām şod vecedtü hāzā min rufeķāī der rāhū’l-Ĥicāz me-küşti’¹²²

B’ismillāhi’r-Rahmāni’r-Rahīm¹²³

Ene’l-maṭlūbu f’eṭlubnī tecidnī
Fe in taṭlib sivāī lā-tecidünī¹²⁴

Ene’l-maṭsūdū lā-taṭsud sivāī
Keşīru’-ḥayra f’eṭlubnī tecidnī¹²⁵

Ene’r-Rabbu’llezī yehşā ‘azābī
Cem’u’l-ḥalki f’eṭlubnī tecidnī¹²⁶

Ene’l-melikū’l-müheymīnū celle kadrī
‘Azīmū’l-ḳadri f’eṭlubnī tecidnī¹²⁷

Ene’l-ma’būdū lā-ta’bud sivāī
Ene’l-cebbāru f’edlubnī tecidnī¹²⁸

Ene li’l-‘abdi erḥamu min eḥīhi
Ve min ebeveyhi f’eṭlubnī tecidnī¹²⁹

[43a]

Tecidünī fī sevādi’l-leyli ‘abdī
Ḳarīben minke f’eṭlubnī tecidnī¹³⁰

¹²²Bu İbn Abbas raziyellahu anh’tan rivayet edilmiştir. O şöyle dedi: Bu Rahman Sûresi gibi Zebur’dan bir sûredir. ... Süryanice’dir. Onun sathı apaçıktır. Dedi ki, Peygamber aleyhisselam şöyle dedi: Kim onu okursa insanlara karşı güç elde eder. ... İki cihanda razı olur. Eğer köleyse Allah onu azad eder ve eğer fakirse Allah onu zengin eder ve eğer ... ise onu kurtarır. Ve günahkâr ise onu bağışlar ve eğer hasta ise onu (hastalığı) yok eder. Bir şeyle itham edilmişse onu gizler ve eğer ... ona göz açıp kapamaktan daha hızlı icabet eder. Davud aleyhisselama dünyadan bir sıkıntı isabet ettiğinde onu okur sonra ... İbn-i Abbas raziyallahu anh dedi ki: Ben onu fakirken okudum beni zengin yaptı. İnsanlardan korkardım Rabbim bana güven verdi. Nebi aleyhisselam dedi ki: Kim onu ömründe bir kere okursa kabir azabından kurtulur ve azabı ona kolaylaştırılır ve sualleri de. Dendi ki: ... İncil’in ayetlerindedir. Tamam oldu. Bunu yoldaşlarımdan buldum Hicaz yolunda öldürmezsın.

¹²³Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adıyla

¹²⁴Ben matlubum (istenenim), beni iste, beni bul. Şayet benden başkasını talep edersen, beni bulamazsın.

¹²⁵Maksud benim, benden başkasını isteme. Hayrın çoğu olarak, beni iste, beni bul

¹²⁶Bütün yaratılmışların azabından korktuğu Sahip (efendi) benim, beni iste, beni bul.

¹²⁷Ben Melik ve kollayanım. Gücüm yücedir. Gücün büyüğü olarak, beni iste, beni bul.

¹²⁸Ben mabudum, benden başkasına kulluk etme. Ben Cebbarım (kudret sahibi), beni iste, beni bul.

¹²⁹Ben kul için kardeşinden ve anne babasından daha merhametliyim. Beni iste, beni bul.

¹³⁰Kulum, beni gecenin karanlığında sana yakın olarak bulursun, beni iste, beni bul.

Tecidünî fî seherin ve dekte ḥîne ted'û
Ve ḥîne tekûmu f'etlubnî tecidnî¹³¹

Tecidünî rāhimen sirran rahîmen
Bi-küllî'l-ḥalkî f'etlubnî tecidnî¹³²

Tecidünî müsteğāsen lî muğîsen
Ene'l-ḳahhāru f'etlubnî tecidnî¹³³

Tecidü vāsi'an bi'l-ḥalkî 'abdî
Ene'l-mezkûru f'etlubnî tecidnî¹³⁴

İze'l-lehfānü nādānî kezîmen
E ḳul lebbeyke f'etlubnî tecidnî¹³⁵

İze'l-muẓtirru ḳāle e lā terānî
Neẓartü ileyhi f'etlubnî tecidnî¹³⁶

İzā 'abdî 'aşānî lem-yecidnî
Serî'ul-āḥizi f'etlubnî tecidnî¹³⁷

Fe-in hüve tābe tübtü 'aleyhi 'abdî
Ene't-tevvābu f'etlubnî tecidnî¹³⁸

Ve men mişlî ve eyne tekünü mişlî
Fe-leyse yekünü f'etlubnî tecidnî¹³⁹

Helümme ileyye lā-taḳsidnî sivāi
Ene'l-mennānū f'edlubnî tecidnî¹⁴⁰

E tezkûru leyleten nādeyte sirran
E lem-esma'ke f'etlubnî tecidnî¹⁴¹

¹³¹Seherde sarsılmış olarak dua ettiğin ve kalktığın zaman beni bulursun, beni iste, beni bul.

¹³²Yaratılmışların hepsine karşı beni merhametli, gizli, şefkatli bulursun. Beni iste, beni bul.

¹³³Beni, yardım isteyene yardım eden bulursun. Ben güçlü olanım, beni iste, beni bul.

¹³⁴Yaratılana karşı geniş bulursun, kulum. Zikredilen benim, beni iste, beni bul.

¹³⁵Sıkıştığı zaman kederli olarak bana seslenir. Ben buradayım demedim mi, beni iste, beni bul.

¹³⁶İhtiyacı olan beni görmüyor musun der. Ona baktım, beni iste, beni bul

¹³⁷Kulum bana isyan ettiği zaman beni bulmaz. Hızlı şekilde cezalandırıcı, beni iste, beni bul

¹³⁸Eğer o tövbe ederse kulumun tövbesini kabul ederim. Ben tövbeleri kabul edenim, beni iste, beni bul.

¹³⁹Kim benim bir benzerimdir, benim benzerim nerde olabilir. Olamaz, beni iste, beni bul

¹⁴⁰Hadi bana gel. Beni benden başkasına maksat edinme. Ben cömert olanım, beni iste, beni bul.

¹⁴¹Beni geceleyin pişman olmuş olarak gizlice andın da seni işitmedim mi, beni iste, beni bul

Fe-lā-yüncīke yā ‘abdī sivāī
Mine’n-nīrāni f’etlubnī tecidnī¹⁴²

Ve leyse yūḥannike’l-firdevse ğayrī
Ene’l-ġaffāru f’etlubnī tecidnī¹⁴³

E ta’rifu ġāfiran li’z-zenbi ğayrī
Ene’l-ġaffāru f’etlubnī tecidnī¹⁴⁴

Seaīfiru li’l-‘abdi ve lā-übālī
‘Azābe’l-ḥaşri f’etlubnī tecidnī¹⁴⁵

Ve ükrimu men üridü bi-lā-ḥisābin
Ene’l vehhābu f’etlubnī tecidnī¹⁴⁶

Ve erḥamu min ‘ibādī men ‘asānī
Bi-cehlin minhu f’etlubnī tecidnī¹⁴⁷

[43b]

Te’azzeznī fe-lem-tera ḳaddu mişlī
Ve leste terāhu f’etlubnī tecidnī¹⁴⁸

Ve ukrimu men yetūbu ileyye ḥavfen
Liye’l-ikrāmu f’etlubnī tecidnī¹⁴⁹

Liye’l-ālāu ve’n-ni’amāu ‘abdī
Liye’l-ḥayrātu f’etlubnī tecidnī¹⁵⁰

Liye’d-dünyā ve mā fihā cemī’an
Liye’l-melekütü f’etlubnī tecidnī¹⁵¹

¹⁴²Ey kulum, seni benden başka kimse kurtaramaz. Ateşten, beni iste, beni bul

¹⁴³Benim dışımda hiç kimse sana Firdevs’in özlemine yaşatamaz. Ben çok bağışlayıcıyım, beni iste, beni bul

¹⁴⁴Benim dışımda günahları bağışlayan birini bilir misin? Ben çok bağışlayıcıyım, beni iste, beni bul.

¹⁴⁵Kulları affedeceğim ve bu bana önemli bir şey değildir. Haşır azabında, beni iste, beni bul.

¹⁴⁶Ve ikram ederim istediğime hesapsız. Ben bağışlayanım, beni iste, beni bul.

¹⁴⁷Ve kullarımdan bana isyan edene daha merhametliyim. Ondan habersiz olarak, beni iste, beni bul.

¹⁴⁸Beni aziz kıl, asla benim gibisini göremezsin. Sen onu göremezsin, beni iste, beni bul.

¹⁴⁹Ve korkarak bana tövbede bulunana ikram ederim. İkrām benim içindir, beni iste, beni bul.

¹⁵⁰İhsan ve nimetler benim içindir, kulum. Hayırlar da benim içindir, beni iste, beni bul.

¹⁵¹Dünya ve içindekilerin hepsi benim içindir. Hükümdarlık benim içindir, beni iste, beni bul.

E ta'rifu men lehū ismun ke-ismī
Ene'r-Raḥmānū f'eṭlubnī tecidnī¹⁵²

E ta'rifu men lehū ismun ke-ismī
Ene'r-Raḥīmu f'eṭlubnī tecidnī¹⁵³

E ta'rifu men yeğīsū'l-ḥalka ğayrī
Mine'l-kürriyati f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁴

E ta'rifu münkizen ğayrī serī'an
Mine'l-helekāti f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁵

E ta'rifu men yeḳul li'ş-şey'i ğayrī
Yekün fe-yekünū f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁶

E ta'rifu sātiran li'l-'aybi ğayrī
Ene's-settāru f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁷

Enellāhu'llezī lā-şey'e mişlī
Ene'd-Deyyānū f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁸

Ene'l-melikū'l-mülūki ve külle milkin
Liye'l-mīrāşū f'eṭlubnī tecidnī¹⁵⁹

Ene ḳable'd-dühūri ve ḳable ḳablin
Ve ba'de'l-ba'di f'eṭlubnī tecidnī¹⁶⁰

Temmet temām şod

[44a] Boş sayfa

[44b]

¹⁵²Benim ismim gibi ismi olan birini bilir misin? Ben Rahmanım, beni iste, beni bul.

¹⁵³Benim ismim gibi ismi olan birini bilir misin? Ben Rahimim, beni iste, beni bul

¹⁵⁴Benden başka yaratılanlara yardım edeni bilir misin? Yer küreden, beni iste, beni bul

¹⁵⁵Benden başka süratli bir şekilde kurtarıcı bilir misin? Helak olanlardan, beni iste, beni bul

¹⁵⁶Benden başka bir şeye diyen birini bilir misin? Ol, hemen oluverir, beni iste, beni bul

¹⁵⁷Benden başka ayıpları örteni bilir misin? Ben Settar'ım (örten) beni iste, beni bul

¹⁵⁸Ben Allah'ım, ki hiçbir şey benim benzerim değildir. Ben Deyyân'ım (hakim) beni iste, beni bul

¹⁵⁹Ben bütün mülkün ve meliklerin melikiyim. Miras benimdir, beni iste, beni bul

¹⁶⁰Ben yüz yıllardan önceyim ve öncelerin öncesinden. Ve sonraların sonrasından, beni iste, beni bul

193.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

Ne melek-hūy meliksin ki dem-i luṭfuñla
Kevşer-i cūd aqıdur ravza-i Rıdvān-ı kerem

Sīm şūretde sitem şeklile yazıldıgıçün
Ṭağıdursun anı düşmen gibi ey ḥān-ı kerem

Aḥsen-i ḥalksun iy vāsıta-i 'ıkd-i kirām
Her le'imūñ sözün işitme budur şān-ı kerem

Nice insān ola 'ālemde 'ubeydi'l-iḥsān
Nice kim ola cihān tābi '-i fermān-ı kerem

194.

Dīger

Mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

Hezec - - . / . - - . / . - - . / . - -

Ṭolaşdı siyeh baḥtım ucundan dilime kıl
Kim yazamadum şülşini bir ḥarfinūñ ammā

İtnāb-ı kelām itdügüme nükte budur kim
Maḥbüb-ı cihānsun saña maṭlūbdur işgā'

Aşluñı ser-efrāz idüp ol dā'im ü bāķi
Fer'uni refi' eylesün Allāh-ı Te'ālā

195.

Dīger

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

Dolāb-ı çerḥ döñdügi seyl-i fena-y-imiş
Bāğ-ı zamāna toptolu ḥār-ı cefa-yi-miş

Küteh biçildi ḳaddüne rūḥūñ ḳabā-yı ten
Ṭül-i beḳā anuñ ki ḳabāsı 'abā-y-imiş

Şād olma şol libāsla ki'ol müste'ār ola
Farz it ki başdan ayağa hüsñ ü behā-y-imiş

Çün oldı evveliñ 'adem ü āhiriñ fena
Pes sen vücūd da'vīsin itmek hātā-y-imiş

Ey dil zamāne 'ıyşına aldanma kim bu nüş
Bir bāldür ki 'illet-i niş ü bela-y-imiş

İkbāle virme qalbüñi kim bī-beqādur ol
Görmez misün ki qalbi anuñ lā-beqā-y-imiş

Cān-ı 'azīze mışr-ı vücūduñda rūzigār
Şekker yirine şundığı zehr-i fena-y-imiş

Dürr-i girān libāsını dürc-i hayātuñuñ
Ey *çerh*¹⁶¹ iden gurūrla 'ömrüñ hebāyimiş

[45a]

196.

Dıger

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün
Muzāri' - - - / - . - - / . - - - / - . -

Dārāy tarīq-i 'ışqa nihāyet bulam şanan
Cān virmek ibtidādur aña yoqdur intihā

197.

Dıger

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Gün yüzi takvīmine ey dil nazār kıl dā'imā
Ay başında fītneler vardur hāzer kıl dā'imā

198.

Dıger

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

¹⁶¹harc

N'oldığın bilmek dilerseñ gönlümün hüsnuñe sor
Kim ğarībün hāline vākıf degül illā ğarīb

199.

Dġger

Mef'ulü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün
Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

Şüfī senüñle tutduğımız haķ oruç haķkı
Virdüñ şerāba tevbeñi geçmiş namāza tut

Şabrum 'ināyetün gibi az ise çoğa şay
Cevrün yaşı gibi ço[ĝ] ise [kanı] aza tut

200.

Dġger

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey kamer tal'at kaşuñ kavsin görüb taķvimde
Ay başınd[a] fitnedür diyü müneccimler yazar

Dġger

[45b] Boş Sayfa

[46a]

201.

Min Dġvān-ı Fuzūlġ

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
(Fā 'ilātün) “ “ (fa 'lün)
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

Muttaşıl ma'rifet ehlini ayaklara şalup
Felek-i sifle kıılır miñnet ü ğam pā-māli

Ol ki cāhildür idüp cümle murādın hāşıl
İ'tibār ile kıılır mesned-i kadrin 'ālġ

Bu sebebden bilürem kim bu cihān 'avretdür
'Avretün böyledür aķvāli ile ef'ālġ

Ulu evlādı keser südden ü te'dīb virür
Süd virüp luṭf ile bağlar beşige eṭfāli

202.

Dīger

Mef'ülü mefā 'ilün fe 'ülün
Hezec - - . / . - - - / . - -

Dünyāya ümīd tutmaḵ olmaz
Hergiz ölümü unutmaḵ olmaz

Hoş hāne-i 'ayşdır bu 'ālem
Derd aña degül esāsı muḵkem

203.

Ġazel-i Fuzūlī ez-Dil-i Mecnūn

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Vefā her kimseden kim istedüm andan cefā gördüm
Kimi kim bī-vefā dünyāda gördüm bī-vefā gördüm

Kime kim derdimi izhār kıldum isteyüp dermān
Özümden hem beter bir derde anı mübtelā gördüm

Mükedder hātırımdan kılmadı bir kimse ğam def'in
Şafādan dem uran hem-demleri ehl-i riya gördüm

Egerçi dāmenin tutdum revān dönderdi yüz benden
Ve ger gözgüden umdum şıdḵ aks-i müdde'ā gördüm

Fuzūlī 'ayb kıлма yüz çevirsem ehl-i 'ālemden
Neden kim her kime yüz tutdum andan yüz belā gördüm

[46b]

204.

Mīn Dīvān-ı Fuzūlī

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Çok tefâhür kıılma cem‘-i māl ile ey h̄āce kim
Sīm ü zer cem‘iyyeti ehl-i ğurūr eyler seni

Bār-gā[h]-i ħurbdan cem‘iyyet-i esbāb-ı māl
Her ne miḳdār olsa ol miḳdār dūr eyler seni

Gerçi ni‘met çok kifāyetden tecāvüz kıılma kim
İmtilā bār-ı bedendür bī-ħuzūr eyler seni

205.

Kezā

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ - - . / - . - . / - - . / - . -

Ehl-i kemāle cāhil eger ħadr kıılmasa
Ma‘zürdur melāmetin itmek revā degül

Cāhil tabī‘atinde mezāk-i kemāl yok
Her nefse iḳtidā-yı tabī‘at ħaṭā degül

Ülfet hemīşe fer‘ī olur āşinālığuñ
Cāhil fāzīlet ehli ile āşinā degül

206.

Kezā

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzāri‘ - - . / - . - . / - - . / - . -

Ey Ḳāḏī-i ħuceste-liḳā kim Ḥaḳ eylemiş
Şāhib-serīr-i mesned-i ħükm-i ḳazā seni

Cehd eyle kim mülāħaza-i nef‘-i dünyevī
Ĥükm-i ḳazāda itmeye ehl-i ħaṭā seni

Maḳbül-i ħaḳ kıılmış iken ‘ilm ü ma‘rifet
Merdūd-ı Ḥālīḳ eylemeye irtişā seni

207.

Kezā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

Zulm ile akçeler alup zālim
Eyler in‘ām halka minnet ile

Bilmez anı kim itdiği hayra
Bulısdur cezā mezellet ile

Müdde‘ası bu kim rızā-yı ilāh
Aña hāşıl olur bu ‘adet ile

Cenneti almak olmaz akçe ile
Girmek olmaz behište rüşvet ile

[47a]

208.

Mın Dīvān-ı Fuzūlī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Şarf-ı naqd-i ‘ömr idüben kisb-i ‘irfān itmişem
Ehl-i dünyā hem kemāl-i cehl ile taḥşıl-i māl

Dehr bir bāzārıdır herkes metā‘ın ‘arz ider
Ehl-i dünyā sım ü zer ehl-i hüner fażl [u] kemāl

Kim ki benden nef‘ bulmaz istemen nef‘in anuñ
Ol ki yok nef‘im aña nef‘i baña olmaz ḥelāl

İstemen nā-dān baña ger virse genc-i sım ü zer
Kim ‘ıvazsuz mālā nā-dāndan taşarrıfıdır vebāl

209.

Kezā

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Eyleyüp nā-dāna ‘arz-ı fażl ü izhār-ı hüner
Şerm-sār itmek ‘aṭā almak¹⁶² nedür zulm-i şarīḥ

Sen bilürsin mücmelen andan ne alırsun velī
Bilmez ol kim aldığı senden ḥasendür yā ḳabīḥ

¹⁶²Kelime eski yazılı metinlerde “ummak “olarak geçer. (Parlatır 2014:383)

Zāhirā şatmak hünere almak ‘atā bir bey‘dür
Tıfl-ı nā-dāndur buyurmaz şer‘ anuñ bey‘in şaḥīḥ

210.

Kezā

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

Her kimüñ var ise zātında şerāret küfri
İştılāḥat-ı ‘ulüm ile müselmān olmaz

Ger kara taşı kızıl kanla rengin itseñ
Tab‘a tağyir virüb la‘l-i Bedaḥşān olmaz

Eyleseñ tūṭiye ta‘līm-i edā-yi kelimāt
Nuṭkı insān olur ammā özi insān olmaz

Her uzun boylu şecā‘at idebilmez da‘vī
Her ağaç ki boy atar serv-i ḥırāmān olmaz

211.

Kezā

Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ - - - / - - - / - - - / - - -

Ey ḥ‘āce ger kuluñdan oğulluk murād ise
Şefkat göziyle bāḳ aña dā‘im oğul gibi

Ger oğluñı dilerseñ ola şāḥib-i edeb
Elbette eyle zillate mu‘tād kul gibi

[47b]

212.

(1) İbn-i Mes‘ūd raḍiyallahu te‘āla anhdan mervīdür ki Allah Te‘ālā cümleden aḥabb olan kelām-ı Ādem babamız ‘aleyhisselām (2) Ḥaḳḳ Te‘ālā’dan dilesin dilediği vakitte buyurduğu maḳāllerdir ki budur “*Sübḥāneke Allāhümme ve bi ḥamdik* (3) *ve tebārekesmük vete ‘āla ceddük vecelle senā’ük velāilāhe ḡayrük*” pes bunuñla iftitāḥ-ı şalāt-ı mesnün (4) oldı ki Ādemüñ tevbesi ḳabül olduğu gibi bizim daḡı namāzımız ḳabül ola *Sübḥāneke Allāhümme* yā Allah (5) zāt-ı pākiñe lāyık olmayan şıfatlardan nezāhetüñ i‘tikāf iderüm *Ve bi ḥamdik* ḥamd ki muḳārenetle (6) pes vāv-ı zā’ide olup ya muḳārenet için olmuş olur nasīḥ bi-ḥamd rabbüñ āyetinde olduğu gibi (7) *ve tebārek*

esmük yirlerde ve gönülde senüñ ism-i şerîfün bereketi ziyāde oldı zîrā (8) her hayr senüñ ismiñi zıkr ile olur ve te‘ālā ceddük senüñ ‘azametini ‘ālî olduğu (9) evlād ve evzācdan müstağnî olduñ ve celle senā‘ük medhiñ ve vaşfiñ Celîl ü ‘azîm olan (10) velā ilāhe gayrük vaşfiñ gayrı ma‘būd bi’l-ḥaḥḳ yokdur velakin rivāyāt-ı meşhūrede ve *celle senā‘ük* (11) irād olmağla ferā’izde dinlemez zîrā farzlar maḥall-i ihtimāmdur nevāfilde dinilse cā’izdür ol (12) cenāze namāzdan gayrı namāzlarda dinilmemek gerekdir kemā fî Şerḥü’l- Ḥalebî rahimehullah Min İsmā‘îl Ḥaḥḳı ‘ale’l-Muḥammediyye

[48a]

213.

(1) Tercümānū’l-Ḳur‘ān Sultānū’l-Müfessirīn İbn-i ‘Abbās rażiyallahu te‘ālā ‘anhümā Ḥazretleri “*fetalakḳā Ādemu* (2) *mirrabbihî kelimātin*”¹⁶³ āyāt-ı şerîfesinde buyurmuşlar ki kelimātdan murād budur ki zıkr olunur “*Lā ilāhe* (3) *illā ente sübhāneke Allahümme ve bi ḥamdik ‘amiltü süen ve zalemtü nefsi fağfirlî fe inneke ente’l ḡafūr*” (4) pes şāḥib-i Muḥammediyye bu maḳāmda üç vechiñ beytini cem‘ itdiği biri bu tesbîhdür ve biri (5) daḥı bundan muḳaddem şerḥ olunan sübhānekedür ve biri daḥı andan muḳaddem münācāt tārīḳiyle (6) itdiği kelimātdur ba‘de-zā-ı rāḥ-ı hidāyet kime yüz tutsa ‘ināyet-i Ḥaḥḳ mürşid olur ve maḳāma (7) münāsib olan vechile nice münācāt zuhūr ider ki andan muḳaddem olan maḳūle kelimāt anuñ ḥātırına (8) gelmez ve ol bābda bir elif bilmez gör imdi Ḥallāḳ’uñ kemāl luṭf u keremini ḳavlini kendi cenābına (9) takrîbe bahāne-sāz olup ḳapusına ne vechile münācāt idecegin ta‘llüm ider bu du‘ā (10) kendüye Ḥaḥḳ’dan ilḥām olunup anuñla münācāt itdiği du‘ādur ki ba‘zılar anı “*rabbenā zalemnā* (11) *enfüsenā ve in lem tağfirlenā ve terḥamnā lenekünenne mine’l ḥāsirīn*”¹⁶⁴ āyetidür dimişler (12) Min İsmā‘îl Ḥaḥḳı ‘ale’l-Muḥammediyye

[49b]

214.

Yūnus Emre Ḥazretleri’nüñ Kelāmıdur

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

Yā ilāhi ger su‘āl itseñ baña

Bu durur anda cevābum ḥoş saña

Ben baña zulm eyledüm itdüm günāh

Ne’yledüm ni’tdüm saña ey pādīşāh

¹⁶³Bakara Suresi 37. Ayet (Bunun üzerine Âdem rabbinden bazı kelimeler aldı)

¹⁶⁴Araf Suresi 23. Ayet (Ey rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz, bize acımasızan mutlaka ziyan edenlerden oluruz)

Sen ezelden beni ‘āsī yazasıñ
Toldurasın ‘āleme āvāzesin

Gelmedün haqqumda benüm kem didüñ
Toğmadan adımı ‘āşī eyledüñ

Her ne haqqumda dilerseñ işledüñ
Ne tarafa gitdüm ise taşladuñ

Göz açup baqdum ki bu zindān içi
Pür havā toptolu hem şeytān içi

Habs içinde ölürüm ben diyü āc
Mısmıl-ı murdāri yedüm bir iki kaç

Ben mi düzdüm beni sen düzdüñ beni
Pür ‘ayb niçü[n] yaratduñ yā Ğanī

Nesne mi eksildi mülkinden senüñ
Yā sözüm mü geçdi hükminde senüñ

Rızkuñı yiyüp seni aç mı kodum
Öğünüñ alup ya muhtāc mı kodum¹⁶⁵

Kıl gibi köpri yaparsın geç deyü
Gel günāhundan seni sen seç deyü

Kıl gibi köpriden ādem mi geçer
Ya üzilür ya kırılır ya uçar

Kullaruñ köpri yaparlar hayr için
Kaşdı budur kim geçerler seyr için

Pes gerekdür muhkem ola andan ol
Kim geçenler diyeler uş doğrı yol

[50a]

Eyledüñ mizān günāhum tartmağa
Eyledüñ kaşdı beni oda atmağa

¹⁶⁵ Mısraın yazma metindeki “Öğünüñ alup ya ki muhtāc mı kodum”şekli şiirin vezniyle uyumlu değildir.

Mîzân aña yakışur baqqâl ola
Yâ bâzergân yâ tâcir ‘attâr ola

Sen başırsin hûb bilürsin hâlümü
Ne zarûret tartasın a‘mâlümü

Çün günâh murdârlarun murdârıdur
Hâzretinüñ anı yumaq kârıdur

Şerri az itmek elüñde hayrı çok
Hayrı çok itmek degil mi hayrı çok

Sen temâşâ kılasın ben hoş yanam
Hâşâ lillâh senden ey Rabbü’l-enâm

İntikâmuñ geçmedi mi öldürüp
Çüridüp gözime toprak doldurup

Bir avuc toprağa bunca kıl ü kâl
Ne gerekdür ey Kerîm-i zü’l-celâl

Çünkü döñmedi Yunus’dan hiç zebân
Sen bilürsin âşikârâ vü nihan

[50b]

215.

Ġazel

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

[Kisve-i] hikmet görindi dîde-i mestâne
[Sırr-ı] ‘ışkı şimdi fark itdüm leb-i peymâne

[Şevk-i] sevdâ-yı sitem-kâr ile mecbürî bu şeb
[Şubha] dek ser-mest idüm bir güşe-i meyhâne

[Her] ne dem gelse hayâl-i rûy-ı cânân hâtıra
[Sû]-be-sû âteş zuhûr eyler dil-i vîrâne

[Kaplamış] nûr-ı tecellî başka bir şey’ görmedüm
[Kâ’i]nâtı seyre çıkdum bu fenâ kâşâne

[Her] biri bir k̄ara el atmış ‘umūmuñ **Maḥfiyā**
[Bense] eş‘ār ile meşgūlüm kırā’at-hānede

216.

Fuzūlī

Fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn
(Fā ‘ilātūn) “ “ (fa ‘lūn)
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

Ḳalem olsun eli ol k̄atib-i bed-taḥrīrūñ
Ki fesād-ı raqamı sūrımızı şūr eyler

Gāh bir ḥarf sukūṭıyla kıllur nādiri nār
Gāh bir noḳta kuşūrıyla gözi kör eyler

217.

Fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bī-naşīb olsun na‘īm-i ḥuldden ol zişt kim
Nā-mülāyim lehcesi mevzūnı nā-mevzūn ider

Tīşe-i lafzı binā-yı nazmı virān eyleyüp
Süst güftarı feşāḥat ehlini maḡbūn ider

[51a]

218.

Ġazel

Mef‘ūlü mefā ‘ilū mefā ‘ilū fe ‘ulūn
Hezec - . . / . - - / . - - / . - -

[Āsāyi]ş ile baḳma cihān köhne cihāndur
[Ār]āyişi envā‘-ı miḥen şekk ü gümāndur

[Āl ile] alup ḥālını vezn ile zamānuñ
Zāhirde güzel bātını ḡāyetle yamāndur

[Āzür]dedür ehl ü dil ü dānişi her dem¹⁶⁶

¹⁶⁶ Mısraın yazma metindeki “Āzürdedür ehl ü dil ü dānişi her dem” şekli mana bakımından uygun değildir.

[Ağyā]re luṭfi serī'ü'l-cereyāndur

[Yādı]nla aḳar eṣk-i terüm ğamla elemle
[Hecrũnde] dilim dīdelerüm toṭtoli ḳāndur

[Zirvede] iken ḫāl-i denīsi yine insān
[Göz aldadan] alāyiş-i eṭvār-ı zamāndur

---bedeni zabṭa geḳürmiş
[Kullar] yine sa'y itmede 'ālem ne yalandur

[Rũḫī] kimi gördümse ider nāle vü feryād
[Baḫṭuñ]siteminden o da lā-ḫavle-künāndur

219.

Min Dīvānı Fuzūlī

Mef'ūlü fā'ilātü mef'īlü fā'ilün
Muzāri' - - . / - . - - / . - - . / - . -

Doğruluğıyla itse 'ulüvv-i maḳām kim
Geldikçe ḫāline vire derd-i felek revāc

Doğruluğıyla ḫarflere şadrdur elif
Yā ḫarfini ayağa bıraḳmışdur i'vicāc

Doğrılar ile gez ki seni ser-bülend ide
Egriyle eyleme şaḳın elbette imtizāc

Ya iḫtilāṭı ile serīr oldu pāy-māl
Başda maḳām dutdı elif nuşretile tāc

220.

Beyt-i Dīğer

Ḫalāş olayım derseñ belādan
Yaramaz kimseyi idinme yoldaş

Muşāhib oldu çün lām-elifiñe
Anuñçün egri oldu baḳ lām-elifiñe¹⁶⁷

[51b]

¹⁶⁷ Mısraın vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

221.

Kelām-ı Rūhî

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

(Fā 'ilātün) “ “ (fa 'lün)

Remel ..-- / ..-- / ..-- / ..-

Şanma iy h̄āce ki senden zer ü sīm isterler
Yevme lā yenfe' u¹⁶⁸ da kalb-i selīm isterler

Berzah-ı havf ü recādan geçegör nā-kām ol
Dem-i āhırde ne ümmīd ü ne bīm isterler

Unudup bildigini 'ārif iseñ nā-kām ol
Bezm-i vahdetde ne 'ilm ü ne 'alīm isterler

Der-geh-i fakra varup dirlüğini 'arz itme
Anda hergiz ne sipāhī ne za'īm isterler

Cürmüñe mu'terif ol t̄ā'ate mağrūr olma
Ki şifā-hāne-i hikmetde sakīm isterler

Harem-i ma'niye bī-gāneye yol virmezler
Åşinā-yı ezeli yār-i kadīm isterler

'Ālem ü bī-meh ü hūrşīd-i felekde hergiz
Ne mühendis ne müneccim ne hakīm isterler

Meclis-i keşf-i ma'ānīde çok esrār açılır
Varamaz nefsi-gāzūb anda hakīm isterler

Sākin-i der-geh-i teslīm-i rızā ol dā'im
Ber-murād itmege hīdmetde muķīm isterler

'Āşık ol şerbet-i vaşl ister iseñ kim 'uşşāk
Çāresizdür arayup renc-i elīm isterler

Ni'met-i zāhire dil-beste olan gürsineler
[Müzd-i] nān-pāreye cennāt-ı na'īm isterler

Qıble-i ma'nī fehm eylemeyen kec-revler
Sehv ile secde idüp ecr-i 'azīm isterler

¹⁶⁸Şuara Suresi 88. Ayet (O gün, ne mal fayda verir ne de evlāt.)

Ezber it kışsa-i esrār-ı dili ey **Rūhî**
Hâzır ol bezm-i ilāhîde nedîm isterler

[52a] Boş sayfa

[52b]

222.

Kelām-ı Rūhî

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Bırakdı iştiyā[k]-ı rāh-ı vahdet vecde uşşākı
Edir ke'sen ve nāvilhā elā yā eyyühe's-sākî¹⁶⁹

Ƙoyup lafz-ı 'amīmūñ ğayra 'arz-ı ihtiyāc itmem
İlāhî ente hallākî ilāhî ente rezzākî

Ne mümkin devlet-i dünyā-yı dūna i'tibār itmek
'Arefnā külli şey'ün hālik illā vechike'l-bākî¹⁷⁰

Virüp her şey'e isti'dād dükelü luḫf kılmışsın
Kimi cennet taleb-kārı kimi dīdār müştākî

Hemîşe vaşf-ı pākūñle geçer evkātı **Rūhî**'nüñ
N'ola eş'arınūñ şīt-i şadāsı tutsa āfākî

223.

Kelām-ı Rūhî

Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilātün Fe 'ilün
(Fā 'ilātün) “ “ (Fa 'lün)
Remel . - - / . - - / . - - / . - -

Herkesūñ 'aybınadır şimdi nazar dünyāda
Hünerūñ var ise kıl 'arz-ı hüner dünyāda

Sırr-ı eşyādan olur 'ālem-i ma'nāda ḫabīr
Bī-ḫaberlerden alan kimse ḫaber dünyāda

¹⁶⁹Ey saki, kadehi dolaştır ve bana sun. (Aksoyak: 2016:223)

¹⁷⁰Ebedî yüzün dışında her şeyin helak olacağını biliyorduk.

Ne bilür derdümi feryādıma ta'n eylese ğayr
Dil-i şūrīde bilür kim ne çeker dünyāda

Ḳadh-i a'dā ile kāmillere noḳşān irmez
Ehl-i inşāf bulunmaz mı meger dünyāda

Eşerüm ḳalmadı 'ālemde dime ey Rūḫī
Sözden a'lā daḫı olur mı eşer dünyāda

[53a]

224.

Kelām-ı Rūḫī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey ḳılan Rūḫī'ye ḳahr ile nazar bir gün ola
Cān virüp arayasın girmeye dīvānı ele

225.

Kelām-ı Rūḫī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Hezec - . . / . - . . / . - . . / . - .

Rūḫī dil-i vīrānede biñ genc-i güher var
Şarf itmege bir ḫabbe yoḳ aşlā elimizde

226.

Kelām-ı Rūḫī

Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün
Serī - . . - / - . . - / - . . -

Yoḳ sözimüz üstine söz **Rūḫiyā**
Eş-şu'arāu'n ümerāü'l-keḫām¹⁷¹

227.

Kelām-ı Rūḫī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Hezec - . . / . - . . / . - . . / . - .

¹⁷¹ “Şairler sözün emirleridir.”

Terk eyleyüb[en] manşib-ı cehliyyeti **Rūhî**
Yüz şükr ki bu rütbe-i 'irfāna değışdim

[53b]

228.

Kelām-ı Rūhî

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Hezec - - . / . - - . / . - - . / . - -

Dünyā talebiyle kimisi halkuñ emekde
Kimi oturup zevkle dünyāyı yemekde

Yok derdüñe bir çäre ider mîr ü gedādan
Sen çekdigüñ ālāmı gerek şakla gerekde

A'yān-ı cihāndan kerem umma anı şanma
Āşār-ı 'atā ola ya pādşāda ya begde

Maṭbahlarına ac varan ādem degenek yir
Derbānları var göz kapuda el degenekde

Bir devrde geldük bu fenā 'āleme biz kim
Āşār-ı kerem yok ne beşerde ne melekde

Ağyār vefādan dem urur yār cefādan
Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde

Evc-i felege başdı kadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālūñ yeri yok zîr-i felekde

Yā Rab bize bir er bulunup rahmet ider mi
Yoḥsa günümüz böyle felāketle geçer mi

229.

Kelām-ı Rūhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Yār gāfil çarḥ zālîm derd-i miḥnet bir degül
Dil za'îf a'dā kavî renc-i meşekket bir degül

Bir yaña ālām-ı hecr ü bir yaña teşvîş [ü maḥz]
Ḳangı birin söyleyem derd ü maḥabbet bir degül

Her cüvān olmaz şafā-baḥş-ı ḳulüb-ı ehl-i ḥāl
‘Ālem-ārālıḳda her ḥurşîd-i tã‘et bir degül

Meclis-i dildārda söyletme ey hem-dem beni
Bã‘iş-i taşdı‘ olur zîrã şikāyet bir degül

Kimi la‘l-i yāra mã‘ildür kimisi Kevşer’e
Muḥtelifdür ḥalk-ı ‘ālemde tēbî‘et bir degül

Zāhidā ḡam çekme kār-ı şeyde buldıysa kesād
Ḓayrı kār üstine ol zîrã ki şen‘et bir degül

Her söz[üñ]i şanma mānend-i dürr-i billür la‘l
Cümlenüñ nāmı güher ammã ki kıymet bir degül

Söz bilen bir bilmez erbāb-ı kemāli **Rūḫiyã**
Gerçi birdür vez-i taḃ‘ ammã belāḡet bir degül

[54a]

230.

Kelām-ı Rūḫî

Mefã ‘ilün mefã ‘ilün mefã ‘ilün mefã ‘ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Nücümüyla meh-i nev şanma dām ü dānedür dünyã
Niçe āvãre şayd itmiş kebüter ḥānedür dünyã

Niçe gün yüzliyi baḡrına başmış sīneye çekmiş
Niçe gencīne pinhān eylemiş vîrānedür dünyã

Ecel cāmın şarāb-ı merḡle her gün şunar ḥalkã
Şadã-yı āhla pür na‘ra-i mest-ānedür dünyã

Ḳadem baş nerdübān-ı ḳaşr-ı lãḫüta kıdemden geç
Fenã taşıyla yapılmış degüldür ya nedür dünyã

Cihāna nãzır ol **Rūḫî** fenādan¹⁷² göz yumup el çek
Ḳadīmî ḥādîşātıyla tolu efsānedür dünyã

¹⁷² Yazma metindeki “fenādur” sözcüğü beytin anlamına uygun değildir.

231.

Kelām-ı Rūhî

Müfte 'ilün Mefâ 'ilün Müfte 'ilün Mefâ 'ilün

Recez - . . - / . . - / - . . - / . . -

Bahşecâl kalmadı halkla yok 'inādumuz
Şübheyi ref' kılmışuz pākdür i 'tikādumuz

Her ne ki māsivā ola t̄alibe mahz-ı kayddur
Biz ki kemāle irmişüz H̄aḡ'ḡadur inḡıyādumuz

Münkir-i zevḡ-i 'ışḡ olan cāhile vermezüz vücūd
'Ārif-i Rabb ile durur rüz [u] şeb ittiḡādumuz

Fikr-i cem'iyet itmezüz kısmetümüz olan gelür
Naḡnü ḡasem¹⁷³ umūrına vardur i 'timādumuz

H̄aḡḡ-ı 'izār-ı yārdan ḡaḡ' -ı nazar ider miyüz
Biz ki anuñla kāmilüz açan odur sevādumuz

'Aşḡ-ı cemīl ile bugün mülk-i vücūda gelmişüz
Seyr-i cemāl-i yār durur maḡşadumuz murādumuz

Cismümüzü bu günki biz nuḡḡ-ile rūḡ kılmışuz
Mülk-i vücūda ker-i Rūḡı olurısa ādımız

[54b]

232.

Kelām-ı Rūhî

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

(Fā 'ilātün) “ “ (fa 'lün)

Remel . . - / . . - / . . - / . . -

Bī- 'amel 'ilm ile kāmil geçinen cāhildür
Kim ki ḡaḡḡ-ı ruḡ-ı ḡübānı oḡur kāmildür

Yevme lā yenfe' u māl didi Mevlā ḡü bize
Bu sözi kim ki ta' aḡḡul ider ol 'āḡildür

¹⁷³ “Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Biz onların dünya hayatındaki geçimliklerini taksim ettik ve bir kısmının diğerlerine iş gördürebilmesi için, bir kısmını bir kısmından derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha iyidir.” (Zuhuruf, 4/32)

Dā'imā Hakk'a maḥabbet ider ol kāmīl kim
Men eḥabbe ḥacerā nüktesine kā'ıldür

Oğumakla kişi fāzıl mı olur lāvallah
Men 'aref sırrına her kim ki irür fāzıldür

Sālikān-ı reh-i Haq cennete meyl itmezler
N'eylesün cenneti dīdāra o kim vāşıldür

Kimi bātında ider seyr kimi zāhirde
Kiminüñ menzili deryā kiminüñ sāhıldür

Ṭotalum mümkin imiş devlet-i dünyāya vüşül
'Ākil olan n'ider ol devleti kim zā'ıldür

Ma'rifet olmayıcağ bir kişide ey **Rūhī**
Cāhilüñ başı göge irse yine cāhıldür

233.

Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün
Hezec - - / . - - - / - - - / . - - -

Dünyāya gelen ṭurmaz dünyā ne 'aceb yerdür
'Uqbāya giden gelmez 'uqbā ne 'aceb yerdür

Kim gelse ṭurup dirler elbette şafā geldi
Ḥākinde maḥabbet var meyḥāne 'aceb yerdür

Al Ka'be'nüñ ey ḥacī benden ḥaberin gör kim
Yeşerüp ne güzel küşe-i Buḥā ne 'aceb yerdür

Kendinde mürüvvet yok ḥalkında ḥaḳīqat yok
Diğḳatle nazar kıl gör dünyā ne 'aceb yerdür

Rūhī küyuñ müşkil yiri 'ışḳ ancak¹⁷⁴
Ḥalkında zebān ebkem Ḥakkā ne 'aceb yerdür

[55a]

¹⁷⁴ Mısraın vezni şiirin vezniyle uyumlu değildir.

234.

Kelām-ı Rūhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

'Azm-i kūyuñdur ğaraž kılmakdan eşküm saña 'arz
Ağçesi çok olana zîrâ ki olur Ka'be farz

Ey şür-ı meydân-ı 'ıŝkuñ tül-ı 'arzin çarha bak
Gör ki mümkün midür ol meydânda farğ-ı tül-ı 'arz

Ehl-i 'ışk ile şafâda bir degül erbâb-ı zühd
Bağse yir yok zâhidâ kanda semâ ü kanda 'arz

Nâfile kıl deyü **Rūhî**'ye beter-i taşdı' vir
İtdüğüñ teklîf ey şūfî ne sünnetdür ne farz

235.

Kelām-ı Rūhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Zâhidâ dirseñ nedür mağbûb-ı ğarrâdan 'ğaraž
Şun'-ı Hâk seyr itmedür her hüsn-i zîbâdan ğaraž

Seyr-i mağbûb itmegi şanma hevâ-yı nefis ola
Kudret-i Hâk' a nazardur ol temâşâdan ğaraž

'Âşıkun sevdâsını 'âlemde şanma serseri
Sırr-ı Hâk'ı bilmedür tağkîk o sevdâdan ğaraž

Bilmedi bu ma'nî **Rūhî** şu kim taşdıki yok
Hâk'ı bilmekdür hağkîkat 'ilm-i esmâdan ğaraž

[55b]

236.

Kelām-ı Rūhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Kisvet-i fağr ü fenâya girmede hağğ-ı cihân
'Ârif-i bi'llâh olan merd-i Hüdâ eksilmede

Âb-ı rahmet gökden inmez yir yüzi virmez elin
Halka güyâ şefkat arz ü vişâl eksilmede

Bir ‘aceb ‘âlemdeyüz rif‘ atde hep ehl-i hilâf
Kavline fi‘li muvâfiķ aşdikâ eksilmede

Câhilüñ kadri terakkîde temâşâ bundadır
Kâmilüñ âsâyişi şubh u mesâ eksilmede

Ķâni‘ olmazlar cihânda olsalar Ķârün-ı vaķt
Aĝniyânuñ tîre Ķalbinde ĝinâ eksilmede

Mü‘min oldur eyleye ol Ķavmden nefret k’ola
Dilleründen ħubb-ı âl-i Murtażâ eksilmede

Rüy-ı nâsa bâb-ı ħayret olmada gitdikçe sed
Ķalb-i ehl-i câhdan mihr-i Ħudâ eksilmede

Olmada dervîşden mihr ü maĥabbet münķatı‘
Şâh-ı ‘âli-câhdan cüd ü ‘aķâ eksilmede

Bir ĝöñül eglencesi yâr isterüz girmez ele
Ķam hücüm itmekde yâr-ı ĝam-zede eksilmede

Ekşeri kâđîlaruñ rüşvet t̄ariķin t̄utmada
Ħürmet-i şer‘-i Resül-i müctebâ eksilmede

Kendi ħâlünden degül ħoşnüd şimdi kâ’inât
Ħaķ Te‘âlânuñ Ķazâsına rızâ eksilmede

Derdümüz şerĥ itmege bir yâr-ı şādık bulmazuz
Ħayf kim gitdükce yârân-ı şafâ eksilmede

Biñde bir nazm ehlinüñ nazmında ħâlet Ķalmadı
Şâ‘irân-ı ħâlet-efzâ câ-be-câ eksilmede

Kime ‘arz itsün bir ehl-i derd vâsi müşkilin
Dehrde müşkil bu kim müşkil-ĝüşâ eksilmede

Gevher-i baĥr-ı süĥan ayakda mânend-i ħazef
Şâ‘irüñ Ķadrin bilür ehl-i şafâ eksilmede

Hāl-i dilden bā-haber kāmīl bulunmaz degmede
Cāhil artub merd-i dānā mücmelen eksilmede

Bir dükenmez rızqdur zād-ı kanā'at 'ārife
Yoḥsa ḥalkuñ āb u nānı dā'imā eksilmede

[56a]

Ol günü görmek bize āyā naşīb olur mu kim
Zevk ü şevk ola terakķīde 'anā eksilmede

Ḥazret-i Ḥaḳ'dur terakķīden tenezzülden berī
Laḫza laḫza bu ḥassa artup mā-sivā eksilmede

Artuḳ eksük sözi ḳo ḫatm-i kelām it ebsem ol
Çekme ḡam ger olsa ḳadrüñ **Rūḫiyā** eksilmede

237.

Kelām-ı Rūḫī

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
(Fā 'ilātün) “ “ (fā 'lün)
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

Çāk ḳıl sīneñi kim māh-ı Muḫarremdür bu
Ey gönül āh ü fiḡān it dem-i mātemdür bu

Beñzemez ḡayra ḡam-ı vaḳ'a-i ḳatl-i Ḥüseyn
Nār-ı ḫasretle gönüller yaḳıcı ḡamdur bu

Añup ol vāḳı'ayı aḡlamayan bī-derde
Dir melekler ne 'aceb seng-dil ādemdür bu

Dökdiler ḫāke o dem āl-i Resülün ḳanın
Aḡla ey dīde ki ḳān aḡlayacak demdür bu

Bedenün dāḡ-ı siyehlerle siyeh-püş eyle
Rūḫiyā ḳaralara gir dem-i mātemdür bu

238.

Beyt

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

‘Aceb vādīdedür sırrına irmez kimse **Rūhī**’nün
Ne fāsıktan ne zāhidden ne mīr ü ne gedādandur

239.

Beyt

Mef’ülü mefā’ilü mef’āilü fe’ülün

Hezec - - / . - - / . - - / . - -

Hep mağlaṭadur laḳlaḳa-i bāṭın ü zāhir
Bir noḳta imiş aṣl-ı sūḫan evvel ü āḫir

240.

Beyt

Mef’ülü mefā’ilü mefā’ilü fe’ülün

Hezec - - / . - - / . - - / . - -

El virse şafā fırsatı fevt eyleme bir dem
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem

[56b]

241.

Kelām-ı Rūhī

Mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün mefā’ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Göñül mäh-ı Muḫarremdür ḳanı feryād ü efgānuñ
Niçün virmez cihānı seyle eşk-i çeşm-i giryānuñ

Anuñ çün tutdılar yıl başını mäh-ı Muḫarrem kim
Cedīd olur bu ayda mātemi şāh-ı şühedānuñ

Bu mäh ol mähdur kim Muştafā’nuñ ḳurretü’l-‘aynı
Şehīd-i ḫaçer-i bī-dādı oldı Şimr-i nā-dānuñ

Bu mäh ol mähdur kim Murtażā’nuñ naḳd-i imānı
Esīr oldı elinde bir bölük bī-dīn-i imānuñ

Yezīd’uñ ey felek ḳutb-ı murādı üzre dönmekden
Bozılsa yedi pergāruñ dükense yedi cevlänuñ

Ḳanı bir ḫāk-sār-ı ḫānedān-ı āl- i Aḫmed kim
Yaḳa bir āhile nūh saḳfını gerdün-i gerdānuñ

Hüseyn'ün ravzasın seyr it kıyāmet görmek isterseñ
Ki tutmuş serv-қadler mātemin ol şāh-ı zī-şānuñ

Yeter қan ağla **Rūhī** Kerbelā'yı gark-ı hūn itdūñ
Gider seyle mezārı қorқarın şāh-ı şehīdānuñ

242.

Kelām-ı Rūhī

Mef'ūlü fā'ilātü mef'īlü fā'ilün
Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -

Halkuñ kimisi gül gibi қat қat libāsda
Egine giymege kimi bulamaz pelās da

Erbāb-ı faqr u fāқа vü ehl-i gīnā ki var
Dergāh-ı Hāқ' da her biri bir iltimāsda

Maқbūl-i Hāқ odur ki bulup faқrdan şafā
Şıdқ ile muttaşıl ola şükr ü sipāsda

Meyl itmese şarāba n'ola göñlü¹⁷⁵ şūfīnuñ
Āyīneden şafā gider olınca pāsda

Rūhī vücūdıñ āhīr olur қūt-ı mūr [u] mār
Ger atlas içre şaқla anı ger pelāsda

[57a]

243.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - - - / - - - / - - - / - - -

[Bed] aşıł bulursa devlet unudur ābāsını
[Türke] beglik virmesünler қatl ider babāsını

244.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel - - - / - - - / - - - / - - -

¹⁷⁵Kelime yazma metinde كولى şeklinde yanlış yazılmıştır.

[Belde-i] şugrada sa'y it olagör cānā büyük
[Belde-i] kübrāda cemāl oluban yüklenme yük

245.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Olamazsañ 'illet [ü] kılllet [ü] zilletden berī
Bulunur elbetde sende lā-cerem üçün biri

246.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Üçi de cem' olsa sende çekmegil ğam-ı herec
Dāmen-i şabra yapış eş-şabru miftāhü'l-ferec¹⁷⁶

247.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

'İlet [ü] kılllet [ü]zillet tıtdı cānā yaqamı
Bu belālar var iken çeşmüm cihāna baqa mı

248.

Beyt

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Kelām öğrenmek isterseñ cihānda kāmili sen bul
'İzz ü rif'at ister iseñ umma halkdan aqçe pul

249.

Beyt

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

¹⁷⁶Sabır zaferin anahtarıdır.

‘İlme sevķ itme sefihî olmağıl hem-rehberi
Gerdanına ħinzırın aşma şaķınup cevheri

250.

Beyt

Mef’ulü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ülün

Hezec - - . / . - - . / . - - . / . - -

Rūhî ne kadar kâmil iseñ gözleme şadı
Tek dâhil-i cem’iyyet-i erbâb-ı kelâm ol

251.

Kelâm-ı Rūhî

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Nüktedânsun nevcivânsun ħübsun mergübsun
Her ne deñlü cevır iderseñ eyle kim maĥbûbsun

252.

Beyt

Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ĥaķ ķulından intikâm[1] yine ķul ile alur
Bilmeyen aĥmaķ bunı kim anı ķul itdi şanur

253.

Beyt

Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Remel . . - - / . . - - / . . -

Ādeme lâzım olan rāĥetdür
Ķo disünler saña bî-himmetdür

[57b]

254.

Beyt

Mefâ’ilün fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilâtün

Müctes . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

Vezīr olmağıla nā-dān olur ŧanma anı ādem
Büyürse tatlı olur mı cihānda hīç acı badem

255.

Beyt

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Cihānda rāhet isterseñ yapış zeyl-i müdārāya
Dime elfe ŧaķın toğrı dahı egri dime raya

256.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Şādık olan ŧimdi mezmūm medħ iderler uğrıyı
Esbūñi eyle müheyyā ŧoñra söyle tođrıyı

257.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Hemm ü ğem bula kemālin irişür ol dem sürür
Ĥalvete irdükde ŧaķın tütmağıl zeyl-i ğurür

258.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Kimseye ta'n itme cānā eylegil tayy-i lisān
Ĥalbūñi pāk eyleyüp sen ba'dezīn қо taylesān

259.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Kāmil insān oldurur kim eyleye ʔayy-i lisān
Ādem olmaz yalıñuz ʔoymaḳla ādem ʔaylesān

260.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Cāhil eylerse tefāḫür sīm [ü] zerle ey aḫī
Ol vaḳitte eyle ibrāz 'ilm-i faẓluñ sen daḫı

261.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Da 'vi-i 'ilm ü faẓilet oldı gāyetde günāḫ
Saña virmez kimse yek cāḫ eyleseñde biñ günāḫ

262.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Mu 'teberdür ḫalk içinde eyleyenler biñ günāḫ
Kimse baḳmaz bī-günāḫ itse de ol biñ günāḫ

263.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Ādem oldur adım adım gide kāmil ādeme
Semt -i nā-dāna ṣaḳın atma adım ādem dime

264.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

Dir peder olsun fedā ferzende vārum hem özüm
Oğlı virmez istese babası bir şalkım üzüm

265.

Beyt

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Bāğ ile büstānını ferzende virmiş peder
İstedikde mīve andan virmemiş atmış meder

3.1. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

Abdullâh	45, 72, 74, 170
Abdü'l-Ĥamîd	143, 144, 149, 153
Abdü'l-Mecîd	134, 138, 152
Âdem	11, 64, 69, 77, 88, 89, 90, 161, 165, 168, 169, 181, 209, 235, 236
Aĥmed	194, 230
Alî	20, 28, 157, 158, 159, 173
Allah	10, 11, 12, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 64, 76, 77, 80, 89, 93, 98, 100, 101, 103, 108, 117, 139, 147, 150, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 175, 176, 177, 182, 183, 186, 195, 201, 209
Altûnî-zâde İsmâ'îl Efendi	153
Arabî	113, 116, 118, 126, 128, 130, 155
Ârif	15, 21, 113, 115
Âşım	139, 140
Azrâ'îl	168, 190, 192, 193

B

Benî Sâlim	98
Beytullâh	165, 176
Beytü'l-maĥdis	72
Bilâl	73, 75

C

Cebrâ'îl	72, 75, 92, 93, 168
Cibrîl	73, 81

Ç

Çamlıca	154
Çerkesistân	152

D

Dâvûd	11, 168
Dürer	91

E

Ebû Mes'ûd	95
Ebû'l-Leys	84
Ebû-Bekr	81, 189
Elyesa	168
Enes	94
Envâr-ı 'Uşşâĥ	92
Eşref	42, 181
Eyyûb	168

F

Faĥrî	183
Fârisî	119, 122, 156
Fârûĥ	173
Fâtıma	174
Fenâyî	16, 111
Ferruĥî	110

Feyzî16, 25, 55, 57, 107, 109,143, 149,
151, 241, 242, 244

Fuzûlî26, 203, 204, 205, 207, 213, 215

G

Gülşenî 16, 27, 28, 103, 105

H

Ḥabîb 63, 70, 85, 95, 96, 146, 169

Ḥabîbu'llah11, 40, 63, 72, 82, 96, 98,
168, 169, 177, 189

Ḥaḳ10, 11, 40, 46, 55, 56, 57, 65, 68,
69, 71, 75, 77, 78, 79, 80, 83, 85, 87,
89, 92, 94, 98, 103, 104, 105, 119,
125, 136, 137, 138, 139, 143, 144,
145, 150, 151, 153, 155, 160, 163,
164, 167, 168, 169, 170, 172, 175,
180, 181, 183, 184, 185, 186, 189,
206, 209, 210, 223, 224, 226, 227,
228, 231, 234

Ḥaḳḳî 177

Ḥamdî 143

Ḥalîl 63, 77, 95, 96, 165, 187

Ḥalîlu'llah 98

Ḥârûn 80

Ḥasan 106, 174

Ḥasan Çelebi 106

Ḥayretî 120

Ḥayy 73

Ḥazret 64, 70, 72, 73, 77, 78, 79, 80,
81, 82, 85, 87, 91, 92, 93, 100, 137,

140, 141, 144, 146, 147, 165, 169,
228

Ḥüsâm Kâtî 127

Ḥüseyn 57, 146, 147, 174, 229, 231

Ḥüseyn Paşa 57, 147

Ḥusrev-i Dârâ 152

Ḥudâ9, 41, 60, 69, 70, 79, 80, 81, 82,
86, 92, 103, 108, 140, 160, 178

Hüdâyî 28, 178, 179, 180, 188, 189

İ

İblîs 88, 91

İbn-i 'Abbâs 44, 86,194, 209

İbn-i Mes'ûd 209

İbrâhîm 11, 77, 78, 165, 168

İdrîs 11, 168

İlâh 63

İlyâs 11, 168

İnâye 77, 78, 79, 80

Îsâ 40, 79, 168

İslâm 74, 75, 143, 165, 175

İsmâ'il Ḥaḳḳî 102, 209, 210

İsrâfil 168

K

Ka'be 165, 225

Kâmil 17, 29, 31, 56, 136, 235

Kerhî 96, 97

Keşşâf 76, 84, 97, 98

Kevser 82, 171, 200, 221

Kifâye 86

Kimyâ-yı Sa'âdet 94

Ḳârûn	80, 227
Ḳayyûm	73
Ḳubâ	98
Ḳuddûs	71
Ḳur'ân	42, 44, 63, 74, 85, 133, 159, 168, 175, 181, 190, 209
Ḳureyş	174
Ḳutb	127

L

Lokmân	169
--------	-----

M

Macar	153
Maḥfi	213
Maḥmûd	146
Ma'rifet-nâme	165
Mecnûn	161, 190, 204
Medîne	80, 85, 98
Mekke	42, 85
Meşâbîḥ	82
Mesîḥî	123
Mevlâ	43, 84, 88, 89, 90, 130, 132, 145, 146, 154, 161, 189, 194, 224
Mısrî	184
Mikâ'il	168
Muḥammed	75, 81, 88, 91, 92, 95, 118, 160, 165, 169
Muḥammediyye	71, 74, 88, 92, 97, 98, 209
Muḥarrem	229, 230

Murâd	24, 54, 55, 56, 57, 60, 84, 91, 138, 139, 143, 149
Murtażâ	159, 227, 230
Mûsâ	11, 24, 41, 80, 168, 181
Muştafâ	101, 118, 160, 187, 230
Münkir	170, 194, 223

N

Nebî	11, 68, 69, 75, 91, 165, 169
Nekîr	170, 194
Nihâye	72
Niyâzî	12, 17, 30, 178, 179, 184, 185, 186, 190, 192
Nûḥ	11, 68, 69, 168

O

Oşmân	141, 150
Oşmâniyân	134, 148, 153
Ömer	5, 73, 75, 98, 189, 241

R

Rabb	43, 69, 70, 77, 81, 84, 87, 90, 91, 93, 94, 152, 223
Râsiḥ	57, 144
Ravza	95
Resûlullah	45, 74, 81, 84, 85, 88, 90, 92, 94, 103, 108, 227
Rıdvân	165, 200
Rızâ	136, 153

Rûhî216, 217, 218, 219, 220, 221, 222,
223, 224, 225, 226, 228, 229, 230,
231, 233

Rus 150, 151

S

Sa' dî17, 32, 33, 36, 37, 64, 100, 145,
149, 243, 244

Sa' id 17, 100

Şâdîkî 194

Şafîyyullah 64, 76

Sâlim 34, 55, 139, 244

Senîh 151, 153

Şiddîk 81, 82, 83, 173, 189

Şultân Hamîd 133

Sultân Murâd55, 56, 57, 60, 133, 134,
135, 136, 137, 138, 139, 140, 141,
143, 147

Şohum 150, 152

Süleymân 11, 111, 168

Sürûrî 17, 52, 158, 159, 242, 243

Ş

Şerh-i Dağâ'îk 65

Şerh-i Fezâil 95

Şerh-i Hâkâyık 87

Şerh-i Hidâye 83

Şerh-i Terğîb 70

Şerh-i Teshîl 68

Şerh-i Tetimme 71

Şerh-i Vüzû 65

T

Tâlib 155, 157

Tefsîr-i Kâdî 83

Ü

Üftâde 12, 17, 35, 182, 240, 244

Üzeyr 169

V

Vâşîf 133

Vidin 17, 36, 61

Y

Yûnus12, 18, 37, 38, 78, 79, 169, 188,
210, 212, 241, 243

Z

Zebûr 168

Zengibâr 142

Zeyd 45, 74

Zihni 135

Zülfekâr 45, 159

Zü'l-ıkarneyn 169

Zülküfl 169

SONUÇ

Kökleri Cahiliye devrine kadar dayanan mecmualar herhangi bir konuda manzum ya da mensur yahut manzum mensur karışık olarak oluşturulmuş, geçmişin kapılarını aralamaya imkan tanıyan derleme eserlerdir. Ait oldukları dönemin yaşantısına, zevklerine, değerlerine, edebî geleneğine ışık tutan önemli kaynaklar arasında yer alan mecmualar yakın geçmişe kadar dîvânlar gibi rağbet görmemiş olsa da günümüzde akademik çalışmalar için oldukça önem kazanmıştır. Mecmuaların değer kazanmasında MESTAP projesinin de katkısı olduğunu belirtmek gerekir. Mecmualar, mürettibin ilgi alanı ve edebî zevkleri doğrultusunda farklı dünyalara kapı açmasının yanı sıra dîvânlarda yer almayan birçok şiirin tespitine, biyografik kaynaklarda isimlerine rastlanmayan şairlerin tanınmasına da kaynak oluştururlar.

Bu çalışmada Sivas Ziya Bey Yazma Eser Kütüphanesi'nde 15495 demirbaş numarasıyla kayıtlı şiir mecmuası incelenmiş ve Türkiye Türkçesine transkripsiyon alfabesi ile çevrilmiştir. 59 varaktan müteşekkil mecmuada; 19 kasîde, 28 gazel, 33 kıt'a, 7 mesnevî, 13 nazm, 19 Arapça beyt, 6 Farsça beyt, 9 koşma, 5 murabba, birer tane de rubâ'î terci-i bend ile, muhammes ve "mukaffa" başlığı altına topladığımız 79 beyt bulunur.

Çalışma üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde mecmuaların Türk edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuş, mecmualar hakkında tanıtıcı bilgiler verilmiştir. İkinci Bölüm 'de mecmuanın şekil ve muhteva özelliklerine yer verilmiştir. Üçüncü Bölüm 'de ise mecmuanın transkripsiyonlu metnine yer verilmiştir.

Mecmuanın şair kadrosunun 14.yüzyıl ve 20.yüzyıl aralığında olduğu tespit edilmiştir. Şairlerin kısa biyografileri, şairle ilgili çalışmalar yapmış araştırmacıların verileri ön planda tutularak yazılmış aynı zamanda ansiklopedik ve elektronik kaynaklardan da yararlanılmıştır. Mecmuanın muhtevası dinî-tasavvufî ve ahlâkî şiirlerden oluşmaktadır. Aruzun hemen her vezni kullanılmış, kafiyeleniş açısından belirgin bir düzen gözetilmemiştir. İmlada dil birliği oluşmadığından, mürettibin seçkileri yazıldığı dönemin dil özellikleri ile birlikte derlediği kanaati ağır basmıştır. Mecmuada yer alan Arapça ve Farsça beyitler okunmuş, anlamları dipnotta gösterilmiştir.

Klasik Türk şiiri alanında yapılmış ve yapılacak olan her bir mecmua çalışması şiir hazinesinin daha da zenginleşmesine ve adı henüz duyulmamış şairlerin yahut şiirlerin tespit edilmesine katkı sağlamaktadır. Amacımız, çalışmamız ile bu alan için bir açığı daha kapatmak, aydınlatılmamış konulara bir nebze de olsa ışık tutabilmektir. Zira çalışmamızda tanınmış şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerin tespit edilmiş olması bu ve bunun gibi çalışmaların edebiyat tarihi adına yapılmış önemli kazançlarından biri olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

Ak, Coşkun (2001). Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin). Bursa: Uludağ Yayınları.

Andrews, Walter G. (2000). Şiirin Sesi, Toplumun Şarkısı. İstanbul: İletişim Yayınları.

Artun, Erman (2015). Dinî- Tasavvufî Halk Edebiyatı. Adana: Karahan Kitabevi.

Başcılar, Seyfettin (ty.). Kilisli Divan Şairleri Antolojisi. İstanbul: Kilis Kül. ve Day. Der. Yay.

Beysanoğlu, Şevket (1997). Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları. C.II. Ankara: San Matbaası.

Bursalı Mehmed Tahir (2000). Osmanlı Müellifleri. (Haz. Cemâl Kurnaz ve Mustafa Tatcı). Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Büyük Türk Klasikleri (1986). Cilt 3. İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.

Canım, Rıdvan (2000). Latîfi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n- Nuzamâ (İnceleme-Metin). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başk., TTK Basım Evi.

Canpolat, Mustafa (Haz.) (1982). 'Ömer Bin Mezîd "Mecmû'atü'n-Nezâ'ir". Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Celepoğlu, Ayşegül (Haz.) (2013). İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri. C.V. Ankara: AKM Yay.

Çelebioğlu Amil (2018). Muhammediye Yazıcıoğlu Mehmed. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Devellioğlu, Ferit (2015). Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin, Cem (2009). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Diyanet (2013). Hadislerle İslâm. Cilt 3. Ankara: Semih Ofset.

Eco, Umberto (2018). Tez Nasıl Yazılır? (Çev. B. Parlak). İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Erdoğan, Kenan (1998). Niyazî-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı. (Tenkitli Metin). Ankara: Akçağ Yayınları.

Ergin, Muharrem (2013). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

Külekçi, Numan ve Turgut Karabey (1997). Erzurumlu İbrahim Hakkı, "Dîvân". Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Genç, İlhan (2000). Esrar Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye. Ankara: AKM Yayınları.

- Gölpınarlı, Abdülbâki (ty). Yunus Emre ve Tasavvuf. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Gölpınarlı, Abdülbâki (1977). Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Gülsevin, Gürer (2017). Eski Anadolu Türkçesinde Ekler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gültekin, İbrahim (2014). “Kilisli Zihnî Dîvânı (İnceleme- Metin)”. İstanbul: Kesit Yayınları.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemal (ty.). Son Asır Türk Şairleri. Cüz 7. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemal (1969). “Son Asır Türk Şairleri”. Cüz I. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- İnalçık, Halil (2003). Şair ve Patron: Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerinde Sosyolojik Bir İnceleme (Vol. 5). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- İsen, Mustafa (1998). Sehî Bey Tezkiresi, Heşt-Behişt. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İz, Fahir (2015). Eski Türk Edebiyatında Nazım 1. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kılıç, Atabey (2012). Mecmua Tasnifine Dair. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII. Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. (Haz.. Hatice Aynur vd). İstanbul: Turkuaz Yay. 80-96.
- Kilisli Kadri (1932). “Kilis Tarihi”. İstanbul: Burhaneddin Matbaası.
- Kocatürk, Vasfı Mahir (1970). Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- Köksal, Fatih (2006). “Sana Benzer Güzel Olmaz” Dîvân Şiirinde Nazîre. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Me’âli (2006). (Haz: Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kurnaz, Cemâl ve Mustafa Tatcı (Haz.) (2001). Mehmed Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî-Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri. C.I. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Levend, A. Sırrı (1998). Türk Edebiyatı Tarihi.C. I. Ankara: TTK Yay.
- Mehmed Süreyya (1996). Sicill-i Osmanî. C. 2-5. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Mercanlıgil, Muharrem (1960). Ebcad Hesabı. Ankara: Doğu Ltd. Şirketi Matbaası.
- Mengi, Mine ve Hüseyin Cöntürk (1995). Mesîhî Dîvânı. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TTK Basımevi.
- Özalp, N. Ahmet (2012). Bilgelikler Divanı. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Parlatır, İsmail (2014). Fuzulî Türkçe Divan. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Polen Yayınları (2008). Sahih-i Buhârî Muhtasarı. İstanbul: Yazar.

Rukancı, Fatih, Hakan Anameriç, Kemal Tuzcu (2016). Yazma Eserlerin Bibliyografik Denetimi, İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Şener, Hasan (2014). Kilisli Zihnî Divanı. Ankara: Grafiker Yayınları.

Şentürk, Ahmet Atillâ (2014). Osmanlı Şiiri Antolojisi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Şentürk, Ahmet Atillâ ve Ahmet Kartal (2018). Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2015). On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Tatcı, Mustafa ve Musa Yıldız (2005). Dîvân-ı İlâhîyât. İstanbul: Üsküdar Araştırmaları Merkezi.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1979). "Feyzî Osman". C. III. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Uraz, Murad (1940). Türk Edip ve Şairleri. C.IV. İstanbul: Numune Matbaası.

Ünlü, A. Mahmut (2015). Kurban Risalesi. İstanbul: Tuana Basın Yayın.

Yakıt, İsmail (2017), Türk-İslâm Kültüründe Ebcad Hesabı ve Tarih Düşürme. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Zavotçu, Gencay (2005). Eski Türk Edebiyatı Yüzyıllara göre Nazım ve Nesir. Ankara: Aydın Kitabevi.

Zihnî. "Dîvân". Milli Kütüphane EHT 1948 A 3968.

2.Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Ak, Coşkun (2008). "Rûhî-yi Bağdadî". TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 35, 205-206.

Akay, Mehmet (1996). İbrahim Gülşenî'nin Dîvânı Metin- Dil Hususiyetleri- Sözlük. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Akbudak, Yasemin (2002). Mesihî Divanı'nın Tahlili. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akbulut, Sümeyra (2019). Fuzûlî'nin Türkçe ve Farsça Divanlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aksoyak İsmail Hakkı, (2016), "Fâik'in'Elâ Yâ Eyyühe's-Sâkî Edir Ke'sen Ve Nâvilhâ'mısrına Tasavvufî Şerhi:Lübb-İsühan", Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi[Journal Of Academic Literature],Prof.Dr.Abdulkerim Abdulkadiroğlu Özel Sayısı,Yıl 2,Sayı 3,ss.223-251

Aktan, Muhammed Felat ve İzzet Eser (2020). "Bağdatlı Rûhî'nin Divanı'nda İktibas Örnekleri". International Journal of Filologia, Uluslararası Hakemli E-Dergi, ISSN: 2667-7318 Yıl: 3, Sayı: 3.

Anameriç, Hakan (2015). “Yazma Eserlerin Kataloglanmasında Marc Standardı 500 Genel Notlar Alanı ve Bileşenlerinin Kullanımı”. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 55, 2, 27-58

Arslan, Sami (2019). Bilgiyi İstinsahla Çoğaltmak: Osmanlı İlim Kamuoyunda Bilginin Dolaşımı (İznik Medresesi-Süleymaniye Medreseleri Dönemi). Doktora Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Aydemir, Yaşar (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3, p. 122-137.

Azamat, Nihat (2012). “Üftâde”. TDV İslam Ansiklopedisi. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 42, 282-283.

Buyruk, İbrahim Ethem (2015). Bağdatlı Rûhî Divanı’nda Sosyal Hayat. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Canım Rıdvan, (2009), “Klasik Türk Edebiyatında Tarih Düşürme Sanatı ve Bir Ebced Ustası: Adanalı Sürûrî”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13 (2): 105-120

Canpolat, Mustafa (1993). “Câmiu’n-Nezâir”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 7, 111-112.

Coşkun, Menderes (2011). “Klasik Türk Şairinin Poetikası Üzerine”. Bilig, 56, 57-80

Çabuk, Eren, Talha Dilben ve Sadık Alaçam (2018). “Helvacızâde Sâdikî Mustafa Efendi’nin Çeşitli Yazma Eserlerdeki Manzumeleri”. Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi (ESTAD), Cilt 1, Sayı 1, s.284-337.

Çağrı, Mustafa (2000). “İbrâhim Hakkı Erzurûmî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları Cilt 21, 305-311.

Dilçin, Cem (2013). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dönmez, Hamza (2013). Türk Edebiyatı’nda İlahi Mecmuaları. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erten, Saniye Rukiye (2018). Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi’ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme). Yüksek Lisans Tezi, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

Eşgünoğlu, Nazife (2005). Hayretî’nin Mesnevîleri İnceleme- Metin. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gençdoğan, İklîma (2010). Aziz Mahmud Hüdâyî Dîvânı’nda Dinî Muhtevâ. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gıynaş, Kamil Ali (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Yıl: 2011, Sayı: 25, Sayfa: 245-260.

Gök, Selim (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gülner (Ercan), Özlem (1996). Hüsâmzâde Feyzî Dîvânı (İnceleme-Metin). Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Gülner, Zülfüye (2019). Kilisli Zihni Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Gümüş, Oğuzhan (2019). Edebiyatımızda Berceste Mısrallar Ve Harputlu Sa'dî'nin Berceste Mısrallara Dair Eseri. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Güneş, Mustafa (1994). Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (inceleme-metin). Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Güngör, Recep Şükrü (2013). Süleyman Senih-i Mevlevî'nin Yayınlanmamış Elyazması Şiirleri (İnceleme- Metin- Tahlil- Sözlük). Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Gürbüz, Mehmet (2012). Kâbilî, Sultân-ı Hübâna Münâsib Eş'âr (Poems to Sing for the Leading Beautiful Beloved) (Millet Library, Ali Emiri Manzum No. 744-745) Part I: Analysis-Facsimile. The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Sources of Oriental Languages and Literatures 109. Cambridge: Harvard University USA.

Gürbüz, Mehmet (2013). "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine". Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, p. 315-322.

Güzeller, Özlem (2007). "Sürûrî- Dîvânı'ndaki Manzum Tarihler (sayfa250-322)", Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Hazer Dursun, (2002), "Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları", Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, s.1, ss.274-293.

İpek, Abdulmuttalip (2012). "Tahsin Ömer'in "Darb-I Mesellerimiz Hakkında Tahlili Tedkikat" Adlı Atasözleri Seçkisi". Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Vol. 7/3, p. 1527-1539

İsen, Mustafa (2002). "Kınalızâde Hasan Çelebi". TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 25, 417-418.

İvgin, Hayrettin (2015). "Alevî ve Bektâşî Şiirinde Zülfikarnâmeler". Kültür Evreni, sayı 24, s 72- 97.

Kaçar, Mücahit (2010). İbni Kemâl Dîvânı'nın İncelenmesi (Nazım Bilgisi – Belâgat-Üslûp ve Dil Özellikleri- Muhtevâ). Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kanar, Mehmet (2012). Arapça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.

Kanar, Mehmet (2016). Büyük Farsça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.

Kaplan, Hasan (2018). "Zülfikar'ın Divan Şiirine Yansımaları". IV. Uluslararası Alevilik ve Bektaşilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Velî Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara. s. 789- 844.

- Kara, Mustafa (2010). “Vefâtının 110. Yılında Süleyman Seniḥ Efendi”. Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi 25/1, s.107-121.
- Karabey, Turgut (2011). “Tarih Düşürme”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 40, 80-82.
- Karabuçak, Kemal (2007). Sürûrî-i Müverriḥ’in Manzum Tarihleri (inceleme-transkripsiyonlu metin s.51-150). Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Karadeniz, Mustafa Uğur (2018). İslam Sanatları Açısından Klasik Türk Şiiri. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Karahan, Abdülkadir (1995). “Enderunlu Vâsıf”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 11, 189-190.
- Kırkıl, Harun (2006). “Türk Edebiyatında Manzum İlmihal ve Fıkıh Kitapları ile Son Devre Ait Manzum Bir İlmihal: Manastırlı Mehmed Rıfat Bey ve Manzum İlmihali”, İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 433-476
- Köksal, M. Fatih (2003). “Mecmau’n-Nezâir”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 28, 262-263.
- Köksal, M. Fatih (2012). “Metin Neşrinin Ana Esasları”. TÜBAR-XXXI.
- Kurnaz, Cemal ve Halil Çeltik (2013). “Şairlerin Gözüyle Mecmûa”. Turkish Studies, 8(1).
- Kurnaz, Cemal ve Yaşar Aydemir (2013). “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular.” Electronic Turkish Studies, 8: 1.
- Kut, Günay (1986). “Mecmua” Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Devirler/İsimler/Eserler/Terimler. C. 6. İstanbul: Dergâh Yay.
- Kut, Günay (1988). Yazmalar Arasında II. Osmanlı Araştırmaları, 7-8, 181- 198.
- Memduhoğlu, Adnan (ty.). “İbrahim Hakkı Erzurumî’nin Manzûm İlmihâli”. Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı 2, s. 11-52.
- Mengi, Mine (2004). “Mesîḥî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 29, 312-313.
- Morkoç, Yasemin Ertek (2003). Eğridirli Hacı Kemal’in Câmîü’n-Nezâir’i. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mutçalı, Serdar (1995). Arapça- Türkçe Sözlük. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- Okyay, Ercan (2005). Seniḥ-i Mevlevî Divanı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Özbeyli, Atakan (2014). “Divân-ı Abdülaziz Âsım Efendi (inceleme-metin)”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pala İskender (2015). Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İsmail (2006). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Yargı Yayınevi.

Prochazka-Eisl, Gisela (2018). “Şiirle Tarih Yazmak XVI. Yüzyılın Sonlarında Derlenen Bir Mecmua Örneğinde”. Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, sayı 1, s.s 32- 49.

Rukancı, Fatih (2012). “Yazma Eserlerde Fiziksel Niteleme.” Erdem, 63: 169-204.

Salcı, Vahit Lütü (1937). “Trakya’da Yeşilyurt Gazetesi”. Kırklareli.

Saraç, M. A. Yekta (1995). “Emrî, Emrullah”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 11, 164.

Tatcı, Mustafa (2013). “Yûnus Emre”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 43, 600-606.

Tatcı, Mustafa (1990). “Yûnus Emre Dîvânı (İnceleme-Metin)”, Gazi Üniversitesi Doktora tezi, Ankara.

Tatcı, Mustafa (1998). “Hayretî”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 17, 61-62.

Tezen, Zehra (2019). Ahmet Paşa Dîvânı’nın Tâhirü’l-Mevlevî Tarafından Nesre Çevirisinin Latin Harflerine Aktarımı. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Toysal, Tuğrul Çağrı (2009). Üftâde Divanı (Transkripsiyonlu Metin- Dil İncelemesi-Dizin). Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Uslu Ahmet, (2007), “Sürûrî-i Müverrih’in Manzum Tarihleri (inceleme-transkripsiyonlu metin s.151-250), Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Uslu, Şenay (2008). Sürûrî-i Müverrih’in Manzum Tarihleri (inceleme-transkripsiyonlu metin s.1-50). Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Uzun, Mustafa İsmet (2000). “İlâhi”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 22, 64-68.

Uzun, Mustafa İsmet (2003). “Mecmua”. TDV İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 28, 265-268.

Uzun, Mustafa İsmet (2013). “Yazıcıoğlu Mehmed Efendi”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 43, 362-363.

Ünver, İsmail (2008). “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. Turkish Studies International/Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6: 1- 46.

Yavuz, Yusuf Şevki (1991). "Âmentü". TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 3, 28-30.

Yıldız, Alim (2002). Fenâyî Divanı (Metin- Muhteva- Tahlil). Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yıldız, Alim (2003). “Divan Edebiyatında Fenâyî Mahlaslı Şairler”. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Sivas. C. 3. 1: 345-355.

Yılmaz, Ozan (2008). “Metin Te’sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası”. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 1, 255-280.

Zülfe, Ömer (2007). “Pervâne Bey Mecmuası”. TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt 34, 244-245.

3. Elektronik Kaynaklar

Aksoyak, İsmail Hakkı ve Mehmet Arslan (2018). Haşmet Dîvânı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57256,hasmet-divanipdf.pdf?0/> Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Erişim tarihi: 11 Mart 2021.

Solmaz, Süleyman (2018). Ahdî ve Gülşen-i Şuarâ’sı. [https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0.](https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0/) Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Erişim tarihi: 11 Mart 2021.

Aksoyak, İsmail Hakkı (2020). “Sâlim, Süleyman Sâlim Efendi”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/salim-suleyman-salim-efendi/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Aksoyak, İsmail Hakkı (2020). “Vâsıf, Vâsıf Osman Bey”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vasif-vasif-osman-bey/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Aksoyak, İsmail Hakkı (2020). “Rızâ, Ali”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riza-ali-mdbir/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Arslan, Mehmet, (2020). “Âsım Bağdatlı”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asim-bagdatli/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Arslan, Mehmet (2020). “Rızâ, Şeyh Tâlibânî, Kerküklü”, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riza-seyh-talibani-kerkuklu/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Arslan, Mehmet, (2020), “Sa’dî, Hâfız Ahmed Sa’dî, Havran-Edremitli”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadi-hafiz-ahmed-sadi-havranedremitli/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021

Aydın, Abdullah (2020). “Fenâyî, Cennet Mehmed Efendi”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fenayi-cennet-mehmed-efendi/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Ercan, Özlem (2020). “Feyzî, Osman Hüsâm-zâde Feyzî”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husamzade-feyzi/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Erdoğan, Mehtap (2020). “Senîh, Süleyman Senîh”. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/senih-suleyman-senih/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Çiftçi, Ömer (2017). “Hâtimetü’l-Eş’âr (Fatin Tezkiresi)”. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0/> erişim tarihi: 13 Mart 2021.

Gıynaş, Kâmil Ali (2017). Pervâne Bey Mecmû'ası. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0/> erişim tarihi: 14 Nisan 2021.

Gültekin, Hasan (2020). "Sa'dî". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadi/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Güneş, Mustafa (2020). "Eşrefoğlu, Abdullah". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/esrefoglu-abdullah/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Kaplan, Yunus (2020). "Sa'dî, Mehmed Sa'dî Bey". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadi-mehmed-sadi-bey/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Karaca, Murat (2020). "Üftâde, Mehmed Muhyiddin". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/uftade-mehmed-muhyiddin/> erişim tarihi: 25 Nisan 2021.

Karakoyun, Ülkü Çetinkaya (2017). "Mecmû'a-i Eş'âr". Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55870,mecmua-i-esar-pdf.pdf?0> erişim tarihi: 14 Nisan 2021.

Kavruk, Hasan (2020). "Niyâzî-i Mısıri". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/niyazii-misri/> erişim tarihi: 24 Nisan 2021.

Köksal, M Fatih (2017). "Mecma'u'n-Nezâ'ir". Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0/> erişim tarihi: 14 Nisan 2021.

Köksal, M. Fatih (2020). "Sâdikî, Baba Sâdikî, Mustafa". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadiki-baba-sadiki-mustafa/> erişim tarihi: 24 Nisan 2021.

Köksal, M. Fatih (2020). "Zihni". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zihni/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Küçük, Sabahattin (ty), "Bâkî Dîvânı" Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0/> erişim tarihi: 12 Şubat 2021.

Oğuz, Mehmet Öcal (2020). "Yunus Emre, Yunus, Kul Yunus, Âşık Yunus, Yunus Emrem" <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yunus-emre-yunus-kul-yunus-asik/> erişim tarihi: 21 Nisan 2021.

Saraç, Mehmet A. Yekta (ty.). "Emrî Dîvânı". Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78368/emri-divani.html/> erişim tarihi: 27 Nisan 2021.

Selçuk, Bahir (2020). "Sa'dî, Muallim Sa'dî Efendi". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadi-muallim-sadi-efendi/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

Yekbaş, Hakan (2020). "HAMDÎ, Sıyam-zâde Hasan Hamdî Efendi, Nevşehirli". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hamdi-siyamzade-hasan-hamdi-efendi/> erişim tarihi: 25 Nisan 2021.

Yılmaz, Kadri Hüsnü (2020). "Ferruhî, Ferrûh Çelebi". <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferruhi-ferruh-celebi/> erişim tarihi: 30 Nisan 2021.

İsen, Mustafa (2017). “Kühü’l-Ahbâr’ın Tezkire Kısmı”. Ankara:Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0/> erişim tarihi: 8 Mayıs 2021.

Avşar, Ziya (2017). “Revânî Dîvânı”. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0/> erişim tarihi: 15.05.2021

Canım, Rıdvan (2018). “Latîfî, Tezkiretü’ş-Şu‘arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ”. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-216998/latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzama.html/> erişim tarihi: 21 Nisan 2020.

Zavotçu, Gencay (2017). “Rızâ Tezkiresi”. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73320,riza-tezkiresi2020pdf.pdf?0/> erişim tarihi: 22 Nisan 2021.

ESKİ YAZILI METİN

سؤال ایروب کجا قلدی بدایت	لکوب ناکه بر صوفی صاف
سؤال صوفی	سؤال صوفی
صلوة ایچون اولدی اولدی شبت	دیری ای اصل دل صاحب بعیره
تخان دورت مهنوی قنطری ایله	قواصفا ملک ایچیند سبب نه
نذر تالیف شله صلوه مکنت	بیرک نسل اولدور عصفور
صلوة خن کفرض اولدی بشی وقت	دقی انسه دینه صعب فرادا
بچون باشی وقتیه اولدی سوقت	ایدی فکر جه توقیت الیک ارتق
افان کیم او قوب ایندی اقامت	هسی اول بئش اولک ایچیند اول
نذر اصلی اول اولدی چار کت	صلوة ظهیری کیم قلدی مقدم
بچون یوزده دنی دورت اولدی کت	صلوة مهنه کیم ایندی شروی
نذر بامت کیم اولدی اول ش کت	صلوة مغری کیم ایندی آغاز
بچون انزادنی دورت اولدی کت	کیم اول کلری بئش اولک نماز بین
بچون اولن کوهن بولدی نهایت	صلوة دوشه کیم ایندی بدایت

	بسم الله الرحمن الرحيم و بسم الله الرحمن الرحيم
<p>خدايه صمد نزاران شکر و نعت آنکندی ایچون خلق انکچون سام اولسون بئدن حبیب</p>	<p>که چو بنده بیری املدی امت برادوب اندی قولدینه رکعت دقی عمال و اصحابه تمامت</p>
سبب نظم کتاب	سبب نظم کتاب
<p>خدا ایندی بنو چون لولون انظرت برمانه عطره سلطان مراد خان اطاعت از روز ایدی جان و دلدن</p>	<p>طوقه بنو زبیری طلقان دورت حجره قلودی عدل و داد اولک فلانست آنک امرینه کیم عصفاد و دولت</p>
<p>که بیلشده آنک وقتنده ای جان خضوعتا صاحب علم و کمال ورد چکن ایله دینم علم</p>	<p>جهان امن و امان و استراحت کمانجه اولونور دمی رعایت صلوة بئدن ایروب کیمی فراغت</p>

لکوب

ایا صاحب حال واصل بصیرت	بیان ایله لیکه بوش کلماتی	اولورا دینی رهنما چه حکمت	قنوت و ریح به نکرار تکبیر
درم اسم اعظم باطله حقیقت	جواب سجدی	و یا ضو و فرضه صدای اهل حکمت	دقیق نجوم خوش بینی با واجب
نه در روز یکله بیستی اصل ب شریعت	سئوال که جواب ای اهل صفت	حضرت دودورت سفردنه لیکه کون	ذرات الایع نجوم قلیشور
خبره بوبله لکلشدر روایت	دل و جان کج معنی کج دودوسن	جهو تعیم اوزرو اضا روایت	نجوم صیقله مغرب قطر انما از
جهو خطرا نمانجه بوشدی تریست	ایا پرشنده ارباب حکمت	مقدم قشور کیم قلدری سزیمت	سبب ناولدی قشور و نم اول
نوزی بر سر تو صامت ای اول وقت	نوشت کج صفتی آدم	اولشوزی جهو جوریله قراوت	صلوة فتره اول شب روز
الیله دانیه الی اوسامت	کوب ناکما کندم دانسته	کجه هر کوننده وزده حقافت	نه ریاست اولدی صکره خطی
الینی باشنه قودی او حضرت	ایاغیله واروب اول دانیه دکت	حقافت اولزان لمرده نه حکمت	نجوم اولشور جهو وعیدین
دقی باشنه صبح اتمک حقیقت	بیوب اول دانیه بیسی باناسنی	نجوم سبکده اولور بدایت	خازده فتره لیکه قرآن قرأت
بولزون تمک انجون اول اسات	الی بوزی ایانی مشل اتمک	یولک وارصید آیدن داراست	کونما بر سر سجده لیکه نجوم اولی
ارالوال سن دقیقه قنوت ایست	بودور ک مشل قرنی اولی و قنوت	نه اصلی نه رانن فضیلت	قشور دوزده اولشور کیم قنوت
	بولک تکلن سزار شرح و قایف	صلوة اولشور بعد التیمت	سبب نه صلوة تک افزنده
	444	صلوة تک و چه طلا عجزه حقیقت	بودر قنوت کونوی سی لغاتمی
بدن النفس الالام باطرات	بیوردی حق و منوره هر صیادست	خلیله نیت کیم ایگدی ریعت	صیبه یالی ریعت ایله
اولورا تا ریغ سبب چون نقاوت	که برتره بویق هر صفتی اول	نه راصلی اولور بویله قرأت	صیبه که افضلر قنوت

بیان

بسی اندک از آن طبعی است	بسی اندک از آن طبعی است
سورب بزنی الکون مزاج	سورب بزنی الکون مزاج
که تحلیل اصابع تنوع فایده	که تحلیل اصابع تنوع فایده
بوجود او زود او یقین چون شمع	بوجود او زود او یقین چون شمع
که در قفسه سن آنکه ای خرد منصف	که در قفسه سن آنکه ای خرد منصف
صدش کمتر چنانکه نیتله	صدش کمتر چنانکه نیتله
که نشسته چنانکه صدش هم	که نشسته چنانکه صدش هم
مقیم اولان شهر زود دینی هم	مقیم اولان شهر زود دینی هم
آنکه دینی شمع اولدی جانینز	آنکه دینی شمع اولدی جانینز
مگر که اول ششمی اوله شهر آینه	مگر که اول ششمی اوله شهر آینه
سیر اوله یا نونو کفار شده	سیر اوله یا نونو کفار شده
حدش دانی الکابسی شمع	حدش دانی الکابسی شمع
موانع صنایع اولیق و لیکن	موانع صنایع اولیق و لیکن
بویک نکلن بازر شمشیر استایل	بویک نکلن بازر شمشیر استایل

نصیحه

اوله یونان منصفه نظر افست	اوله یونان منصفه نظر افست
اوله یونان منصفه نظر افست	اوله یونان منصفه نظر افست
ولی شلیف منسل اولور نظلیت	ولی شلیف منسل اولور نظلیت
اراکه یونان باستانه و ضاات	اراکه یونان باستانه و ضاات

نصیحه ۴۸۸

ششم یکله ای خرد منصف	ششم یکله ای خرد منصف
چرخ اصل خردن بر کسند	چرخ اصل خردن بر کسند
صوب یا خردن اوله لیکن	صوب یا خردن اوله لیکن
بها بره منصف اوله صوب	بها بره منصف اوله صوب
ویا خود شه کله بیسه	ویا خود شه کله بیسه
مریض بر یا نفع اوله آن دن	مریض بر یا نفع اوله آن دن
صوب صوبه منسل اوله قورسه	صوب صوبه منسل اوله قورسه
قراط بر اقا بد یا جنسی بره	قراط بر اقا بد یا جنسی بره
چنانکه صدش بوزده اولور بر	چنانکه صدش بوزده اولور بر
چنانکه صدش بوزده اولور بر	چنانکه صدش بوزده اولور بر

بسی

بوئک تفکر بنز جوہر شکر شکر شکر	ارک جوہر سبب عالمہ ربوبیت
فصل 400	
خبرہ بوئک لکھندہ رواست	جہنی نور منی اول رب عزت
جاب درہ بیضا اکتبہ	برادوب قلی برطاوس نبوت
جاب اجرہ قرار ایتری اور طرش	طورد پ سبعل الف عام ورت
خداشی ذوالجلال کچھ کو ندر	ایوب تسبیح و تامل و مبادت
بس آندہ شکر مرآت صیانت	مقابل قلی و جہت اور حضرت
جوہر آن نظر قلی اور طاوسی	جلال کوری خات صوب صوبت
خدادان ایتری کسمیا او ودرہ	خدا پ سجدہ قلی نفسی مرآت
بوئک سجود و در لکھ بو اوقات	عبادہ قلمف اولری موفت
بوئک تفکر بازار شکر شکر	ار اہل آنہ تفصیل تمامت
خبرہ	
داجی وید کیمتیا بر آنری حق تعالی	آنک نور منی نور منہ کو نوزہ تیار طیب
بو کو نوزہ عالمی بو کو نوزہ موجدات	آنک نور منہ اولشہ اکسبہ ارات
بر آنری نور منی نور منی طہور عزت عالمی	عباد منی شکوی نور منی نور منی بر تاب

کہ چون طوفان نون اولری حقیقت	خبرہ بوئک لکھندہ رواست
منوار سبب جوہر اوست	کہ شرق اولری صوب اصیب بر نوزہ
کیمتیا اور انور اولری صحت	بمون صق سخان نون نیشک
خطب صوب طہ اور طردی طہارت	بوئک ای اول کیمتیا ماہ اصغر
کہ ایتری نون منی طہارت	لیا سبک نبار بلہ شیخ
خدا پ سجود شکر ایتری اول وقت	بود وشتی لطف و نظر جوہر طہارت
قبول آنہ ای او ودرہ رب عزت	شیخ تیرہ کوئی جوئک نو طہارت
شیخ اولری فرض عند الطہارت	صیب پ سجود نون آیت آنہ ای
ایسر فعل سوال آنہ دلالت	شیخ بوئک در لکھ خرد مشد
ضرورت بنا بود لاجل است	شیخ پ سجود بر لکھ نزل و نزل
و منوہ کرہ دو نوزہ در طہارت	شیخ ہ ایکی صف اولری فرض
دیری بو بعضی بو در قصص طہارت	بو اہل اہل بود و نزل آن فریدر
استانہ بو لکھ ایتری سبقت	دیری بو بعضی صق السہ آدم
الیکہ الی چون ایتری است	نوزہ تکی بو زاید او طہارت
اولری آنکھ آنہ ضرورت	سخان بو نزل شیخہ انکھ چون

بوئک

عزیزتی بحق فی رسوم	کجاء واقع الارضی بو مسلامت
دیدی بعضی کر کشندی سیره	اغان او قودی کو کورد بخت حضرت
الهور جانیز بو جلا اوله طایف	کورد بولورنده اوله فرقی صورت
اغان او قوم مع ایزدی جوی جوی طیل	بلایه سسی بیوردی شایه ایش
او قودی اغان اغان ظلم اول	بسی آندان قالدی سنی نایب
بوخت قلعن بلایه اراغور اچیند	سیلان اوله سوسان کله بو نور حکمت
تجزیه	
جودت طوری نه طایفه اسم طوری حال اعلان	غنا که کسی اسم کله کجه بره بره حسان
کسی بر جهات حال نه کسی بر فرقین کوی	کچی دینی کله کله کوی کوی اولی قویا
کولی کشندی جوی نه بس طریقی نظر حان	که بودی کبان شردود که کفران
ایرشدی خلیفه نامه که بر کله اوله بر دست	دیدی بر کوشم اوله کله کله کوه اوله بختان
که کورد بخت کندی کوی نه طایفه قوری	کوزین قلیبه دورنی کله کله کوی اعلان
مثنوی	
که سپر دور کله دیدی ات کبر	اغانک دوی کله خالقن مکرر
بیز جک طوری کوی او قوری اول	ایکی کله کله کوه قور است دیدی کمال

نظر چون تیری آنکه مستور بر منی کوی	نجات ایزدی کله کله کوی مسلمانان آب
کوی کوی قی صواب ایزدی آن کله کوه بود ایزدی	برسی کله کله کوی کوه کوه اوله ایش
او قوش کوی بر کوشم دورنی کوه اولی کوه اولی	بیز کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
قصه 444	
شب معران سلطان سرات	جودت الهکده کله کله کوی مس
دو نوب کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	اغان او قوم کوه کوه کوه کوه کوه
بسی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	صیبه اووم کله کوه کوه کوه
بوخت کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	ارکیم بولور کوه کوه کوه کوه کوه
قصه 445	
که معراج کوه کوه کوه کوه کوه کوه	بختیم بر کله کوه کوه کوه کوه
شما زوا قاشی بلور کله کوه کوه	شاوره کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	دیدی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
که کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	جودت کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
دیدی کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	اغان او قودی کوه کوه کوه کوه کوه
دعا بوی کوه کوه کوه کوه کوه کوه	کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه

عزیزتی

دلیل فصل دوم اولی مکول	جزود و شد بیستندی اول
ص	
بسیار شدن بر کوز زنا تندی طلت	صغی الیکه چون چندی ضا زنا
کبر و ب ضنوا نه را بر شری طلت	طولا نوب الیکون افشام الیکون
او کبر و ب طردی ضیل مونی ضیبت	چون طلت کوز شری حکم ز آدم
که ضنوا نه را بر شری چو سوت	طلا و تا بر شری چنان کبر صی صاوق
تصلو طردی آدم الیک کعت	او و و بر ز شری طردی بیون
او نعل الیکه بر شری مونی مونی	قبول حضرت صفی الولد شیون
الیکه کبر الیکه مونی مونی	بوتک تفصیلی با ز شری
بر اولی ز کتدی قادی اشارت	چون بر شری ضیل صفی نعل
علی الفورا بر شری مونی مونی	تر و و ابیوب کندی اولی نعل
فیلدن اولوب الی ای کتدی	کمال قطه طغزن اولی الت
و بر و ب و مونی مونی مونی	اولی مونی کولدن کسندی
و ز کولدی کولدن کتدی	اسیر کوب الی بیسی اولی بیون

میز و کوز کوز مونی مونی	مونی مونی کوز مونی مونی
بسیار شدن بر کوز زنا تندی طلت	صغی الیکه چون چندی ضا زنا
کبر و ب ضنوا نه را بر شری طلت	طولا نوب الیکون افشام الیکون
او کبر و ب طردی ضیل مونی ضیبت	چون طلت کوز شری حکم ز آدم
که ضنوا نه را بر شری چو سوت	طلا و تا بر شری چنان کبر صی صاوق
تصلو طردی آدم الیک کعت	او و و بر ز شری طردی بیون
او نعل الیکه بر شری مونی مونی	قبول حضرت صفی الولد شیون
الیکه کبر الیکه مونی مونی	بوتک تفصیلی با ز شری
بر اولی ز کتدی قادی اشارت	چون بر شری ضیل صفی نعل
علی الفورا بر شری مونی مونی	تر و و ابیوب کندی اولی نعل
فیلدن اولوب الی ای کتدی	کمال قطه طغزن اولی الت
و بر و ب و مونی مونی مونی	اولی مونی کولدن کسندی
و ز کولدی کولدن کتدی	اسیر کوب الی بیسی اولی بیون

جزود

بود است اسفان که با هم اواری	چو در وقت نظر بر ابری الهم حقیقت
بود است اسفان که با هم اواری	خلیلا که تکلری چار کعبت
قبول حضرت صف اوله شیخون	بخوان اولدی بزوفتی موقت
بولک تفصیلی بازار مشایبه	ار اهل صدق اولو سب مشایبه
فصل ۴۰۰	
چو بولونی بوستی دریا ده بانف	باقی فرشته قناری نجه دست
اوجسی بجزه کرامان بری قیوس	احاطه عشق کانی جلالیت
برستی خلوت لیل بری ساء	برستی طبع عوس اول بری ذات
بسنا اولاد وقت نظری لطفون	ایرشدی بولک لطف و عطیت
چغری بطن مایه بیدان صفی	خاص ایترکی دورت ظلمت اولاد
او دورت انعام صفی شکر شیخون	بوست قناری کیم نزه چار کعبت
قبول حضرت صف اولدی بولکیم	بزوفتی اولدی کیم فرقی موقت
بولک تفصیلی بازار تحقیق مشایبه	ار اهل صدق اولو سب مشایبه
فصل ۴۰۱	
کبریا سنی اشکات لئاسس	فطاب کلمی صدق بلبل است

بودی

بودی اندی ابری چون وقت مغرب	چو تکلری آنده بستی اون کعبت
ایکی کعبت اوز زینده آنده سندان	الطوبه برینغ استنا و اچون البت
الوصیت خذایه لایق آنجف	آن مشیت اولدی او بیجی کعبت
قبول حضرت صف اوله شیخون	اولعل اولدی بزوفتی موقت
بولک تکلری بازار مشایبه	ار کیم بولونون آنده نهیاست
فصل ۴۰۲	
چو موصی بر طراوی ری رسالت	چغوب صدیقه دن بولدی او حضرت
انادوریت حزنه سندی که اولدی	او بولدی جلدی بستی ضیاع شفقت
برک فرعون صغری بری حارون	بری اولدی لتری بر قارون
بستی آفر قرض لطفدن اول الته	ویروب موسی به نظر تکلر لیت
شغلی نایه اولوب وقت مشایبه	او دورت مخونه خله اولدی او کعبت
بود است اطلاق چو اولدی اچون	نظریه قناری موسی چار کعبت
قبول حضرت صف اوله شیخون	که تکل اولدی بزوفتی موقت
بولک تفصیلی بازار مشایبه	من به نقل چو بولدی نهیاست
فصل ۴۰۳	

صدیق مشایبه
شیرینی کانی اولاد
بر قناری کعبت

دیده بر و تر و تر ضامن اهل بصیرت	فرائد امری بر سه فله شینه
دقی تکون اسیرانی شایسته	اولو بر سه تارکی صاحبی و فاسق
ارباب اول آنده در نقل روایت	پونک تفصیلی با زا و صایح
اولو بر سه فرخمن آنک چون قالدی نب	صلوة اول امده الکی رکعت
سفره قطر اولندی الی زیادت	حضره امر اولندی جسمی زیاده
قبول آنی رکعت بعد از روایت	پونک نقل بازار شرف قاضی
دیشد رطله صحابی نقایص	صیفته صلوة و غیره بنفایند
بس تا نه قطر و طبع اولاد دی فطرت	صباح نماز بر سه رکعت و صلوة
قالو کر چه زیاده چون که رکعت	صلوة تغریک شفقت از آفت
اول نادسی بس تا نه قطر و فطرت	صلوة اولندی که بر رکعت آنک چون
ارباب اول حقان اولو بر سه روایت	پونک نقل بازار شرف بعد از
صلوات قطر بر سه مستلزمیت	سفره اولو بر سه فونق و ضمیمت

که سلطان انبیا حضرت محمد	فیکم قلاری معارف مزینت
ابوبکر آنک فلندی و هبیت	کورجک مرشی سنانا کاشان
بنم چون آنده بر رکعت نماز اول	خندان بن قولینه و پلر رکعت
ابوبکر رکعت و هبیت او شعی	چو شرف اول معرب پلری قوت
قبولت بی آنک بر رکعت آنده	سلام بر موزان اول بیک حضرت
دیده یک بار سوال است اونومه	که صدیفت ایتمکی کلا و صیفت
رسول الطهوری اولدم قیام	قبول صدیفت آنک بر زانی رکعت
سلام بر موزان اول بیته جبریل	دیددی که با حقه رب عزت
بنور دیکم آنک چون جان و دلدن	دقی بر رکعت ایلد اقامت
قیام دیوب حلیتیه فی الحال	چون ایتمکی سو فقا است
بسان اولدی آنک نزلت اعلی	چو کوردی والدین در شفوعیت
که دیوب عقلی چو صل ایتمی	صاحبوب کونزاکا اول بیک حضرت
که قدریه او ترپ ایتمی اتمام	آنک چون تر اولو بر سه رکعت
لنفسه چون رکعت کله شینه	دیده بر و تر و تر سه اهل سنت
دقی صدیق آنکون علم کله شینه	دیده بر و تر واجب در عقیدت

فرائد

که قصه و سبب خطای آن خوف	که نه یقین استی ان رب عزت	مقدم مکده بخش وقت نماز
در نقل مطالب اولی سوال	قبول واجب اولی آنک البت	صوتی نظیر به عصری قیلار کن
بولک نقل با از ترغیب کشتن	ارادان شود در کشتن و کرامت	مطلوب و تجریر ای آنه مختار
قصه		
ذرات الایح کم قصه از نسی	ذوقی بجهت مغرب تالیاری مثبت	قطب نامی از تجریر ضداون
اولی بر سر مشروه اطراب بارش	ای بر فعل سوال کمالی طراوت	صوتی نظیر عصری قیلار کن
بولک نقل با از ترغیب ببولیست	مرا از از نسی با از قیلو طراوت	مطلوب و تجریر ای آنه مختار
قصه		
مقدم مکده بخش وقت نماز	الونقشده که هر طریقه میباشد	قطب نامی از تجریر ضداون
صوتی نظیر به عصری قیلار کن	اولی بودی جهیر قرآن طراوت	صوتی نظیر عصری قیلار کن
مطلوب و تجریر ای آنه مختار	ای بر روی بعضی تحقیق و امانت	مطلوب و تجریر ای آنه مختار
قطب نامی از تجریر ضداون	حسیبه نازک اولی که بود است	قطب نامی از تجریر ضداون
صوتی نظیر عصری قیلار کن	سوال است ای بود صد طراوت	صوتی نظیر عصری قیلار کن
مطلوب و تجریر ای آنه مختار	صفت اویس و مغرب او و حضرت	مطلوب و تجریر ای آنه مختار
قطب نامی از تجریر ضداون	مشهوره فتنه کما محمد حجرت	قطب نامی از تجریر ضداون

سودون

صدود آنه بودی ای از اجماع	آنک جهیر جهیر اولی آنه فایست	طیبه بود به کله ر حقیقت
مخانی نماز ک جهیر و اخفاد	فصل واجب اولی تا قیامت	بزار ک دورت حلقه مکه چشم
ایس آب سوا که جهیر و امان	معینه و فی قصه قلدر بق بخت	ایکیوز بیک بل اولی طلال فایست
بولک تفصیلی با از کفایه	اشارت عارفه بکفایه	نمعه دار و نه صد و نه باریست
قصه		
اولی بر سر مشروه اطراب بارش	طیبه بود به کله ر حقیقت	طیبه بود به کله ر حقیقت
بولک نقل با از ترغیب ببولیست	بزار ک دورت حلقه مکه چشم	بزار ک دورت حلقه مکه چشم
مقدم مکده بخش وقت نماز	ایکیوز بیک بل اولی طلال فایست	ایکیوز بیک بل اولی طلال فایست
صوتی نظیر به عصری قیلار کن	نمعه دار و نه صد و نه باریست	نمعه دار و نه صد و نه باریست
مطلوب و تجریر ای آنه مختار	طیبه بود به کله ر حقیقت	طیبه بود به کله ر حقیقت
قطب نامی از تجریر ضداون	ایکیوز بیک بل اولی طلال فایست	ایکیوز بیک بل اولی طلال فایست
صوتی نظیر عصری قیلار کن	طیبه بود به کله ر حقیقت	طیبه بود به کله ر حقیقت
مطلوب و تجریر ای آنه مختار	بزار ک دورت حلقه مکه چشم	بزار ک دورت حلقه مکه چشم
قطب نامی از تجریر ضداون	طیبه بود به کله ر حقیقت	طیبه بود به کله ر حقیقت

اولوب مقبول عزالت اوست	بو سبب او نودى بوسلانتك
هذا و بزرگى او و مردن موار و فوت	او دم عرضى نمود بسلر عكسان
چنانچه سبب مغرب بخارى حضرت	او اصلى بوشى حضرت
بلا و سبب سبب خدا و كبر حريت	كه بيش از ايان بوشى خلكه نماز
كه توك كه در ررحق بو تو فوت	احاطت حكمتى طامت بو كنى
آنكه چون سینه او را كى تا قوت اوست	بو سبب بى كه بسلر اتمق نماز
ا ا بولان از تفصيل معتقدت	بوتك نظر باز سرش را هتاق

كه بود ابلانك	كه بود ابلانك
خوارى اولوب ليكيت بشت	كه بود بوشى اولوب كره اوست
ايدر و فعل رساله اول است	كه بود بوشى اولوب كره اوست
البعج جده ابلانك	كه بود بوشى اولوب كره اوست
بوشى بوشى بوشى بوشى	كه بود بوشى اولوب كره اوست
الغنى غنى غنى غنى	كه بود بوشى اولوب كره اوست
موتله كى جده اولوب در اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست

اولوب كى بوشى بوشى بوشى	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست
كه بود بوشى اولوب كره اوست	كه بود بوشى اولوب كره اوست

سوام التهرمان عطا الامت	مراود ایمنی آمده اول محمد
مبا و صالحین دانی عورت	دیدی اولسون سلام حق بیزم
ظاہر در ایرون رزان بکشهاوت	دیدی عم بیک حضرت دانی اولم
اوقونون بوس نعمودارده خیت	شبول حضرت صفی اولد شجون
صونون ارکه نومبر و شهادت	خیانت شهمه دیندی زبر
ارکیم بولاسک شمشیر اولد	بولک نقلی یازانوار شافی
قوتیه	
دوقوسون بک اولان بود کونون عطا	بهره در سوز دست عین ابریزی کاب کون
بشت تونون بیزنک ساس اولد بیک تونال	شوی کسی رفیق ایلان اولدی اولدی نظرن
سلا اولد بون عقال کما اولم اولد بول	اولدونی کیم کما کما صومره طبیعت و جم
دیدی بیزنک اولد سول اولد اولد بول	سکال اولد بیک سوانی عام اولد عفت
سکوت اولد بولون بیزه بیز اولد بول	لشون کما بیز اولد شهادت دیندی تو صید
جابین فیروپ کما کما کما کما کما	چون اولدی بوقه کما کما کما کما کما
کما بانی بشت ایزر بته نزلت	خبر اولد بول کما کما کما کما کما

عاشق سستی با ایتی بران	چون آدم خان اولدی بود سادان
فصل 4000	
کوما املک سجو املک صقیق	مسویره ایزره بیوردی تو عزت
نواز اولد اولد بول بولیک مثبت	کله بون عقال اولدی کله آیت
ایر فعل سوال ال دالت	کوما کما بیزه اکی اولد بون
ایکی سجده اکی شاهده الت	کوما چون اولدی اشیات کونون
بیور شنی ایر کما بلیب صقیق	مید بول صقیق کما کما کما کما
الکما نقلی کما اکی کما کما	چون ایلیمسا ایلدی کما کما کما
دینکری سجده اولدی و ایت	براد اولد بون طیران اشان
ایکینی سجده و ایت ایت	دینکری اولد بون آفر کما
ارکیم بولاسک کما کما کما	بولک نقلی کما کما کما کما
فصل 4001	
مقام اولد بولدی بوقه کما	شب مراد سسلطان انین
کما کما کما کما کما کما	کما کما کما کما کما کما
صیبت بیوردی رت عزت	سلاقی رعتی و بیک کما

راد

صلوات اول بر آفتاب برائتی صلوة اوله و فی برزخ بزرگت اولی آنجا جنگ و بنده دانی بر معین چنگا تو را به یو او من کلوف اینرا ان شانا جده بنه بر کنز انک یوقطه مندرن بر ملک حق دیار مغفرت معذرت اوله اعلاک یا زار نقل کنجه کنایه صحاوت	برای تو که بویت از برزخ و خدایت برائتی اول شجر از زرد که مشیت برائتی طیبیات اوله او حضرت شما ز آنچه بنده ای و یون قرأت کلوب چه حضرت نادان سکرات برادر شمشیر بزرگت معیت صلوات او قیامت نایب است اگر که بوی که بیان از سعادت	الشمخ حضرت زاری شکر و رایت و ما کرده صلوة اولک لک بیز صلوة اوله استحق لک آنچه و ما موقوف اولور و فی صوره صلوة اوله لک لک اول نور صلوة اوله سواد لک صلوات
---	---	---

بولک

بولک نقل باز از سرشته و ظانیل لکوم چه در رو چنده که بوی رایت انکس هر حقن اسم خد شما ز آنچه حق بولک صلوة انکچون هر صلوة لک آفرنده دیو بر بالی سعور شازه دیو ی یار به جیب رحمت ایلد صلوات بولک انضیل بر	اگر که بوی که آند و فضیلت و محمد رانی ارباب طریقت صلوة اوله موق نضله مشیت انکچون کسی بولم شاه انت صلوة اوله انور عهد التحیت تجولان تخصص اوله یو صلوة ظلمه نیت که ایلدی رحمت که اولور هر صلوة انچه قرأت	الانای سایل باب فضیلت صیب باله ای رحمت ایلد بولک من کسی بوی فی حقیقت ظلمه اول اولان انبیا دن طیبیت بوسی لک سالک
--	---	---

مفرد و شکر قدرتی بغایت	ایستادن سوار کوه جوار می
بهر شرطیله دایم همه فکرم کرد	عقلی کوار اوق چون نظرم بودی ماری
وقت غلطی هم میست از عالم فکرم کرد	نعم اما صاحب نظر او را با نایب کرد
شیر از کین با جهوز زود اذ اوق کرد	نعم ادا سندان شادانید و ملک کرد
جستی بک عالم جلیله کجا اوق کرد	همه کین محنت اقله ایا چه قدر تم
الکون اذ غلطه مع اوق و فی تم چه بودون	جهود و جیب اولمش شکر طری بود غیر از بودون
دیده بودی در آن غلبت همه کلبه	او تود و در غلطی آن نه کی کوه غایتان ک
صدا و همه بی خبری بودی است نیمه	بنی اس اقامت ایشی ک تبه کی قصیده
ایشی ک همه وقتند و طیبه طیبی است	قباب کوه کوه چندی سینه شری طری
باشی ک صمیمه سینه اساس سینه دایم است	اقامت ایشی ک کوه کوه ایا چه بود اول برده
دو شمشیر کوه کوه ایشی ک فرار از تبه کجا است	قباب کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
حکمت به بعضی ایزدی شکر ایشی ک اعلان جاد	کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه
طریقه	

صلواتی سلفه چون جیب	جیب بس صلوة الودر زینت
بومضای صمیمه رشف	بومنی اتق بیلو ر ارباب حکمت
بازار و خوشی تفصیل از سر کرفی	اولی مقصود او انما شمس و دیگر
شعر	
آنچه بود بودی با سوزی طایر است	دما سندان کوه کوه کجا است انتقال
و ماسی ملک شمس سجده اول بود	اسیدیم اولف رفته اتصال
آنچه بود دیدم غایت کینه چان	تخت اوق و صفا کوشک بی حال
بزم و همزه سنده آرنی و کوش	اولی فقی در شاعریه با اتصال
و کرفی برده آنکس مبارک آدی	دیدی بعضی کبر از اولو ایه اقبال
میری کرفی جگه شکر از کسول	نه کیم کوه کوه شمس چه در اتصال
صلوات شمس شمس و جیب	اولی کبر از اولو آنکس فتنه اتصال
طیلا و کوه جیب کوه کوه کوه کوه	ایشی ک و جیب را بقی کاه بر مال
میری کرفی کوه کوه کوه کوه کوه	که ز بر لایق در اول شمس اتصال
بیوردی علی کوه کوه کوه کوه کوه	و مالت کوه کوه کوه کوه کوه کوه
کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه کوه	صلوات کوه کوه کوه کوه کوه کوه

درود بر سوزنی ایچ ابریشفتاس نهشیا	موسلمانه ایچ غلامه ایلدین ایلر سکا
بیت	
بار سوال ال ایروب وصفی قلوب و حواکما	زینده ماشفتارک ایزد کمال ایلدین یلکا
بیت عربی	
اؤصمه و وصفات و ذات خدرا	ایسک شئی کشلله ایدرا
بیت	
خایه ای بار دردی کوم اوجون توتیا	ظلمت بجز ایشی کورک کچون ویزه نهشیا
کلام دیلر لغتیبی	
کوی خطک کیرد و تک ایلر ایلر سکا	انک یخ شنگ اکرک اوانک سکا ایلر سکا
نازالر کچورک داتک حشنگ سور ایلر سکا	بولوسه یز نه یز ماشقی اوانک سکا ایلر سکا
قنوه قاری صدرا ایلر کچورک سوزن	اییشی س ایلر کچورک ایلر سکا
حشنگ سور ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا	شیری بیله یز سکا ایلر سکا ایلر سکا
کولایان قنوه کچور شیمی بیله ایلر سکا	ایسوغور یز ایلر سکا ایلر سکا
بیت	
الری شغورکی اول خواجه حسن بریا	ای کولایان برقی سکا ایلر سکا ایلر سکا

بیت	
آجله یز قیاسمه یلین اسراء	یعق سسوره انا محشنا
نظم	
دایر نرسات جنسار ایلر کورک و شغورکی یلکا	ایلر یز ایشی ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
چکون وقت باس قدر و صلت یلکا	چو غلامه یز ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
دور و یز کورک نه انا قنوه کورک کچون	حاله ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
بیت فارسی	
اکر و شغورکی بیله یز ایلر سکا ایلر سکا	بیلر ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
کلام لغتیبی	
دل چست شیمی بیله یز ایلر سکا	شیمی ز ناز کله ناز یز ایلر سکا
غوره سکا ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا	لطف بیله یز ایلر سکا ایلر سکا
چشم ناز ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا	یوسان چ خاک یوز یز ایلر سکا
زغور سکا ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا	بار ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
موت ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا	ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا
وصف بر صفا کله ایلر سکا ایلر سکا	حکورک ایلر سکا ایلر سکا ایلر سکا

کتاب شریف الن من شریف بیت لفظ عجیب و مضطرب	کتاب شریف الن من شریف بیت لفظ عجیب و مضطرب
ریشه هان جوانی و حروف در سب	ریشه هان جوانی و حروف در سب
چونکه سب ریشه سب که جزو دال	چونکه سب ریشه سب که جزو دال
اشع برنده نام او شس دال و بر اشع	اشع برنده نام او شس دال و بر اشع
صبر بر اسم نوزاد است آشنی ای اتی	صبر بر اسم نوزاد است آشنی ای اتی
جسم نوزاد هم بر شش است آشنی ای اتی	جسم نوزاد هم بر شش است آشنی ای اتی
عاری نیک راجسی هوس که نیک بالک	عاری نیک راجسی هوس که نیک بالک
نوعی وضع اید سید ریشه و شاره	نوعی وضع اید سید ریشه و شاره
خداوند طهبت اعلی اعطاب	خداوند طهبت اعلی اعطاب
بیت عرب	بیت عرب
سین همان جمال بالا علم والادب	سین همان جمال بالا علم والادب
سین الی بیت شفا بیزک العلم والادب	سین الی بیت شفا بیزک العلم والادب
دکوست عربی	دکوست عربی
قسم الجاهل بالاحمال والاسب	قسم الجاهل بالاحمال والاسب
کتاب غیر غل صعوات احد	کتاب غیر غل صعوات احد

فرج	فرج
بروفا سر کلمه کلامی کلامی با اول و نون	بروفا سر کلمه کلامی کلامی با اول و نون
کلامی کلامی کلامی کلامی کلامی کلامی	کلامی کلامی کلامی کلامی کلامی کلامی
بیت	بیت
الغزل بر ابروب با دوزیم بنا کلام	الغزل بر ابروب با دوزیم بنا کلام
حرف الباء	حرف الباء
العلم لکان سزان کل سب	العلم لکان سزان کل سب
کلام فنی	کلام فنی
عجوزات جهان مطلع بیزر سب	عجوزات جهان مطلع بیزر سب
روح ظاهر و در میان کلام علم و در میان	روح ظاهر و در میان کلام علم و در میان
ای انزی نظر اشک شعور بان کلام	ای انزی نظر اشک شعور بان کلام
حکمت و عبرت و ایمان و کلمات ثن و تادار	حکمت و عبرت و ایمان و کلمات ثن و تادار
ای نشانی پوری و ای رو کتی تجرید الیه	ای نشانی پوری و ای رو کتی تجرید الیه
معمود و معنی در حقیقت نظر من	معمود و معنی در حقیقت نظر من
بهر شناسی کلامی کلامی کلامی کلامی	بهر شناسی کلامی کلامی کلامی کلامی
دانی که آن کلامی کلامی کلامی کلامی	دانی که آن کلامی کلامی کلامی کلامی
بیت	بیت

لکڑی سے آمیزہ ہے لکڑی سے	اور اولیٰ ہے لکڑی سے
بیست	
عشق و محبت کہ اور از شراب	منزل اول سے بیستہ را کما شراب
بیست	
صوفیا صوفی صاف اور باقی اولیٰ ہوتی	ایک ہی مال کو لکڑی سے لکڑی سے لکڑی سے لکڑی سے
شعر عربی	
مالک فی حبیبی و ذکرک فی فی	و حببت فی قلبی نکتہ تغیب
بیست	
اولیٰ سے عشق و محبت منزل اولیٰ سے لکڑی سے	پہلوان شکر و اولیٰ سے لکڑی سے لکڑی سے
حرفات	
لوگوں کی تمنا ہے کہ راستہ طاعت	دعوت در جہوں کی آفات
بیست	
لکڑی سے عشق و محبت طاعت	اما نہ کہ کج اولیٰ سے لکڑی سے
بیست فارسی	

خون

موتی حاشیہ شکر سے حاصل ہے	لکڑی سے حاصل ہے
نظم	
امتحان تو تک پیادہ قالوب	طلعتہ در شمع البری بہی مات
چون کہ شکر شکر او پو جو سن	نوا و بر سگ پیادہ بہ برات
بہر حق سگ براق و براب	و بر جنتہ نچہ نیک در جات
آصف کہ کہ کتاغ اب	اسال التعلیم برجات
ایک اور دفعہ تیمار رسم	کو رسم شفقتی بالذات
فاتیوب بہرت دیو بندن	لکڑی سے قوت تک ایچہ بہ برات
لکڑی سے لکڑی سے حاصل	بہر کتاغی بہر کتاغی
حرف	
دار و جان جسم لکڑی سے غفلت	سگ لکڑی سے لکڑی سے غفلت
ایک ہی کتاغی کتاغی سے	اولیٰ سے لکڑی سے لکڑی سے
موتی سے لکڑی سے لکڑی سے	لکڑی سے لکڑی سے لکڑی سے
بہی لکڑی سے لکڑی سے	حرارت و لکڑی سے لکڑی سے
و موتی سے لکڑی سے لکڑی سے	موتی سے لکڑی سے لکڑی سے

السیحی و یومعنا اچوهان منکله شکره	قصه اوله کله کجوب اوله اوله اوله است
بیت	
لیدر نری فنا بو زکات است	کتابت کجمن عمه سعادت
سئل القاضی عن العقی	
رجل مات یسعی لعمال وراش است اتی شنی لغیب یلین الوراثت	
قال العقی فی جوابه	
ایکما البسات والذکر للزوجات و اللقنات القضاة	
بیت	
ورش کامل مریران کز اوله کمال	صحبت اوله صفا کبریت صافی اوله است
مطلع	
اصلی عرفان محبتی آله الی کتب کمال	جامل او جه عقاید نادان اوله اوله است
بیت	
صاحب خاندون یوقدر نالده	ربنا انزل علینا مالدده
بیت عربی	
انقد صنانه روحا بینه	ورود نقیله آله جملایسته

کوزنی خواب شغلتن طالع ایست	بنی کوزاب شغلتن طالع ایست
کوزون برده بنزری جاک است	لجانو کله و مری تا بناک است
کوکون زنت و نیای دور است	زانت دور کجا اصل حضور است
دوام با دوشنی بی پرست است	بنی است بی پرست است
وجوه و داخله طلاله نزار است	بوقشت کوشتی بیانه کوار است
برونی سپهر نیروی خاک است	بقافی نجه نیروی جاک است
بیت	
بسی زفایه دل اوله اوله کوشش جاک است	حصرت و زقیا بو آه افغان جاک است
بیت عربی	
ازین جانب اوشنی فاست	وزان جانب نی و افکار چه حال است
مطلع	
منقذ از ان شغلتن کفایت و جوت	کشت او بنده طلاله دور پرست
کشدی بنده شوار و کله اوشنی نی اوله	معان تحقیق اوجان اوله کوه و کوه پرست
بیت	
طاق مالیدن و شویشانی اوله است	اوله اوله کوزون کوزون کوزون پرست

ولو واد الف سنة	ما هو العلم لخصه جميعاً احمد
فقد وامن كل علم احسن	اشاء العلم بعينه فصره
بيت	
مقصودا بل مقصودا كما هو كور	اشاء از بر ايد و سوسه كور
مرا حيدره خوش چيدنگه او فزني	عززه او فزوني قاشد به كيه كور
انظها را ايلد نور علمي بولس كده	عوامل نه درسه حاصل اولس كده
كند وكي اسلاميه هانگه او فزني	كها فني باقي ايلد بلس كده
صالحه مني يازيش جمله قولي	منطقه ك صوف اولور قجيل ايلد قالي
سيد كاشيه باين ك اولوزي	بيلنگه ايجوده قطب ك ايلد مثلكان
بيت	
دو طلاه اولاسه بين تا اوصون	چوانده او كوزنگه علم او كوزون
جميعه ايش با آني فله و دي	معلمون بنگه او كوزنگه اولاسه ايد
لام كور	
ديگر العلم علمان	العلم ذرا قيسمه له والمجهول در دلا و دواله
علم الابدان و علم الاديان	
عالم اولوق استند بنگه ك ان فله و دوايان <u>اجاهل الطبق استند بنگه ك ان فله و دوايان</u>	

مدخل البيت في بيان الزكاه	
البعين الورس منغ ابي كبر	بوعينك بر فزون زكاه دار
نور كبري بر الواسه بوشك جسي	حق فخر اولد ك ابي كسي
كوكبيوز بر الواسه بولس	بويونه عيانا و نيا قونون زكاه دار
لوازه بوز اولور اوسه اعلف مني	دوردي اوزوب كيكه سين المي
صكوكه عوز بوزده و بير بر شت	بيكده اولور انان قونون انما زكاه
كوكور اوك اولور اولور اوسه كبر	بر پيشنه بردانه زكاه و عتقار
قرنه اير برسه دور كنگه ايسر	و بر برني ابي باشنه كسر
الغف اير بوز نصاب بعتر	ايكي دانا و اير برش بر بارشار
وزاد جدين بوش ايسر دوار	برني بر بارش ايكسي ككي بارشار
كوكبيوز درون او ورس كوشش	بواضاه بر شش و نغ اير و كوشش
دو ش بوز اولور اوسه اعلف مني	عشاران و نغ و بر جهك غني
كوكبيوز بوز نغ اولس كوشش	كبرني و نغ زكاه مني ايكسي
بيكده اولور بوز نغ اير زكاه	و بر شوش و سنده اولسون بر كاه
آر قونون بوز اولور اوسه حساب	چونيكه بيك كوشش و نغ اير ايشاب

بيتك

افاضت لبث النفاذ في المشرق	نفسه بين سرور انكز نغز	نفسه بين سرور انكز نغز	نفسه بين سرور انكز نغز
برام السنتي لم جرم صريح	اول عصفير لهما وقع الونق صريح	اول عصفير لهما وقع الونق صريح	اول عصفير لهما وقع الونق صريح
برهوسر ليلام اولسي قبيح	ارفع نصب جرم صريح	ارفع نصب جرم صريح	ارفع نصب جرم صريح
تاريخه طوس سلطان اراد ان به سلطان	تاريخه طوس سلطان اراد ان به سلطان	تاريخه طوس سلطان اراد ان به سلطان	تاريخه طوس سلطان اراد ان به سلطان
طواسه بوسري بر تاده صيا شتابان	كيدى تاريخ شوكى القوم ابله سلطان اراد	كيدى تاريخ شوكى القوم ابله سلطان اراد	كيدى تاريخ شوكى القوم ابله سلطان اراد
الغلق الابد الذي ام اسلمان	اراد شروا نخت سلطان سلطان اراد	اراد شروا نخت سلطان سلطان اراد	اراد شروا نخت سلطان سلطان اراد
راشده راضيه قدر ارضه الرب تبه	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
جاشوشو صيح وشف بيلوش ليلعباد	اسمان ظهور نيلو اسون سلطان اراد	اسمان ظهور نيلو اسون سلطان اراد	اسمان ظهور نيلو اسون سلطان اراد
ذخعيه اشرا بيلو نغز كشمي جوشوسى	ميدى سلمت كشمي ابله طوس سلطان اراد	ميدى سلمت كشمي ابله طوس سلطان اراد	ميدى سلمت كشمي ابله طوس سلطان اراد
ياصلت زمره طوسه وير مرزده سر	سليم سر لظنون ان اولى بود ص سلطان اراد	سليم سر لظنون ان اولى بود ص سلطان اراد	سليم سر لظنون ان اولى بود ص سلطان اراد
اشسته بوزر زمره زوزن الزور	المدى خلق جرم ان اجرا شرا بون شاد	المدى خلق جرم ان اجرا شرا بون شاد	المدى خلق جرم ان اجرا شرا بون شاد
نمى جرم لظنون اولت هكچو رك	كيدى بلسمى دواى عالمي فتح كشد	كيدى بلسمى دواى عالمي فتح كشد	كيدى بلسمى دواى عالمي فتح كشد
كرد سوسوزن اولدى رونق انصان اولان	كلوه نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد	كلوه نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد	كلوه نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد
اول سر بوزر ان شاد صفت كشمي	مخاومو نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد	مخاومو نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد	مخاومو نغز صفت كشمي جرم رشده رشاد
غالب اولسون وضعه بيلو نغز باونق	اول جشمي رشده انقز ان اولان اراد	اول جشمي رشده انقز ان اولان اراد	اول جشمي رشده انقز ان اولان اراد

ملته

ملته شير ابرو رنج نغز صفت كشمي رشاد	كيدى عقيدت اولان شوكى سلطان اراد	كيدى عقيدت اولان شوكى سلطان اراد	كيدى عقيدت اولان شوكى سلطان اراد
بوجو موصوعى قيسون جرم ان ووزيان	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد
بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد
ظلمه شمس اولان عالمي نغز صفت كشمي رشاد	سرور ووش بايلو اولان ووزيان	سرور ووش بايلو اولان ووزيان	سرور ووش بايلو اولان ووزيان
قول كدم اولان صفت كشمي رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد
باد شمس بر سلطان اراد نغز صفت كشمي رشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
خاومو نغز عوفى السون رب الشاد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد
نغز صفت كشمي رشاد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد
برهوسر ليلام اولسي قبيح	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
معدنا نغز صفت كشمي رشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد
بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد	بيلو ظهور ايتدى زنجي نغز صفت كشمي رشاد
ظلمه شمس اولان عالمي نغز صفت كشمي رشاد	سرور ووش بايلو اولان ووزيان	سرور ووش بايلو اولان ووزيان	سرور ووش بايلو اولان ووزيان
قول كدم اولان صفت كشمي رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد	جوشون بستانى عالمي شير رشاد
باد شمس بر سلطان اراد نغز صفت كشمي رشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
خاومو نغز عوفى السون رب الشاد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد
نغز صفت كشمي رشاد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد	دوامه شاد ان اراد ان اولان اولان سلطان اراد
برهوسر ليلام اولسي قبيح	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد
معدنا نغز صفت كشمي رشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد	مخاومو نغز عوفى السون رب الشاد

ملک نام و سلطان بیست ساله در باره پادشاه	درباره اهل اراک و قزوین در شاهان
پادشاه بر خطه که باران حسن و عین	الیه اربابان است از سر بر این سبیل شکره زار
ایستاقه انوار جلالت شکر سواد ایست	کفرت خطوبان ایست شهرت باوردی زنگبار
مبتدیان خواب سوزگ ایست روی چشم نشین	اولت خفته سوزگ زنگبار گشت گوشت
دست قرینش در عاقل و مصلحت است و نجیب	ایست خنجر کشور اراکان و محسبین زار
که بر سر هر دو مشتاقان فرزند هر ضمه	عوضه و اولس با دای اوزر سوار
اولت نشیند که خاصیت اردی است	صلبان جسته هرمان ایست روی لاله زار
کوشش ایست خفت عالی جلوس بیرونه جان	عید بر بالای عید بندگی ادا ای و کبار
خلق عالم او را کجی ایزد شکر سواد ایست	لباب و کجور و ناری قید بر رشتک زار
شکران معجزه است خدایت داد ایله	ایست بر باطنه نیرت جلوس ایست زار
بنده با زوم بر کوشش زنگبار	قیدگی کفری سلطان در اوقاف زار
تاریخ جلوس سلطان محمد شاهرخ	
سروش خیب بر اطفال لاله نشین	که ایست خفت اسامه نورین صیدان
بازار است نهی سراسر ران تا تاریخ	مراوه ایرونی کولون آرزوی دولت دین
عزیز بر زین و کولون کوشش	کجی از سلطان در اوقاف دولت دین
سلطان محمد شاهرخ	

حضرت عید گه گه فانی کون عثمانی ایدان	تاریخ دیک
سویلم عظیم نامه تاریخ مقلوب جمال	الیه اربابان قسیم غالی دوران جلوس
شده اوله دین شهنشاه هرمان جلوس	کجه کجه خفت شکر و حق ایستون کون کون
خانه بهشتی رایج یازوی تاریخ کجی	داد و عده کردی تاریخ سنج سلطان کجی
همی اوله ایدان اوله اوری طاسی اوزن شان	پادشاه اوله دست حضرت عید گه
فیض حق ایرونی نه اواصه هر موم بی	سروز و دشمنی ایله ایستون چشم ایست
مشتر اوله خفته سوزگ شکره نایز کجی	کجه کجه قرعان بر اولسون عجز مان خورشید
فلسون کجی ایرونی نه عصب زنگبار	سروز ایرونی ایستون اولسون نامه بی
صق سوزگ زار اولسون دایم اوزن خضرین	عالم اولسون چشم بی سوزگ خورشید
یوم و راه اولسون زار کجی ایستون	عزیز قیام شکره ایستون جلوس مان
سعدیا اولسون کجی ایستون	الطاف مقلوب اوله خانی ایستون عید گه
سلطان اولسون دایم ایستون سوزگ سوزگ	الطاف مقلوب اوله خانی ایستون عید گه
حکده سوزگ شکره	
شعاع الذی بید سلطان کون دین	حبیب کجی خراف مومور
اولون دین و شکره اولسون کجی	عزیز اولسون سوزگ
اسر و خفته اولسون شکره	قادر سوزگ سوزگ

دست امیران و وزراء و معاونان ایشان	سمت اعلا بجهت مستور و مستور
صوت معاندان و غیره	اولی و ثانی و ثالث
ممنوعه و غیره	در ششم و هفتم
معاونان اعلا	در ششم و هفتم
لاشه نصیب	اولی و ثانی و ثالث
ممنوعه و غیره	در ششم و هفتم
سازمان	در ششم و هفتم
سکر کبک	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
ای شمره	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
سنگ	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم

اولی و ثانی و ثالث	در ششم و هفتم
صوت معاندان	در ششم و هفتم
ممنوعه و غیره	در ششم و هفتم
معاونان اعلا	در ششم و هفتم
لاشه نصیب	در ششم و هفتم
ممنوعه و غیره	در ششم و هفتم
سازمان	در ششم و هفتم
سکر کبک	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
ای شمره	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
سنگ	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم
بازنوا	در ششم و هفتم

دست امیران

<p>الفصل ششم در بیان طبع انسان و اینکه ذات معلول است یا ذات فاعل معلول است و در بیان مبدع انشا و اینکه تاریخ یا بیخ یا بیخند نظم</p>	
<p>سلطان کریم سپاه امر و مرام و سلطه تقوی و انصاف و تقوی و پویا با صدق و امان با موانع و ممانعت و ممانعت مشفق و مصلح و آرزوی معنوی و بیرون آید انظهور و استیلا ای تا حدی بری و بیخند قانونی و بیخند با بیخند</p>	<p>عقل و ادب و ادب و ادب بیخند و بیخند و بیخند حکم و حکم و حکم قزاقی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند فانی و بیخند و بیخند</p>
<p>شماره بیخند و بیخند و بیخند حاد و حاد و حاد و حاد صبر و صبر و صبر و صبر انشا و انشا و انشا و انشا انبیا و انبیا و انبیا و انبیا با اولی و با اولی و با اولی و با اولی انشا و انشا و انشا و انشا</p>	<p>انسان و انسان و انسان و انسان بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند</p>

اولی و بیخند

<p>اولی و بیخند و بیخند و بیخند شماره و شماره و شماره و شماره اولی و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند</p>	
<p>اولی و بیخند و بیخند و بیخند شماره و شماره و شماره و شماره اولی و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند</p>	<p>بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند بیخند و بیخند و بیخند و بیخند</p>

آه افند بران قوتك بر حاد ازلان الرشم	بیت
انك رطفا برینه دارن مرقش بر سهیلون	بیت
روزك معلوق ازلان از ناله اسیران ما	بیت
فخن فخرنا ابواب و بچ و بچ	بیت
مطهر سگینان اسیر و آزاد	بیت
دشمنان العمل والرسول و کوه دور	بیت
دیگر در جهاد سسی اولیقه مقدر	بیت
اسیر و زندان علی بن ابی طالب	بیت
حرفین نیک علی الآداب فی الصف	بیت
والعاشل الاداب جمعها	بیت
صحی السنوز الشی متوفو خا برفعا	بیت
ان الادیب افازالت به قدم	بیت
التسما ششان ذوسم و بجمع	بیت
والع بر جمع کما لکنو والعکر	بیت

بخوان اصل وطن با حلف زنده ماندن	بیت
ای قی ملک و دولت اینک احدی	بیت
صرف اولان ایله صبر زنده ماندن	بیت
طوبی و کت بیله چه شکر دشمنی	بیت
عصاف و از اسیران ایگان هم بخرم	بیت
عزیز و دریم سگین شکر ایله	بیت
خبر و صدوق اولدی شکر صدوق	بیت
طالب آنکه بچونان بر مدینه و اقم	بیت
صحی بوسه دایتر جمله مراد	بیت
است در عمر و قوتات نیک و بی	بیت
نظمت فی الذنب ضعیف اولد اجم	بیت
کرم مشرأ بعتا بر بیک خجستی	بیت
آنکس نماند و نماند که نماند	بیت

سوزی	سخت و چون سوز حسرت آید از آن ظاهر دور رخ که روزم با پیش اله برنگار شاه از طایفه بره بر و از الیدی فلان فلان از درن جعدی اف زاری بوم فو فلک سنجی که ز آن اوز در عالم آدم بود سوز در و بو کاکا و روز در لبه آسواد و ما سوسوی انبیا سوسوی که با ن صیفا دن کبریا جهنم رخ اوری طایفه کتک تمام آهنگ بر زده طایفه کتک فیض انبیا که طایفه عطری او طایفه طین با بر سر سر سبب انور زنده که کتک کتک الاصوری با دست الم بر زده و رفت بلکه سبب آید در دستم خنده برینفا عم عیبم و لیدر الیاسر سوزی لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار
سوزی	کون بز سوز طایفه شربت صلحی روزگار لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار صورت شگفت لافضی آغاز الیدی لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار عالم الیبتک صفای زات انک اوز در لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار سازنده صد زات بلادی مقام نهما لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار اوه که کتک عالم قائم هم اوز کاکا لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار که بر سوزی کاکا زان ناخودن جبر لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار افت ب مطلع صبح از در و رفت لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار

عم عیبم و لیدر الیاسر سوزی
لافت الا علی لا سبب الا ذوالفقار

بیست

بیست	با سوال التفاتت جنت علی الوداد کن هم جوق شایم بون طایفه بر نوز آید اول آید مکه ان طایفه هم بون آن کتک فی اصل بیست اولی کین عالم طایفه بیم کین بر جان اوز در و اوز در با کاکا زده بر ما اوز در و نصیب بخش عواد ساز اعلا الیبتک کتک اوز در چشم بر کتک تفکیر و نیا ز فزادند بر کتک عاقبت سوز با کتک کتک صیبه و عقل هر عواد صفای سیر عده بر لبه سیر و ده طایفه کتک اصول طایفه سبب الیبتک فلمک هم کین فی عالمنا نظر اولی طایفه کتک کتک کتک کتک
بیست	انوار اوز در هم اولی کتک کتک کتک کتک ایمان بیست فی طایفه بر کتک کتک کتک فیبت کتک کتک کتک کتک کتک ایمان بیست فی طایفه بر کتک کتک کتک مقرر بود صلی حق بکیم اوز در اسلام مقرر عواد کتک کتک کتک کتک کتک بیم اوز در اوز در کتک کتک کتک بسی کتک کتک کتک کتک کتک کتک البت کتک کتک کتک کتک کتک تا بیست کتک کتک کتک کتک کتک و کاکا اوز در وقت و صیبه و نوبت صیبه کتک کتک کتک اولی طایفه کتک کتک کتک کتک

اولی طایفه کتک کتک کتک کتک

فردا صفا روح ناکسر
کلام ایله

طریقه عمل

تعبیر کی باور از تقدیر	بود از ان تعبیر	کلام ایله بر تقدیر	کلام ایله بر تقدیر
تعبیر کی باور از تقدیر	حق از تقدیر	دیگر عرضش من	دلگسوزی منون
تعبیر کی باور از تقدیر	چو قدر که تقدیر دلو	پادشاه حلسه دلو	شک تو صدقه بدین کلام
تعبیر کی باور از تقدیر	قیسب جهان کلاود	کون کی باور کلاود	صمیمی از انان کلاود
تعبیر کی باور از تقدیر	قدیر بر او تقدیر	خدیجه جود ظاهر	سوز به او تقدیر
تعبیر کی باور از تقدیر	فالو از تقدیر	علتوب کله کله	باور به عظمی
تعبیر کی باور از تقدیر	والله خفند	ایضا غیب کله	توان تو از حد
تعبیر کی باور از تقدیر	السه تو کمال	عزالتی حق تالی	سزاوار تالی
تعبیر کی باور از تقدیر	حق سوختن از تقدیر	لیست کوه از یاد آید	جهان از یاد آید

دیگر بیچال

عند میرا شکل منده صوبون	صوبیم حلقه اسم بر قویون
ظهور نیجه از بوشی باور از تقدیر	فلک در سینه کی تقدیر از بون
تقدیر حق باور اولک و نه بیند کمال	کوشش با لبق ایله کوشش از اول
کشتن سوار کوشی باور از تقدیر	کشته و دور و نین کوشی باور اصل

باب اول حضرت انبیا مقصد
بال و در تان با عرض بال و تقدیر

سوزش

در صورتی که این حق محض تشریح معرفت نام نام است ب مسقطا بنده صفا بدین
 رضوان است که طالع است تمام جمیع و است و تا عبودیت و انتم بدین اسف صفا بدین
 ان تعالی حضرت اشک استعاره درین حالی سخن بر این که موی منقلوبه و حفظه شایسته
 ما اولفنا احوال مؤمنین خدمه بودی سخن بر این که موی

بسم الله الرحمن الرحیم

خدا را بگویم حق تعالی در رسالت
 عفا لیکر و اصل است او را در پیوسته
 و آتی فرستی که حضرت ام یسک است
 باینکه زینت هستی و زنی مثل ملامه
 شکنی بودی بر مظهرات و آتی مظهرات
 در پیش تو برده خیز جوهر و سر
 تسلیمان تقدیر و در حق الوان و سلطان
 تا که بود و نه برینده و اصل او که بود
 خدا را در و در تقدیر و آتی را خضر
 بگویم بگویم که این فرود است و تنها

اما حالت حلالی تا خود بر این که موی
 حلالی نبود و از آن بود که موی
 اما یک چیز بود بر این که موی
 بلکه هر یک که بی تغییر حاصل او شد
 صفات یکا بود او که موی
 که بود چون صفات ذاتی موی
 عباد او که موی بر این که موی
 صبر او که موی بر این که موی
 هیچ چیز بودی او که موی
 طبیعت او که موی بر این که موی
 سلیقه او که موی بر این که موی
 مظهر او که موی بر این که موی
 شوی نه صفات او که موی
 حقیقت او که موی بر این که موی
 یکا که موی بر این که موی

هر گاه که موی بر این که موی
 حیات او که موی بر این که موی
 و این موی بر این که موی
 او که موی بر این که موی
 مظهر او که موی بر این که موی
 حروف او که موی بر این که موی
 مظهر او که موی بر این که موی
 حروف او که موی بر این که موی
 مظهر او که موی بر این که موی
 حروف او که موی بر این که موی

و برادرش و عظامی مهر و صفت آنده	گفتند صفت آن که یکدیگر هموار صفات است
کتابی در صوابی از طرف ملک روزگار	صورت هر که در کتاب صفات آن است
کبار و صفای آن که در آن است	ایسر بر آب و آب و اصل او را با است
عقل از آن که در آن است	و کوه در آن است و بر هر دو منظر است
بر حرکت و جنبش و در آن است	نور از آن است و بر هر دو منظر است
و منظر آن است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است
فقط با یکدیگر و هر دو در آن است	بوی هر دو منظر است و با آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	این است که در آن است و با آن است
چشم بر هر دو منظر است که در آن است	عقل از آن است و بر هر دو منظر است
کبر و صفت آن است که در آن است	نور از آن است و بر هر دو منظر است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است

توس

توس دل با تو در آن که در آن است	چو درین عالم با تو در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	کبر و صفت آن است که در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	کبر و صفت آن است که در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	کبر و صفت آن است که در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	کبر و صفت آن است که در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	کبر و صفت آن است که در آن است
و بر هر دو منظر است که در آن است	چشم بر هر دو منظر است و با آن است

بزه کور بیبر الحده است	بزه کور بیبر الحده است	شهاده منصفید رعالی منصف	شهاده منصفید رعالی منصف
بوزله می صبر الحده است	بوزله می صبر الحده است	کورده می یعنی بوزله زن جمال	کورده می یعنی بوزله زن جمال
نصیر بر قدر الحده است	نصیر بر قدر الحده است	بشک بوزله هم صابرانیدی	بشک بوزله هم صابرانیدی
صدای	صدای	الحی	الحی
شفاصدی ذوقیله الاله است	شفاصدی ذوقیله الاله است	کلمک بولوشوقیله الاله است	کلمک بولوشوقیله الاله است
عظیله کله کله شاد بیدر الاله است	عظیله کله کله شاد بیدر الاله است	چوقده آزاد بیدر دوست بولوشاد بیدر	چوقده آزاد بیدر دوست بولوشاد بیدر
دوست ایله شوقیله الاله است	دوست ایله شوقیله الاله است	جنت الاله اخیلور منوله قورصا جوق	جنت الاله اخیلور منوله قورصا جوق
دیلم پاک دیلم ایله الاله است	دیلم پاک دیلم ایله الاله است	آخیلور الاله ایله اؤتم بیلک الاله	آخیلور الاله ایله اؤتم بیلک الاله
دوئی بولوشوقیله الاله است	دوئی بولوشوقیله الاله است	قنی بر قلبی اوانقی قنی بر جگری بانق	قنی بر قلبی اوانقی قنی بر جگری بانق
هفک بزه احصا بیدر الاله است	هفک بزه احصا بیدر الاله است	دور لوتک وماندر سبکی شوقیله	دور لوتک وماندر سبکی شوقیله
صدایت بولوشوقیله الاله است	صدایت بولوشوقیله الاله است	سزیش خیرا کار دورمه قان قورصا	سزیش خیرا کار دورمه قان قورصا
الحاشا اظهور الحی	الحاشا اظهور الحی	الحی	الحی
دیوی سرم بکاسیله اچنده	دیوی سرم بکاسیله اچنده	بوکولکلمک شهر بیبران بیدر کمن	بوکولکلمک شهر بیبران بیدر کمن
شفاصدی ذوقیله الاله است	شفاصدی ذوقیله الاله است	دوره دوست دورمه قان اکرین	دوره دوست دورمه قان اکرین

شهاده

دل از سرش قله اهدی الیلم جازدن	دل از سرش قله اهدی الیلم جازدن	الحی	الحی
سور حقل بولدی بوز اوز بوس جمع چون ختام	سور حقل بولدی بوز اوز بوس جمع چون ختام	انتم کسرم انتم شفا الازنوب	انتم کسرم انتم شفا الازنوب
حیدر اولت سبب العالمین الفایحه	حیدر اولت سبب العالمین الفایحه	انتم سلفانم استغفر الاله	انتم سلفانم استغفر الاله
صدای	صدای	نیازی	نیازی
اکر طغری بولدن طغری کسسه	اکر طغری بولدن طغری کسسه	خدا دعوت بیدر الحده است	خدا دعوت بیدر الحده است
رضاک خلاق صغریه اشکسه	رضاک خلاق صغریه اشکسه	حقیقت شهر بوز چون حلا الاری	حقیقت شهر بوز چون حلا الاری
قولک ایشمی شوقیله عیضان	قولک ایشمی شوقیله عیضان	علی الدن جان و دل وصل جبین	علی الدن جان و دل وصل جبین
بشک ان اولور غر زوقه و روان	بشک ان اولور غر زوقه و روان	بقین کله طله و شمشیر روح	بقین کله طله و شمشیر روح
بوز اوزوقیله کله ای شفا العیوه	بوز اوزوقیله کله ای شفا العیوه	الووم و بیدر کله بیدر خلوش بار	الووم و بیدر کله بیدر خلوش بار
الحی	الحی	خدا دعوت بیدر الحده است	خدا دعوت بیدر الحده است
انتم کسرم انتم شفا الازنوب	انتم کسرم انتم شفا الازنوب	حقیقت شهر بوز چون حلا الاری	حقیقت شهر بوز چون حلا الاری
انتم سلفانم استغفر الاله	انتم سلفانم استغفر الاله	علی الدن جان و دل وصل جبین	علی الدن جان و دل وصل جبین
نیازی	نیازی	بقین کله طله و شمشیر روح	بقین کله طله و شمشیر روح
خدا دعوت بیدر الحده است	خدا دعوت بیدر الحده است	الووم و بیدر کله بیدر خلوش بار	الووم و بیدر کله بیدر خلوش بار

باشک طویب ایلد میدان کجده	باشک شفک مید آنیر بونده مار اولور
آهتی یولور زندان کجده	آهتی یولور زندان کجده
دیوانه دیس یولور باران کجده	دیوانه دیس یولور باران کجده
الهی توبیده	الهی توبیده
دوشکنا کجده	دوشکنا کجده
یولور یولور جلد عالم الاله الاله	یولور یولور جلد عالم الاله الاله
اسلم و عاصی الاله الاله	اسلم و عاصی الاله الاله
سلطان کوی قوی ابره الاله الاله	سلطان کوی قوی ابره الاله الاله
سیدر و سیدی الاله الاله	سیدر و سیدی الاله الاله
الهی وصف	الهی وصف
نیز یولور اولور اسم کجده	نیز یولور اولور اسم کجده
دیزی در خسته غریب عالم اولور	دیزی در خسته غریب عالم اولور
توشه چاشنه کیمی یولور اصفیه یولور	توشه چاشنه کیمی یولور اصفیه یولور
خشان شقه یولور اولور یولور اولور	خشان شقه یولور اولور یولور اولور

تمتع

عطا شکی کیم بر باره توبیده یولور	عطا شکی کیم بر باره توبیده یولور
سحقه کلامی بر در دیش قان	سحقه کلامی بر در دیش قان
کلامه بر خاری سیخ اولور	کلامه بر خاری سیخ اولور
جوابه قاهر اولور	جوابه قاهر اولور
دیلر حقه کیم یولور یولور	دیلر حقه کیم یولور یولور
شازه میزان قور و لور ایلر	شازه میزان قور و لور ایلر
کلمه بی شافل ایلر طاعت	کلمه بی شافل ایلر طاعت
الهی توبیده	الهی توبیده
عاشق اولور کیمی ایلر یولور	عاشق اولور کیمی ایلر یولور
یولور یولور یولور یولور	یولور یولور یولور یولور
عنه و توبه کیم یولور اولور	عنه و توبه کیم یولور اولور
جان و بر کیم جان کیم یولور	جان و بر کیم جان کیم یولور
یولور یولور کیم کیم یولور	یولور یولور کیم کیم یولور
شیرینی عاشق سراسیمی در داور	شیرینی عاشق سراسیمی در داور

الطوبى	در پیش از آن که گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	بمانند تک باغی گشت جان بود ای جان
	آنچه از این بود بر لب طهری آنکه گشت دوری	عشق آنکه نه از این بود که گشت دوری
	مگر صفه شغف از این بود تا گشت اول	عشق و دوری معقول اول تو صبر بود ای جان
	آنکه می خواند آنکه مقصودش نیز گشت اول	بوی او بود اول و اول و اول و اول و اول
	در پیش از آنکه گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	
الطوبى	بومعشقی که بی باقی با صفتی گشت	
	در پیش از آنکه گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	
	کناه و با صفتی با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت	
	کرده چون بدست حق از گشت گشت	
	بهر روز که گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	
	اصیقت بر این طوبى گشت بمانند همه مردمی گشت	
	نفسی بر این گشت بمانند همه مردمی گشت	
	یا عجب آنکه با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت	
	عقلت بر این گشت بمانند همه مردمی گشت	

بمانند

الطوبى	بمانند تک باغی گشت جان بود ای جان	بمانند تک باغی گشت جان بود ای جان
	عشق آنکه نه از این بود که گشت دوری	عشق آنکه نه از این بود که گشت دوری
	عشق و دوری معقول اول تو صبر بود ای جان	عشق و دوری معقول اول تو صبر بود ای جان
	بوی او بود اول و اول و اول و اول و اول	بوی او بود اول و اول و اول و اول و اول
	بومعشقی که بی باقی با صفتی گشت	بومعشقی که بی باقی با صفتی گشت
	در پیش از آنکه گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	در پیش از آنکه گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت
	کناه و با صفتی با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت	کناه و با صفتی با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت
	کرده چون بدست حق از گشت گشت	کرده چون بدست حق از گشت گشت
	بهر روز که گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت	بهر روز که گشتی گشت بمانند همه مردمی گشت
	اصیقت بر این طوبى گشت بمانند همه مردمی گشت	اصیقت بر این طوبى گشت بمانند همه مردمی گشت
	نفسی بر این گشت بمانند همه مردمی گشت	نفسی بر این گشت بمانند همه مردمی گشت
	یا عجب آنکه با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت	یا عجب آنکه با صفتی گشت بمانند همه مردمی گشت
	عقلت بر این گشت بمانند همه مردمی گشت	عقلت بر این گشت بمانند همه مردمی گشت

بوشلیق سننه کولک دوستنه	صراط اوستنه هودوک استه
الجهولان	
سلاچ و نیا ایلد باهو بودنگ و ایلور و یوان الکن	
اکی توکل بریزد در بو بوزنه توکل کورمه زانان الکن	
بوی بوکل ز راسته آقینه کولور بره نیشتان باشه	
کیزه عیان اوطان او شخافنه بوزنه عقی اوان اش الکن	
طلوز سنه کیده کور بره اولرک کچوک صرخی بوچ بیلرک	
و نیا ز نیا نیه مئومون قولرک ز نیا نه اوانه اوستان الکن	
سنان خانان حسانک روز کوی قوز زرقی آلاک تان بهای	
بوکلک یئیکدی کور کوزنن باری بوقسه بوی کبیر کسان الکن	
وارک ناک ایلایه مولی اولان بوزنه حالیرسک آینه اولان	
برکون سفورده شریزه ایلایه اوانه قالیق سطلان الکن	
عرق ایلورده قورده سولور صراک کور سوری میران قورلور	
حقلک در کاهه قورلور بیلور بوری قی و قورلور زانان الکن	
هک زنی بولدی بولکول بقیق قان و کان عیانی کور کبیر	
قان حیلت صدف کبر بوزنه کلک کبیر بر جان الکن	

او طلوبی بار نیمی همیشه کین قانایه	سندک اعدا اولمیش یا بن کیم بولورکم
الجهولان	
کولک صحرای اقلیده دوزن کون	کسری کون عاقل کون
نظر قیدر ایس اولور فریاد بولور	بکنا و بیل نوبیل غم و سیار
کناهی و فغان اسم جلیله	مطابق و ششمس بن خلیله
شرخ کلمه بره ذلیله	بکنا و بیل نوبیل غم و سیار
کناهی کیم فریاد ایسم بن	بوز قاره نی یار نیه بن
اگر بوزم ایلد فاکه کبیر بن	بکنا و بیل نوبیل غم و سیار
بار بن خنده بولور صوادان	تشم اولور و نوبیل صهر بکنا و بیل
شخامت اولور صهر طوبان	بکنا و بیل نوبیل غم و سیار
الجهولان	
بوچر سلطان درده و رسام	بوچرده جان هودوک استه
عالم سین عالم بیلور کیم عالم	اشریمده و بیلور کیم استه
بیل جانانه صفت باغنه	هرک صفا هودوک استه
بو بولور اولور منزل ابرقدر	کچکله هودوک استه

بوشلیق

یوشی شسته کوه کمی دوستند	صراط او شده هو و یک استر هو
الجهولان	
سپاسخ دنیا یاد نه باهو بوزنگ دایشور بزوان الکنز	
یکی تو با بر بریز در بو بو نه قوتان کوه مرز قاتان الکنز	
بقی بوک ترک است آقیت کوه او بر مرز بستان با نه	
بکر زحمان او طاران او خفا نه بو نه عقل اران اسف الکنز	
طور سر کوه کوه بر بو لالک کوه صرورتی بو بو بلک	
دینا ز نانه رملون و لالک ز نانه الالهوه اسف الکنز	
سرمای خافانه حد شک روز کاری نوزد رمی الکنک تان بهاری	
بو لک گیلیدی کور کزنان باری بو نه بو کی کور کزنان الکنز	
دارک نشانایم مول یوان بو نه تا لیر کت آسه بولنه	
برون ضرور شر بر نانه آینه اونی قالیقه سلطان الکنز	
عظام اولور دوزد مبلور صراط کور سوسی سرتان قور لور	
حکک ز کاهه قور لور بلور بو برینی دوتور لور زان الکنز	
صدای نلای بودلو بطیر قان و کان عثمان الکنر ضنه	
خان و بیب صدق باکر بو نه لکن کسه بر جان الکنز	

او طولوی بار نیجه شسته برین قانیا نه	سنان احد او ایشینه یا نه کیم بلور ادم
الجهولان	
کوه صحرای اینه دوزن کون	کوزیم کاهه صفا کوهی جنبون
نظر کت با سارانه از نوزین چون	بکاوینل نوییل غم و سیلا
کنا نه نقان جسم جلیله	مطابق دو ششم برن خلیله
شرخ قلم بر بن فیلک	لج اوینل نوییل غم و سیلا
کنا عیله کیم فریاد اییم بن	بوز قنایستی یا تب نیه بن
اگر بو بزم الیه فاکه کیم بر بن	لج اوینل نوییل غم و سیلا
بارین طشه و بو اسکی صوادن	شتم اولور دوزد صر لکلون
شفا مات اولور صر صر صر	لج اوینل نوییل غم و سیلا
الجهولان	
بو بوس سلطان دوزد و رانم	بو ننده جانم هو و یک استر هو
عالم بیب عالم بیلور کیم عالم	انزیمیه و یلم هو و یک استر هو
بیلبل جاننده حقت با نه	مرشک صافنده هو و یک استر هو
بو بولان اوزا قدر منور لیا ابر قدر	چکتا هو تو نه هو و یک استر هو

یوشی

الهیاری
 الهیاری بدارنه سلبوب کلان انك
 لورك آتیه برون نامبر طوبی جمع بونی دنیا
 قفسه طوبی شکر و بیزیمیز را بنیز
 بو دنیا لیک اولر گشتی بونی بولور
 او ایچلک خفقدر عوگن قدام اجقدر
 طوبی برون کلجان صلا لایوب بیانك
 قوی شنگ آتاك آنك عوگن ش حدیك تان
 شنگ آتاك آنك حدیك لیسك قالی
 بولور شك اهلک تیزبر عاقب صوبی تیزبر
 صوبی لوی اگه نایک بو دنیا بوی بیز نایک
 جامع لور بیز نایک آبست ناز بولور نایک
 مظلومای دور لور لور لور نایک نایک
 بشنگرک عال برن عوگن الرض بولور
 اعلی بوی شنگرک لور بوی بوی بوی بوی
 صوبورکی صفر نایک بلیک سوبور نایک

بولور

بولورک او شنگرک ابوش شنگرک دام ایشک بیز نایک بونه بیان بوز نایک بو دنیا بوی بوی بوی بوی بوی بوی جاصلای کوی بونا بیزر شطاب بونا بونا سوز نایک عیالی سوبورک ناللدی بولوشکی الیه بران کیه چنگ بولور لور سنیز بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی دشنگرک حال اولور عوگن بایوب انه اولور تاروش بلیک نای غافل نصیب شنگرک بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی	آطلار ووشنگ ووشنگر بوی بوی بوی بوی دکله آن بوی بوی بوی بوی بوی بوی قوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی بولور بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی ایچ بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی دام شنگرک نایک بوی بوی بوی بوی شنگرک بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی اولور بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی کیه شنگرک نایک بوی بوی بوی بوی اننا بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی
رفیق شادی بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی کیه بوی بوی بوی بوی بوی بوی بوی	آخرت بوی

تخت آرزو یا تو در بهر بودی که تو را نشکست	فلاسه سبک بنویسد و در سبک آید اوله
دو که سین ما یکدیگر خافان کشت بدید	الوار با به به قوی به بر جب جواران اوله
آنک که ای بار لارک برتا بیار این	انگه در ده سر تیر کوزی کریان اوله
بر قاصد نماند بهوب کوی در در شمشیر	بر لاله قوی بار بر نولت مهالان اوله
چو تو بر تر جمعه اوبوب نماند نکند یک	نویا در موش لب جگرک بریان اوله
طالع کبرک آوسته اوقویان و مستور	شما از کینه تا اوبوب باشک زندان اوله
کوی کوز کیر کمانا به کس سوال	میتنه انوسر عکاک اوله بر کمان اوله
کوشن از کوز کسک شیاره کسک شند	بیک کوزک قوی هم بر یک کوزک قتلان اوله
نطق بر به جوی کمانا کوی جوی کسک	مور بر بر نوسر بر کسک هم با کسک شایله
قوی به چه کسک بر به کوز کسک کسک کسک	هم شغیف کسک کسک کسک کسک کسک
شیرت است ای هادی کوز کسک کسک کسک	بوی کسک کسک کسک کسک کسک کسک
تیمار شویسید جسمیت علقه شویسید کوز کسک	
تاکسک روز شمشیر خیزت فرغان اوله	

لعنه مني من ابوابه - بنى الزمانه قال ان عظمة سورق من ابوابه مثل سورق الرحمن والاعراب في - ادا الليل عيسى
 كانت سرديا قال بنى الزمانه قال ان بنى على السلام جميع قرأها فهدى على ان رطل عظمي في سر - حيدر زعموا
 رضاني السارين وان كان عسبة اشتق النصفان وان كان فقيرا انما اناه - انما ان كان عظمي راحما سر - رحيمنا
 اطلقه وان كان من بنى عظمه وان كان عسبا انما اناه وان كان من قرأها بشم - خفاه وان كان عظمي
 اجابه اسما مع طرقة عدان وكان داو وعطير اسم اذا صاحبت كريمة من الدنيا قرأها ثم - عظمي
 قال ابن عسبة بنى الزمانه قرأها فكونت فقيرا فاغنان كونت عاتقا فامتنى برية قال النبي
 مع قرأها ففلسا لانه قال في قوله بنى من طراب القيرور سر عظمه وسر الوديع عظمي
 من آيات النجيل غاشه وجهه عذرا من نفاقا در راه الحجاز كسبه في

بسم الله الرحمن الرحيم

انا المطلوب فان طلبتني من اجدي
 انا المقصود لا تقعد سسوان
 انا الرب الذي جئتني عذابا
 انا الملك الميرمن جبل قدي
 انا المعبود لا تقعد سسوان
 انا العبد ارحم من اخيه

عظمي

انا المطلب فان طلبتني من اجدي
 انا المقصود لا تقعد سسوان
 انا الرب الذي جئتني عذابا
 انا الملك الميرمن جبل قدي
 انا المعبود لا تقعد سسوان
 انا العبد ارحم من اخيه

فربما يملك فاطمبي تجدي
 وحين تقود فاطمبي تجدي
 بلما الخلق فاطمبي تجدي
 انا القهار فاطمبي تجدي
 انا المنكور فاطمبي تجدي
 اقل بيك فاطمبي تجدي
 نظرت الي فاطمبي تجدي
 سخط الاضه فاطمبي تجدي
 انا التواب فاطمبي تجدي
 فليس يكون فاطمبي تجدي
 انا المنان فاطمبي تجدي
 انا السعدي فاطمبي تجدي
 من البراك فاطمبي تجدي
 انا العفار فاطمبي تجدي
 انا العفار فاطمبي تجدي
 عذاب الحزن فاطمبي تجدي
 انا الوهاب فاطمبي تجدي
 رجولي منه فاطمبي تجدي

تعرفون فلم ترتقط مثلي
 وأكرم من يتوب إلي خوفا
 لي الآ آء والشعأ عبدي
 لي الدنيا وما فيها جميعا
 اعرف من اسم كاسمي
 اعرف من اسم كاسمي
 اعرف من يفتد الخلق بزي
 اعرف من يفتد بغيري سريعا
 اعرف من يعقل لذت وغيبي
 اعرف سايرا للعب بزي
 انا الذي لا شيء مثلي
 انا الملك الملوكة وكل ملك
 انا قبل الوجود وقبل قيل

غيبه
 م

وأسست تراه فاطلبنى تجدون
 لي السلام فاطلبنى تجدون
 لي الخيرات فاطلبنى تجدون
 لي الملكوت فاطلبنى تجدون
 انا الرحمن فاطلبنى تجدون
 انا الرحيم فاطلبنى تجدون
 مع الكبرياء فاطلبنى تجدون
 من الهكليات فاطلبنى تجدون
 يكن فيكون فاطلبنى تجدون
 انا السار فاطلبنى تجدون
 انا الدبان فاطلبنى تجدون
 لي الميراث فاطلبنى تجدون
 وبعد البعد فاطلبنى تجدون

دیر
 دارای طریق عشق زبانه بودم صفتان جان و برکت ابتدا در آموخته اند
 دیر
 او را یونوزی تقوی بنده ای دل نظر صیقل و انما آبی باشند فتنه زوار در صده سیهل و انما
 دیر
 اوله یمن بیملک دیرسک کوکلک صلیک صبور کیم بر بیک عاقد واقف و لاله نرسب
 دیر
 اوقی سنلا طوطی بنوعی اوزن صلی
 دیر
 بریم عشایرک کیمی آزادیم جو خضدای
 دیر
 قزطلعت قاشک فوسک کوروب تقوی کور آبی باشند فتنه در دینو شجر بازار
 دیر

نه ملک ضوی ملک سکرم لطفلا کوز صبود آقیدر روشنه رضوان کرم
 کیم صبوریه ستم شکله بازله بیچون طالعیدر سر آن دشمن کیمی ای خان
 احسن ضعی کس ای واسطه عطرا لیم مهر کیم سنوزن البشمه بود شکران
 بیچراشان اوله عاقله عمیر الهمسان بیچیم کیم اوله جهان تابع فرمان کرم
 دیر
 طولوشه سیسیه چشم او جندون و طه قیل کیم یازده صوم نثلثی بر حرفک احا
 اطنا ب لمام ایسه ککه نکتہ بود کیم حیووب جهان کسک و طوطی بر اصفا
 اهلوی کسرا زازایه و ب اول دام باقی فرسوی رفیعه ایسون الله تعالی
 دیر
 دواب جرنه و کرم کیمی سبل فتنه کیمه باغ زمانه طوطی خار صفا کیمه
 کومر بجلده کی قند نه روک قبا کیم تن صلوا لعلک که قبا سح با کیمه
 شاد اوله سنوال با کسک اوله سنوا اوله فرضی انیک با شکران امانه صلی با کیمه
 جیون اوله کی اولک عدم و آفریننا بکسین وجود و کور کیمه کیمه کیمه
 ای دل زمانه همیشه اللغه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 اقباله میره تلمی کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 جان عزیزه مصر و جود کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 در ان کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه کیمه
 ای جرنه ایرون زورله کورک صفا کیمه

دفا بهر کسک دن کم کسوزم انرا صفا کوردم
کمی که بیز یونان و بنیاد کورده بودیم کوردم
او ز صورت جهتم بتر در دره افی بنیاد کوردا
صفه اون دسم اوران جهتم بتر ایسم ایسم
و کور کور کور کور کور کور کور کور کور
ضمونی عیب خنده یوز جهه کسک ایسم خا کوران
مندان کیم کیم کیم یوز طو ندرم انرا کور کوردم
اکرهجه استن طو ندرم اوان داد ندره جهه یونان

مندان کیم کیم کیم یوز طو ندرم انرا کور کوردم
ضمونی عیب خنده یوز جهه کسک ایسم خا کوران

نوشش خانا عیشدر بو عالم درد که دکل کسکی حکم
نیاید امید طویق اولان هرگز اولوی اونویق اولان
دیگر

سود و برید پ لطفه با غلبه شک اطفالی
اولو اولان وی کسک سودون و یادیت ویز

دستیون نیلورم کم بو جهان صورت
الک ما عله اید ویت هله مراد به حاصل
عوی کسک بو یولده در انرا اول اید افعالی
تعلل معرفت اعلی بنی آیات کورده صا کوریت
امتیار اید شلو مسند قدر بر حال
تلاک سفلا نیلور شنت و نم با مالی

من دیوان مضمون

بوز غرضه ای بود بن سبب عارفان بنفشتم
 هر چه در آید و هر که در مشامش غرض ایور
 که ندانم قطع بود غرض منم نفعش انگش
 سخن ندان که در روز کس کس کس و در
 کنه
 بوسه داد از عرض فضل و اظهار حسن
 سینه سپور کسی محفل اندازد لایق زلی
 هر چه صاف سخن بنویسد عطا بر بعد
 کنه
 اهل دنیا در حکم اهل عالم
 اهل دنیا سببیم و در اهل غرض کمال
 اول بود نفع نفعی که نفعی که اهل کمال
 کیم تو خوشتر ما را تا دانم تو خیر فرود مال
 کنه
 ستر ستر ایتمک عطا لوقی نظر مجروح
 بجز او کیم در این سخن حسنه با فسیح
 طفل تا داد خود بود تر نشد با تک با حق مجیح
 کنه
 اصطلاحات علوم ابراهیمان اولمز
 طبعه تغییر و در سبب عمل بر نفسان اولمز
 نطق انسان اولمز اما از زان اولمز
 هر غایب بودی تا در سوره و در اسامان اولمز
 کنه
 شغفت کوزیل بان که در غم غم غم
 البته بد و لغت معشاق قول کبی

چون غایب بودی که ما را می خواهم
 با که تو برین کجاست اسباب مال
 که چه نغمه چون غایب بودی تا در غم
 کنه
 اهل کار چه اهل اگر قدر قبیل
 جا اول طبعه غنچه منزه کمال بود
 الفت همیشه فریاد اول غنچه کمال
 کنه
 از غم غم غم غم غم غم غم غم
 جهاد ای کیم ما حفظ نفع دنیوی
 مقبول خلق قبلش این علم غرض
 کنه
 ظلم اهل پی لرب ظالم
 بمنزاتی کیم بیکدیگر خیره
 مریاسی بو کیم رضای ال
 جنتی لوقی اولمز
 کنه
 سحر در کجاست اهل غم و در ابر کس
 هر چه مقدار اول اول غم و در ابر کس
 امثال با بر بود بر ج غم و در ابر کس
 کنه
 معزز در ما منم انگش بر او کل
 هر طرفه اقتدای طبعش خطا کل
 جا اهل نصیحت اهل ابلانش کل
 کنه
 صاحب سر سر سر سر سر سر سر
 حکم قضایه بنیاد اهل خطا کس
 مردود خالق ایلداز کس
 کنه
 ابراهیم خلق منست ایلد
 بولس در جبر انرا ایلد
 اک صهل اولمز بو ایلد
 کرکات اولمز سر سر سر سر

بولس امر و حفر نزلت کلامه

بالهی استنوا ایستیک کجا بودر آند جهوام خوشش
 بن یخاکلم ایتم گناه نلسم نشدم کلهای پادش
 سنا زلردن بنی حاصی بازنگ سک طویلوره سلان آواز
 کلهرد حقه بنتم ویک طوطی آن آدمی حاصی ایستیک
 حدر حقه ویرسک شکند نطونکته ایستیک طاس شکند
 کونزایوب باقمک بوزندان ایچی برمولوطی طویلویم شطالان ایچی
 جسی آچنه اولوم بیه دیواج مصلحی روانی سیم برنگی قاج
 بهیمی دوزوم بنی سوز کوزکیشی بریب شنبو برانک یا شنی
 نشت فی کس کی ملکند شک یا سوزنی کچی مکند شک
 نزلگی بیوستی آچی قوم اولونالقی که فنا همی قوم
 نیک بی کنزی بارسین کچ و بو کونکند سنی سن کج و بو
 نیل کبی کوبه سون آتی کسر باوز بلور یا فیلور یا اوهر
 فونک کوبری بار خیر کچون قصه ی بود کم کله سیر کچون
 کس کس کله اوله اندن اول کم کله ویر لاروش و فونی بول

ایستیک

ایستیک میزان کنا هم طار تمند
 میزان الکما یا قشره یقال اول
 سن بصیرت خویسته کورین حاللی
 چون کناه مراد لرین و زابیر
 شری آنا شک کله خیری جوف
 سن خاشا قیدس بر به خوش نام
 نناقانک کچه بی اوله بریب
 سراج طبرانت بو خیر قیوال
 جومک و کدی بوشمه رنج زبان
 سن بیلوس بر آشکلارا و نهان
 هم نام

ایستیک قصه یمنی اوده آتمند
 یا بازرگان یا تا جرس طار اول
 نه ضرورت طار سب به اعماللی
 حفر ننگ آتی بومق کله سیر
 خیری جوف ایستیک کله خیری جوف
 حاشا آتیه سنه انی رب الانم
 جومر بوب کوز بو طیارق دوله بریب
 دانه کرائی کرم قوا ایجلال

نصول
فلم اوسون ال اول ان تيب بتمركب
كوف ارمق سوزن شوم المير
لما برور صغوطه قلمور تا و طکار
لما برنقطه قصور بکوننکی کولو بالمیر
لمی نصیب اوسون نعیم خلدرون المان و ششکم
تا موزم کوزوس موزون تا موزون موز
نبت اظفری تا زلفی بران البیوت
سنة کفشاری نصافت اعلی بقیوت باهر

میزان
میدون و نصول
دوش و زلفیه اشه علوم مقام کیم
لما کوزن باطن تا بتر جاندر
دور در اول و اول و اشه صوم
دوش و زلفیه و زلفیه و زلفیه
یا صفتی آینه جاقنده
دوش بر المیر کوزن کوزن
کوزن المیر صافن البیه
یا اشتلا طی البیه
باشه مقام دوشی انفضرتیله تا حاج
بیشه کوزن
خلایق اولادیم در کوزن بیا و جان
بیر اوست کوزنی ای بیتمه بولدا اشی
مصاحب اولدی چون لام الفکره
آنکچون اکثری اولدی بقیام الفکره

رک
خو حکمت کوزن شوم ال ویر هاستانده
شقی شومی فرق انیم اسپما نوده
دوش سوزنی شوم ال ای کوزن بویوت
کوزن سوزنی ای کوزن بویوت
زده کوزن خیال بر و جانان تا موز
دوش و اشق کوزن بویوت بر و جانان
باشن کوزن شوم شوم کوزن موزم
تا ای سوزن موزن کوزن موزن
بیر کوزن ال ان اشق کوزن کوزن
شوم ال ای اشق کوزن کوزن

کلام رومی

رومی دل و سزا نه ده بیگ کج کرد روار
صرفا تنگ بر من بودی اصل الهمزده

کلام رومی

تو که ایوبی منسوب بر پستی رومی
بوزشنگر بودی عرفانه کوشتم

کلام رومی

ای مکن رومی که نظر کنون اول
بان و بریزب از کس که برین لولان الم

کلام رومی

درف سوزنیز او سست سوز رومی
شعرا الامراء السلام

کلام رومی

برافندی نسبا . رخ و دست و جبهه حسناقی
توبی لطف خیر و نیر و مرض احتیاج ایمن
منگنه دولت و نیای و درز اعتبار انک
و برتجه شیه اسندی و مملو لطف کوسین
عجیزه وصف در مکن کوا قاف رومینک

کلام رومی

هکسک عین و شوری نقل و نیاده
سراشیا دن اولو عا اهنه او جبر
نه بلور و نه فی زاده طلعه ایست
قد ایلا ایله کما قد نقصانک ایتر

اشرف قالمدهی عالمه و جیاه رومی

سوزون اعلامه فی اولو رومی اثر نیاده

کلام رومی

خوبیست نه صفا نه دام و نه در دنیا
نیچو کون یوز پس می نشیند با صفت کجی
اچمن جامن شراب لکله کو کوی صوفی خلق
شمه بهمن شو بان نه لاهور و قریه کج
همان ناهل اول رومی فن در کون یوز سوب ال چک
مشقی حاد نایب طلوع افسانه دور دنیا

کلام رومی

بشیر جانی قالدی خلقا یوق مشاوش
هر که ماسوا اولو طایبه حلقن قیودر
لک قروق عشق اولان جان اولور یوز قیودر
لک حقیقت انیز ستمت اولور کلور
قلعه ناسر ارون قلع نکل سیر سیر یوز
شقی جانی لکله یوز ملک و جو و کلمش
چشمیری بو کونیک بر نطقه رو را قلمش
ملک وجوده کور رومی اولور آدمن

کلام رومی

دنیایا طلبی کس خلقک اکره
یوق در کج بر جا یا سیر کج کج
امیان جویان شکر او روحانی صاف
مطبخ شایخ وارن آتم کونک بر
برد و ره لک لک یوقنا عالم کیم
اغیار و فادوم اور یار جفادون
ایچ خلق بصدی قدم جا یا جامل
کسی اثور ب و فک و نیای کج
سن کجک لک ال کج صفا کج
آنا صفا اولوب پادشاه کیم
در با نوری اوز کون قیودر ال کج
آنا کج یوق نیش و نه ملکه
آده و وفا اولوب اولور کج
ارباب کج لک بر یوق سیر ملکه

یادب نیر بر یوق نطقه ای سی
یلا شمس کونش یوق نطقه کج
کلام رومی

یار خاقن جرش نظام در وقت بر دکل
بر کلام مجر و بر کلام نطقه روم
هر جوان اولور صفا جشین تو ای حال
چید کج گاهه سولیتو ای جی یستی
کیمی لعل یاز ما لیکه کج کج یوز
ناصل غم کجک کج شصیه یوق نطقه
هر سوزی صفا نطقه در نطقه لعل
سوز یان بر یوق نطقه کالی در صفا
کسره بر در روز نطقه آنا یوق بر دکل

کلام رومی

دیان ضعیف اعلایه شیخ وقت بر دکل
فنی نیر سولیم و یوقیت بر دکل
عالم الیه هر شریف طاعت بر دکل
باعث نصیح اولور زبیر شکایت بر دکل
قنلق خلق غلامه طبیعت بر دکل
شیر کما اوستینده ان زبیر کج
چلدیک نای کجرتا کج صفت بر دکل

کلام روحی

منم کو کبریا فرزند خلقه در عالم کبریا
ی صوریه سال مشغول طوطی در قفس
بلای عشق ایضا شده بر لاله رباب زنده
سوانای دلچشمی با شمع انوار
تا لذت دل دیو رویه بر تصنیع ویر
ایستاد شک شکیبای صوفی در سینه
سیرت جویب انگیخته از صوفی نالایی
شکسته سواد عالی و شکر سیرت
اولیای عشق و لذت جاریه اولیای
بندگی بود معنی روحی تو هم تصنیع بودی
صفتی با کمال صفتت علم اسم دادن فرشتی

کلام ربانی

ایستاد شک در قفس فرزند فرشتی
سیرت جویب انگیخته از صوفی نالایی
شکسته سواد عالی و شکر سیرت
اولیای عشق و لذت جاریه اولیای

کلام ارواحی

بی عمل سلسله کلماتی کجین جا بدر
یوم زلفه سال دویستی مولا چو بینه
و انکا صف حقیقت ابراهیم کمال کلام
او تو عقد کش قاضی اولیای اولیای
ساکان ره حق چو سبیل ایزد
کین باطنه ابره سکنی ظاهره
طوتم نم کنن ایستاد ولت دنیا و دلو

معرفت اولیای حقیق

چاهله بیستی کورا بر بند چاهله

دنیای کمن طوتم ز دنیا نه عجب برور
کیم طوتم طوتم و در لایه صفا کلمدی
ال کعبه زلفای جان بندت فرزند کور کیم
کند نه معرفت بود خلقه و حقیقت بودی
روئی کوی کیم مشکل بری عشق با حقیق
خلقنده ز زبان اکیم حقا نه عجب برور

کلام روحی

کسوت فقر و زنا که کرده و خلقی برهان
 آب رحمت کورتان نیز بر موی و بر کمان
 بر چیت عالمه بوز رهنده عبا اصل خزان
 چاهلک قدری ترقیه غماش ابوزید در
 قانع اولمز چهره اولسه قارون وقت
 طهر اولد راپیا اون قورده نقره کاولر
 روئی ناسه باب جیت اولد کتک کجسه
 امدوره در سرفه موی و خربنت منقطع
 پیر کولم کلتیسی یاد سیر کیر کیر ال
 انزلی قاضی کیشو طریق طبع و تدبیر
 کندی حالین کواش و محمد کی کاشا
 درد مشر شخ انگه بر بار صافی بولوز
 بیکجه بر نظم اصلک نظیره حال قالی
 کیمه قریشیون بر اصل درد و ناسی
 کوه صر سخی آیدیه مانند خرف
 حال دلان با خیر کمال بولوز کوره
 بر دکنوز رزق رزاق و ناصت حاشه

عارف بالسه اولان مرد خطا کلمه
 خلق کویا شفق شایسته کلمه
 توتان فاعل سواقی اسد قاکلمه
 کمالک اسایشی بیج و وساکلمه
 اینیامک تیرد قلیله و شنا کلمه
 دلوزن حب ال مرتضی اسلمه
 قلب اصن چاهده در عهد کلمه
 مشاهه ایچ اصدون جو و وعلا کلمه
 غم خجوه انجکه بار غمزه کلمه
 حوصت شریح سولن چینیا کلمه
 حق تعالی کت قضا سینه رضاکلمه
 حیث کیم کت کج باران صفا کلمه
 شانلان حاله انوارا چا کلمه
 دهره مشکل بوی مشکل کت کلمه
 شانلر قدر برین بلور اصل صفا کلمه
 چاهل ارتوب مرز و نا بجز کلمه
 بوشه شفق آب و شاق و ایچ کلمه

اول کون کونک بیره با نصیب اولو کلم
 حضرت هدره ترقیدت نزلدن برکی
 ارتق اسکت سوزی قوفی کلام ایست اول
 بجه علم کرا اولسه قدر کیم روحیا کلمه

کلام روحی

کلمه نیک سیک کیم ماه قرمه بر
 کی کولم آدر رفقانا ایتم مامه بر بو
 بیز مشر و خرم قعد غزل مسجون
 کلمه کولم کولم یا نیمی غمزه بر بو
 کوب اول واقعه غلیمین بی درده
 بر کلمه ترقیب سکنه ال آدر بو
 کلمه کولم کولم اولم ال سو کولک قانن
 کلمه ای دیر کی قان اغلی بیچ دم بر بو
 در کلمه حال سید لیسیر بوشن ایله
 صبا قار اول کیر دم مامه بر بو

کلام

روحیه
 حجب وادی ده سر سینه ایست کلمه روحیه
 در قاسدن شایسته و مودیر کلمه اولد
 در قاسدن با عین و قاصده
 در قاسدن اول اول و آخر
 در قاسدن اصل شخص اول و آخر
 در قاسدن صفا صفا فوت ایله بر
 در قاسدن کلمه جفا کلمه آدم
 در قاسدن کلمه جفا کلمه آدم

بیت
دشمن او لایق شد تا او را دور مستوران آدم
بجو رسد خلائی دلوری جز باشد هیچ آبی بدم

بیت
با هم پاشده راحت هست رنگ با پیش زین سارا به
بیت
بیت

بیت
صادق اعلان شدی منوم صبح ایدر لاد زین
اسکی ایدها میا حکمی سوید طلوفری

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

بیت
بیت
بیت

ÖZ GEÇMİŞ

İlköğrenimini Kocaeli'nin çeşitli okullarında tamamladı. Lise öğrenimini ilk olarak Açık Öğretim Lisesi'nde (genel lise) 2003 yılında bitirdi. İkinci lise öğrenimini Zübeyde Hanım Anadolu ve Meslek Lisesi (Açık öğretim) Çocuk Gelişimi bölümü olarak 2010 yılında tamamladı. 2013 yılında Anadolu Üniversitesi, Açık öğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2013-2014 eğitim öğretim yılında başlamış olduğu üniversite eğitimine yatay geçiş yaparak Kocaeli Üniversitesi'nde devam etti ve 2017 yılında fakülte üçüncüsü ve bölüm birincisi olarak mezun oldu. 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nden pedagojik formasyon eğitimi aldı. 2019-2020 eğitim-öğretim yıllarında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Eğitim ve öğrenim hayatına halen devam etmektedir.

